

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

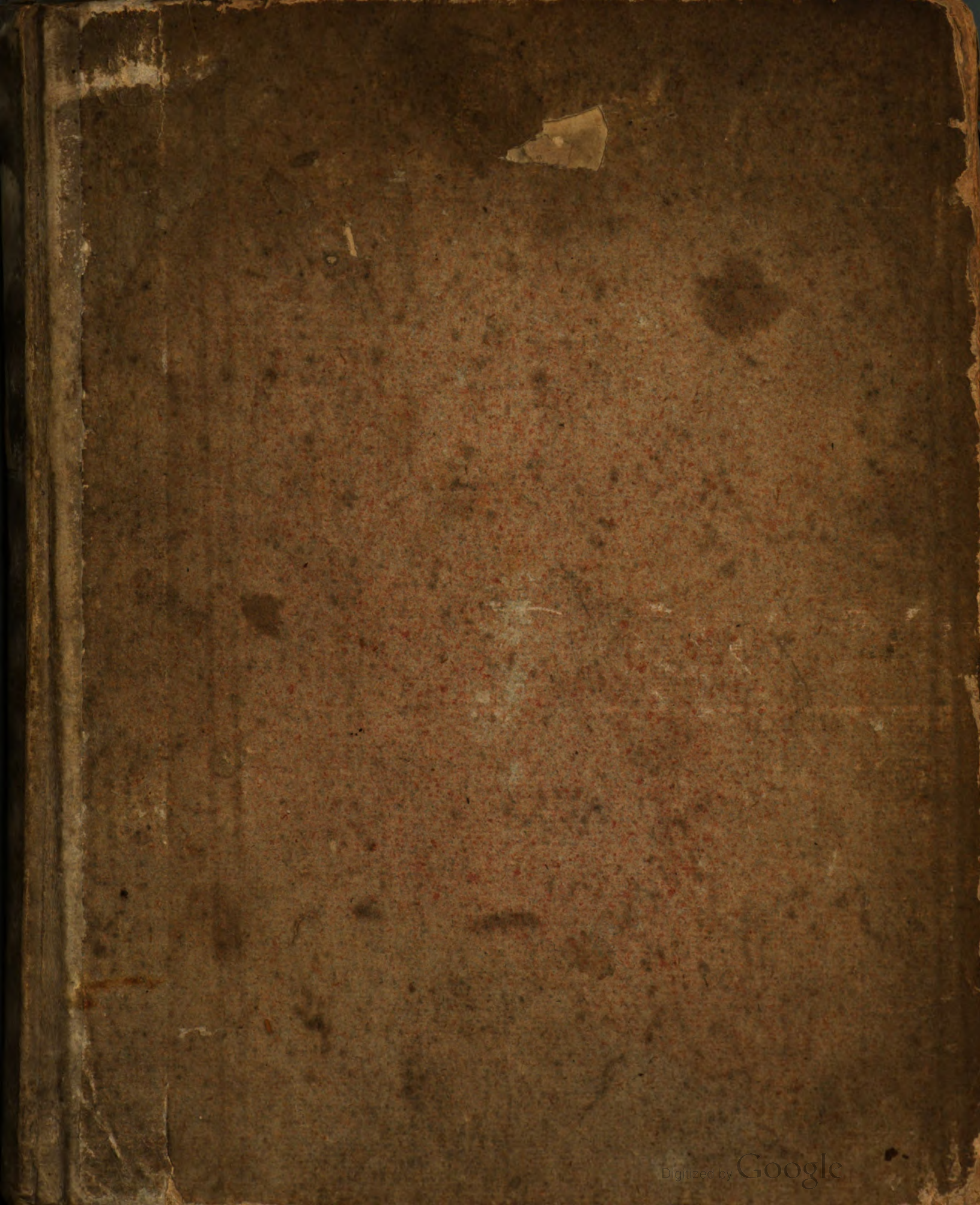
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

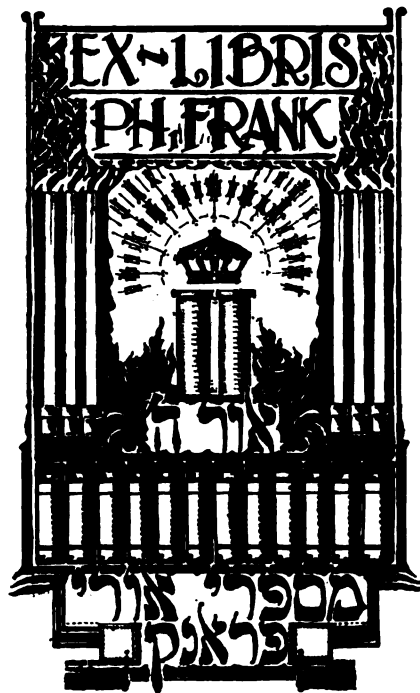
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

21. Eibl 20006 4 = 1926
very rare and valuable

מדר ישראל

D E

BRUIDSCHAT ISRAELS,

O F

O N D E R W Y S

D E R

HEBREEUWSCHE
SPRAAK-KUNST.

Door welkers behulp men in een zeer korten tyd, zonder
onderwys, met een weinig zig te oeffenen, de kennis van
deze oudste en allervoortreffelykste Grondtaal kan
machtig worden;

Met Twee Bygevoegde

W O O R D E N B O E K E N,

Vervult met alle de Woorden, die in den Heiligen Text vervat
zyn, tot gebruik der genen, die zig in deze Goddelyke Taal
willen oeffenen;

O P G E S T E L T D O O R

E L E A S A P S O E S M A N;

Joods Rabbyn, en Onderwyzer der Hebreeuwſche Taale te Amsterdam.

Voorzien met een GETUIGſCHRIFT van den Hooggeleerden Heer

C O R N E L I U S H U G O V O N K,

*Leeraar der H. Godgeleerdheid, en Hoog-Leeraar der Ooſterſche Taalen en
Oudbeden in de Doorlugtige Schoole te Amsterdam.*

T E A M S T E R D A M,

Gedrukt voor den AUCTEUR, alwaar dezelve te bekomen zyn,

E N

By A R E N T V A N H U Y S S T E E N, Boekverkooper
op 't Rokkin op den hoek van de Gaperſteeg, 1741.

De Staaten van Holland en West-Vriesland, doen te weten:

AL zoo ons te kennen is gegeven by *Eleasar Soesman* (van de Hoogdultse Joodse Natie), Ingeboorne en Poorter der Stad Amsterdams, dat hy Suppliant hadde afgedrukt een Hebreeuwische Grammatica in het Nederduitsch, genaamt *de Mohar Israel*, of *Bruidschat Israels*; achtervolgt wordende met twee Woordenboeken, zynde het eene Nederduitsch en Hebreeuwisch, en het ander Hebreeuwisch en Nederduitsch daar agter; ende hy Suppl: bedugt zynde, dat het gemelde Werk somtyds tot zyne merkelyke schade mogte nagedrukt, ofte in eene andere taale overgezet worden, zoo keerde hy Suppliant zig tot ons, ootmoedig verzoekende ons Oetroy, om het bovengemelde Werk alleen met seclusie van alle anderen te mogen drukken, SOO IS 'T: dat wy de zaak en het voorz. verzoek over gemerkt hebbende en genegen wezende, ter bede van den Suppliant uit onze regte wetenschap, Souveraine magt en autoriteit, denzelven Suppl: geconsenteert, geaccordeert en geotroyeert hebben; Consenteeren, accordeeren en oetroyeeren hem by deese, dat hy geduurende den tyd van Vyftien eerst agter een volgende Jaaren de voorz. *Mohar Israel*, of *Bruidschat Israels*, agtervolgt wordende met twee Woordenboeken, zynde het eene Nederduits en Hebreuws, en het ander Hebreuws en Nederduits, in diervoegen als zulks by den Suppl: is verzogt, en hier vooren uitgedrukt staat; binnen den voorz. onzen Lande alleen zal mogen drukken, doen drukken, uitgeven en verkopen, verbieden de daarom alle en een iegelyk de voorz. werken in 't geheel of ten deele te drukken, naar te drukken, te doen naar drukken, te verhandelen of te verkoopen, of elders naargedrukt binnen denzelven onzen Lande te brengen, uit te geven of te verhandelen, en verkoopen, op verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte, verhandelde, ofte verkogte Exemplaren, ende een boete van drie duizend guldens daar boven te verbeuren, te appliceeren, een derde part voor den Officier die de Calange doen zal, een derde part voor den armen der plaatse daar het Casus voortvallen zal, en het festerende derde part voor den Suppl:; en dit telkens, zoo meenigmaal, als dezelve zullen werden agterhaalt, alles in dien verstande, dat wy den Suppl: met dezen onzen Oetroye alleen willende Gratificeeren tot verhoeding van zyne schade, door het nadrukken van de voorz. Werken, daar door in geenigen deele verstaan den inhoud van dien te autoriseeren of te advoueren, en veel min dezelve onder onze protectie en bescherminge enig meerder Credit aanzien of reputatie te geven; nemaar den Suppl: in Cas daar in iets onbehoorlyks zoude influenceeren, al het zelve tot zynen laste zal gehouden wezen te verantwoorden; tot dien einde wel Expresselyk begeerende, dat by aldien hy dezen onzen Oetroye voor dezelve Werken zal willen stellen, daar van geene Geabbrevieerde of Gecontraheerde mentie zal mogen maaken, nemaar gehouden wezen het zelve Oetroye in 't geheel en zonder eenige omiffie daar voor te drukken ofte doen drukken, en dat hy gehouden zal zyn een Exemplaar van de voorz. Werken op groot papier, gebonden, en wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheecq van onzen Univerfiteit te Leiden, binnen den tyd van zes weeken, na dat hy Suppl: dezelve Werken zal hebben beginnen uit te geven, op eene boete van zes honderd gulden na Expiratie der voorz. zes weeken by den Suppl: te verbeuren, ten behoeve van den Nederduitsche armen van de Plaats alwaar den Suppl: woont: en voorts op poene van met der daad versteeken te zyn van het Effect van dezen Oetroye. Dat ook den Suppl:, schoon by het ingaan van dit Oetroye een Exemplaar geleverd hebbende aan de voorz. onze Bibliotheecq, by zoo verre hy geduurende den tyd van dit Oetroye dezelve werken zoude willen herdrukken met eenige Observatien, Noten, Vermeerderingen, Veranderingen, Correctien, of anders hoe genaamt, of ook in een ander formaat, gehouden zal zyn wederom een ander Exemplaar van dezelve Werken, geconditioneert als vooren, te brengen in de voorz. Bibliotheecq binnen den zelve tyd, en op de boete en poenaliteit als voorz. Ende ten einde de Suppl: dezen onzen Consente en Oetroye moge genieten als naar behooren, lasten wy alle en een iegelyk, dien het aangaan mag, dat zy den Suppl: den Inhoude van deze, doen, laten en gedoogen, rustelyk, vreedelyk en volkomentlyk genieten en gebruiken; Cesferende alle belet ter Contrarie. Gegeven in den Hage, onder onzen Grooten Zegel, hier aan doen hangen op den zes en twintigsten Augusti, in het Jaar onzes Keeren en Zaligmaaker, Duizend zeven honderd en veertig.

J. H. V. WASSENAER.

Ter Ordonnantie van de Staaten

WILLEM BUYS.

De Aucteur erkent geene Exemplaren voor de zynen, dan die met zyne hand ondertekend zyn.

E. Soesman

A A N D E N

ALLERDOORLUGTIGSTE,

GROOTMAGTIGSTE,

KONING EN HEER

F R E D E R I K,

*KONING in PRUISSEN, MARKGRAAF tot
BRANDENBURG, DES HEILIGEN ROOM-
SCHEN RYKS AARTS-KAMERAAR, en KEUR-
VORST, SOUVERAINE PRINS van ORAN-
JEN, NEUFCHATEL, en VALENGIN, in
GELDERN, tot MAAGDENBURG, CLE-
VE, GULIK, BERGE, STETTIN, POME-
REN, der CASSUBEN en WENDEN, tot MEEK-
LENBURG, als ook in SILESIEN, en te CROS-*

1763

†

SEN

**SEN HERTOG, BURG-GRAAF tot NEU-
RENBURG, VORST te HALBERSTADT,
MINDEN, CAMIN, WENDEN, SCHWE-
RIN, RATZEBURG, OOSTVRIESLAND,
en MEURS, GRAAF tot HOHEN-ZOLLERN,
RUPPIN, de MARK; RAVENSBERG, HO-
HENSTEIN, TEEKLENBURG, LINGEN,
SCHWERIN, BUUREN en LEERDAM,
Heer tot RAVENSTEIN, der Landen ROSTOCK,
STARGARD, LAUENBURG, BUTAU, AR-
LET, en BREDA, enz. enz.**

DOOR.

DOORLUGTIGSTE

M O N A R C H.

Hoopende Uwe Koninglyke ; en genadige toestemminge , om met uwe Majesteits doorlugtige Naam op het voorhoofd van myn Werk te mogen pronken , betuyge ik hier mede myne allerdiepste dankerkentenisse , grootelyks verblyd zynde over de eer der gunste , hier door aan my bewezen , als geschied door eenen Koning , die met regt de naam draagt van te zyn de grootste Voorstander der Geleerdheid , en van alle goede Konsten en Wetenschappen. Waarom ik ook , het geluk gehad hebbende , dat myn Werk de Goedkeuringe van eenige voornaame

Geleerde Mannen van dit Land heeft mogen wegdragen, my zelve daar door verftout heb, de vryheid te nemen van te verzoeken, Uwe Majesteits overal beroemde Naam, als van eenen voornamen Bescherm Engel, nevens die der gemelde Heeren aan het hoofd van myn Werk te mogen plaatsfen, 't geen ik hoop dat Uwe Majesteit niet onaangenaam zyn zal. Ik bid God, dat Hy uwe Majesteit tot dat einde lang en gelukkig wil doen regeeren, Uwe Naam grooter maake dan de groote Naam uwer doorlugtige Voorouderen, en U eindelyk, zat van Rykdom en Eere, tot David en alle vroome Koningen opvoere, om met de zelve te regeeren tot in alle eeuwigheid. Dit wenscht en bid

U W E M A J E S T E I T S

Eerbiedigste en Schuldpligtigste

Dienaar

E L E A S A R S O E S M A N

*Amsterdam den 15
Maart 1741.*

O P.

O P D R A G T.

A A N D E

HOOG-GELEERDE, HOOG-EERWAARDE, ZEER
BEROEMDE, EN HOOG-GEACHTE HEEREN,

DE HEEREN

J O A N V A N D E N H O N E R T, T. H. Z O O R.

HOOGLEERAAR DER H. GODGELEERDHEID, EN KERKE-
LYKE GESCHIEDENISSEN, ALS OOK OPZIENDER
VAN DER CHRISTENEN GEMEINTE.

J O H A N N E S E S G E R S,

HOOGLEERAAR DER H. GODGELEERDHEID.

A L B E R T U S S C H U L T E N S,

LEERAAR DER H. GODGELEERDHEID, HOOGLEERAAR
IN DE OOSTERSCHE TAALEN EN HEBREEUWSCHE
OUDHEDEN.

ALLE IN 'S LANDS VERMAARDE HOOGESCHOOLE
EN KERKE TE LEIDEN.

D A V I D M I L L,

HOOGLEERAAR DER H. GODGELEERDHEID, ALS MEDE
DER OOSTERSCHE TAALEN EN HEBREEUWSCHE
OUDHEDEN, IN DE BEROEMDE HOOGESCHOOLE
TE UTRECHT.

C O R N E L I U S H U G O V O N K,

LEERAAR DER H. GODGELEERDHEID, HOOGLEERAAR
IN DE OOSTERSCHE TAALEN EN OUDHEDEN, IN DE
DOORLUCHTIGE SCHOOLE TE AMSTERDAM.

C H R I S T I A N U S B R U N I N G S,

HOOGLEERAAR IN DE H. GODGELEERTHEID TE HEIDELBERG.

* 2

A I S

O P D R A G T.

ALS MEDE

**AAN DEN HOOG-EDELEN, WELGEBBOREN, EN
ZEER GELEERDEN HEER,**

DEN HEER

MR. WILHEM HENDRIK VAN MARSELIS,

**GROOT BEMINNAAR VAN DE HEBREEUWSCHE TAAL,
EN JOODSCHE OUTHEDEN, TE AMSTERDAM.**

M I T S G A D E R S

**AAN DE ZEER EERWAARDE, GODSALIGE, EN
WELGELEERDE HEEREN,**

DE HEEREN

FRANCISCUS BURMANNUS, F. ZOON EN F. NEEF.

**OPZIENDER VAN DE GEMEINTE DER CHRISTENEN
TE NYMEGEN.**

JEREMIAS HENRICUS BRUNINGS, Davids Zoon. Steinf.

**OPZIENDER DER CHRISTELYKE GEMEINTE TE
BRITZUM ONDER LEEUWAARDEN.**

E N

DEN ZEER GE-EERDEN HEER,

DEN HEER

HARMANUS VAN BREVOORT,

**BEMINNAAR VAN DE OOSTERSCHE TAALLEN, BINNEN
AMSTERDAM.**

HOOG-

O P D R A G T.

HOOG-GELEERDE, HOOG-EERWAARDE, ZEER BEROEMDE,
EN HOOG-GEACHTE HEEREN; GRONDIGE KENNERS
EN BEMINNAREN VAN DE HEBREEUWSCHE MOEDER-
TAAL!

MYNE HEEREN!

Hoe noodig de kennisse van de Hebreeuwſche Grond-taal is voor iemant, die de Wet en de Profeeten grondig zoekt te verſtaan, is Uw Ed: al te wel bekend, dan dat ik zoude onderneemen om het zelve alhier te betoogen. Deeze overdenking heeft my aangezet, om dit Werk, na eene zeer moeijelyke arbeid van eenige Jaaren door my vervaardigt, ten dienſte der Beminnaaren van de Goddelyke Schriften het licht te doen zien: En de God Abrahams zy gelooft, indien myne arbeid daar toe voordeelig bevonden werd!

Het miſhaage Uw Ed: dan niet, dat een Leeraar in Iſrael de vryheid gebruike, om deezen BRUIDSCHAT ISRAELS voor uwe voeten neder te leggen, daar Uw Ed:, zo wel als den Hoog-Geleerden Heere **TACO HAYO VAN DEN HONERT**, eertyds zeer beroemd Hoog-Leeraar in de H. Godgeleerdheid en Hebreeuwſche Oudheden in de Hooge-

O P D R A G T.

Schoole te Leiden, (wiens droevige dood my verhinderd heeft, om volgens bekomen verlof, aanmoediging, en goedkeuring van myn Werk, mede myn arbeid aan denzelven op te dragen,) reets een gunstig oog hier op hebt gelieven neder te slaan, door het zelve niet te verachten nog af te keuren.

Dierhalven Hoog-Geleerde en Hoog-Eerwaarde Heeren, Berouemde Hoog-Leeraars in de H. Godgeleerdheid, Oostersche Taalen, en Hebreuwsche Oudheden, Voedster-Heeren der Geleerdheid, op wien de zorg rust, om de bloem der Nederlandsche Jeugd tot de volmaakte kennisse van de Rollen des Boeks, en de daar in verborgene wysheid, op te leiden. Het behaage Uw Ed: , myn Werk verder met uwe gunste te vereeren, en by al de verplichting, die reets op myne schouderen ligt, nog deeze toe te voegen; dat het Uw Ed: gelieve, de vleugelen hunner bescherming over myne geringe Persoon en Werk goedgunstig uit te breiden.

Zeer Geleerde en Wel-Eerwaarde Heeren, Leeraars der Christenen, die met zo veel yver de woorden Gods aan den Toehoorder verklaart. Ik vlei my zelve, dat Uw Ed: my uwe gunstryke bescherming meede niet zult weigeren, meer ziende op het nut dat de kennis van 'de Hebreuwsche Taal, zelfs aan ongeletterden, kan te wege brengen, dan op de onwaardigheid van den Persoon, die het zelve heeft bearbeid.

Eindelyk Hoog-Geachte en Geleerde Heeren, Uitmuntende Kenners van de Hebreuwsche en andere Oostersche Taalen, als die, schoon door veele andere bezigheden overladen, een gedeelte van uwen tyd besteed, om door de kennisse van de Grond-taal met Mozes en de Profeeten raad te plegen. My is al te wel bekend, wat liefde Uw Ed: voor myn Werk hebt, om te twyffelen, dat Uw Ed: my hunne bescherming
zoudt

O P D R A G T.

zoudt weigeren. Te meer daar den Heer van MARSELIS my altoos zulke edelmoedige blyken van zyne goedheid heeft gegeven, en den Heer van BREVOORT my hier omtrent zo gunstryk met zyne bystand vereert heeft.

Hoog-Geleerde, Zeer Eerwaarde, en Hoog-Geachte Heeren; aan wien ik deeze BRUIDSCHAT ISRAELS met een ootmoedig hart opdraage. Ik verzoek Uw Ed: met alle nederigheid, myn Werk met die goedheid te willen ontfangen, dien gy my altoos betoont hebt. Ik beken, dat de gunst my bewezen, door het verleenen van uwe toestemminge, om dit Werk aan Uw Ed: te mogen opdraagen, zonder de geringheid van myn Persoon te verachten, te groot is om dezelve naar waarde te kunnen erkennen; daarom smeek ik Uw Ed:, myne ootmoedige dankzeggingen gulhartig te willen aanneemen, als die steeds bereid ben, om de bevelen, die Uw Ed: my zult gelieven te geeven, naar myn gering vermogen te gehoorzamen. Vergunt my dan ook, dat myn dankbaar gemoed in deeze Zegenwenschen mag uitbarsten:

De God Israëls zeegene den arbeid en zorg van Uw Ed: ten nutte van dit vrye Gemenebest, op dat uwe Beroemde Naamen, die tot eer en cieraad des Vaderlands verstreken, altoos met eerbied gedacht mogen werden, zo lang de Geleerdheid in dit Nederlandsche Canaan zal bloeyen! De Machtige Jacobs zeegene Uw Ed: met de zegeningen des Hemels van boven, met de zegeningen des Afgronds, die daar onder ligt, met de zegeningen der borsten en der Baarmoeder! De zegeningen des HĒEREN gaan te boven de zegeningen uwer Voorvaderen, tot aan het einde van de eeuwige heuvelen! Die zegeningen rusten op de Hoofdschedels van Uw Ed.

Per--

O P D R A G T.

Perzoonen, Familien, en Nageslachten, tot in der Eeuwigheid!

Dit wenscht

*Hoog-Geleerde, Hoog-Eerwaarde, Zeer Beroemde,
en Hoog-Geachte Heeren*

Uw Edelhedens.

Onderdanigste, en Verplichtste Dienaar

Amsterdam den 15 January
1741.

E. SOESMAN.

V O O R.

V O O R R E D E

A A N D E N

L E E Z E R .

HOOG-GEACHTE LEEZER!

At de Hebreuwſche Taale de Moedertaalis, waar uit in gevolg van tyd de andere Taalen zyn voortgeſproten, meen ik, dat niet in twyffel behoorde getrokken te worden, als waar in het Gode bebaagd heeft, Adam en Eva aantefpreken. Om dit overtuigend aan te toonen, zo hebt gy uwe oogen maar te ſlaan op de eige naamen, die van het begin der waereld tot aan de Babiloniſche verwarring aan Menſchen en Plaatzten gegeven zyn; daar wy alhier eenige voorbeelden van bybrengen zullen, wordende die alle van Hebreuwſche woorden afgeleid, en goenzins van andere Taalen.

*De naam van den eerſten Menſch was אָדָם Adam, afſtammende van het woord אָדָם Adam, roodagtig zyn, waar van ook אֶרֶץ de oppervlakte der aarde, die zig roodagtig verthoont, wanneer zy van de Zon beſcheenen word. Dus dat het woord אָדָם Adam iemand betekend van roodagtige aarde gemaakt Gen. 2: 7. Zo gaf ook Adam zyne Vrouwe den naam van אִשָּׁה Iſcha Manninne, om dat zy uit den אִישׁ Menſch (Man) genomen is; gelyk ook in het Nederduiſch de naam van Manninne van de naam Man afſtamt. Dit vinden wy in de Heilige Schriftuur nader verklaart, wanneer men op Gen. 3: 20. leeft; voorts noemde Adam den naame zynes Wyfs חַוָּה Heva of Chavva, afſtammende van het woord חַיָּה CHAYA,
* * of*

V O O R R E D E

of **חַיָּה** Chava, *betekende levendig zyn, gelyk'er aldus vervolgt word, om dat zy eene moeder aller levendigen is: Voorts ziet men ook zulks in de Naamen van hunne nakomelingen; חַיָּה Cain van KANAH verkregen; want zo word'er gezegt, Ik hebbe eenen Man van den Heere verkregen Gen. 4: 1. שֵׁט Seth stamt af van שׂוּחַ SCHOUT, stellen of zetten, gelyk'er staat; want God heeft my een ander zaat gezet voor Habel. Gen. 4: 25. פֶּלֶג Phaleg, komende van פֶּלַג PILLEEG, verdeelen, aldus leeft men; want in zyne dagen is de aarde verdeelt. Gen. 10: 25. נֹחַ Noah stamt af van נָח rusten, rust geven, verkwikken, vertroosten, zo staat'er; deze zal ons troosten. Gen. 5: 29. Zo is het ook met de Naamen der plaatzen gelegen; want עֵדֵן Eden stamt van אָדָם ADAM af, dat zig vermaaken betekent. נֹדַד NOD, aarde der ballingschap, om dat Cain daar NOD בָּלִיג balling of omtoolende in geweest is. בָּבֶל BABEL, verwarring, en wat diergelyke voorbeelden meer zyn, te lang om hier alle aantebaalen.*

My is niet onbekend, dat zommige Geleerden de voorrang aan de Chaldeeuwfche Taale, als of dezelve veel ouder was, hebben gelieven te geeven; dog dat men hier in mistaft, blykt zonneklaar, dewyl men zeer verlegen zoude staan, indien men alle de Naamwoorden van het Chaldeeuwfch wilde afleiden; waar omtrent wy ons, om kort te zyn, niet verder willen inlaten; kunnende den Onderzoekeren van beide talen genoegzaam blyken, dat aan de Chaldeeuwfche taal die merktakenen van Oudheid ontbreeken, die men in de Hebreeuwfche vind, als zynde dezelve de eenige Moeder-taal, daar alle de anderen taalen uit voortgesprooten zyn; het welk men gemakkelyk zoude konnen bewyzen, met aan te toonen de merkelyke overblyffels van de Hebreeuwfche Taale die in de anderen te vinden zyn. Ook is de Hebreeuwfche Taal geheel zuiver en eenvoudig, ontleenende geene woorden van andere Taalen, daar andere egter verscheidene woorden ontleenen van deeze Moedertaal.

Mo-

Mogelyk zal men zeggen, dat het Hebreewws egter geenzins de taal is, die de eerste mensch in het Paradys heeft gesproken, dewyl de enerlye spraak in den toorn-bouw van Babel verward is geworden. Dog dit bewyft niets, dewyl het meer dan waarschynlyk is, dat Sem nooit in dien Tooren-bouw gestemd heeft; zo is dan deeze Moedertaal by hem en zyne Nakomelingen, dat is by de Heilige Linie, alleen zuiver gebleven, zelfs in Egipten. Want dat de Aartsvaderen in Egipten woonende altoos de Hebreewwsche taal, zynde zeer verschillende van de Egiptische, gebruikt hebben, blykt, om dat Joseph, zig houdende als een Egiptenaar, door taalsmannen met zyne broederen sprak, maar niet, toen hy zig zelven aan hen bekend maakte: ook leest men in de Psalmen, dat als Israël in Egipten was, het aldaar eene vreemde taal heeft gehoord. Voorts blykt dit uit de naam die aan Moses gegeven wierd, zynde מֹשֶׁה het welk in het Egiptisch uittrekken betekent, volgens Exod. II: 10, ende zyn noemde zynen naame מֹשֶׁה Moses, zeggende, want ik hebbe hem uit het water getogen.

Dat deeze Taal vervolgens de eerste en oudste van alle Taalen is, kan men uit derzelver zuiverheid, kracht, en sierlykheid genoeg afneemen; want zy heeft geene vermenging van vreemde woorden, nog leidbaare woorden uit de wortel-woorden van andere Taalen af, maar alle, ten minsten de meeste haarer werkwoorden, bestaan uit drie letters, zynde een volmaakt getal, en hebbende eene voornamete betekenis, van welke alle de anderen aardig worden afgeleid. Boven dien drukt deeze Taal de zaaken zo welvoegeelyk, en met de natuur daar van overeenstemmende uit, dat geene andere Taal daar by kan vergeleken worden; ook geeft ze door de verscheidene buigingen der werkwoorden de verscheidene betekenissen zo kort te kennen, dat ze alle anderen daar in verre overtreft, als hebbende veel meer woord-greepen dan de Hebreewwsche.

Eindelyk heeft ze eene sierlykheid die haar alleen eigen is, en in

V O O R R E D E

geene andere Taal kan overgebracht worden; waarom Lutherus zeer wel zegt: De Hebreuwsche Profeeten te doen spreken in het Duitsch, of in eene andere Taal, is zo veel, als of men den Nachtegaal zyn zoet gezang deedt verlaaten, en dwong als den Koekeek te roepen.

Uit het gezegde blykt dan klaar, dat deeze Taal van de Scheping af met Adam gebooren is geweest, zynde zonder verbastering gebleeven tot op de Babilonische wegvoeringe; en als nog zuiver in Gods Woord overgebleeven, gelyk het zelve aan ons door Esdras is ter hand gesteld; en het geen men daar in niet vind, is verlooren. Dat het volk nu na de wederkeering uit de Babilonische gevangenis het zuiver Hebreuws ontwend was, blykt uit Nehem. VIII. alwaar men leeft, dat Esdras en Nehemias de Wet voorlezende, te weeten in 't Hebreuws, dezelve verklaarden (namelyk in de taal, dien het volk doen gewoonlyk sprak, zynde wel Hebreuwsch, maar zeer door het Chaldeeus sch verbastert,) op dat het gemeene volk die zoude verstaan, dewyl den Text zuiver Hebreuws was, gelyk dezelve nog is, zodanig als die niet alleen door Adam, maar ook door Sem en alle zyne Nakomelingen, tot op het wegvoeren van de Joden na Babel gesproken is; hebbende het God behaagd, zyne Wetten en Inzettingen daar in aan zynen getrouwen Knecht Moses bekend te maaken, en de gezichten en openbaaringen zynere Propbeten daar in te doen beschryven. Aldus zegt de Hoog-Geleerde Hoog-Leeraar Johannes Leusden, in de Voorrede van zyn voortreffelyk Woordenboek, gedrukt tot Utrecht Anno 1668, by Kornelis Coesveld: Deeze is de eerste Taal, die in de waereld geweest is; deeze is van GOD met Adam geschapen, GOD heeft met deeze Taal Adam en de Heilige mannen, omtrent zeventien honderd Jaaren lang, alleen aangesproken; want daar was geene andere Taal; en deeze Taal was zo lang alleen (Gen. XI: 1.), tot dat Noachs Nakomelingen, den Toren van Babel bouwden.

Voorts

A A N D E N L E E Z E R .

Voorts dat deeze taal de gewoone taal der Jooden is geweest tot aan de Babilonische wegvoeringe , is duidelyk te zien by Jesaias 36: 11. Doe zeiden Eliakim en Sebna ende Joasch tot Rabsake , spreekt dog tot urwe knechten op Syrisch , want wy verstaan het wel ; ende en spreekt niet met ons op Joodsch voor de ooren des volks , dat op den muur is : en door dit Joodsch word de Hebreeuwscbe taale verstaan : Ook blykt het , dat het volk , uit de Babilonische gevangenis wederkeerende , het Hebreeuwscb voor een groot gedeelte ontwent was , uit Nebem. 13: 24. Ende hare Kinderen spraken half Asdodisch , ende zy en konden geen Joodsch , dat is Hebreeuwscb , spreken : Dog dat de Propheten altoos tot de Jooden in 't Hebreeuwscb spraken , maar hunne taal veranderden , als zy hunne woorden tot de Heidenen wenden , zien wy uit Jerem. 10. alwaar vs. 10. tot de Joden in het Hebreeuwscb gesproken word : Maar de Heere Godt is waarheid , hy is de levendige Godt , ende een eeuwig Koning : van zyne verbolgentheid beeft de aarde , ende de Heidenen en konden zyne gramscbap niet verdragen . Hier op word 'er gezegt , by wyze van eene inlassing en spraakwending tot de Heidenen in 't Chaldeeuwscb , in het 11 vs. Aldus zult gy lieden tot hen zeggen ; de goden , die den Hemel en de Aarde niet gemaakt en hebben , zullen vergaan van der aarde , ende van onder dezen Hemel . Waar op de Propheet voortgaat de Jooden in het Hebreeuwscb aan te spreken , in het 12 vs. en vervolgens .

Het gestelde aldus betoogd hebbende , zo laat ons ook iets van de groote nuttigheid deezer taale zeggen . De nuttigheid van de Hebreeuwscbe Taale is zo groot , dat iemandt , die dezelve niet verstaat , van de kracht der Godspraken geen volkomen kennis kan verkrygen , zynde gelyk het gemeene volk , dat geene toegang tot de Heiligdommen had ; maar die deeze grondtaale verstaan , zyn gelyk de Priesters , die tot alle de vertrekken daar van mogten na-

V O O R R E D E

deren, om die nauwkeurig te beschouwen. Zynde vervolgens deeze Taal niet alleen noodig, om de verscheide lezingen te onderzoeken, maar ook om dat men daar in zomtyds woorden vind, die meer als eene betekenis schynen toe te laten, en het welk de *Vertaaler* in eene enkele zin heeft moeten overbrengen: Dit zien wy duidelyk by Jerem. I. II. daar God aan *Jeremias* vraagt; Wat ziet gy *Jeremia*? waar op de *Propheet* antwoord: Ik zie אֲמַנְדְּלוּת eene amandelroede; daar de *Heere* op zeide: Gy hebt wel gezien; want ik zal wakker (of waakzaam) zyn over myn woort, om dat te doen vs. 12. Nu zoude men met recht mogen vraagen, wat overeenkomst heeft dit gezicht van eene *Amandelroede* met het waakzaam zyn van den *Heere* om dat te doen? Te meer, dewyl 'er eene overeenkomst tusschen beiden behoort te zyn, dewyl Godt zegt, Gy hebt wel gezien: dog deze zwaarigheid verdwynt, als men aanmerkt, dat 'er eene fraye eensluidentheid is tusschen het woord אֲמַנְדְּלוּת *Amandelroede*, en אֲמַנְדְּלוּת 't geen *Waakzaamheit* betekent. Boven dien is de kennis van deeze *Taal* noodig, dewyl een woord in de *Grond-text* zomtyds maar eene bepaalde beteekenis heeft, het geen de *Overzetter* dikwyls dubbelzinnig vertaalt; en zommige woorden worden duister overgezet, welkers betekenis klaar in de *Grond-taale* is; en wat diergelyke aanmerkingen meer zyn, te lang om alhier op te haalen of te betoogen. Blykende uit het gezegde genoegzaam, dat het onmogelyk is, om de *Wet* en de *Propheeten*, en dus de *Grond-text*, in alle haar kracht, cierlykheid, en nadruk, in eene andere *Taal* overtebrengen. Dit hebben wy reets uit de woorden van *Lutherus* gezien, gelyk by daarom ook gewoon was te zeggen, dat hy zyn kleine kennis van de *Hebreeuwfche Taale*, met alle de schatten der gantsche waereld niet wilde verwisselen. En dit heeft niet alleen by, maar hebben ook de *Geleerdste mannen* onder alle de *Volkeren* en *Natien* altoos getuigt: En om wederom met *Lutherus* te beginnen: Aldus zegt by in de *Voorrede* van zyne vertaaling van *JESUS SIRACH*, by *Hans Wal-*

V A N D E N L E E Z E R.

Walthber tot Maagdenburg gedrukt Ao. 1545. Wenthe wáth in der Ebreifchen sprake gefchrieben is, dat lud fo wol nicht, wen man yet in eine ander sprake bringet, nicht alleine dit myn Book, sonder ook des Gefettes des Propheten, und ander Boeken meer, luden gantz veel anders, wen se in erer sprake geredet werden. *Hier by voegen wy het getuigenis van den beroemden Hoog-Leeraar Sixtinus Amama, in de voortreffelyke Voorrede van zyne Hebreewfche Taalkunst, gedrukt tot Amsterdam by Hendrik Laurens Ao. 1627. alwaar die Hoog-Geleerde Man zegt: Nu is by alle verftandigen bekend, dat 'er tot nog toe geene overzetting geweest is, die in alles met deeze oorspronkelyke Text overeenkomt; daar zal nooit eene overzettinge gevonden worden; welke die nadruk, majesteit, en diepzinnigheid uitdrukken zal, dien God de Heere den oorspronkelyken Text ingedrukt heeft: En wat verder zegt die zelve Geleerde Schryver: De kennisse der naamen is eene ingang tot de kennis der dingen; indien de namen met oordeel en wysheid gegeven zyn: Nu is het buiten alle twyffel, dat de naamen en woorden der Hebreewfche Taale even den zelve Aucteur hebben welke de dingen zelf geschapen heeft, te weten den Allerwysten God. Eindelyk voegen wy hier by de woorden van den zeer Geleerden Heere Everhardus van der Hooght, die zyne Nederduitsche Leerlingen in zyne Voorrede voor zyne Deur der Heilige Taale, gedrukt tot Amsterdam voor Joachimus van der Hoogt Ao. 1686. aldus aanspreekt: De Coleuren worden het best door eigene oogen gekend; het water is zoeter in de Fonteyne als in de Rivier, en Gods woorden zyn 't zoetst in haaren eerste oorsprong; die hier door een anders oogen of bril ziet, verklaard meer des Overzettens, als Gods woord. Wie kan, na zo veele betoogingen en getuigenissen, nog onkundig zyn, van de overgrootte nuttigheid der kennisse van de Hebreewfche Grond-*

V O O R R E D E

Grondtaal, als die volstrekt noodzaakelyk is, om de woorden Gods wel te verstaan, en daar ieder mensch op het hoogst aan gelegen legt, zynde verplicht om alle vlyt daar toe aantewenden, om eindelyk eens met ons te kunnen zeggen. „ *Wy* proeven geene zoeter „ *Honing*, dan die de *Richter Israels* uit zyne verslaagen *LEEUW* „ ons mede deelt om zyne Raadzels te treffen; geene aangenaamer „ *spyze*, dan eene *ROLLE*, zo als die van den Heere ons in den „ *mond* gegeven is; en geen verkwikkender drank, dan het water „ uit die *FONTEINE des Heils*.

Om *Udan*, en wel voornamentlyk de *Nederduitschen Lezer*, deese groote voordeelen deelachtig te maaken, heb ik dit breedvoerig en kort *Onderwys van de Hebreewysche Moeder-Taal*, en het daar by gevoegde *Woordenboek*, met eene ongelooffelyke arbeid vervaardigt, (hebbende eenige myner *Vrienden*, dewyl ik niet genoeg in de *Nederduitsche spellinge* ervaren was, myn gunstrik met hunne hulpe gelieven bytestaan, waar voor ik die Heeren bertelyk dank zegge, en myn verplichting alhier betuig, gelyk ik ook met het grootste recht op dezelve als myne *Hoog-Geachte Leerlingen* mag roemen.) Hopende voorts, dat ook anderen, indien zy maar de moeite willen neemen, wel sberp op den zin van onzen *Text* te letten, de vruchten van onzen arbeid veelvuldig plukken mogen; gelyk reeds eenige van myne *Leerlingen*, deese *Heilige Taale* beginnende te leeren, in de vierde lesse van twee uren, dezelve begonnen te leezen, en eenigermaaten te verstaan, en in acht weken, reets geheele *Capittelen* wisten te vertaalen, gelyk ook een derzelve binnen negen maanden zo verre gevordert is, dat by dezelve als zyne eige *Moeder-Taal* spreekt, en een *Hebreewyschen Text* voor zig hebbende, die in het *Nederduitsch*, en wederom den *Nederduitschen Text* in het *Hebreewysch* leest; en wat vruchten by daar van geniet, is den bezitter genoeg bekend.

Op dat nu deese wetenschap, die beter is dan zilver, tot Uw.
Ed.

A A N D E N L E E Z E R.

Ed. mag inkeeren, en aan Uwe ziele lieffelyk zyn, zo zalik myne Leezere deezze onderrigtingen mede deelen. Eerst is het best, dat men dit geheele Werk van den beginne tot den einde toe eens doorloopt, zonder nog iets te willen begrypen, om daar door een denkbeeld van het geheele gebouw en deszelfs vertrekken te verkrygen; en daar na moet Gy wederom naa het begin te rugge keeren, leerende alle uren maar eene Letter by zyn naam en figuur kennen, gelyk die Pag. 2. worden voorgesteld: In twee of meer dagen de kennis der Letteren volkomen machtig geworden zynde, en ook niet eerder, zo moogt gy voortgaan tot de Vocaalen, die men Pag. 6. ontmoet, leerende wederom alle uren maar een volmaakt by zyn naam en figuur kennen. Wanneer Gy nu in drie of vier dagen dus verre gevordert zyt, zo zoekt naa de Dagesch, zynde een slip binnen in de Letter, die dezelve letter zomtyds in het leezen doet verdubbelen, zynde te vinden op Pag. 13. Dit alles weetende, zo moet gy op Pag. 19. tot het leezen overgaan; dog men moet wel aanmerken, dat men van de rechterhand naa de linkerhand het Hebreewsch leest, en niet van de linker naa de rechterhand, gelyk het Nederduitsch en andere Taalen; dit moet men als stamelende beginnen, om zig aldus te oeffenen, tot dat men wat in het leezen gevordert is, het welk men in veertien dagen kan machtig worden. Wanneer men dus verre gevordert is, zo bewind men zig in staat, om ons Onderwys over alle de Hoofdstukken, zonder iemands bystand, duidelyk en klaar te kunnen begrypen; ten dien einde hebben wy onze Regelen en voorbeelden veel omstandiger beschreven, als ooit iemandt voor my gedaan heeft; ook heb ik meerendeels met oplossingen dezelve ondersteunt, en hier en daar het zelve wederom herbaalt, en op een andere manier voorgesteld, om U deezze Heilige Taal zo veel het mogelyk is al leerende in te drukken. Wanneer men nu volkomen leeskundig geworden is, zo moet men ieder Hoofdstuk, in zyn geheel, en alle deszelfs omstandigheden,

wat

V O O R R E D E

wat het behelst, dieper in zien, beginnende wederom van vooren af aan, in deeze ordre:

EERSTE EN VOLGENDE HOOFDSTUKKEN.

1. *Van de 22 Letteren ofte Teekenen, waar door den Alwyzen God zyn eeuwig Testament aan ons heeft bekend gemaakt, om derzelve Figuurlyke verandering en natuurkundige verdeeling in vyf byzondere Classen te leeren verstaan, ziet Pag. 1 tot 5.*

2. *Van de 14 Vocaalen of Klankgeevens, die een spreekend geluid aan de Letteren geeven; als meede waar, hoe, en wanneer, ziet Pag. 6 tot 13.*

3. *Van de Dagesch, die als een licht in de letter, ons den zin en de verborgentheid, in het woord gelegen, openbaart, ziet Pag. 13 tot 20.*

4. *Van de 11 Dienstbaare letteren, die ieder op zig zelve, een geheel Duitsch woord, het zy de Perzoon, de Tyd, of het Getal, &c. uitdrukken, ziet Pag. 20 tot 35.*

5. *Van de Aanhangezelen, die van achter de Geslachten en Perzoonen aanwyzen, ziet Pag. 36. tot 39.*

6. *Van de Voortzetselen, die van vooren, door een enkele letter, een geheel Nederduitsch woord uitdrukken van verscheide bedieningen, ziet Pag. 40 en 41.*

7. *Van de Achterzetselen, die van achter, insgelyks door een enkele letter, een geheel Nederduitsch woord, het zy de Perzoon, het Geslacht, of de Tyd verbeelden, ziet Pag. 42.*

8. *Van de Wortel- of Grondwoorden, die doorgaans voor, midden, of achter, bezet zyn met een of meerder dienstbaare letteren, om het woord zyne rechte kracht te doen geeven, ziet derzelve natuur en aart Pag. 43 tot 49.*

9. *Om*

9. Om de Grondwoorden te vinden moeten wy het woord zuiveren van zyne Dienstbaare letteren, en als dan legt de Wortel bloot, en de overige letteren geeven ons de rechte zin en smaak van het woord, ziet Pag. 50 tot 57.

Tot hier toe ons Onderwys wel begrepen hebbende, moet men den Hebreewfschen Bybel voor zig leggen, beginnende met behulp van het WOORDENBOEK, dat hier achter by gevoegd is, dezelve te vertaalen. Terwyl men overgaat tot

10. 11. 12. 13. en 14. Van de Gevallen in een Werkwoord, die ons aanwyzen de Tyd, de Perzoon, het Getal, het Gebouw, en het Onderwys, waar door wy niets verkeert, maar alles recht naar zynen eisch, leeren verstaan, van Pag. 57 tot 70.

15. Van de Onderfcheidene Benaamingen der Werkwoorden, verdeeldt in 22 Classen, waar in alle Werkwoorden van den geheelen Text vervangen leggen, die ons leeren ieder Werkwoord naar zyn Classicale Naamgenoot te doen conjugeeren of vervoegen, door alle Tyden, Perzoonen, Geslagten, Getallen, en Gebouwen, ziet Pag. 71 tot 114.

16. Van het Onderwys in een Werkwoord, of het zelve een uitgaand of byblyvend werk is, ziet Pag. 115. tot 117.

17. Van de Redengeevers, die alle Naam- en Werkwoorden aan elkander voegen, ziet Pag. 117 tot 122.

18. Van de Naamwoorden, waar by men een zaak noemt, in negen byzondere eigenschappen verdeelt, ziet Pag. 123 tot 127.

19. Van de Letteren והאמתי Veheemanti, die een Werkwoord tot een Naamwoord maaken, ziet Pag. 128 tot 129.

20, 21. Van de Getallen, die zeer veranderlyk zyn in hunne Geslachten, ziet Pag. 129 tot 136.

22. Van de Constructie, of het Verband, 't geen ons leert door de Genitivus ׁ, of Ablativus ׂ, als anderzints, de woorden aan elkander te verbinden, ziet Pag. 137. tot 140.

V O O R R E D E

23, 24, 25. *Van de Veranderinge der Vocaalen, om de Aanhangzelen, Pag. 136. de Constractie, Pag. 137. het Vrouwelyk geslacht, Pag. 140. en het Meervoudige, Pag. 145 tot 151.*

26, 27. *Van de Accenten, die 26 in getal zyn, hunne Naamen, Werkingen, Order, Kracht, en Standplaats, ziet Pag. 152 tot 166.*

28. *Van de Verleggende Achterwaards, die ons leeren den Accent van de eene plaats op een ander te verleggen, ziet Pag. 167. en 168.*

29. *Van de (1) Meteg, wat dezelve doet, en waar zig die ver-
toont, ziet Pag. 169.*

30. *Van de Praetyk, die ons leert, de natuur en aart der Hebreuwfche Taal van hare ons toefchynende ongeregeltheden te zuiveren, ziet Pag. 171. tot 174.*

Dit zyn de 30 Hoofdstukken, die U in deze onze Bruidfchat worden medegedeelt, met twee bygevoegde Woordenboeken, vervult met alle de H. Woorden, in den Text vervat, waar door gy Uw zelve kunt opleiden, om in de Heilige en Goddelyke Taal, met Moses den eerften Schryver, en andere Heilige Mannen, Propheeten, Priesteren, en Koningen, gemeenzaam en eensgezint te kunnen fpreken, over hun aan u nagelatene en onze onderlinge Bruidfchat, van het aan hun reets voltrokken, en ons nog aanftaande eeuwig Huwelyk; dingen die beeter zyn dan goud, edeler dan alle andere bezittingen, ja beeter dan het leven: Daarom is myn wenscb, dat de alleen wyze God onzen bonger en dorst wil vermeerderen, op dat wy niet door last, maar uit lust, onze monden en ingewanden mogen vervullen met de Rolle des Heeren, waar in beschreven is de

BRUIDSCHAT ISRAELS.

CORNE-

CORNELIUS HUGO VONK

A A N D E N

L E E Z E R

Myne Groetenisse en Zegenwensch!

Indien de Geleerde Schryver van dit *Onderwys der Hebreew-
sche Spraakkunde* in de Nederduitsche Taale, *Rabbi ELE-
AZAR SOESMAN*, zo algemeen in ons Land bekend
ware, als zyn Boek eenen algemeenen lof en goedkeuringe by
allen, dezer zaken kundig, behalen zal, was het niet nodig,
een letter by wyze van *Getuigschrift*, of *Aanpryzinge*
van het zelve, daar voor te plaatsē, als het geen zig zelf op
ieder bladzyde getuige genoeg ter aanpryzinge verstrekt.

Ook hebben de Hoog Eerwaarde en Hoog Geleerde Man-
nen, aan wien de Opsteller de vriendelykheid gehad heeft,
nevens my, dit Werk op te dragen, (gelyk ook hunne Hoog
Eerwaarden, en ik, den zelve daar voor by dezen van harten dank
zeggen;) meenigmaal hunne genegenheid en gereedheid be-
tuigd,

tuigd, om hun genoeg hier over in het openbaar te verklaren, en aan het zelve zynen verdienden lof te laten toekomen; dog nademaal de Schryver, in deze Stad woonende, my sedert langen tyd in het byzonder bekend, en deszelfs Werk zo voor, als onder het drukken, van my doorlezen was, oordeelden hunne Hoog Eerw. gevoegzaamst te zyn, dat zulks door my op de loffelykste wyze wierde verrigt.

Ik ben dierhalven aan de Waarheid verschuldigt, van den persoon en hoedanigheden dezes braven Mans dit getuigenis te geven, dat ik onder de Joodsche Natie niemand gevonden heb, niet alleen van beschaafder en aangener ommegang en zagter inborst, maar ook van meerder geleerdheid, opghelderder denkbeelden, netter schikkinge van gedagten, en verwonderenswaardiger klaarheid en gemakkelykheid van zig uit te drukken, en zyne meeninge aan anderen te kennen te geven.

Eene allerklaarfte blyk van het laaste is dit *Onderwys der Hebreeuwfche Spraakkunde*, 't welk, of schoon hier en daar van den eenen of anderen deszelfs goeden vriend wegens de spellinge, als andersints, verholpen, nogtans dezes Mans eigen Opstel en Werk is, 't geen waarlyk omtrent iemand, aan de Joodsche Schryfwyze gewoon, en die de Nederduitsche spraak niet voor zyne Moedertaal heeft, ten hoogsten te verwonderen is.

Voorts die met dit Werk vergelykt de schriften, die ten dien zelve einde in de Nederduitsche Taal van de Heeren **A M A M A, LEUSDEN, en VAN DER HOOGT**, voorheen
zyn :

zyn uitgegeven, zal bekennen moeten, dat dit tegenwoordige *Onderwys*, zo wegens eene geheele andere en betere orde en schikkinge der zaken, als vatbaarheid van voorstellingen, bewyzen, en voorbeelden, den arbeid van die, hoe andersints ook Vermaarde, Mannen zeer verre overtroffen heeft, invoegen het zelve thans met volkomen regt als het voornaamste en eenigste behulpmiddel om de Hebreeuwſche Taale in de Moederſpraak aan te kunnen leeren, moet gehouden worden.

Het ware dierhalven te wenschen, dat deze 's Mans arbeid veelen, der Latynſche Taale onkundig, aanmoedigde, om gebruik te maken van deszelfs *Onderwys*, 't geen door Hem ſedert reeds eenige Jaren, zo aan verſcheidene Liefhebbers in het byzonder, als aan zommige Gefelſchappen van 5 of 6 menſchen teffens, met veel vrugt en voordeel zyner Toehoorderen gegeven is.

Den Schryver zelfs van dit *Opſtel* en *Onderwys* wensche ik, als de Voortreffelykste belooninge zynes arbeids, dat het God behage, Hem te geeven de verligtinge des Verſtands, om te kennen den Waren Meſſias, en komende tot Hem, die gezegt heeft: *Die tot my komt, zal ik geenſins uitwerpen*, hy ruſte mag vinden voor zyne Ziele, tot zyne eeuwige behoudenisse! Gegeven te Amſterdam den 23 January 1741.

לכבוד הכותב

ר דפי שקר בנינים בכל

ד ארבה סופרים כתבו חבל

ג נגר לשון תורתינו

מ מוכה כל שפתינו

ו הענין : גלה זוכמן

ס סוד הבנין : אשר נטמן

ב בורא כל יבלינו נשמנו

ג גפת צופים פל אמרתו

ז תורתו נמצא כשר

ך והו חס כי דרכו ישר

ט טוב הגינים נגדו הפל

ך כים שמו מוט לתבל

Beminnars der Geleerde Taalen,
 Hier kunt gy keur van Bloemen haalen ;
 Beschaaftde regels, nooit voor heen,
 Zoo klaar betoogt, zoo net gesneen.
 Gy kunt in 't Hyligdom verkeerren ;
 Van Gods Gezanten zelfs gaan leeren,
 De Wortels en den vasten gront,
 Van ISRELS BRUIDSCHAT en Verbont.
 Dit Werk zal zynen Meester kronen ;
 Met lof dien nutten vlyt belonen :
 Den Engel van Gods aangezigt,
 Bestraal hem met genade en licht!
 Een wys Man die met eigen oogen ;
 Leert zien, wert niet zo ligt bedrogen.
 Gelukkig Volk, gezegent Lant,
 Daar men de Wetenschappen plant.

תלמידך

HARMANUS VAN BREVOORT.

O P

OP DE HEBREEUWSCHE SPRAAKKUNST,

E. N. D. E.

HEBREEUWSCHE EN CHALDEEUWSCHE WOORDENBOEKEN.

D. O. O. R

E. L. E. A. S. A. R. S. O. E. S. M. A. N.

Doen Gods Almachten wil, den Aardbol had gegrond;
't Gesternten, Zon en Maan, in 't uitgebreiden rond
Van 't blaauw Azuur Gewelf, geplaatst; deez Aard' met Dieren;
De Zee met Visschen, en 't Gevogelt om te zwieren
Door eene Zee van Lucht; 't Gebloemten tot cieraad
Ontsproot, reez uit der Aard, gelyk de Dageraad,
Het pronkstuk der Natuur, dat Aardsch en Hemelsch Wezen,
Waar in het Goddlyk beeld des Scheppers was te lezen.
't Gezang der Engelen, klom op tot Godes Throon;
En Adam praalden als het voorbeeld van Gods Zoon.
De Vorst der Duisternis; op zyn geluk gebeten;
Dagt door verleiding, al zyn Zaad aan eene Keten
Van rampen zonder tal, en eindeloos verdriet
Te kluiften, en door list te gronden zyn gebiedt.
Zyn hellschen wensch gelukt. Men hoort de Wind ontsteken;
De Dieren vluchten, en de vreugd van d' Aard geweken,
Verandert alles in een naare en duistren nacht.
Hoe juicht de Duivel, daar hy ziet ten val gebragt;
Hem wien de Heerschappy der Aarde was gegeeven!
Schoon Adam door den dood moest ingaan in het leeven:
Want Godes wysheid, die Messias had gestelt;
Als Vorst des Vredes, om de banden en 't geweldt
Van 't woedend duistren Ryk, met macht van een te scheuren;
Ontdekt het diep Geheim. Men zag de Hemel-Deuren
Geopent, en God daalde omringt met schitterend licht:
Beloofte den Engel, van zyn Goddlyk Aangezicht;
Het waare Vrouwe-zaad, dat eenmaal zou vertreden
Dien Kop vol zwadder; om den Mensch in 't Eeuwig Eden,
Een beter leven, als de dood hem had ontroofte
Te schenken. Gods Genade uit ramp hem Heil beloofte.
Die Heuchelyke Taal, deed Adam vrolyk zingen:
Terwyl de woorden Gods, 't benaauwden Hart doordringen,
Ontfonkt het rein Geloof een nieuw en Hemelsch vuur,

**** 3.

Ren :

Een vlam van liefden in zyn borst, waar voor Natuur;
 En al wat slaaffch gezind, ontftoken had zyn zinnen
 Verdwynt; om God niet Aardfch, maar Hemelfch te beminnen.
 Beminnelyke Taal, gevloed uit Godes Mond;
 Het vaste Fondament van 't Eeuwig Vree-Verbond:
 Gelooft door Abraham, bevestigd door Profeten:
 Volbragt in Davids Zaad, nu op zyn Throon gezeten.
 Gelukkige Adam, die deez Woorden hebt gehoord!
 De grooten Abraham, door Gods stem aangefpoort
 Verliet zyn Vaderland, en zocht in 't ommezwerfen,
 Door zynen Heer en Zonden Hemel te verwerven.
 Vorft Mofes, die de Wet op zyne Schoudren torft,
 Wyft met zyn vinger aan, dien grooten Vreedens Vorft.
 De Man Gods Davidt, laat in Pfalm gezang zig hooren;
 En zingt tot Lof van dien, die hem had uitverkooren.
 De wyzen Salomon, bezielt door Godes Geest,
 Ontfloot Gods raad-befluit, en fchoeiden op dien Leeft;
 Door Woorden vol van merg, die 't fteenen Hart verbreeken.
 Die de Opper-Wysheid mind, behoort deez Taal te fpreeken,
 Gelyk die eertyds door Gods Mond is voortgebragt:
 Niet door vertaaling, maar in zuiverheid en kracht.
 Juich bloeyend Nederland! u mag dit Heil gebeuren:
 Gy ziet de banden der Onwetendheid verfcheuren!
 De vlyt van SOESMAN, in de Moeder-Taal volleerd,
 Schenkt ons dit nuttig Werk; zo lang gewenfcht, begeerd
 Door fchrandre Mannen en beroemde Godgeleerden.
 Een Leidftar voor de geen, die in Gods Huis verkeerden,
 Deez Goddelyke Taal, niet konden recht verftaan.
 Hier is 't gebaande fpoor: Hy wyft den weg ons aan,
 Waar langs men waardig kan den Tempel Gods betreedn;
 Met vaste gangen, en onwankelbaare fchreedn.
 Hebt dank, Geleerden Jood, uw Werk is roemens waard;
 Wyl gy zo vlytig hebt een fchat by een vergaard,
 Van Taalkund', dat uw naam in zeegening doet leeven,
 Zo lang den Aardkloot word in kringen rond gedreeven.
 Volcindigt fchrandren Man; ontdek aan Abrams zaadt,
 Deez eerste Grondspraak, vol van Goddelyk cieraadt!
 Is u myn byftand waard? wel aan, laat ons de Schriften,
 En 't Goddelyk Verbond, van waan en dwaling fchiften:
 Zo ftraal de waarheid, in het oog van ieder een;
 En ISRELS BRUIDSCHAT werde aan Jacobs zaad gemeen!
 Het krooft van Japhet, moet de Tente Sems bewoonen:
 Zo zal Meffias beide in 't eind met Heil bekroonen.

JOAN WILHEM CLAUS VAN LAAR.

Uit myn ftudeerkamer den
 1 February 1741.

O P

OP DE
HEBREEUWSCHE
SPRAAK-KUNST,
EN BYGEVOEGDE
WOORDENBOEKEN.

DOOR
ELEASAR SOESMAN:
K L I N K D I G T.

De Oudbeidkunde zoekte uit een bemorsten zerk,
Alwaar d'Egiptenaar zyn beeldspraak op graveerden,
Den zin; tot dat men tyd, en brein vergeefs verteerden,
Of onvolmaakt in 't eind beloont word voor zyn werk.

De Wysheid kiest den steen, die God schonk aan zyn Kerk;
Daar op rust Jacobs zaadt, wyl Hy den dood braveerde:
Het geen de Godspraak, in het Heilig Woort ons leerde;
Door 't ongelooft vertreen, gelyk een ydel merk.

d'Onwetendheid mag dwaas de kaars voor 't zonlicht kiezen.
Gods Woordt vertolkt, moet zyn cieraad en kracht verliezen.
De bron der Wysheid legt in d'eerstbeschreeve blaas.

Hoe nut is dan uw zorg, Ô SOESMAN! en uw zweeten!
Waar voor u ieder Lid der Kerke dank moet weeten;
Dewyl uw arbeid leert, de Taale Gods verstaan.

C. C. VAN RIEBEEK, J. U. S.

OP

OP DE
H E B R E E U W S C H E
S P R A A K - K U N S T .

D O O R

E L E A S A R S O E S M A N .

Hier word de oude Taal van ADAMS Huisgenoten,
By 't zaad van SEM bewaard, door JAPHETS krooft verkeert,
In HEBER voortgeplant, te Babylon ontleerd,
Gedolven uit het Graf, voor Abrams vrye Loten.

Zy zien aldus hun wensch, door tyd en vlyt verkregen;
Begeerig naa de Taal, van God zelf voortgebragt;
In 't Bybelwoort bevat. Die dezen dienst niet agt,
Dorst niet naa Wysheid, nog naa Vader Jacobs zeegen.

DAVID BRUNINGS.

A N D E N

L E S E R .

Wer Gottes Wegen will im Heiligthumb nachspüren/
Der Schrifften kern und Mark/ der Worte kzaft und safft
Recht schmekken will/ der las' sich zu gemüthe führen/

Was SOESMANNNS fleis tischt auf und tieffe Wissenschaft:
Kauf diesen Brautschatz nur; Ich kan dir freplich sagen:

Dis werck lohnt fur die müh und gibt dir Waar vor Geld;
Ein nie gesehenes wird Dir hie für getragen/

Selbst die Gelehrte Schaar spricht davon: ES GEFÄLLT.

HENRICUS CARP. M. C.

O N D E R :

O N D E R W Y S
D E R
H E B R E E U W S C H E
S P R A A K - K U N S T.

H E T E E R S T E H O O F D S T U K.

Van de Letteren.

Alle Taalen en Spraken hebben een zeker getal Letters, dat men A, B, C, of Alphabeth noemt, waar door dezelve geleerd en uitgesproken worden. Zo vinden wy, dat het duitse A, B, C, bestaat in xxvi. letters, als:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Onder deze xxvi. letters bevinden zig xx. Consonanten, dat zyn stomme of doode letters, als daar zyn: B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, W, X, Z. Die op zig zelfs, het zy in 't geheel, of ten deele, geen een duits woord kunnen uitmaken, om datze stom zyn.

En vyf Vocaalen A, E, I, O, U, (voegt hier by de Y, die uit de I haar oorsprong heeft.) Deze zyn levendige of geluid gevende letters; want zonder behulp van deze vyf Vocalen kan geen een duits woord bedacht,

A

dacht, geschreven, nog uitgesproken worden, moettende ten minsten een van deze vyf, het zy een A, E, I, O, U, of ook Y, daar in gevonden worden.

Hier tegen zo hebben de Hebreen in hun Alphabeth maar **xxii** letters, zonder een eenige Vocaal, zynde alle Consonanten, dat zyn stomme of doode letters, die egter levendig gemaakt worden door vyf korte, vyf lange, drie Jacht-vocaaalen en de Scheeva, waar van 'er geen een in het Alphabeth gevonden word, maar die slegts verbeelt worden door poincten, die of onder, of boven, of in het midden der letters geplaaft worden, die dan, gelyk als een adem of wind in die letters blaazende, dezelve levendig maaken, zo als de vyf Vocalen, A, E, I, O, U, alle onze woorden de klank geven. Derzelve figuren worden verтоond in het tweede Hoofdstuk.

Deze **xxii** doode letters of Consonanten worden van de regter na de linker-hand geschreven, en gelezen, en ook by de Hebreen gebruikt voor Cyfergetallen, in maniere als volgt:

Benam.	Fig.	Kragt.	Getal.	Uitspraak.
1. Aleph א	a	-	1	1. De א, is een zachte uitwaseming.
Beth ב	bh	-	2	2. De ב, en ד, verschillen hier in, dat de laatste meer met de tonge bewogen word, swemende na een dubbelde ss.
Gimel ג	gh	-	3	3. De ה, word met meerder kragt uit de keel voortgebracht, dan de ג, in maniere als of twee hh uitgesproken worden.
Daleth ד	dh	-	4	4. De כ met een poinct daar in, word als een k uitgesproken.
He ה	h	-	5	5. De ו, word in de beginne en in het midden van een woord gelezen, als gn, gelyk ענתה gnattah, ויגנן; dog komende op het einde van een woord of met een Schervab in het midden, als ng, gelyk ופעץ Paatzang, ושמעך Schaamangta.
Vau ו	v	-	6	6. De ש met een poinct is een p.
2. Zain ז	z	-	7	7. De ש met een poinct op de linker vleugel is een Sin, s.
3. Chet ח	g	-	8	
Thet ט	t	-	9	
Jod י	j	-	10	
4. Caph כ	ch	-	20	
Lamed ל	l	-	30	
Mem מ	m	-	40	
Nun נ	n	-	50	
Samech ס	s	-	60	
5. Gnain ע	gn	-	70	
6. Phe פ	ph	-	80	
Tzade צ	tz	-	90	
Koph ק	k	-	100	
Refch ר	r	-	200	
7. Schin ש	sch	-	300	
Thau ת	th	-	400	

On-

Onder deze xxii letters zyn vyf, die eene andere gedaante aannemen, als dezelve op het einde van een woord voorkomen, te weten - - - - - ב מ נ פ צ ד מ ז ר י ז dan moeten dezelve gefigureerd werden, aldus - - - - - en worden genaamt *Finaal- of Eind-letters*.

Wy vinden evenwel, dat de Finaal-Letter ם voorkomt in 't midden van een woort, *Jesaja* 9. vf. 6. לְמִרְבָּה, in tegendeel de ם op het einde van een woort, *Nebemia* 2. vf. 13. הַם, wederom de finaal-letter ך in midden in een woort, 1 *Samuel* 9. vf. 1. מִבְּנֵימִין, in tegendeel de ך op het einde van een woort, *Job* 38. vf. 1. מִן

De V letters ם ר ל ה ת, wanneer die op het einde van een regel komen, zo in het fchryven als in het drukken, als 'er geen geheel woord meer op zodanig een regel ftaan kan, zo worden deze letters dus uitgestrekt, tot cieraad om de regel te vervullen en met de ander in de lengte egaal te maken, en worden dierhalven *Uitgestrekte letters* genaamt.

De Hebreen verdeelen hun xxii letters in vyf Claffen, ofte kaameren, waar uit derzelve klank voortgebragt, en uitgesproken word, als:

- אבחהג Abachaang de Keel-letters.
- בבבב Buumaph de Lip-letters.
- גגגג Gicchak de Verhemel-letters.
- דדדד Datlanath de Tong-letters.
- זזזז Zafcherats de Tand-letters.

Eenige willen de letters ם aan de neus toe-eigenen.

De uitklanken dezer letters zyn noodzakelyk te weten, om dat zomtyds de letters, onder een en dezelve Claffis behorende, de eene in de ander verwiffeld, en nochtans het woord een en dezelve zin, of vertaling behoud, als:

- Spreuk*. 1. vf. 13. הוֹן Hoon, *Hofea* 12. vf. 9. אֵין Oom, RYKDOM, hier verwiffelt de ה in een א van אהחע.
- Pfalm* 68. vf. 31. בִּזְרָר Bizzar, *Pfalm* 53. vf. 6. פִּזְרָר Pizzar, VERSTROOJEN, hier de ב in een פ van בומף.
- Genef.* 19. vf. 6. סַגְר Saagar, *Genef.* 8. vf. 2. סַכְר Saachar, TOESLUITEN, hier de ג in een כ van גיכק.

4 O N D E R W Y S D E R

Nebem. 13. vf. 5. לשכָּה *Lifbka*, *Neb.* 13. vf. 7. נִשְׁכָּה *Niskab*, KAAMER, hier de ל in een ן van דַּטְלַנְת.
Pfalm 96. vf. 12. עֲלֹז *Gnalaz*, *1 Sam.* 2. vs. 1. עֲלֹז *Gnalatz*, VERHEUGEN, hier de ז in een ן van דַּשְׁרִיץ.

De letters ןן verwisselen nooit, als op het einde van een woord vermits zy dienstbaar zyn, als:

Rut 1. vf. 8. עֲשִׂיתֶם in plaats van עֲשִׂיתֶן GY LIEDEN HEBT GEDAAN, hier de ם in een ן.
Ezechiël 33. vf. 25. עֲשִׂיתֶן in plaats van עֲשִׂיתֶם GY LIEDEN HEBT GEDAAN, hier de ן in een ם.

Ook kunnen de letteren אההע geen dagesch, dat is een punct in de letteren, aannemen.

En voor de letteren בוכף kan geen ן met een scheevah koomen, maar veranderd altoos de ן van in een ן schurich.

Alle letters nemen hun klank uit de vocaal, die in, onder, of booven ieder letter geplaatst is.

Alle letters moeten een vocaal, of teken van het afzyn van een vocaal, hebben, alleen de laatste letter staat in 't gemeen zonder vocaal, als גַּבַּר *Gaabar*, hier staat de laatste letter ר zonder vocaal.

Ook komen de vier letters אהוי *Ebevi* in het midden, en einde, van een woord dikwils voor zonder vocaal; dewelke wy *Rustende letteren* noemen.

Als 'er nu zo een *rustende* voorkomt, dan moet de voorgaande vocaal met kracht en nadruk uitgesproken worden, als בְּרֵאשִׁית *Berejschit*, hier rust de א en י.

Het gebeurt wel dat deze vier rustende letters אהוי *Ebevi* met mal-kander ook verwisselen, als:

de א voor de י *Jes.* 1. vf. 17. אִשְׁרוּ in plaats van יִשְׁרוּ REGTVAARDIGT.
 de ה voor de ו *Exod.* 32. vf. 17. בְּרַעַה in plaats van בְּרַעַו IN ZYN JUICHEN.
 de ו voor de ה *Job* 16. vf. 12. שְׁלוּ in plaats van שְׁלַה RUSTE.
 de י voor de א *Job* 8. vf. 8. רִישׁוֹן in plaats van רֵאשׁוֹן EERSTE.

Dezelve koomen rustende voor, als volgt:

de א Rust zomtyds in het *midden en einde* van een woord, en behoort als dan meest tyds tot het grondwoord, by exempel וַיֹּאמֶר *Vajomer*, hier rust de א in het midden, en komt van het grondwoord אָמַר *amar*, nog eens קָאָרָא *Kaara*, hier rust de א op het einde.

de

- de ה Ruit nooit anders als op het einde van een woord:
Voor eerst, om het grond-woord te vinden, als בָּנָה *baanah*,
Dog eenige Geleerde Taalkundigen willen uit de Arabische Taal bewe-
sen, dat niet de rustende (ה), maar de bewegelyke (ו) of (י), weezenlyk
de derde grond-letter is, dog dat de rustende ה alleen nu en dan wel-
luidentheidshalven der zelve plaats bekleed.
Ten anderen, om een woord in het Vrouwelyke geslagt te ver-
 beelden, als גָּדוּל *Gadool*, GROOT, in het Mannelyk, גְּדוּלָה *Ge-*
dolah, GROOT, in het Vrouwelyk geslagt.
Ten derden, om op het einde de kragt van het woord te bete-
 kenen, als יְשׁוּעָה *Jeschuagnatha*, GROOTE HULP, of ook een plaats
 aanwyzing, als קִדְמָה *kedema*, OOSTWAARTS, חַרְנָה *Gaaraanah*, NA
 CHARAN.
- de ו Ruit om de Chofem (dat is een oo) daar boven te plaatzen, als
 גּוּמֵר *Goomer*, of om de Schurik (dat is een u) daar in te plaatzen
 als שׁוּבָה *Schubab*.
- de י Ruit om een korte Chirek (dat is een i) tot een lange te ma-
 ken als מִן *min*, en met een lange vocaal מִין *Miin*, ook ruft de (י)
 in een tzeere (dat zyn twee ee) als אִישׁ *Aish* voor אִישׁ *Aish* hier is de (י) on-
 zichtbaar, en wederom anders, als הֵיטֵב *Heitav* hier is de (י) zichtbaar.

T W E E D E H O O F D S T U K

Van de Vocaalen.

WY hebben reeds gezegt, dat de Hebreen in hun Alphabeth geen
 een vocaal, dat is geen A, E, I, O, U, nog Y, hebben, maar
 dat alle hunne letters Consonanten, dat is stomme, of doode letters
 zyn, die eger alle kunnen levendig gemaakt worden door vyf lange,
 vyf korte, drie Jagt-vocaalen, en een Schevah, te zamen XIV, in de
 gedaantens als volgt:

Vyf lange אֵ / אַ / אִ / אֻ / אֹ / וֹ / וֵ / וַ / יֵ / יַ / יִ / יֹ / יֻ / *drie Jagt* אֶ / אִי / אִי /
 en de Scheva (:) welke laatste eigentlyk geen vocaal, maar een teken der
 absentie eener vocaal is, die, wanneer zy een letter zomtyds beweegt,
 als een zagte e gelezen word.

Een van deze vocalen dierhalven in, onder, of boven een letter staan-
 de, zo neemd die letter de klank van de vocaal aan, by voorbeeld de אֵ
 is stom, als alle de andere letters, nu zullen wy hem alle vocalen doen

aannemen, en maken hem eerst tot een aa, dan tot een ee, ii, oo, uu, en zo voorts.

De vyf lange woorden ge- naamt אבות Abooth, dat zyn Vaders.	}	Kametz אַ aa, קַמֶץ	Patach	אָ a, פֶּתַח	} De vyf korte woorden ge- naamt תולדות Toledoos, dat zyn geboor- tens.
		Tzeere אֵ ee, צֵירִי	Sægol	אֶ e, סֶגוֹל	
		Chirik אִ ii, חִירֶק	Chirik	אִ i, חִירֶק	
		Cholem אֹ oo, חֹלֶם	Kametz Chatuph	אֹ o, קַמֶץ חֲטוּף	
		Schuurik אֹּ uu, שׁוּרֶק	Kibbutz	אֹּ u, קִבּוּץ	

De drie Jagt-vocalen, en de Scheva, zyn:

Jagt-patach	אָ a, פֶּתַח	חֲטַף	snelle a
Jagt-Sægol	אֶ e, סֶגוֹל	חֲטַף	snelle e
Jagt-Kametz	אִ o, קַמֶץ	חֲטַף	snelle o

De Scheeva אַ is meerendeels stom, dog zomtyds, als gezegt is, eene zagte e.

Het onderscheid dezer vocalen bestaat alleen hier in, dat de lange lang, de korte kort, en de schielyke ras moeten uitgesproken worden, als אָדָם *Aadaam*, בָּרַךְ *Bar*, אָרִי *Arii*.

Het gebruik der lange en korte vocalen zullen wy ider op zyn plaats in 't vervolg nader vertoon.

Alleen gaan wy nu over tot de drie Jacht-vocalen אִ / אֶ / אָ /

Dezelve komen in 't gemeen onder de *Keel-letters* אהחע in plaats van een *Scheva*, (:) die op haar zelfs anders 't swakkt is, om het geluid in een dezer vier letters te geven, daarom word de *Scheva* een (-) *Patach*, (·) *Sægol*, of (·) *Kametz*, bygevoegd.

Een Jacht-vocaal, staat in 't gemeen onder de eerste grondletter van een werkwoord, als 'er een dienstbare letter voorgaat; en dan neemt de dienstbare letter dezelve vocaal aan, zo als 'er onder de eerste grondletter van het werkwoord gevonden word, als:

- יַעֲשֶׂה van עָשָׂה hier neemt de dienstbare (י) de *Patach* aan, van de eerste grondletter ם *Jagt-Patach*.
 - יֵאָסֶף van אָסַף hier neemt de dienstbare (י) de *Sægol* aan, van de eerste grondletter ם *Jagt-Sægol*.
 - יַעֲמֹד van עָמַד hier neemt de dienstbare (י) de *Kametz Chatuph* aan, van de eerste grondletter ם *Jagt-kametz*.
- Item,

Item, in het gebiedende eenes werkwoords, als אָכּוּל, *Echool*, EET, אָמַר, *Emoor*, SPREEKT, insgelyks; in het onbepaalde, wanneer een dienstbare letter voorgaat, als בְּאִסְוֵי, IN 'T VERZAMELEN, &c.

Zook, als de eerste letter van een naam-woord is, dan neemt dezelve meeltentyds een *Jagt-Sagol* (...) aan, en wel voornamentlyk, als het naamwoord uit een Sillabe bestaat als, אָנּוּ, *Egooz*, een NOOTE, אָנּוּשׁ, *Enoosch*, een MENSCH.

De *Jagt-Sagol* (...) komt ook voor in het begin van een woord, dat in de verledene tyd staat, wanneer de tweede grond-letter een van de rustende letters is, in de Conjugatie *Hipbil*, als הִשִּׁיבוּ *beschiibo*, HY HEEFT HEM DOEN WEDERKEREN.

De *Jagt-kametz*, (...) komt ook wel in plaatze van een *Cholem* (1), als חֹדֶשׁ *Chodesch*, een MAAND, eenvoudig, en חֹדָשִׁים *Chodaschiim*, MAANDEN, meervoudig; want in het gemeen komt de *Jacht-kametz* voor een *Cholem*, en de *Jacht-Patach* voor de *Kametz*, en de *Jacht-Sagol* voor de *Tzeere*.

Tot een besluit, zo zyn deze drie *Jagt-vocalen* א / אָ / אַ / gelyk de roerende *Schevah*, van het volgende gebruik.

1. Zy kunnen, zonder behulp van een ander vocaal, geen een woord uitmaken.
2. Nog geen accent of musyknoot kan daar by geplaatst worden.
3. Als mede geen twee *Jagt-vocalen* naast malkander volgen.
4. Ende na een derzelve kan in de naastvolgende letter geen dagesch huisvesten.

Van de Schevah.

De *Scheva* is, gelyk gezegt is, op zig zelfs geen *vocaal*, maar een teken, dat 'er een *vocaal* voorgaat of volgt. Zy is derhalven tweederley, *beweegelyk* of *onbeweegelyk*, zo zy *beweegelyk* is, dan smelt zy in de volgende *vocaal*, als תְּהוּם *tehoom*, zo zy *onbeweegelyk* is, dan smelt zy in de voorgaande *vocaal*, als לְכֹהֵב *Lichtoob*.

En om dat de *scheva* geen *vocaal* is, daarom kan ze (zo min als de *Jagt-vocalen*) ook geen een woord uitmaken, gelyk de vyf korte, en vyf lange *vocalen* kunnen doen, als אָ אַ אֵ אִ אֹ אִי, *aas*, זֶר זֵר, *zeer*, אֵל אֵל, *el*, אֵם אֵם, *gnim*, טוּב טוּב, *toob*, שׁוּב שׁוּב, *schuub*, &c.

Ondertusschen is aantemerken, dat onder de laatste letter van ieder woord, wanneer dezelve zonder *vocaal* staat, eene rustende *Scheva* verstaan word, uitgezondert dat in de finaal-letter ך tot cieraad om de holte te vullen de *Scheva* altoos word uitgedrukt, als ך.

Nog:

Nogtans zyn 'er vyf Regulen, waar in de *Schevah* beweeglyk ; in de schyn van een *vocaal* gebruikt, en gelyk een zagte (e) moet uitgesproken worden, als:

1 שלח *Schelach*, als ze onder de eerste letter van een woord staat.

De reden is, om dat geen Consonant (in de beginne van een woord) zonder vocaal geluid kan geven.

2 ישקרו *Fischweruu*, als twee schevaas in het midden van een woord malkander volgen, dan rust de eerste, en de tweede word roerend.

De reden is, om dat in het midden van een woord, geen twee letters door een vocaal kunnen smelten.

3 אומרם *Oomeriim*, als de schevah volgt na een lange vocaal.

De reden is, om dat een lange vocaal lang uitgehaald word, zo kan de schevah in dien zelfden adem niet meede genoomen worden.

4 דברו *Dibberuu*, als de schevah komt onder een letter met een dagefch.

De reden is, om dat de dagefch de letter verdubbelt, zo is het als of twee schevaas malkander volgden, en of 'er stond דברו

5 הללו *Haleluu*, als de schevah komt onder de eerste van twee egaal volgende letters.

De reden is, om dat door de schielykheid het anders zou schynen, dat deze twee maar een letter waren, en men zoude mishorende verstaan en lezen הללו *haloe*.

Van hier gaan wy over tot de Kammetz Chatuph (?)

De *Kammetz Chatuph* ⚡ die onder de vyf korte *vocalen* aangewezen, en voor een korte (o) diend, heeft dezelve gedaante als de *Kammetz* ⚡ die voor twee (aa) diend; dog daar zyn zes voorbeelden, wanneer dezelve voor een (o) moet gelezen worden.

1 רנו *Ronnuu*, Als de naastvolgende letter een dagefch heeft.

2 קל- *Kol*, Als een Makkaph volgt.

3 זכרה *Sochrab*, Als een rustende Schevah zonder Meteg volgt; dog als 'er een Meteg bykomt, dan blyft de Kammetz in de kragt

kragt van twee aa, en de Scheva moet roerend worden als זכרה *Zaachberab*.

4 וישב *Vajafchob*, Als de middelste grondletter een ו is, en dat voor het zelve woord ook een ו gezien word, en het accent by de naast laatste fillabe; dan word de tweede Kamets als een ו gelezen, zynde het grondwoord שוב, zo ook ויקום *vajaakom* van קום *kuum*.

5 ויגז *Vajaagoz*, Insgelyks, als de tweede grondletter moet verdubbeld worden, en staat in maniere als boven, komt van het grondwoord גז *Gaazaz*, aldus וימד *Vajamod*, komt van het grondwoord מדר *Maadad*.

Ook wel in den beginne eenes woords, als na de Kametz volgt een Jagt-Kametz onder een keel-letter, als ויהלו *Oboloo*, ומעמד *Mognomaad*.

Deeze vyf voorbeelden hebben een en dezelve reeden, waarom de (ו) als een Kametz Chatuph moet gelezen worden, namentlyk, om dat geen lange Kametz, met een rustende Schevah, of verdubbeldende Dagfch, in een syllabe komen kan, zonder een ordinair accent of de Meteg.

Wy hebben boven reeds gezegt, dat de Jagt-vocalen (א) (א) (א) in 't gemeen komen onder de letters אהחע.

Nogtans vinden wy dezelve zomtyds ook wel onder andere letters, als by voorbeeld:

De Jagt-patach (א) onder een ל in het woord זזלל *tzilale*, ook onder een ז in het woord זזבב *Uzabab*, anders behoorde deze ל en ז in plaats van een jagt-patach maar een scheva te hebben.

De Jagt-fægol (א) staat noit dan onder een der letters אהחע.

De Jagt-kametz (א) vinden wy (gelyk de jagt-patach) ook wel onder andere letters als: וזעקי *Utzognaaki*, קדישים *Kodaa'chiim*, זפריים *Tziporiim*, &c.

Alle letters worden uitgesproken voor de vocaal, als ל *laa*, ב *baa*, ג *gee*, די *dii*, הו *boo*, לו *loe*.

B

En

En alle die op het einde van een woord zonder vocaal staan, moeten aangemerkt worden als of 'er een Schevah onder stond, uitgenomen de vier rustende letters אהוי Ebevi.

Ondertuffchen hebben wy nog het volgende te zeggen over de letters אהווע

de א, Is zo zeer geen bewegelyke letter, als wel eene zachte aadem, die alleen zyn geluid geeft na de vocaal die daar onder staat, het zy een a, e, i, o, of u, anders blyft hy rustende en onbeweeglyk als ארא baaraa.

Deswegen kan de schevah op het einde onder dezelve noit plaats vinden.

de ה, Is wel in het begin als הרג haarag, en in het midden van een woord, als הב Saahab, eene bewegelyke letter, edog op het einde, als הלא taale, יה jadaa, word zy zo min als de א gehoord; en als zy de laaste zo gezegde grondletter is, blyft zy meest rusten in de Kametz, als הנה baanaa; Maar als zy door een Mappik, dat is een point in de ה, bewogen word, dan kan men haar geluid eenigzins hooren, als הבהר debaarabb, haar woord, van דבר.

Hier zien wy dat de ה niet tot het grondwoord, maar een vrouwelyke bedienletter is.

Egter vinden wy vier grondwoorden daar de ה op het einde niet dienstbaar is, maar voor de derde grondletterd paffeerd, met een Mappik in dezelve, te weten:

המה Kaamabb, הנה Naagabb, המה Thuumabb, גבה Gaababb, dus dat deze vier onder de volmaakte grondwoorden gesteld worden.

Hier by kan men ook voegen het woord הלוה Eloabb, zynde de Naame Gods, welk woord eenige aflyden van het grondwoord הלה; by de Arabieren nog in gebruik, alwaar het betekend: DIENEN, EERBEWYZEN; dus dat Eloahh eigentlyk zegt een voorwerp van Goddelyke dienst en eerbewyzing,

de ה, Is een vaste grondletter, en by aldien dezelve komt op het einde van een woord met een (-) patach, en voorgaande lange vocaal, dan word die patach voor de letter uitgesproken, als הוה Ruuach.

de ע, Is ook een vaste grondletter, dezelve insgelyks komende op het einde van een woord met een patach daar onder ׀, dan word die ook voor de letter uitgesproken, als עביע gebiiang.

Daar-

Daarom word deze patach alleen op het einde van een woord onder de ה, ח, of ע gevonden; en by de Hebreën genaamd פָּתַח גֵּנוּבָה, *Patach Genuubab*, diefstagige of gestoolen patach.

Het geen hun hier toe noodzaakt, is, om dat anders een sjevah onder dezelve moest geplaatst worden, die te swak zou zyn. daar by is de voorgaande vocaal (ו) of (י) of (א) niet sterk genoeg, om de ה of ע op het einde in hun kragt uit te drukken.

De א kan op het einde van een woord geen gestoolde patach aannemen, om dat hy op het einde altoos rust in de voorgaande vocaal, als מִצָּא *Maatzaa*.

De ה kan ook op het einde geen gestolen patach aannemen, ten zy die door een Mappik bewoogen word, als gezien is.

Wy vinden ook een gestoolene patach in het midden van een woord, te weeten; Indien op het einde van een woord twee Scheevas, als יִפְתָּח וַיֵּדֶן *vajeerdab*, volgen, en de eerste van die twee Scheevaas vervalt onder een der letters חע, dan verandert de eerste sjevah in een patach, als:

לִקְחָהּ *Laka-acht*, hier is in plaatze van de sjevah eene diefstagige patach onder de ה, anders zou men moeten schryven לִקְחָהּ *Lakagtb*.

Nog diend ons noodzakelyk te weten, dat onder de vyf lange vocalen zyn twee, namentlyk de Cholem (ו) en de lange Chirek (י), die zomtyds gebrekkig, dat is, zonder vau (ו) of jod (י), voorkomen, en zyn nogtans lange vocalen.

Laat ons eerst zien, als de vau (ו) in een woord ontbreekt, op wat maniere die evenwel als een lange vocaal gekent word, en hoe de beweging derzelve ons in den text voorkomt;

Wy vinden hem aldus:

לוֹוֶה *Looveb*, in plaats van לוֹוֶה *Looveb*.
 מִצְוֹת *Mitzvoot*, in plaats van מִצְוֹת *Mitzvoot*.

Hier zien wy, dat niet alleen in het begin of einde deezer twee eerste woorden de (ו) van de Cholem ontbreekt, maar dat de (ו) zelfs als een Consonant bewegelyk word, zeggende *Looveb*, *Mitzvoot*.

De reden is, om dat geen letter twee vocalen kan hebben, en ook de (1) alhier een grondletter is.

Ook legt de (1) van de Cholem zomtyds bedekt in de voor of agter vleugel van de ש, by voorbeeld:

מִשָּׁה *Mooscheb*, in plaats van מִשָּׁה, en שֹׁנֵה *soonee*, in plaats van שֹׁנֵה *soonee*.

Zoo ook in de naam-woorden, daar het opper-accent, (genaamt *Mil-gneel*,) voorkomt, als:

חֹדֶשׁ *Choodejch*, in plaats van חֹדֶשׁ, en פְּרוֹכֶת *paroochet*, in plaats van פְּרוֹכֶת

En eindelyk veelytys by de naam of ook zelfstandige woorden, als die in plurali, dat is in het meervoudige, voorkomen, by voorbeeld:

מָקוֹם *Maakoom*, PLAATS, eenvoudig; מְקוֹמוֹת *Mekoomoob*, PLAATZEN; meervoudig; אֱלֹהִים *Eloabb*, God, eenvoudig; אֱלֹהִים *Eloobium*, GOODEN, meervoudig.

Hier zien wy, dat in het meervoudige de (1) van de Cholem ontbreekt, en alleen door een point boven tusschen de קם en לה verbeeld word.

Wat betreft de lange Chirek (·); deszelfs point of stipje alleen, zonder een volgende rustende jod, is, gelyk bekend is, maar een korte Chirek; dit niet tegenstaande zo komt ons de lange Chirek (·) in den text voor, flegs onder de gedaante van een korte Chirek (·) en moet nogtans als een lange uitgesproken worden, Als wanneer in singulari, dat is in het enkelvoudige van een woord, een lange Chirik komt in de laatte syllabe, als צְדִיק *tzadiik* RECHTVEERDIG, נָשִׂיא *Nasi* PRINS, en men wil zodanige woorden door de ים *jim*, in het veelvoudige mannelyke geslagt overbrengen, dan vald de (·) van de ים weg, en men schryft י as:

צְדִיקִים *Tzaddikiim*, RECHTVEERDIGEN, } Hier zien wy dat in het meervou-
נְשִׂאִים *Nesii-ium*, PRINCEN, } dige de korte Chirek voor eene lan-
ge vocaal diend.

Dus zyn 'er drie woorden ים *im*, ים *im*, en ים *im*, die altoos voorkomen met een korte Chirik, en nogtans als 'er een accent by staat, lang moeten uitgesproken worden *iim*, *miim*, *gniiim*, dog met een Makkaph voorkomende, blyft de Chirik kort, en men leeft *im*, *im*, *gnim*; even gelyk

gelyk אָ, met een accent daar by staande, gelezen word *aaz*, dog zonder accent met een Makkaph, אָז.

Ook gebeurt het dat de jod י van de ים staan blvft, en de jod van de voorgaande lange Chirek wegvalt, als: צִדְקִים וְשִׂאִים

En eindelyk, als de jod (י) de eerste letter van het grond-woord is, staande in de toekomstige tyd van de Conjugatie Kal, dan komt dikwils in plaats van de lange Chirik (י) maar eene korte (י), die egter moet uitgesproken worden als een lange, by voorbeeld:

וְיִגְעוּ *Vejiigagnoe*, ZY ZULLEN ZIG VERMOEJEN, in plaats van וְיִגְעוּ; komt van וְיָגַעוּ

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Dagesch.

NA dat wy de letters en vocalen hebben afgehandelt, zo worden wy in gelydt tot de *Dagesch*.

De *Dagesch* is een point of stipje binnen in de letter, en bezit zo veele uitmuntende hoedanigheden, datze genoegzaam als een ligt in de lantaarne is, om de verborgene wortel, en zin der Heilige Taale, ons te doen zien en verstaan.

Dezelve is tweeledig.

De eene word genoemd דָּגֵשׁ חֲזָק *Dagesch Chafak*, de verharder.

De ander word genoemd דָּגֵשׁ קַל *Dagesch Kal*, de verzagter.

De *verharder* wil, dat die letter, waar in zy zig vertoond, moet verdubbelt worden, als: דִּבְרֵי *dibbeer*, even eens of 'er stond דִּבְרֵי met twee ב.

Deze *Dagesch* opent ons verder drie deuren.

Eerstelyk ontdekt zy ons de ontbrekende grond-letter in een woord, als:

תִּפּוּל *Tippool*, komt van het grondwoord נָפַל *Naphal*.
 סַבְּתָא *Sabbotba*, komt van het grondwoord סָבַב *Saabab*.
 כַּרְיָא *Karatta*, komt van het grondwoord כָּרַת *Kaarath*.

De reeden hier van word ons gegeven onder de regels der grondwoorden.

Ten tweeden toond zy ons, of de (מ) of de (ת) als Serviel- dat is, bedien-letters, voor aan het woord staan, dan of zy tot het grondwoord behooren, als:

מִקְדָּם *Mikkedem*, VAN HET OOSTEN, hier is de (מ) een serviel, of bedien-letter, willende zo veel zeggen als (VAN), want het woord is op zig zelf קָדָם, zo ook:

הַשְּׁמַיִם *Hasschaamajim*, DE HEMELEN, hier is de (ת) serviel, of de bekendmaker, die zo veel zeggen wil als (DE); hier staat niet HEMELEN, maar DE HEMELEN.

Zo dat de bedien-letters voor aan het woord aanstonds ontdekt worden door de Dagesch in de naastvolgende letter.

Ten derden geeft zy ons te kennen de Conjugatie, het zy de Pihel, Puhel, of Hitpahel, als:

פִּקְדָּה *Pikkeed*, HY HEEFT EXTRAORDINAIR OF NEERSTIG BEZOGT, dit is de Pihel, die gekend word door de Chirik onder de eerste, en de Dagesch in de tweede grondletter.

פִּקְדָּה *Pukkad*, HY IS EXTRAORDINAIR OF NEERSTIG BEZOGT, dit is de Puhel, die gekent word door de Kibbutz onder de eerste, en de Dagesch in de tweede grondletter.

הִתְפַּקְדָּה *Hithpakkeed*, HY HEEFT ZIG ZELVE ONDERZOGT, dit is de Hithpahel, die gekend word door de הַת voor, en een dagesch in de tweede grond-letter.

Deze Dagesch vinden wy geplaaft in alle letters, behalven in de letters אההע, voegt hier by de ר Resch, zo dat wy nu zeggen, behalven in de letters אההער *Abachagnar*.

Nogtans vinden wy viermaal een Dagesch in de א, en zevenmaal in de ר.

In de א	{	Genesis 43. vs. 26.	וַיָּבִיאוּ	<i>Vajaabiiuu.</i>
		Levit. 23. vs. 17.	תָּבִיאוּ	<i>Tabiiuu.</i>
		Job 33. vs. 21.	רָאוּ	<i>Ru-uu.</i>
		Esdra. 8. vs. 18.	וַיָּבִיאוּ	<i>Vajaabiiuu.</i>

In

In de ך	{	1 Sam. 1. vs. 6.	הָרַעַמָּה	Haregnimmabb.
		1 Sam. 10. vs. 24.	הָרַאִיתֶם	Harreittem.
		2 Kon. 6. vs. 32.	הָרַאִיתֶם	Harreittem.
		Ezech. 16. vs. 4.	בָּרַח	Carrath, item שָׂרַח Scharrech.
		Hooft. 5. vs. 2.	שְׂרָאשִׁי	Scherroofschii.
		Spreek. 14. vs. 10.	מָרַח	Marrat.

Wy hebben zo aanstonds geleerd, dat de Dagesch in een letter ons een van drie zaaken aanwyft; het zy de ontbrekking van een grondletter, of om ons te vertoonen de bedien-letter, of om de Conjugatie te kennen.

Wanneer het nu gebeurt, dat om een van deezee drie zaaken ook een Dagesch zou moeten vallen in een der letteren אההער, dan veranderd de voorgaande korte vocaal in eene lange, als:

- הָאָרֶץ** DE AARDE, in plaats van הָאֶרֶץ, hier veranderd de Patach onder de ה in een Kametz ה, om dat de letter א zynde een van de letteren אההער geen Dagesch kan aanneemen, zo ook:
- מִן הַעִיר** VAN DE STAD, in plaats van מִן הָעִיר, hier vervalde de Dagesch uit de ה onder de מ, item uit de ע onder de ה, om dat de ה en ע behooren onder de letters אההער.

Het gebeurt ook wel, dat een korte vocaal staan blyft, zonder datze veranderd in een lange; maar dan moet 'er een מֶטֶג Meteg, dat is een toomhouder, op volgen, als:

- הַהֹלֵךְ** DIE DAAR WANDELT, in plaats van הַהֹלֵךְ of הַהֹלֵךְ, hier verbeeld de Meteg ה een Kametz, en gevolgelyk toond zy, dat de eerste ה dienstbaar is, zo ook:
- הַחַיִּים** DE LEVENS, in plaats van הַחַיִּים of הַחַיִּים hier verbeeld de Meteg onder de ה het zelve als boven, om dat de volgende letter een ח is, die geen dagesch kan aanneemen, zo veranderd deezee Dagesch in een Meteg gevoegd by de Patach. Deze Meteg, of toomhouder, vind meest plaats voor de letteren ה en ח

Van

Van de Dagesch, Chasak of Verharder, afgehandelt hebbende; laat ons nu spreken van de Dagesch Kal, of Verzagter.

De Verzagter komt maar alleen in de lettere **בְּגַד כֶּפֶת** *begad kepbat*, te weeten, als een derzelve in den beginne van een woord voorkomt; dan kan deeze Dagesch die letter niet verdubbelen; maar dan moet de letter, waar in zy staat, wat korter uitgesproken worden, als:

בְּרֵאשִׁית *Bereeschiitb*, hier moet de **ב** kort, als of geen (h) daar agter volgde, uitgesproken worden. &c.

Om nu de Verzagter, van de Verharder te onderscheiden, hebben wy drie regulen:

Eerstelyk, zullen wy haar toonen in den beginne van een woord, als: **בְּאֶרֶץ** *Be-eretz*, hier zien wy de Verzagter in de **ב** alleen, om die wat korter uit te spreken, en niet om de letter **ב** te verdubbelen, dewyl zonder een voorgaande vocaal zulks onmooglyk is.

Ten tweede, zullen wy dezelve zien op het einde van een woord, als: **דִּבְרֹת** *Dibbarth*, hier komt de verzagter in de laatste letter **ת**, om dat 'er eene stomme of rustende Scheva voorgaat.

Ten derde, vinden wy haar in het midden van een woord, als: **יִזְכוּר** *Fizkoor*, hier valt de verzagter in de **כ**, om dat de voorgaande Schevah mede stom is, zo breekt dierhalven hier het woord, en de **כ** word aangemerkt, als of ze weer een nieuw begin van een woord maakte, gelyk of 'er stond **יִזְכוּר** *koor*, gevolglyk kan hier de **כ** ook niet verdubbeld worden.

Laat ons nu eens zien, na welke vocaalen een verhardende Dagesch kan volgen, of niet.

Na eene lange vocaal, als, **אָ / עָ / יָ / וָ / מָ / נָ** kan geen Dagesch volgen, om dat de lange vocaal op zig zelve zo lange staan blyft, datze de
naast-

naastvolgende verdubbeling, in eenen adem niet kan meede neemen.

Maar wel als by de voorgaande lange vocaal een accent is, dan kan in de naastvolgende letter een Dagesch vallen, als; **לָמָּה** *Laammab*, **שָׂמָּה** *Schaammab*, **סוּבּוּ** *Soobbuu*.

Alleen na een korte vocaal volgt gemeenlyk een letter met een Dagesch, of een rustende Schevah, als; **יִשְׁמֹר** *Fischmoor*, of **גִּבּוֹר** *Gibboor*.

Wy hebben zo aanstonds gehoord, dat by aldien de eerste letter van een woord is van **בְּנֵי כַּת** dat dan een Dagesch Kal, of Verzagter in dezelve moet gepunteert worden, als **בְּנֵי**.

Hier tegen ontmoeten ons nu eenige voor en tegen Excepties, of uitzonderingen, waar van wy hier alleen de noodzaaklykste aanhaalen.

Als een woort eindigt met een der letteren **אֶהוּי** *Ebevi*, en het volgende begint met een der lettere **בְּנֵי כַּת**, dan komt geen Dagesch in dezelve, als;

הִנֵּה בְּרִיתִי *Hinnee Beriitii*, Hier zien wy in de **ב** geen Dagesch, om dat de naastvoorgaande **ה** van **אֶהוּי** is.

Nogtans hebben wy zes Regulen, daar evenwel in den beginne van een woort een Dagesch komt in de letteren **בְּנֵי כַּת**, niet tegenstaande het voorgaande woort eindigt met een der lettere **אֶהוּי**.

Eerstelyk, wanneer de letteren **אֶהוּי** agter een uitklank hebben, als:

בְּצִדָּה תְּשִׁים *Betziddabb Thasim*, hier heeft de **ת** een Dagesch, om dat de laatst voorgaande **ה** een Mappik, dat is beweeger of uitklank heeft, aldus:

יָדָיו תְּבִיאֵנָה *Jaadav Thebiiēnab*, om dat de **ו** hier als een Consonant wort uitgesprooken, aldus:

שִׁבְתִּי תִּפְתַּח *Septhai Tibhtabch*, om dat de letter **י** hier uitgesprooken wort. Deze Regel wort genoemd **כַּפִּיק** *Mappik*, dat is, *Uitbaaler*. Hier by moeten wy aanmerken, dat de **הוּי** agter de drie eerste woorden niet rustende, maar als geluitgeevende letters gehoord worden, daar by legt de Schevah onder dezelve zo wel, als onder alle andere Consonanten, op het einde verborgen.

Ten tweeden, wanneer tusschen het woort, dat met **הוּי** eindigt, en het volgende dat met **בְּנֵי כַּת** begint, een accent genaamd **פְּסִיק**, *Pesik*, komt, als:

C

Gna-

עֵשׂוֹ קָלָה *Gnaafuu Kalaab*, hier heeft de כ na de ו een Dagesch, om dat de pefiik hier de reeden scheidt; zo ook by andere Accenten, die Reedenfcheiders zyn, zo als wy onder de regels der Accenten breetvoeriger verhandelen. Deze Regel wort genoemd מַפְסִיק *Maphsiik*, dat is *Reedescheider*.

Ten derden, wanneer de ה rust agter aan het woort, en de voorgaande vocaal is een Kametz (·), of Patach (-), of Sægol (·), en daar volgt een *Makkaph*, dat is *aanbaaler* op, als:

שְׁבַב־פּוֹב *Schebab pob*,
 מַב־פְּרָצְתָּ *Mab paratzta*,
 עֲשֵׂה־פֶרִי *Gnofeb perii*,

} Hier heeft de פ na de ה een Dagesch, om
 } dat na de ה een Makkaph volgt.

Deze Regel wort genoemd דַחִיק *Dachiik*, dat is *Uitdrukker*. *Dog zommige oordeelen niet zonder reeden, dat hier geen verzagtende, maar verhardende Dagesch plaats heeft, en men dierhalven leezen moet, Scheboppob, Mapparatzta, Gnofepperii.*

Ten vierden, wanneer een woort eindigt met een letter, daar een kametz onder is, (het welk zo veel is als of 'er een ה in beslooten legt,) en de Accenten van beiden de woorden zyn geplaatst voor hun laatste syllabe, als:

וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח *Vegnafiiha pefach*, hier heeft de פ een Dagesch na de ת kametz, en de accent, onder de ו komt voor de laatste syllabe ת *tha*, insgelyks boven de letter ח voor de laatste syllabe ח *fach*, door beiden deze Accenten vermindert de kragt van de kametz zodaanig, dat de beslotene ה uit dezelve als verdwynende is: Deze Regel wort genoemd אֲתֵי מְרַחֵק *Aatee Merachiik*, dat is, *komt van verre*. *Dog hier zyn wederom eenige van gedachten, dat dit een verhardende dagesch is, en men lezen moet, Vegnaafii Thoppesach.*

Ten vyfden, wanneer twee letteren van כַּחַךְ, in den beginne van een woort volgen na een woort, dat met een der letteren אָהוּ heeft geëindigt, als;

Jir-

יִרְדֵּנוּ כִּפְתָּהּ *Jirdenuu bepbaarech*, hier heeft de כ een Dagesch, om dat zyn makker פ van *begad kechat*, hem volgt na de ן van *Ebevi*.
 קִטְנָה כִּכְהָ *Ketannab kecbaf*, hier zien wy het zelfde in de כ, om dat zyn broeder כ hem is volgende na de laatst geëindigde ה van *Ebevi*.

Ten zesden, wanneer een woort eindigt met een א, daar een Scheva voorgaat, en het volgende woort begint met een van כּנר כפת, als;

וַיָּרָא בָּלָק *Vajar Baalak*,
 וַיָּרָא דָּוִד *Vajar David*,
 Hier heeft de כ en ך een Dagesch, om dat de א na een voorgaande Scheva de laatste eint-letter is, en om dat de א niet gehoord wort, zo moet aangemerkt worden, als of ze 'er niet stond.

Wy hebben dan gezien, dat deeze Dagesch kal of Verzagter voor aan het woort altoos komt in de letteren כּנר כפת, uitgenomen als het voorgaande woort eindigt met een der letteren אהוי.

En wederom door 6 Regels het tegendeel, dat of schoon een woort met een der letteren *Ebevi* eindigt, de letteren כּנר כפת evenwel een Dagesch ontfangen.

Zo besluiten wy dan; wanneer een der letteren אהוי komt op het einde van een woort, en het volgende begint met כּנר כפת, dan krygen dezelve geen Dagesch, ten zy dat daar een *Uitbaaler, Reedenscheider, Uitdrukker, of Die van verre komt*, daar by staat, dan krygen zy evenwel een Dagesch, zo als ons in de zes laatste regels is aangewezen.

Na dat wy nu de letteren en vocalen kundig zyn, zyn wy gevordert tot de leezing, in den Hebreuwfchen Text; aldus staat Nehem 8. vf. 8. het welk ons in den Nederduitschen Text vf. 9. is overgezet, als volgt;

Bammitra, Waj-jabiinnu, Seckel, Wesom, Mephooraach, Haa Elobüm, Eetboorat, Basscepher, Wajikreun,
 וַיִּקְרְאוּ, בְּסֵפֶר, בְּתוֹרַת, הָאֱלֹהִים, מִפּוֹרֶשׁ, וְשֵׁם, שֹׁבֵל, וַיְבִינּוּ, בְּמִקְרָא,
 in het lee- zo maakten verkle- endeden duidelyk, Gods, der Wet, in het ende zy
 zen, zy, dat men rende, zin, het verftont, boek, laazen,

Als wy ons nu een weinig meêr in het lezen geoeffend hebben, dan wort ons verlangen ook meêr opgewekt, om het zelve in zyn wortel en gront te verstaan. Tot dien einde is ons hoog nodig te weten de zinryke en heerlyke

lyke bouwkunde der Hebreewfsche tale, die wy van stuk tot stuk zullen vertoonen, beginnende met de Dienfbare Letters.

VIERDE HOOFSTUK.

Van de Dienfbare Letters.

IN het Alphabeth, of onder de xxii Hebreewfsche letters, vinden wy xi vaste grondletters, te weten גרוחמטעפצקר , die wy in den regel der werkwoorden nader zullen onderzoeken.

De overige xi zyn אכהויכל מנשה , die wy in drie woorden noemen $\text{איהן משה וקרב איהן}$ *Mooscheb vekaleeb eetban*.

Deze staan by wylen, of zomtyts ook als grondletters, dog meerendeels komen ons dezelve als Dienfbaar voor, en worden daarom genaamt Dienfbare Letters.

Wanneer nu dezelve als dienstbaar voor of agter een werk- of naamwoord staan, dan geven zy te kennen:

1. Of de *Perzoon*, het zy van het Mannelyk, Vrouwelyk, of Onzydig gellagt.
2. Of de Declinatie, dat is *buiging*, het zy den noemer, baarder, geever, aanklager, roeper, of neemer.
3. Of de Tempora, dat zyn *tyden*, het zy den voorleedenen, tegenwoordigen, of toekomstigen tyt.
4. Of de Conjugatiën, dat zyn *vervoegingen*, het zy de ordinaire of extraordinaire werker of bewerkte.
5. Of de Numeri, dat zyn *getallen*, het zy een, twee, of meêr.

Ook worden eenige Dienfbare Letters te zamen gestelt, en maaken op zich zelf een woord uit, zonder datze by een naam- of werkwoord gevoegt zyn, als: ל TOT, of AAN MY, aldus מכם VAN UW LIEDEN.

Zoo zien wy dan, dat beide deze woorden bestaan uit enkele Dienfbare Letters.

Laat

Laat ons nu beginnen met de Perzoonen.

De Perzoonen worden, of door een enkele letter, als hier na, of door een geheel woort, gelyk hier, in het Mannelyk en Vrouwelyk geslagt vertoont.

Masculino Singulari,

Mannelyk Eenvoudig.

Eerste Perzoon, אֲנִי *ik*, als ook אֲנִי

Twede Perzoon, אַתָּה *gy*,

Derde Perzoon, הוּא *by*.

Masculino Plurali,

Mannelyk Meervoudig.

Eerste Perzoon, אֲנִי *wy*, als ook נַחֲנוּ en אֲנַחְנוּ

Twede Perzoon, אַתֶּם *gy lieden*,

Derde Perzoon, הֵם *zy lieden*, als ook הֵמָּה

Feminino Singulari,

Vrouwelyk Eenvoudig.

Eerste Perzoon, אֲנִי *ik*, als ook אֲנִי

Twede Perzoon, אַתְּ *gy*,

Derde Perzoon, הִיא *zy*.

Feminino Plurali.

Vrouwelyk Meervoudig.

Eerste Perzoon, אֲנִי *wy*, of ook נַחֲנוּ en אֲנַחְנוּ

Twede Perzoon, אַתֶּן *gy lieden*, of ook אַתְּנָה

Derde Perzoon, הֵן *zy lieden*, of ook הֵנָּה

Deeze perzoonelyke namen staan, of op zich zelfs, als הוּא *by*, אַתָּה *gy*, אֲנִי *ik*, en zo voorts, zo als wy hier gezien hebben; of anders worden dezelve geplaaft voor de werkwoorden, als:

אֲמַרְתִּי אֲנִי *ik heb gezegt.*

אֲמַרְתָּ אַתָּה *gy hebt gezegt.*

אָמַר הוּא *by heeft gezegt.*

Zy worden daarom genaamt *Pronomina*, dat zyn *voornamen*, om datze voor het *Verbum*, of *werkwoort*, staan.

Ook worden ons de drie perzoonen verbeelt door drie letters ו *zyn*, ה *uw*, ׀ *myn*, wanneer die staan agter een *Nomen*, of *naamwoort*, als;

Hier zegt de ׀ *myn*, de ה *uw*, en de ו *myn buis*, Eerste Perzoon, }
ו *uw buis*, Twede Perzoon, } *חַזַּק*, agter het *Nomen*, of *naamwoort*;
ו *zyn buis*, Derde Perzoon, } *בֵּית* *buis*, en zo voorts agter alle andere
naamwoorden.

Daarom worden deeze perzoonlyke namen *aanhangzelen* genaamt , om dat zy agter aan de *Nomina*, of *naamwoorden*, geplaaft worden.

Van de Perzonen gaan wy over tot de Declinatie, dat is Buiging der Naamwoorden.

De *Nomina*, of *naamwoorden*, worden gedeclineert, dat is *geboogen*, na dat de *Cafus*, of *de Naam-val*, is; deze naam-vallen zyn zes, als;

<i>Nominativus</i> ,	dat is Noemer,	בֵּית	een huis.
<i>Genitivus</i> ,	- - Baarder,	שֶׁל בֵּית	des huizes.
<i>Dativus</i> ,	- - Geever,	אֶל בֵּית	tot of aan het huis.
<i>Accusativus</i> ,	- - Aanklager,	אֶת בֵּית	den, of aan den huize.
<i>Vocativus</i> ,	- - Roeper,	ה בֵּית	o huis.
<i>Ablativus</i> ,	- - Nemer,	מִן בֵּית	van den huize.

De *Prepositiën*, of *voorwoorden*, מִן, ה, אֶת, אֶל, שֶׁל, die de *Cafus*, of den *Naam-val*, te kennen geven, zyn nootzakelyk te weten, om dat wy door dezelve gewaar worden, wie *regeert*, en wie *geregeert wort*, als by voorbeelt,

In Dativo, in den Gever.

דָּבַר מֹשֶׁה אֶת אַהֲרֹן Doe sprak Mozes Aaron; dit is onverstaanbaar; moet zyn:
 דָּבַר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן Doe sprak Mozes (אֶל) tot Aaron, in *Dativo*; nu verstaan wy dat Mozes, als *regeerder*, in *Nominativo*, sprekende was tot Aaron, als *geregeert wordende*, in *Dativo*.

Zo ook in Accusativo, of den Aanklager.

דָּן שָׁמַר יוֹסֵף Dan heeft bewaart Jozef, is onverstaanbaar, moet zyn,
 דָּן שָׁמַר אֶת יוֹסֵף Dan bewaarde (אֶת) den Joseph, in *Accusativo*; nu verstaan wy dat Dan, als *regeerder*, in *Nominativo*, de bewaarder, en Joseph, als *geregeert wordende*, in *Accusativo*, de bewaarder was.

Zo ook in Ablativo, of den Nemer.

וַיִּקַּח עִפְרָיִם הָאֲדָמָה Ende by nam stof der aarde, is onverstaanbaar, moet zyn,
 וַיִּקַּח עִפְרָיִם מִן הָאֲדָמָה Ende by nam stof (מִן) van de aarde, in *Ablativo*; nu verstaan wy dat God, als *regeerder*, en *afneemer*, in *Nominativo*, het stof. als *geregeert en afgenomen wordende*, in *Accusativo*, en de Aarde in *Ablativo* de *af- l.ter* is. De

De *Ablativus* מן komt ook op een ander wyze voor, als: כֶּסֶף van zilver, uit zilver gemaakt, in plaats van כֶּסֶף מן.

De *Dativus* אל komt zomtyts ook anders voor, als; לְמֹשֶׁה tot of aan Moser, in plaats van אֶל מֹשֶׁה.

Ook wort de *Dativus* door de letter ה agter aan het woord uitgedrukt, als; אֶל חָרָן tot aan Charan, in plaats van לְ חָרָן of אֶל חָרָן.

De *Nominativus*, *Accusativus*, en *Vocativus* blyven onveranderlyk.

De *Genitivus*, *Dativus*, en *Ablativus* hebben verandering, zo als gezien is.

Hier mede van de *Declinatie*; of de *Buiging*, affiappende, gaan wy over tot de *Dienstbare Letters*.

De xi *dienstbare Letters* worden aangewezen, zo als wy boven reeds gehoord hebben, onder de benaaming van מִשֶׁה וְכֵלֶב אֵיתָן, *Mosche Vebaleb Ethan*:

Voor eerst zullen wy de drie letters מִשֶׁה haar *oorsprong* en *bediening* onderzoeken:

De מ betekend *van*, en is afkomstig van מן, daarom wort ze gepunteert met een Chirek (.), en de naastvolgende letter met een Dagesch, die aanwyft dat de ן ontbreekt, als מִפְּרִי van de vrugt, כֹּהֵן van den Priester.

Dog als na de מ volgt een der letters אהחער die geen Dagesch kan hebben, dan krygt de כ een Tzere ם, als מִעֵפֶר van het stof, מְהַרל van het begin.

Alleen twee woorden vinden wy met een Mem Chirek ם, in plaats van Mem Tzere ם voor de letter ה, מְחוּט van den draat, en מְחוּץ van buiten, deze twee slyden tegens den laaften regel.

Ook gebeurt het wel zomtyts, dat na de (ם) een letter volgt, die wel een Dagesch kan aannemen, en nogtans dezelve niet aanneemt, om dat dezelve een Schevah heeft; als; מְבַצֵּר van den berfst, מְקַצֵּר van het einde, מְלֹאִים van het volk.

Drie-

Driemaal komt de Mem Patach מ, in plaats van de Mem Chirek מ, als; למְכַרְאֲשׁוֹנָה tot van in bet eerste, 1 Chron. 15. vl. 13.

לְמַרְי tot van de genoegzaamheit, 2 Kron. 30. vl. 4.

מִחֲמַתּוֹת van de boterachtige, Psalm 55. vl. 22.

Zommigen oordelen, dat de מ in bet eerste exempel is van bet vraagwoortje מָה, of מַה, en dat dezelve in bet tweede en derde tot bet zelfstandige naamwoord behoort.

De מ van wort ook wel overgezet door uit, als; מִמִּצְרַיִם uit Egipte.

Ook zegt de מ meerder dan, als men een zaak by uitnemenheit, of uitmuntentheit, wil uitdrukken, als;

עָרוֹם מְכַל Arglistiger, dan alle, Gen. 3. vl. 1.

טוֹב שֵׁם מִשְׁמֹן Een goede naam is meerder, of beter dan oly, Pred. 7. vl. 3.

De מ vertoont ons zomwylen ook het gedeelte van een zaak, als; מֵאֲבָנֵי הַמִּקְוֹם Van de steenen der plaatze, Gen. 28. vl. 11.

Van de מ gaan wy over tot de ש.

De ש betekent dat, bet geen, bet welke, afkomstig van אֲשֶׁר bet welke, om die reden wort dezelve meest gepunteert met een Segol; want de א zynde de eerste letter van אֲשֶׁר, is ons daarom niet gegeven, op dat wy niet zouden dwalen met deze א, en de א van de letter אֵתוֹ, die het toekomende betekent, nog veel minder de ך, om dat die nooit dienstbaar, maar een vaste grondletter is.

De ש word meerendeels gepunteert met een Segol, en de naastvolgende met een Dagesch, als;

שֶׁלֹּא שַׁלְמֹה bet geen tot Salomon, שֶׁחָפֵץ bet geene gy zult willen.

En schoon een van de letters אהוּעַר na de ש volgde, blyft nogtans de Segol onveranderlyk staan, als;

שֶׁעָמַלְתִּי bet gene ik gearbeit heb,
שֶׁהָיָה bet gene geweest is.

Hier behout de ש zyn Segol, schoon de volgende ע nog ה geen Dagesch hebben.

Zomtyts wort de ש ook wel gepunteert met een Patach, mits de volgende een Dagesch heeft, als; שֶׁקָמַתִּי dat ik ben opgestaan, שֶׁלְמָה dat waarom.

Dog

}
 Dog het gebeurt ook wel, dat wanneer na de **ש** een letter, die geen Dagesch hebben kan, volgt, dat dezelve ook een Kametz aanneemt als: **שאתה** *dat gy*.
 Twemaal vinden wy de **ש** met een Scheva, **שהם** *dat zy lieden*, en **שהוא** *dat hy*, Predik. 2. vf. 3. en 18.

Van de ש gaan wy over tot de ה.

{
 De **ה** betekend *de, die, deze*, is afkomstig van **הוא** *hy*, zy toont ons als met den vinger aan *de zaak*, of *perzoon*, die *bekent* is; en wort daarom genaamt **ה הדיעה** *de bekendmaker*, zy is gemeenlyk gepunteert met een Patach, mits de volgende een Dagesch aannemen; als:

השמים *de Hemelen.*

Dog wanneer een der letters, die geen Dagesch kan aannemen, volgt, dan verandert de Patach in een Kametz, als: **הארץ** *de Aarde.*

En by aldien de **ה** komt voor een woort, daar de **מ** met een Scheva, voor de eerste grondletter staat, uitdrukkende de tegenwoordigentyt: dan volgt geen Dagesch, maar dan komt een **גנייה** *Gagnajaah*, by de **ה**, als:

{
המלמד *die daar lerende is.*
המכסה *zoude ik bedekken of verbergen.*

Nogtans vinden wy vier woorden, al waar voor de eerste gront-letter een **ט** met een Schevah is, daar de **ה** Patach alleen, zonder een Gagnajaah voor gaat, en evenwel de Dagesch behout in plaats van de Gagnajaah, als:

המשוע *De onzinnige.*
המענה *De vermaaklyke.*
המנאפת *De overspelende.*
המבשלים *Die daar keeken.*

Wederom volgt geen Dagesch na de **ה** *bekentmaker*, als 'er een
D
Jod

Jod (י) met een Schevah volgt, als הַיַּאֲזָר *de rivier*, הַיְלָלִים *de kinderen*.

Dog zo na de Jod (י) Schevah een ה of ע volgt, dan krygt de (י) een Dagesch, als: הַיְהוּדִים *de Jooden*, הַיְעָפִים *de vermoelden*.

Maar zo na deze ה *bekentmaker*, wederom een ה, ע, of ook wel een א volgt, en het zelfde woort bestaat uit meer dan een syllabe, krygt de zelfde ה een Segol, als: הַהָרִים *de bergen*, הַהָעָרִים *de steden*, הַהָאָמֹר *dat gezegt is*.

Deze ה dient niet alleen voor *bekentmaker*, maar ook als *vrager*, en *verwonderaar*, als:

הֲמִן *is het van?* hier dient hy als *vrager*.

הֲבַת *zou een dogter*, hier dient hy als *verwonderaar*.

Zo zien wy, dat wanneer de ה als *vrager*, *verwonderaar*, of *roeper* dient, dezelve met een Jagt-patach הַ moet gepunteert worden.

ה } In tegendeel, als een letter met een Schevah volgt, vinden wy zomtyds de ה als *vrager*, slegts met een Patach, als:

הַחֲרֹכָה *is het een zegen?* הַחֲוֹנָה *is het gelyk eene boere?*

Hier zien wy, dat, als na de ה *vrager*, een Schevah volgt, dezelve ה slegts een Patach heeft.

Zomwylen komt na de ה *vrager*, ook een Dagesch, zo als na de ה *bekentmaker*, gelyk;

הַדְרָבִי *is het dat myn wegen?* הַבְּתוֹנָה *is het een rok?*

Ook komt de ה wel voor als *roeper*, als:

הַעֲבִי 6! *Sieraat 2 Samuel 1. vf. 19.* hier dient hy als *roeper*.

De ה nu als de laatste van מִשָּׁה afgehandelt hebbende, gaan wy over tot de letters וְכָלֵב.

Komt ons ten tweden te vooren *de dienstbaarheid* der iv letters וְקָלֵב, welkers

welkers natuurlyke puntatie is een Schevah, en na dezelve kan geen Dagesch volgen; dog zomtyts verandert de Schevah in eene andere vo- caal, om reden die wy in 't vervolg zien zullen, daarom zeggen de Taal- kundigen;

מִשָּׁה מִפִּיק וְקֶלֶב לֹא מִפִּיק

Dat is; De letters מִשָּׁה stellen een Dagesch in de naastvolgende letter, maar de letters וְקֶלֶב stellen geen Dagesch in de naastvolgende letter.

Dit voor af gezegt hebbende, zo beginnen wy met de letter ׀

De ׀ en, ende, is een zamenvoegende of koppel-letter, om de woorden of reeden aan malkander te voegen, als dezelve inden be- ginne van een woort staat, gelyk:

וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ de Hemelen en de Aarde.

Zomtyts wil zy ook zeggen of, ofte, als: אֲבִיו וְאִמּוֹ זַיִן vader of moeder.

Zy betekent insgelyks ook, zo ook, gelyk wy vinden Spreuk. 25. vf. 28. וְשִׂמְרָהּ zo ook een gerugt.

Wederom zegt ze dan, als dan, by wyze van Conditie, voor- waarde, of Consequentie; gevolg, als וְתַתּוּן dan zal ik geven.

Deze ׀ komt ook wel voor, zonder reden, of beduiding, alleen uit overdaat; en wort als dan genaamt, de Vau נִסְפַת, dat is, de bygevoegde, gelyk wy zien kunnen Gen. 36. vf. 24. וְאִיהָ וְעֵנָה ende Ajaab, ende Gnanaab; hier zou men de eerste ׀ kunnen missen, zeggende: אִיהָ וְעֵנָה Ajaab ende Gnanaab.

De ׀ dient ook als een Conversivus, daarom wordze Keer-Vau, of veranderaar genoemd, in 't Hebreuwisch הִתְפַּוֵּךְ, om dat zy een werkwoord staande in den toekomenden tyt; verandert of ver- keert in het voorleedene; zo ook wederom het tegendeel; als:

וְאִמַּר by zal zeggen, dit woort staat in den toekomenden tyt.

Wanneer nu een ׀ hier voorkomt, die altoos vast een Dagesch in de

de naaftvolgende letter meede brengt; dan verandert dit woort van den toekomenden, in den voorledenen tyt, als:

וַיֹּאמֶר *doe zeide*, nu ſtaat dit zelfde woort in den voorledenen tyt,

Zo dat ons de Veranderaar ׀ het voorleedene aanwyft.

Aldus verandert de ׀ het voorleedenen ook in het toekomende, als:

וַיִּשְׁמְרוּ *zy hebben bewaart*, dit woort ſtaat in het voorleedene.

Wanneer nu een ׀ voor het zelve geplaatſt wort, dan verandert dit woort van de voorleedenen in den toekomenden tyt, als:

וַיִּשְׁמְרוּ *ende zy zullen bewaaren*, nu ſtaat dit zelfde woord in de toekomenden tyt.

Zo dat ons de Veranderaar ׀ het toekomende aanwyft.

Hier tegen dient de ׀ niet alleen voor *Veranderaar*; maar zomtyts ook voor *Koppelaar*.

Namentlyk, wanneer een werkwoort in het voorleedene voorgeat, en dat daar op een werkwoort met een ׀ volgt, dan dient de ׀ niet als *Veranderaar*, maar als *Koppelaar*, gelyk אָכַל וְשָׂתָה *by heeft gegeeten en (׀) gedronken*.

Zo dat wy uit de Connexie of den *zaamenhang der woorden*, de ׀ zyn regt gebruik, en zin, moeten weten te geeven.

Eindelyk dient ons nog te weten, dat de puntatie onder de ׀ verandert; namentlyk:

Wanneer de ׀ komt voor een der letteren אהווע, die een jagt-vocaal hebben; dan neemt de ׀ die zelve vocaal aan, als die onder een der letteren van אהווע by de Schevah volgt, als:

וַיִּבְנֶה *ende een ſchip*, וַיִּשְׁמְרוּ *en de waarheit*, וַיִּשְׁמְרוּ *ende gy lieden zult maaken*.

Deeze verandering van puntatie heeft plaats by alle letteren וקלב, uitgenomen wanneer in de letteren כלב, een ה *bekentmaaker* verborgen legt, gelyk wy in 't vervolg nader ontdekken zullen.

Dan

Dan blyft een Kametz onder de letteren כלב in den beginne, niet tegenstaande een jagt-vocaal volgt, als; בְּאֱלֹהִים in Godt.

De ך komende voor een der Letteren בּוּמֶרֶךְ, ontvangt een Schurek, als ons onder den Regel der Letteren reets geleert is, als;

וּבֶשֶׁר en vleesch.

Ook neemt de ך vau Schevah, een Schurik aan, wanneer de Letter een Schevah heeft, als; וּשְׁמַע ende hoort.

De reeden is, om dat geen twee Schevaas in den beginne van een woort kunnen plaats vinden.

Van de ך gaan wy over tot de כ.

De כ, gelyk ך, als, eeven eens, dient voor, en wort genoemd de Vergelyker, als;

כִּשְׁוֹשָׁנָה gelyk een Lely.

Ook zegt de כ, omtrent ך, en dient meede voor; Gisser, by exempel:

כְּאַלְפִים אִישׁ omtrent twee duizent man.

Van de כ gaan wy over tot de ל.

De ל, tot ך, aan, om te, voor, dient, als Dativus of Overgeever, van den een aan den ander, het zy in woorden, of zaaken, als;

עַבְדְּךָ לְ אָמְרֶיךָ Ende gy zult zeggen, tot uw knegt.

dit is een overgeving van woorden.

לֶחֶם נֹלֵךְ לְ הַבָּהּ Geef aan ons broot,

dit is een overgeving van zaaken.

Ook betekent de ל aangaande, namentlyk het proprium of toe-eigende, daar iemand eigenaar van is, als;

לְיְהוָה הָאָרֶץ וּמְלוּחָה tot den Heere behoort de aarde en haare volheit.

En nog andere beteekenissen meêr, die wy uit den zin en den Zusammenhang der plaatsfen moeten leeren begrypen.

Van de ל gaan wy over tot de ב.

De ב, met, in, om, door, dient als een prepositie *voorzetfel*; als;
 ב } *בְּחַרְבִּי* met myn zwaard; *בְּבֵית* in 't huis, *בְּכֶסֶף* om zilver; *בְּיָדוֹ* door
 } *zyn bant, enz. enz.*

De ב nu als de laatste van *וְקַלֵּב* hier meede afgehandelt hebbende, zo zullen wy ons dadelyk keeren tot de Letteren *אֵיחָד*, als wy de verandering der Vocalen zullen gezien hebben.

Van de verandering der Vocaalen onder de Letters וְקַלֵּב.

Na dat wy de Letteren *וְקַלֵּב* met hunne puntatiën ieder in zyn byzondere dienstbaarheid beschouwt hebben; dient ons nog te weten, waarom dezelve van puntatiën veranderen? daar ze dog dezelve dienstbaarheid behouden.

Wy hebben in den beginne dezer dienstbaare Letteren *וְקַלֵּב* reets gehoord, dat derzelve natuurlyke puntaatfie voor aan een woort is een Schevah; dog om de volgende reeden veranderen zy deze haar natuurlyke Vocaal.

De ך verandert in een ך.

Wanneer twee Naam-woorden door haar aan een gekoppelt worden, welkers tweede bestaat uit een syllabe, dan verandert de ך in een ך, als;

וְרֶכֶב וְסוּסִים wagen, en paart.

De ך
verandert in

Hier zien wy twee Naam-woorden, bestaande het tweede in een syllabe *סוּסִים*, om nu die twee aan malkanderen te koppelen, zo verandert de ך in een ך.

Zo ook, wanneer de Accent *סְלַעַל* is, dat is by de naastlaatste vocaal staat, als;

לְעוּרָא וְאֵדִירָא Leeuw, en Adder.

Hier

Hier zien wy wederom twee Naam-woorden, welkers tweede de Accent Milgneel voor de op eenna-laatste vocaal staat, daarom verandert de ך in een ך.

Insgelyks, wanneer het tweede Naam-woort, met een der Letteren בומף begint, als;

תָּוּדָה וּבְיָדָה *Woest, en Leedig.*

Hier zien wy, dat het tweede Naam-woort van de Letteren בומף met een ב begint, daarom verandert de ך in een ך.

Wederom, wanneer twee Werk-woorden van een syllabe in een' tyt spreken, als;

קָח וְלָךְ *neemt ende gaat.*

Hier hooren wy twee Werk-woorden van een syllabe na malkander beiden spreken in het gebiedende, daarom verandert de ך in een ך.

De ך
verandert in
ך

Of ook, wanneer twee Werk-woorden in den Infinitivus, onbepaalden tyt, staan, en de Accent voor de laatste syllabe des tweeden komt, als;

הֵלֵךְ וְשׁוּב *ga en keert weder.*

Hier horen wy wederom twee Werk-woorden, beiden in het onbepaalde, en voor de laatste syllabe des tweeden zien wy den accent, daarom verandert de ך in een ך.

Deeze Regel vint ook plaats by de pronomina, *Voornaamen*, of *Reedengeevers*, als;

אֲנִי וְאַתָּה *ik, en gy.*

Hier zien wy dat twee pronomina, of reedengeevers, op malkander volgen, daarom neemt in de beiden voorbeelden de ך een ך aan.

Zo als wy hier nu van de ך gesproken hebben.

Op

O N D E R W Y S D E R

Op dezelve wyze verandert ook de ל, als de Accent is Milgneel, en staande in den Infinitivus, of *onbepaalden tyt*, gelyk:

לָלֶדֶת *om te baaren.*

Hier zien wy de ל *om te*, voor, en לָדַת *baaren*, met de Milgneel in den onbepaalden tyt, daarom verandert de ל in een לָ, zo ook:

לָמוֹת *om te sterven.*

De ל ר
verandert in
לָ

Hier zien wy wederom de Milgneel, in het onbepaalde woort, bestaande uit een syllabe מוֹת, daarom verandert de ל in een לָ.

Tot besluit deezes zeggen wy,

Dat wanneer de (ל *om te*,) voor een Werkwoord dient, dan staat het zelve woord ordinair in de infinitivus, dat is, *Onbepaalde tyt.*

Zo als deeze ל verandert;

Zoo veranderen ook de Letteren כֻּלָּךְ van hunne Schevah, in een Kametz, wanneer dezelve in dienst staan voor de pronomina, *Voornamen*, als;

De כֻּלָּךְ
veranderen
in כָּלָךְ

כָּהֵנָה *gelyk als die*, לָזֶה *tot deeze*, בְּאֵלֶּהָ *in deeze.*

Hier zien wy, dat de Letteren כָּ, לָ, לָ, die anders voor aan een woord dienen met een Scheva; hier voor de pronomina *voornamen*; veranderen in כָּ, לָ, לָ.

Buiten deeze verandering, dient ons te herhaalen en te erinneren het geene wy in den beginnen onder de Letteren, reets geleert hebben; namentlyk:

De Letteren
וְכָלָךְ
voor, ver-
anderen na
dat de vo-
caal is, on-
der de vol-
gende, van
אֲהוּע

Dat wanneer, een van alle Letteren וְכָלָךְ dient, voor een der Letteren אֲהוּע, waar onder een Jagt-Vocaal is, dan neemt deeze dienstbaare dezelve korte vocaal, van de volgende letter aan; dog zonder bystant van de Schevah; als:

וְאֲנִי *ende een schip*, בְּאֵרִי *als een Leeuw*, לְאֲחֵרִים *tot eenige*,
בְּאֵמֶת *in waarheit.*

Hier

De Letteren
וְכַלֵּב
voor, veran-
deren na dat
de vocaal is,
onder devol-
gende, van
אֵהוּע

Hier zien wy de א van אהוּע met een Jagt-vocaal, die anders met regt maar toekomt een Schevah, dog om dat dezelve onder de Keel-letteren te zwak is, zo wort deze Schevah eene korte Vocaal by gevoegt, die zig dan ook nootzakelyk moet plaatsfen onder de voorstaande dienstbare van וְכַלֵּב, om dat geen twee Schevaas in den beginne van een woort kunnen volgen, en dus moeten de dienende וְכַלֵּב voor, in plaats van de Schevah, eene Vocaal gelyk aan de volgende aanneemen.

Het gebeurt ook zomtyts, dat de vocaal onder de dienstbare וְכַלֵּב met de volgende jacht vocaal in een getrokken word, makende dan te zamen eene vocaal, het zy eene lange, of korte, uit, dus dat de volgende letter van אהוּע geheel blyft rustende in de voorgaande lange of korte vocaal.

De Letteren
וְכַלֵּב
voor Elo-
hiim, veran-
deren in
וְכַלֵּב

In eene lange, als בְּאֱלֹהִים in Godt, לְאֱלֹהִים tot Godt, כְּאֱלֹהִים als Godt, וְאֱלֹהִים ende Godt; in plaats van בְּאֱלֹהִים, לְאֱלֹהִים, וְאֱלֹהִים, כְּאֱלֹהִים, zo dat de jacht segol, onder de א, en de segol van de letter וְכַלֵּב, te zamen de lange vocaal Tzeere uit maken.

De Letteren
וְכַלֵּב
voor Adonai
veranderen
in וְכַלֵּב

In eene korte, als בְּאֲדֹנָי in den Heere, לְאֲדֹנָי tot den Heere, כְּאֲדֹנָי als de Heere, וְאֲדֹנָי en de Heere, in plaats van בְּאֲדֹנָי, לְאֲדֹנָי, וְאֲדֹנָי, כְּאֲדֹנָי.

Wy vinden ook, als een van de drie Letteren כֹּלֵב dient voor een Naamwoort, waar in de ה *bekentmaker* verduistert wort, dat dan de dienstbaare zyn natuurlyke Schevah voor verandert in een Patach, als;

Na de Lette-
ren כֹּלֵב
voor, met
een Patach,
wort de ה
verduistert.

בְּהַשָּׁבֵט met de roede, behoorde te zyn, בְּהַשָּׁבֵט
לְהַמְשִׁיכֵן tot den Tabernakel, behoorde te zyn, לְהַמְשִׁיכֵן
כְּהַכֹּהֵן als de Priester, behoorde te zyn, כְּהַכֹּהֵן

Hier zien wy, dat in den Text de ה verduistert wort, door
E de

de Patach onder eene der Letteren קָלָב, die daarom van zyn natuurlyke Schevah is afgeweken.

Zomtyts staat egter de ה *bekentmaker*, na eene dezer dienstbare van קָלָב, openbaar in het licht, als;

כְּהִיִּם *als den dag*, בְּהַשְׁמִים *in de Hemelen*, לְהַמְזִיחַ *tot den Altaar*.

De Letteren קָלָב voor, geen gelyke Vocaal met de Letteren אַהחע hebbende, is een teken, dat de ה verduistert wort.

Eindelyk, wanneer eene der Letteren קָלָב dient voor een der Keel-letteren אַהחע, met geen gelyke vocaal, zo als onder zyn volgende Keel-letter staat, dan leit de ה *bekentmaker* tusschen beiden verduistert, als;

בְּאַרְזִים *in de Cederen*, in plaats van בְּהַרְזִים

בְּאַרְי *als de Leeuw*, in plaats van בְּהַרְי

Hier zien wy, dat de קָ en קָ, niet gelyk hun volgende אַ van אַהחע, met een Patach (gelyk ze verplicht zyn,) maar met een Kametz voor dienen, zulks is een teken, dat de ה *bekentmaker* tusschen beiden verborgen legt.

Wy sluiten met de Letteren בְּקָלָם, die gemaakt worden uit de Letteren קָלָב, en מ, van מִשָּׁה; aldus genaamt בְּקָלָם.

Wanneer eene deezer Letteren בְּקָלָם, voor een Werkwoord dient, dan staat het zelve in den infinitivus, of *onbepaalden tyt*, als;

בְּפָקֹד *van bezoeken*, לְפָקֹד *om te bezoeken*, כְּפָקֹד *als bezoeken*, בְּפָקֹד *in bezoeken*.

Als men nu van deze vier woorden voor de dienstbare Letteren weg neemt, dan staan zy alle פָּקֹד *bezoekt*, in de imprativus, gebiedende tyt, in plaats van פָּקֹד *bezoeken*, in den infinitivus, of onbepaalden tyt. Hier door kan men kennelyk de onbepaalde, van de gebiedende tyt klaar onderscheiden.

De Letteren וּכְלָב, en derzelve verandering van punctatie, hier mede afgehandelt hebbende, keren wy ons tot de Letteren אִיתָן.

Ten derden komt ons voor de dienstbaarheid der vier Letteren אִיתָן.

De letteren אִיתָן dienen alleen voor de Werkwoorden, die in den toeko-

komenden tyt spreken , met enen aanwyzende de Perzoon of Perzonen, als;

א אֶקְוֹד *ik zal bezoeken*, hier zegt de א *ik zal*, en vertoont den eersten perzoon.

ב בְּקְוֹד *hy zal bezoeken*, hier zegt de ב *hy zal*, envertoont den derden perzoon.

ג גְּקְוֹד *gy zult bezoeken*, hier zegt de ג *gy zult*, en vertoont den tweden perzoon.

ד דְּקְוֹד *wy zullen bezoeken*, hier zegt de ד *wy zullen*, en vertoont den eersten perzoon, in 't meêrvoudige.

Hier hebben wy van den eersten, tot den derden, en tweden perzoon, eenvoudig, en wederom de eerste perzonen meêrvoudig, horen spreken in den toekomenden tyt.

Het onderscheit tusschen de letters מְשָׁה וְקָלָב en de letteren אֵיתָן bestaat hier in.

De letters אֵיתָן zyn nooit dienstbaar, dan alleen voor Werkwoorden, zo als ons onder de regel der Werkwoorden klaarder blyken zal. Maar de letters מְשָׁה וְקָלָב, dienen voor alle woorden, het zy *Redengevers, Naam- of Werkwoorden.*

De xi Dienstbare letters מְשָׁה וְקָלָב אֵיתָן, zo als die voor aan een woort *serviel* of dienstbaar zyn, hier mede afgehandelt hebbende, staat ons nog het volgende aan te merken over vier derzelve, genaamt de letters אֶלְבֶּשׁ.

Deze letters אֶלְבֶּשׁ zyn alleen dienstbaar voor de eerste grontletter van een woort, dog in het midden, of op het einde van een grontwoort, zyn dezelve altoos vaste grontletters.

Na dat wy nu de gehele dienstbaarheid der letters מְשָׁה וְקָלָב אֵיתָן, ieder in het byzonder, voor aan een woort gezien en afgehandelt hebben, keren wy ons tot de *Affixa*, Anhangselen, by de Hebreëen genaamt אֶלְבֶּשׁ *kinmoejim*.

O N D E R W Y S D E R V Y F D E H O O F T S T U K.

Van de כְּנוּיִם of Perzonelyke Aanhangfelen agter aan een woort.

De Perzonelyke Aanhangfelen van een, of meerder Letteren הַכְּנוּיִם agter aan een woort, zo wel Mannelyk, als Vrouwelyk, en beider Gemeen geflagt, worden ons verтоont in den volgenden Tafel, agter het Naamwoort דָּבַר.

	Gemeen.	
Eerste perzoon.	דְּבָרִי <i>myn woort</i> , eenvoudig van perzoon, en zaak.	
Twede perzoon.	Mannelyk. דְּבָרְךָ <i>uw woort</i> , eenvoudig van perzoon en zaak.	Vrouwelyk. דְּבָרְךָ <i>uw woort</i> , eenvoudig van perzoon, en zaak.
Derde perzoon.	דְּבָרוֹ <i>zyn woort</i> , eenvoudig van perzoon en zaak, ook wel דְּבָרָהוּ	דְּבָרָהּ <i>haar woort</i> , eenvoudig van perzoon, en zaak.
Eerste Perzoon.	דְּבָרֵנוּ <i>ons woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.	
Twede perzoon.	דְּבָרֵכֶם <i>uw lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.	דְּבָרֵהֶן <i>uw lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.
Derde perzoon.	דְּבָרֵם <i>hun lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.	דְּבָרָן <i>haar lieder woort</i> , veelvoudig van perzonen, en eenvoudig van zaak.
Eerste perzoon.	דְּבָרִי <i>myne woorden</i> , eenvoudig van perzoon, veelvoudig van zaak.	
Twede perzoon.	דְּבָרֶיךָ <i>uwe woorden</i> , eenvoudig van perzoon, veelvoudig van zaak.	דְּבָרֶיךָ <i>uwe woorden</i> , eenvoudig van perzoon, en veelvoudig van zaak, ook wel דְּבָרַיִךְ.
Derde perzoon.	דְּבָרָיו <i>zyne woorden</i> , eenvoudig van perzoon, en veelvoudig van zaak.	דְּבָרֶיהָ <i>baare woorden</i> , eenvoudig van perzoon, en veelvoudig van zaak.
Eerste perzoon.	דְּבָרֵינוּ <i>onze wooraen</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.	
Twede perzoon.	דְּבָרֵיכֶם <i>uw lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.	דְּבָרֵיהֶן <i>uw lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.
Derde perzoon.	דְּבָרֵיהֶם <i>hun lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.	דְּבָרֵיהָן <i>haar lieder woorden</i> , veelvoudig van perzonen, en zaaken.

In

In deze Tafel zien wy de *Affixa*, Aanhangzelen, כַּנִּי, agter het no-
men, of naamwoort, רָבָרֵי gevoegt, die ons het een, of meêrvoudig getal
der perzonen, in het Mannelyk en Vrouwelyk geflagt aanwyzen. In nu-
mero fingulari, of het *eenvoudig getal*, zien wy, dat

de ׀ is de Eerfte perzoon, zo wel in het Vrouwelyk als Mannelyk geflagt.
de ׀ is de Twede perzoon, ׀ Mannelyk, en ׀ Vrouwelyk.
de ׀ is de Derde perzoon, in het Mannelyk, en de ׀ het Vrouwelyk geflagt.

In numero plurali, of het meêrvoudig getal, zien wy, dat

de ׀ is de Eerfte perzoon, zo wel Manlyk als Vrouwlyk geflagt.
de ׀ is de Twede perzoon, Manlyk, en de ׀ het zelve, Vrouwlyk.
de ׀ is de Derde perzoon, Manlyk, en de ׀ het zelve, Vrouwlyk.

Dog als de derde perzonen, en hun naamwoort, beide in plurali voor-
komen, dan is ׀ Mannelyk, en ׀ Vrouwelyk.

Hier by moeten wy agt geven, dat wanneer de (׀) volgt, na het naam-
woort, tuffchen, en voor deze perzonelyke letters, dan ſtaat het naam-
woort in plurali, zo als ons op dezen Tafel is verthoont.

Ook hebben wy boven aan het hoofd van dezen Tafel gezien, dat de let-
ter ׀ *myn*, de eerſte perzoon verbeelt agter het naamwoort רָבָרֵי, zie רָבָרֵי
myn woort.

Dog agter een werkwoort, komt in dezelfs plaats de ׀ *myn*, als פָּקְדֵי
by heeft my bezogt, hier drukt de ׀ *myn*, den eerſten perzoon uit.

De ׀ en ׀, die agter de ׀ in plurali, de derde perzonen, het zy
mannelyk of vrouwelyk openbaren, vinden wy alleen agter de naamwoor-
den, zo als wy aan den voet van dezen Tafel gezien hebben.

Dog agter de werkwoorden komt in dezelfs plaats de ׀ vrouwelyk,
en de ׀ mannelyk, met een Kametz onder de voorgaande letter, als;

פָּקְדֵי *by heeft bemlieden bezogt*, namentlyk de mannen.

פָּקְדֵי *by heeft haarlieden bezogt*, namentlyk de vrouwen.

Hier drukt de perzonelyke ׀ *bemlieden*, mannelyk, en de ׀ *haarlieden*,
vrouwelyk, den derden perzoon uit, agter aan het werkwoort פָּקְדֵי.

Zoo is ons dan in dezen voorgaanden Tafel aangewezen de dienſt-
baarheit der enkele letteren ׀, gevoegt agter aan een naamwoort,
op wat wyze zy ons de perzonen leren kennen, het zy mannelyk of

vrouwelyk, eenvoudig, of meêrvoudig, zo als ons (zie pag. 21.) is aangewezen van de perzonen, die door een geheel woort uitgedrukt worden, voor het werkwoord.

Deze aanhangfelen agter aan een woort, worden genaamt **כִּנּוּיִם** *kin-nujim*, BYNAMEN, komt van het grontwoort **כָּנָה** *bynaam*, Job 32. vs. 21. om datze den perzoon niet van voren, door een geheel woort, als; **אֲנִי** *ik*, **אַתָּה** *gy*, **הוּא** *by*, maar van agteren door een van deze letters zyn' bynaam geven.

De ׀ agter, toont den *eersten Perzoon*, zo wel mannelyk als vrouwelyk, gevolgelyk *commun-*, dat is beider gemeen geflagt, zonder onderscheit van letters of vocaalen, zo min als de eerste perzoon **אֲנִי**.

Deze perzoon wort genaamt מְדַבֵּר בְּעֵרוֹ de spreker, *het zy mannelyk of vrouwelyk, en is daarom onveranderlyk, en beider geflagten gemeen, om dat men den spreker hoort en ziet, of het een man of vrouw is, en ſchoon genomen dat men den spreker wel hoorde, maar niet zag, heeft de Goddelyke Voorzienigheit in de natuur weten te onderscheiden de ſtemmen der menſchen in hun geflagt, waar aan men kan horen, of de ſprekende perzoon mannelyk of vrouwelyk is, zo dat de natuur in den eerſten perzoon ons doet zien en hooren, dat door geen letter of vocaal klaarder kan gezien nog gehoort worden, daarom blyft dezelve eenzelvig zonder verandering van letters of vocalen.*

De ך agter toont den *tweeden perzoon*, dog door verandering van een vocaal, die ons moet leeren onderscheiden het mannelyke, of vrouwelyke geflagt, zo wel als 'er onderscheid moet zyn by het gehele woort, dat voor een werkwoord den tweden perzoon te kennen geeft, namentlyk ך *uw*, mannelyk, gelyk **אַתָּה** *gy*, mannelyk, en ך *uw*, vrouwelyk, gelyk **אַתְּ** *gy*, vrouwelyk.

Deze perzoon wort genaamt נִכַּח tegenwoordig, in het gezigt, *en al is het dat de spreker, en de aangesprokene, beide tegenwoordig zyn, zo wort in dezen perzoon nootzaakelyk onderſcheit vereiſt, tuſſchen het mannelyke en vrouwelyke geflagt, op dat een derde, die aanwezende of afwezende is, kan hooren tot wien geſproken wort, het zy mannelyk of vrouwelyk geflagt, gelyk gezien is, דְּבָרָךְ, mannelyk, en דְּבָרֶיךָ* vrouwelyk.

De ם agter, toont den *derden perzoon*, dog wederom door verandering van letter, die ons moet leren onderscheiden, namentlyk het mannelyke of vrouwelyke geflagt, zo wel als 'er onderscheit moet zyn by het gehele woort, dat voor een werkwoord den derden perzoon te kennen geeft, namentlyk, de ם *zyn*, mannelyk, gelyk **הוּא** *by*, mannelyk, en ם *baar*, vrouwelyk, gelyk **הִיא** *zy*, vrouwelyk.

Dee-

Deeze perzoon wort genaamt נִסְתָּר, de afwezende, de verborgene, en moet nootzakelyk onderscheiden worden, of het mannelyk, of vrouwelyke geslagt is, om twee redenen; Eensdeels, om dat van een' derde perzoon kan gesproken worden, en by afwezende is; Anderdeels, schoon genomen by zelf tegenwoordig was, onder een getal mannen en vrouwen, en men sprak van een' derden perzoon, zoo zal men denzelven ontdekken, door de ו of ה agter, gelyk gezien is רִבִּיתִי mannelyk, en רִבִּיתִי vrouwelyk.

Lo dat dan ten besluit de eerste perzoon, of perzonen onveranderlyk beide geslagten gemeen zyn. Nogtans verandert de eerste perzoon אֲנִי, de Jacht patach onder de א in een kamets אָנִי, wanneer een redenscheidende accent 'er by komt, als; *athnag, sakeph-katon, sobj-pasjoek, tibbcha*, zo als wy onder de accenten breder verhandelen zullen.

Aldus verandert אֲנִי viermaal, in נִתְּנוּ.

En eens komt אֲנִי, in plaats van אֲנִי Jeremia 42. vs. 6.

Voorts is nog aantemerken, dat drie woorden, namentlyk אב Vader, אח Broeder, אבן Schoonvader, voor de aanhangzels gewoon zyn een (*) aan te nemen, of schoon het woort eenvoudig is, en men dus zegt: אבִי uw Vader, אחִי uw Broeder, אבְּנִי uw Schoonvader, in plaats van אבִי, אחִי, אבְּנִי; zo ook אבִי zyn Vader, אחִי zyn Broeder, אבְּנִי zyn Schoonvader, in plaats van אבִי, אחִי, אבְּנִי; &c. De reden is, om dat die woorden komen van een grontwoort, welkers laatste grontletter een ה is, *dog na eenige Geleerden een (*) zoude zyn*, ziet pag. 5.

Ook verandert het woort פֶּה de laatste letter in een (י), wanneer het met de gewone aanhangzels voorkomt, zo als פִּי myn mont, פֶּה uw mont, פִּי zyn mont, פִּינוּ onzen mont, enz. dereden is, om dat פֶּה ook gelyk als uit פִּי, zoude zyn.

Eindelyk dient men te weten, dat de (י) van het meervoudige dikwyls wegvalt, als רַחֲמֵינוּ zyne barmhertigheden, in plaats van רַחֲמֵינוּ; צְדָקוֹתֵינוּ zyne gerechtigheden, in plaats van צְדָקוֹתֵינוּ; deze uitlating heeft altoos plaats in de eerste perzoon van het eenvoudige geslagt, gehegt aan eene zaak in het meervoudige, als; רַבִּי myne woorden, en meestentyts in het woort גוֹיִם Heidenen, Volkeren, als גוֹיִם bun lieder Volkeren, &c.

Van hier gaan wy over aan een' anderen Tafel, daar wy alle dienstbare letters voor aan een woort, naar rang en orde van het Alphabeth, in haar volle puntatie zullen geplaatst vinden.

Z E S.

O N D E R W Y S D E R
Z E S D E H O O F T S T U K.

Van de Dienstbare Letteren voor aan ten woort.

De Dienstbare Letteren voor aan een woort, zyn als volgt.

א ik zal,	Toekomende tyt, eerste perzoon, - - -	אֶשְׁכַּב ik zal neder leggen.
ב in, om, met,	Een voorzetsel.	בְּבַיִת in huis, בְּכֶסֶף om zilver, בְּחָדָב met zwaart.
ה de, die, deze,	Debekentmaker, wanneer een Dagesch volgt,	הַשָּׁמַיִם de Hemelen.
הו, - -	De roeper, - - -	הִנְנִי O fieraat.
הי zoude,	De verwonderaer,	הִשְׁמַט zoude de rigter.
הי hebt gy? is bet,	De vrager, - - -	הִמְן הָעֵץ is bet van den boom?
וְוֵי ende,	De koppelaar, - - -	וְלֵוִי en Levi, וְכֶבֶשׂ ende een Lam, וּבֵין entusschen.
י ende, -	De tyts veranderaar,	יִשְׁמַעְתָּ ende gy zult horen.
יֵי ende, doe,	De tyts veranderaar,	יִשְׁמַעְתָּ doe hoorde.
יֵי by zal, -	De toekomende tyt, derde perzoon, mannelyk,	יִשְׁלַח by zal zenden.
כ als, gelyk,	De vergelyker, gisser,	כְּעֵיר omtrent, כְּחֶצְוֹת omtrent het midden.
ל tot, om te,	Een voorzetsel. -	לְמֹשֶׁה tot Mozes, לְשִׁמּוֹר om te bewaren.
מ van, uit,	Wanneer een Dagesch volgt, - - -	מִתּוֹךְ van de vrugt, מִתּוֹךְ uit bet midden.
נ wy zullen,	De toekomende tyt, eerste perzonen,	נִשְׁרִי wy zullen zingen.
ש bet welke,	Een betrekkelyk voorzetsel, - - -	שֶׁעָמַלְתִּי bet gene ik gearbeit heb.
ת gy zult,	De toekomende tyt, tweede perzoon, - - -	תִּפְתָּח gy zult openen.
ת zy zal,	De toekomende tyt, derde perzoon, vrouwelyk,	תִּזְרֶיעַ zy zal zaat geven.

Geen

Geen van alle deze bovenstaande voor-dienstbare letters heeft eene vaste Vokaal, nog Dagesch, dan alleen,

De **נ** dienstbaar zynde heeft meestendeel een Segol.

De **ה** *bekentmaker*, ook de **ה** *roeper*, hebben veelyts een patach, waar op meerendeels volgt een letter met een Dagesch.

De **ו** *vrager* heeft meerendeels een jagtpatach, ten zy dat de naastvolgende letter een schevah heeft, dan krygtze flegts een patach, zie pag. 26.

De **ו** *Veranderaar* van het toekomstende in het voorledene komt meestyts voor met een patach, en de naastvolgende letter met een Dagesch.

Ook volgt altoos na deze **ו** een der letteren **אתן**, die voor de toekomstende-tyts verbeeldende letters zyn eens werkwoorts, als; **וְשָׁמַעְתָּ** *er by heeft behoort*, hier zegt de (**ו**) *by heeft*, om dat de **ו** voor als *Conversivus tytsveranderaar* dient, anders zou de (**ו**) zeggen *by zal*.

De **ו** voor een werkwoord kan het voorledene in den toekomstenden tyt niet veranderen, ten zy dat het zelve woort agter een tydsverbeeldende dienstbare letter heeft, als;

וְשָׁמַעְתָּ *en gy zult hooren*, hier zegt de **ו** agter *gy zult*, om dat de **ו** voor als *Conversivus*, tyts *veranderaar* dient, anders zou de **ו** zeggen, *gy hebt*.

Voor het overige dient de **ו** voor, als *Copulativus*, *koppelaar*, als; **וְשָׁמַעְתָּ** *knegt en dienstmaagt*.

Dog hier tegens lopen de Exceptiën, of uitzonderingen aan, wanneer na dezelve een der letters **אהוהע** volgt, en andere redenen meêr, die wy onder de letters **משה וכלב איתן** hebben afgehandelt.

Van hier staan wy op, om ons te plaatsen aan eene derde Tafel, daar wy alle dienstbare letters agter aan een woort, naar rangen orde van het Alphabet, insgelyks in haare volle punctaatie zullen beschouwen.

O N D E R W Y S D E R Z E V E N D E H O O F T S T U K.

Van de Dienfbare Letteren agter aan een woort.

De Dienfbare Letteren agter aan een woort, zyn als volgt:

ה	bet, vrouwelyk geflagt,	גְּדוּלָה	groot.
ה	baar, - - - -	אִישָׁהּ	baar man,
ח	baar, - - - -	אַחֲרֶיהָ	agter na haar.
הם	hun lieden, mannelyk, -	זְבָחוֹתָם	hun lieder offerbanden, mannelyk.
הן	baar lieden, vrouwelyk. -	זְעוּרֵיהֶן	baar lieder jeugt, vrouwelyk.
ו	zyne, bem, - - - -	עַמּוֹ	zyn volk, לוֹ tot bem.
י	zyn, eenvoudig perzoon, -	חֲקוּי	zyne inzettingen.
	meervoudig zaken,		
ו	zy lieden, - - - -	אָמְרוּ	zy lieden hebben gezegt.
ות	meêrvoudig, vrouwelyk,	אֲרָצוֹת	landen.
י	myn, - - - -	גְּבוּלִי	myn lantpaat, enkelvoudig.
י	myn, - - - -	גְּבוּרִי	myne sterkens, meêrv.
י	van, der, des, - - -	שׁוֹמְרֵי	bewaarders van, plural. in constructie.
ים	meêrvoudig mannelyk,	קָרְשִׁים	beiligen, גוֹיִם volkeren.
ך	uw, gy, mannelyk, - -	אָבִיךָ	uw vader, אֲפִיקָה gy stont.
ך	uwe gy, vrouwelyk, -	אִמְךָ	uwe vader.
כם	uw lieden, mannelyk, -	צְאֲנָכֶם	uw lieder klein vee.
כן	uw lieder, vrouwelyk, -	דְּבָרְכֶן	uw lieder woort.
ם	hun, mannelyk, - - -	מִסְפָּרָם	hun getal.
ן	baar, vrouwelyk, - - -	מִשְׁפָּטָן	haar regt.
נה	zy, vrouwelyk meervoudig,	וְתִקְרְאוּנָהּ	en zy vulten.
נו	ons, wy, - - - -	בְּתֵינוּ	ons huis, שְׁלַחְנוּ wy hebben gezonden.
ני	myn, - - - -	נִחַיִּי	by heeft my geleit.
תי	ik heb, - - - -	כָּתַבְתִּי	ik heb 't gefchreven.
ת	gy hebt, mannelyk, - -	דַּבַּרְתָּ	gy hebt gefproken.
ת	gy hebt, vrouwelyk, - -	פָּקַדְתְּ	gy hebt bezogt.
ת	des, der, - - - -	חֲכִמָּת	wysheit des, der.
תם	gy lieden, mannelyk, - -	הִלַּכְתֶּם	gy lieden hebt gewandelt.
תן	gy lieden, vrouwelyk, -	עֲזַבְתֶּן	gy lieden hebt verlaten.

Alle dienfbare letters in haar' dienst zo wel voor, als agter de woorden gezien hebbende, worden wy ingeleit tot de שְׁבוּרָאִישׁוּם *Schoraaischum*, groot- of wortelwoorden.

AGT.

A G T S T E H O O F T S T U K

Van de שרשים Gront- of Wortel-woorden.

DE שרשים of Gront-woorden zyn de Wortels, waar uit de gansche Heilige Taal haren groei, en oorspronk heeft.

Dezelve bestaan gemenelyk in drie letteren, als; פָּקַד by heeft bezogt, קָלַךְ by heeft geregeert: hier by moeten wy weten.

Al is het, dat een woort uit meêr dan drie letteren bestaat, nogtans heeft het-zelve maar drie Gront-letters, als by voorbeeld:

מִשְׁפָּטִים gerigten, in dit woort van zes letteren leggen maar drie gront-letters, de andere zyn dienstbaar. Om nu het zelve van zyn dienstbare letteren te ontbinden, zeggen wy;

De יִ agter is het meervoudige mannelyk geslagt, neemt dat weg blyft מִשְׁפָּט gerigt.

De וֹ voor is een van de letteren וְהִצִּינְתִּי Veemanti, die een werkwoord in een naamwoord verwisselen, zo als wy verder ondervinden zullen in het XXII. Hoofdstuk.

De וֹ voor, en de יִ agter, aldus weggenomen zynde, blyft het grontwoord מִשְׁפָּט rigten.

Wy vinden in den text ook woorden van twee letters, die nogtans uit drie grontletters bestaan, als;

צֵא ga uit, staat in den imperativus, den gebiedende tyt, komt van het grontwoord יָצָא uitgaan, de reden waarom hier voor de (י) wegvalt, zal ons nader blyken, in dit hoofdstuk op No. 3.

Wy hebben alreets gezegt, dat een grontwoord bestaat uit drie gront-letters, het zy datze alle drie duidelyk staan, als; נָזַר, of dat een letter voor, of agter, ontbreekt, en dan door een dagesch moet gevonden worden, als;

יָבַל van נָבַל afvallen, en חָמָה van חָמַם warmen.

Ook wort wel een van de vier letteren אָרוּי, als derde grontletter, het zy voor, agter, of in het midden by gevoegt, als;

יָצָא van יָצָא *uitgaan*, מָצָא van מָצָא *vinden*, קָם van קָם *opstaan*, עָשָׂה van עָשָׂה *maken*.

Het gebeurt ook, dog zelden, dat een grontwoort bestaat uit twee letteren, dog dan hebben wy het regt, om de tweede te mogen verdubbelen, als;

וָאֵט *ende zagtes*, *Hofsea* 11. vs. 4. het *welk* wy met regt mogen nemen van וָאֵט.

Om dat wy zien, wanneer deze en diergelyke woorden agter aan een aanschaf hebben, dat dan de tweede grontletter een dagesch krygt, als;

הָאֵטִים *de guichelaars*, van אָטֵט, aldus בָּרִים *takken*, van בָּרֵר *eenzaam*.

Nogtans willen eenigen, dogten onregt, dat deze en diergelyke woorden slegts maar uit twee grontletteren zouden bestaan.

Wy vinden egter grontwoorden, bestaande uit vier grontletteren, dog zeer weinig, en komen dan niet anders voor, als in de Conjugatie Pihel, als;

פָּרְשׁוּ *uitbreiden*.

Dat dit het grontwoort zelfs is, blykt, om dat de ש van אֶלְבֵּשׁ, (zie pag. 35.) alhier zo wel, als de andere drie, gevolgelyk alle vier, eene valte grontletters is.

Dog naamwoorden vinden wy verscheiden uit vier grontletteren, als; חֲשָׂמַל, בְּרָזֶל, חֲנָמֶל enz.

Enigen willen ook grontwoorden stellen uit meêr dan vier letteren, dog zulks kan in de Heilige Taal geen plaats vinden.

Al is het, dat wy zelfs vinden in den Text, woorden, die uit vyf, ja meer letteren bestaan, zo zeggen wy dat zulks geen Hebreuwsche, maar vreemde, of t'zamen gestelde woorden zyn.

Om dat ons zodanige woorden alleen ontmoeten by Historische Verhandelingen in den Text, wanneer wy de Hebreuwen in een vreemt laat vinden, het zy in Syrië, Egypte, Babel, Médie, of Perfië, als;

Esdra 1. vs. 9. אֲנִרְסֵלִי *Bekkens*, dit is een Babylonisch woort.

Ester 8. vs. 9. אֲחִישֶׁרְפָּנִים *Lantsberen*, dit is een Persisch woort.

Deze.

Deze en meêr andere woorden leren ons, dat de Hebreuwen in zoodanige tyts omftandigheden zig van deze en gene woorden bedient hebben, naar de spraken der Volkeren, waar onder zy in dien tyt als gevangene of vryë woonden.

Het zelve komt ons voor by den aftogt Jakobs van Laban, *Gen. 31. vs. 47.*

Jacob noemde zyn teken גַּלְעָד *een hoop getuigen*, in de Hebr. Moeder Taal. Laban noemde het גַּלְעָד שְׂהֵרִיתָא *een hoop getuigen*, in de Syrifche spraak.

Dat nu het Hebreuwsche woort גַּלְעָד uit meêr dan drie grontletteren bestaat, zulks geeft ons aanleiding, om te denken, dat dit en meêr anderen uit twee woorden t'zamen gefteelt is, als; גַּל *getuigen*, גַּד *een hoop*, het welk ons de Text zelf klaar aanwyft.

Tot een besluit dezès dient, dat alle grontwoorden naar regten toekomen drie grontletters, zo als zy ook meerendeels bestaan.

Welke drie letteren eigentlyk het leem is, dat de eigenschap zyns werks in zig heeft, het welk zig laat voegen en buigen in alle tyden, gevallen, perzonen en geflagten, na dat het zelve door deze of gene vocaal, dagefch, voor of agter dienftbare letteren, levendig, fprekende, en buigzaam wort gemaakt.

Dewyl ons nu volgens pag. 2 en 5 bekend is, dat alle Hebreuwsche letteren zonder vocaal ftom zyn; zo heeft men goet gevonden, de grontwoorden te vertonen en uit te fprekken, in den Conjugatie Kal, door een kamets onder den eerften, en een patach onder den tweden grontletter, als;

קָרַב *by heeft genadert*, is den derden perzoon, in den voorledenen tyt.

En by aldien den derden grontletter een ה of נ is; dan wort het zelve uitgesproken door twee kametsen, als;

גָּלָה *by heeft ontdekt*, } Als boven den derden perzoon, in den voor-
מָצָא *by heeft gevonden*, } ledenen tyt.

De reden nu, waarom de grontwoorden aldus met een kamets en patach, in de Conjugatie Kal gepunteert staan, heeft mogelyk zyn oorspronk, om dat in die zelve Conjugatie het grontwoort zonder af- of toedoening van letteren of dagefch altoos eenzelveig staan blyft, uitgezondert, wanneer de middelste grontletter een י is.

Dog onzes oordeels behoorde men de grontwoorden niet te ver-
tonen in den voorledenen, maar in den onbepaalden tyt, namentlyk de
eerste grontletter met een kamets, en de tweede met een cholem, als;

קרוב	naderen,	} Aldus vertonen wy te regt in den onbepaalden tyt, drie grontwoorden, ieder van drie letteren.
ראה	zien,	
בקרד	bezoeken,	

Alleen zou men kunnen tegenwerpen, het eerste grontwoord heeft geen
drie, maar vier grontletters, het welk wy ontkennen, om dat de ך al-
hier voor geen letter, maar voor een vokaal dient, om dezelve daar bo-
ven te plaatsen, daar wy dezelve in de twe andere grontwoorden ont-
beren, en de cholem, zonder dezelve tusschen beiden, boven geplaatst
vinden.

In dezen is ons gevoelen overeenkomstig met den vermaarden en
Taalkundigen *Abraham de Balms*, in zyn Boek genaamt מִקְנֵה אֲבָרָם *Mikne*
Abram, ziet Hooftst. V. afdeling 5, zeggende; Wanneer u iemand vraagt
na het grontwoord, van לָמַדְתִּי לְמַדִּי *ik heb geleert*, zeg dan לָמַד *leren*, in het
onbepaalde, en niet לָמַדְתִּי *by heeft geleert*, in het voorledene, derde
perzoon.

De reden van deze myne mening om het onbepaalde voor het gront-
woord te nemen, is; om dat de מְקוֹר, het onbepaalde, is de gedagte die
een mensch maakt voor de werkzaamheit, en daar na brengt hy zyne
gedagte tot de uitwerkingen, aldus is het onbepaalde ontbloot van
alle perzonen en tyden.

En nogtans alle tyden aannemende, het zy op zig zelf, of door by-
voeging van een der letteren בְּבָלִם enz.

Het voorledene, Num. 10. 35. בְּנִסְוֹ *in het optrekken.*

Het tegenwoordige, Jos. 6. 9. הֵלֹךְ *gaande.* } op zig zelven.

Het gebiedende, Deut. 25. 17. זָכוֹר *gedenkt.*

Het toekomstige, 1 Kon. 1. 21. כְּשֵׁב *als zal neder leggen.*

En om die reden wort het genoemd קוֹר *een fontein*, van het grontwoord
קוֹר *vloeyen, uitborrelen*; om dat het is als een fontein, wiens water uit-
borrelt, en vloeit uit naar alle gewesten, aldus vloeien uit het onbepaal-
de alle tyden, gelyk ons hier voor vertoont is.

Niet

Niet tegenstaande dit ons gevoelen, zullen wy nogtans de gewoonte der meeste Geleerden met hunne Leerlingen opvolgen, en vertonen de grontwoorden in de Kal, met een kamets onder den eersten, en een patach onder den tweden grontletter, waar op ons verder gelouuw zal gesligt zyn.

Alle xxii letters kunnen tot het grontwoort dienen.

Alleen xi derzelve zyn altoos vaste grontletters נ ג ד ז ח ט פ צ ק ר, welke begrepen zyn in deze vier volgende woorden נָזַע קָרַח צָדֵק מָה, de anderen xi zyn zomtyts gront-, en zomtyts dienstbare letteren, zo als wy onder den regel der zelve, van מָשָׁה וְכָלֵב אֵיתָן gezien hebben.

Uit de grontwoorden spruit alles, en de gantsche Hebreeuwscbe taal bestaat in

פועל *Poognal*, werkwoorden.

מלה *Millah*, reden-gevers.

שם *Scheem*, naam-woorden.

Wy zullen dan eerst beginnen met de werkwoorden, daar na met de redengevers, die den werker, en het werk of het bewerkte als aan mal-kander hegten, om de zaak een goeden zin te geven, en vervolgenstot de naamwoorden overgaan.

De פועלים *Werkwoorden*, worden onderscheiden door veranderinge van letteren of puntaatsien, om te weten.

Of het de werker, of het bewerkte is.

Of het eene gewone, of eene buitengewone werkzaamheit is.

Of het een פועל יוצא *Poognal joetzee*, een uitgaande werk, is, als; קָרָא *by heeft geschapen*.

Of anders, een פועל עומד *Poognal gnommed*, een byblyvent werk, is, als; הִלֵּךְ *hy heeft gewandelt*.

De grontwoorden komen ons voor in vier gedaantens, als;

שְׁלֵמִים *volmaakte*.

חֲסֵרִים *gebrekkige*.

נֹחִים *rustende*.

קְטוּלִים *dubbelaars*.

1. De שְׁלֵמִים, *volmaakte*, bestaan in drie vaste grontletteren, die in alle
Con-

Conjugatiën of vervoegingen der tyden , en perzonen , zig klaar vertonen , zonder dat 'er een ontbreekt, als ; פָּקַד , קָרַב , en diergelyken meêr.

2. De חֲסֵרִים , *gebrekkige* , missen een grontletter , het zy voor , midden , of agter :

VOOR , als ; יָגֵשׁ , *by zal naderen* , komt van het grontwoort נָגַשׁ , *by heeft genadert* , zo dat hier de eerste grontletter נ voor aan ontbreekt , het welk wy ontdekken door de dagesch in de ג , en moest anders zyn יָגֵשׁ .

MIDDEN , als ; אָפַק , *wwe toorn* , van het grontwoort אָפַק , anders moest het zyn אָנַפַק .

AGTER , als ; בָּרַת , *by heeft uitgebouwen* , is het grontwoort zelf , in den derden perzoon .

בָּרַת , *gy hebt uitgebouwen* , is den tweden perzoon , ook in het voorledene .

Deze laatste mist agter een ת , het welk ons de Dagesch aanwyft ; als of 'er stont תְּבָרַת .

3. De נְחִיּוּם , *rustende* , rusten voor , midden , of agter , wanneer een der letteren אָהוּי tot het grontwoort behoort , en dezelve zonder vocaal als rustende daar staat , of ook niet staat , wanneer dezelve nogtans als rustende in de voorgaande vocaal begrepen wort .

VOOR , als ; אָכַל , *ik zal eeten* , van het grontwoort אָכַל , *by heeft gegeten* , zo dat alhier , de א , *ik zal* , voor is dienstbaar , en de ontbrekende of rustende א die tot het grontwoort behoort rust in de cholem tusschen de כ en de א : aldus תֵּצֵא , *gy zult uitgaan* , van het grontwoort יָצָא , *by is uitgegaan* , hier rust de eerst ontbrekende grontletter (י) in de tzeere onder de ה *gy zult* .

MIDDEN , als ; שׁוּב , *wederkeren* , is het grontwoort zelf , en de ו in het midden staat alleen om de schurik daar in te plaatsen , zo dat de tweede grontletter ו die tot het grontwoort , als een Consonant behoort , ontbreekt , en rustende is in den schurik . En by het voorledene valt de (ו) in het geheel weg , dog dan is dezelve rustende in de voorgaande Kamets , als ; שׁוּב *by is wedergekeert* .

AG:

AGTER, als ; גָּלָה *by heeft ontdekt*, is het grontwoort zelf, de ה hier agter duidelyk staande, is nogtans agter rustende ; zomtyts zien wy in derzelve plaats cen (י) van אָרוּי, die in der zelve plaats verwisselt, als ; גָּלָה *gy hebt ontdekt*.

4. De כְּפִילִים *Dubbelaars* verdubbelen agter hunne grontletters, als ; סָבַב *by heeft omringelt*, van deze valt (in het Conjungeeren, dat is vervoegen) dikwils de laaste letter weg, als ; נָסַבּוּ *wy zullen omringelen*, hier wyft de Dagesch in de ב aan, dat men om het grontwoort te vinden dezelve moet verdubbelen, het komt als boven van סָבַב.

Alle gront of werkwoorden worden gemeenlyk uitgesproken in de Conjugatie קָל Kal, die aanwyft den gewonelyken werker, derden perzoon, in den voorledenen tyt, die gekent wort aan de kametz onder de eerste, en een patach onder de tweede grontletter, als ; אָהַב *by heeft bemint*, en op deze wyze worden zy in de Woorden-Boeken gepunteert.

Dog wanneer de derde grontletter een א of ה is, dan worden zy altoos gepunteert met twe kametfen, als ; מָצָא *by heeft gevonden*, עָשָׂה *by heeft gedaan*.

Daar zyn ook gront of werkwoorden, die noit in de Conjugatie קָל Kal voorkomen, maar in de Pihel, en dan is de eerste gepunteert met een Chirik, de tweede met een tzeere en dagesch, als ; הִשְׁמִיעַ *by heeft geluifert*.

En als de middelste grontletter een (י) is, dan bestaat het grontwoort uit een syllabe, als קוּם *opstaan*, met een schurik, en גוֹי *een volk*, met een cholem.

Ook vinden wy in de Woorden-Boeken enige grontwoorden zonder puntatien, of om dat het naamwoorden zyn, die niet anders als door byzetting of afdoeninge van een letter in den Text voorkomen, als ; אָבָב komt niet anders voor als ; אָבִיב of ook wel אָב.

Zo ook werkwoorden, die in den Text noit in de Conjugatie Kal voorkomen, als ; הִרְסָה *worstelen*; *Al het welk zou verbeterd worden, indien men de grontwoorden volgens ons gevoelen in den infinitivus of onbepaalden tyt vertoonde, zo als wy pag. 46. beweert hebben.*

O N D E R W Y S D E R
N E G E N D E H O O F T S T U K .

Om de Grontwoorden te vinden.

ERSTELYK moeten we zien, of in het woort ook drie vaste grontletters leggen, zo ja, dan maken die drie vaste grontletters zekerlyk het grontwoort, als;

מִמְּסִנְרוֹתָם *van hunne sloten*, in dit woort leggen drie vaste grontletters, namentlyk de ס, ג, en ר, des maken die het grontwoort סָנַר *by heeft gesloten*.

De eerste מ voor, wil zo veel zeggen als, *van*, blyft מִמְּסִנְרוֹתָם *hunne sloten*.

De tweede מ is van de letteren וְהִיאֲמִנִּי *Vebeëmant*, die een werkwoort tot een naamwoort maken, blyft סָנַר.

De ת agter is het veelvoudige vrouwelyk geslagt, derhalven is סָנַר vrouwelyk.

De ם op het einde van een woort, is het veelvoudige mannelyk, aldus blyft סָנַר *by heeft gesloten*, ons grontwoort.

מִסְנֵר *een gevangenis.*

מִמְּסִנְרָא *van, of uit de gevangenis, singul.*

מִמְּסִנְרוֹתָא *van, of uit de gevangeniſſen, plural. vrouwelyk.*

מִמְּסִנְרוֹתָם *van, of uit hunne gevangeniſſen, of sloten, mannelyk.*

Zo in een woort geen een vaste gront-, maar alle dienstbare letteren zyn, zo moeten wy evenwel het grontwoort weten te vinden (om dat ons gezegt is dat de dienstbare ook grontletters kunnen zyn) als;

זֵיבְּרִי *zy hebben doen regeren*, in dit woort legt geen een vaste grontletter en komt van het grontwoort זָבַר *by heeft geregeert*.

De ה voor, en de (י) tusschen de tweede en derde grontletter, tonen ons de Conjugatie Hiphil (gelyk wy in 't vervolg zien zullen, Hoofdstuk XIV.) en de (י) wyft ons het meêrvoudige mannelyk.

TEN TWEDEN, wanneer maar twe grontletters in een woort gevonden.

vonden worden, en de eerste grontletter een Dagesch heeft; zo moet de ך voor daar by geplaatst worden, als;

שׁוּׁן *toen naderde*, de ך en שׁ zyn hier de twee grontletters.

De (ׁ) is de derde perzoon, in futuro den toekomenden tyt, *by zal*.

De ך is de veranderaar van den toekomenden in den voorledenen tyt.

De Dagesch in de eerste grontletter ך wyft ons aan dat de (ׁ) voor moet by gevoegt worden, zynde het grontwoort שׁוּׁן *by is genadert*, dit is een van de חסריים gebrekkige grontwoorden.

TEN DERDEN, wanneer wy maar twee grontletters in een woort vinden, en de tweede grontletter heeft een Dagesch, zo moet de tweede grontletter verdubbelt worden, als;

מָדוּת *maten*, de ם en ד zyn hier de twee eerste grontletters.

De ם is het meêrvoudige vrouwelyk geflagt.

De Dagesch in de tweede grontletter ד wyft aan, dat dezelve moet verdubbelt worden, komt van het grontwoort מָדָד *by heeft gemeten*, dit is een van de כפולים dubbelaars, om dat de tweede grontletter verdubbelt wort, en aldus de tweede en derde gelyk zyn.

Deze verdubbeling geschiet ook, wanneer de laatste letter van een woort de tweede grontletter is, staande zonder Dagesch, als;

יָמַר *by zal gemeten worden*, staat in de Conjugatie Niphal, het bewerkte, (ׁ) *by zal*, is de derde perzoon, in den toekomenden tyt.

De Dagesch in de ם wil zeggen, dat hier een ך ontbreekt, zynde de Niphal, zo blyft dan יָמַר alleen over, welkers tweede letter moet verdubbelt worden, schoon geen dagesch in dezelve is, om dat geen dagesch in de laatste letter (behalven in de ם als zy agter dienstbaar is,) kan komen, zo is dan het grontwoort יָמַר *by heeft gemeten*.

TEN VIERDEN, wanneer wy een woort flegts van twee grontletters vinden, en geen van beiden heeft een dagesch, dog de eerste heeft een kametz, dan moet gewonelyk de ך als genomen uit de kamets tusſchen deze beiden ingeplaatst worden, als;

שׁוּב *by is wedergekeert*, komt van het grontwoort שׁוּב *wederkeren*, hier draagt de kamets onder de שׁ een ך tusſchen hen beiden.

In plaats van deze ך vinden wy zomtyts de (ׁ) om dat de letters אהוי gemeenelyk met malkanderen verwisselen, als;

O N D E R W Y S D E R

אָשִׁיב *ik zal doen wederkeren*, staat in de Conjugatie Hiphil.
 De א *ik אל*, is de eerste perzoon, in den toekomenden tyt.
 אָשִׁיב *wederkeren*, komt van het grontwoort שׁוּב.

Hier zien wy אָשִׁיב in plaats van אָשׁוּב en aldus de (ו) verandert in een (י).
 Zo als nu de (ו) in een (י) verwisselt, verwisselt ook de (י) in een (ו) wanneer gelyk boven de eerste grontletter een kamets heeft, als;
 עָרִים *steden*, dit is een naamwoort staande in *plurali*, meêrvoudig getal, de ים agter is het *pluralis* meêrvoudig getal, עָרָה komt van het grontwoort עָרָה *een stat*, 't geen gezegt wort voor עָרָה, dus dat עָרִים is by verkorting voor עָרָהִים.

Hier zien wy dat de Kamets in plaats van de (ו) een (י) tusschen beide voegt.

Op deze wyze staat ook het woort בָּתִּים *buizen*, en komt van בָּת *een kuus*.

Enige Geleerden, zo Joden als Kristenen, willen, dat בָּתִּים komt van בָּתָה, en dat de dagefch in de ת zou zyn de verharder, aanwyzende het gebrek van de ה die tot het grontwoort zou behoren, als of 'er stont בָּתָה. Wy laten dezelve in hun eer en waarde; dog ons schynt toe, dat men dan niet בָּתִּים met een kamets, maar met een patach onder de ה moest vinden.

Anderen wederom willen, dat de dagefch in de ת is de verharder, en de kamets onder de ה zoude zyn de kamets Chatuph, dienende voor een o, of (ו) Cbolem, zo dat בָּתִּים het veelvoudige zou zyn van בָּתָה en niet van בָּתָה. Maar wy vinden in den gehelen Bybel geen woort van zodanig gront- of wortelwoort, maar wel in 't Chaldeeuwfch.

Wat nu aangaat de dagefch volgende na een lange vokaal, in dit woort בָּתִּים is tegens de regel, zo wel als daar de dagefch komt na een roerende fcheva, in den beginne van een woort, als; שָׁתִּי en שָׁתִּים.

Waar over ook verscheide gedagten zyn, die hier niet te pas komen.

TEN VYFDEN, wanneer wy twee grontletters vinden, en geen van beiden heeft een dagefch, maar de eerste heeft een tzere, dan moet de (י) voor daar bygevoegt worden, als;

אֵץ *ga uit*, dit woort staat in 't gebiedende, en komt van het grontwoort אֵץ *by is uitgegaan*.

Hier

Hier zien wy een tzere onder de eerste grontletter, daarom wort voor dezelve een (י) bygevoegt, aldus יָצָא.

Het zelve vinden wy ook uit de tzere, die onder de eerste dienstbare letter staat, als; יָרַד *ik zal nedergaan*, komt van יָרַד, zo ook יִלְכּוּ *gy zult gaan*, tweede perzonen mannelijk, komt van יָלַךְ.

Het gebeurt ook, dat de (י) zynde de eerste grontletter, door de (ו) verbeelt wort, om dat de letters וְיָאָרְוּ in malkanderen verwisselen, als;

יָשַׁב *inwoonder*, komt van het grontwoort יָשַׁב *by heeft gewoont*.

De ו is hier van de letteren וְיָאָרְוּ die een werk- in een naamwoort verwisselen.

De ו komt hier in plaats van een (י), aldus is het grontwoort יָשַׁב.

TEN ZESDEN, wanner wy maar een grontletter vinden, dan moet de ו voor en de ה agter daar bygevoegt worden, als;

יָשַׁב *en by spande uit*, dit woort staat in den voorledenen tyt.

De ו voor is de veranderaar van den toekomenden in den voorledenen tyt.

De י by zal, verbeelt den toekomenden tyt, die door de ו verwisselt in den voorledenen, zo behouden wy alleen de ש, hier moet de ו voor en de ה agter slaan, en komt aldus van het grontwoort יָשַׁב *by heeft uitgespannen*.

Zomtyts komt ook de (י) voor en de ה agter, als;

יָרַד *gy zult ben onderwyzen*, komt van het grontwoort יָרַד.

TEN ZEVENDEN, wanneer alle deze voorgaande regels in een woort geen plaats vinden, namentlyk na dat wy zullen gezien hebben;

Eerstelyk, of wy drie grontletters vinden.

Ten tweden, of by twe, de eerste een dagefch heeft,

Ten derden, of by twe, de tweede een dagefch heeft.

Ten vierden, of by twe, geen van beide een dagefch, maar de eerste een kametz heeft.

Ten vyfden, of by twe geen van beide een dagefch, maar de eerste een tzere heeft.

Ten zesden, of, wanneer een grontletter gevonden wort, de ו voor en de ה agter, of de י voor en de ה agter geplaatst moet worden.

Wy zeggen als alle deze geen plaats vinden, dan moet gewonelyk de ה agter bygevoegt worden, als;

וַיַּעַשׂ en *by maakte*, dit woort staat in den toekomenden tyt.

De ׀ is de veranderaar van den toekomenden in den voorledenen tyt.

De ׀ *by zal*, in den toekomenden tyt, dog wort verandert door de ׀ in het voorledene, zo blyft over *עַשׂ* voeg hier de ה agter, is het grontwoort *עָשָׂה*.

Aldus *וַיַּעַן* doe *antwoordde*, van *עָנָה* *by heeft geantwoordt*.

Wy hebben hier geen reden om een ׀ voor by te voegen; om dat de eerste geen dagesch heeft, nog de tweede niet te verdubbelen; om dat de tweede geen dagesch heeft; nog geen ׀ in het midden te zetten, om dat de eerste geen kametz heeft, nog geen (׀) voor te plaatzen, om dat de eerste geen tzere heeft; nog geen ׀ of (׀) voor, en ה agter te stellen; om dat 'er meêr dan een grontletter staat, des moet de ה agter bygevoegt worden.

Een grontwoort vinden wy dat gebrekkig is, te weten daâr voor en agter een ׀ moet bygevoegt worden, als;

נָתַתְּ *geven*, het onbepaalde, komt van het grontwoort *נָתַן* *by heeft gegeven*.

Aldus *נָתַתְּ* een *gave*, komt van het zelfde grontwoort, de ׀ voor is van de letteren *וְהָאֲמֵנָתִי*. Dit grontwoort wort genaamt *חֲסָרֵי הַקְּצוּוֹת* *de gebrekkige van beide eindens*.

Twe grontwoorden vinden wy, daar de ׀ moet in het midden geplaatst worden, als;

וַיָּבִיאוּ *tarwe*, komt van het grontwoort *וָבֵאוּ* *by heeft voortgebracht*.

וַיָּגִיחוּ *toorne*, komt van het grontwoort *וָגִיחוּ* *by heeft getournt*.

Nog twe grontwoorden vinden wy, in welkers eerste grontletter een Dagesch is, (die anders een (׀) voor, aan wyft) dog in deze twe wyft de dagesch een ל voor, als;

וַיִּקַּח *ik zal nemen*, komt van het grontwoort *וָקַח* *by heeft genomen*.

וַיִּמְעַל *vermaalt worden*, komt van het grontwoort *וָמַעַל* *by heeft vermaalt*.

Hier tegen vinden wy de volgende Exceptiën, of uitzonderingen.

Wy hebben boven in het VIII. Hoofdstuk onder No. 3. de נְחִים rustende letters geleert; dat de letter ה agter rust, het zy datze daar duidelyk staat, of niet; of datze rust in de voorgaande vokaal; hier tegens stryden- de vinden wy vier grontwoorden, welkers derde grontletter een ה is, zynde nogtans volmaakte grontwoorden, als;

כָּמָה

כָּמַח by beeft begeert.

נָנַח by beeft geblonken.

תָּמַח by beeft verwondert.

נָבַח by beeft verbeven.

Dezelve zyn om die reden gepunteert met een kametz , en patach na het regt van meest alle andere grontwoorden , dog de mappik in de ה is alleen om de ה enig geluit te doen geven , anders zouden deze vier grontwoorden naar den algemenen regel, met twe kametsen moeten gepunteert worden.

In diervoegen vinden wy een' Goddelyken Naam, alwaar de ה agter ook bewegelyk is, te weten den Naam אֱלֹהִים Godt; om dezen Naam te onderscheiden van het grontwoord אָלַהּ by beeft gezworen.

Ook hebben wy in het VIII. Hoofstuk No. 2. onder de חֲסִרִים gebrekige gezien, dat de dagefch in de eerste van twe grontletteren ons een ך als de derde grontletter voor dezelve aanwyft.

Alleen vinden wy agt grontwoorden, die ook een Dagesch in de eerste der twe grontletteren hebben; dog welke dagefch in plaats van de ך, ons een (י) als de derde grontletter voor dezelve aanwyft; daar by vinden wy dezelve noit in Kal, als alleen יָצַר by beeft geformeert, dezelve zyn en komen ons onder anderen in den Text voor, op de volgende plaatfen aldus, יָנַח, יָצַב, יָצַג, יָצַע, יָצַק, יָצַר, יָצַח, יָקַר.

Rigter. 3. vs. 1. יָנַח liet blyven, komt van יָנַח laten blyven.

Jofua 4. vs. 9. יָצַב stantplaats, - - - יָצַב stellen, zetten.

Job 17. vs. 6. הָיָצַח by beeft gestelt, - - - יָצַח stellen.

Pfal'm 139 vs. 8. וַיָּצַע en ik zou legeren, - - - יָצַע legeren, bedden.

Job 11. vs. 15. מָצַק vast gestelt, - - - יָצַק vast stellen.

Jesaias 44. vs. 12. יָצַרָהּ by zal hem formeren, - - - יָצַר maken, formeren.

Klaagl. 4. vs. 11. וַיִּצַח ende by stak aan, - - - יָצַח branden, aansteken.

Job 19. vs. 6. הִקְיָה beeft doen omzingelen, - - - יָקַח omzingelen, omleiden.

Hier zien wy dat deze agt woorden, (op deze en andere plaatfen meêr) in den Text alle in derzelve eerste grontletter een dagefch hebben, die anders een ך, dog alhier een (י) voor dezelve als derde grontletter aannemen.

Anders

Anders wort de ontbrekende (') als eerste grontletter alleen uit de tze-re gevonden, die onder de eerste grontletter als לַן van לַן, of die onder de voorgaande dienstbare letters staat, als; נַלר van יַלר.

Laat ons nu in 't kort nog eens herhalen, alle de regels om de grontwoorden te vinden.

1. Om te zien, of in een woort drie vaste grontletters staan, als; פַּקַּר.
2. Als wy maar twe grontletters zien, en de eerste heeft een dagefch dan moet de ן voor by gevoegt worden, als; נַשׁ van גַּשׁ.
3. Als de tweede een dagefch heeft, dan moet de tweede verdubbelt worden, als; קַרר van קַרה.
4. Als geen van beiden een dagefch heeft, en de eerste heeft een ka-mets, dan wort de ן in het midden gestelt, als; שׁבו van שׁוב.
5. Als de eerste grontletter, of de voorgaande dienstbare een tzere heeft, dan moet de (') voor, als; הַשׁב van יַשׁב.
6. Als 'er maar een grontletter staat, moet de ן voor, en de ה agter, als; וַנּוּ van נּוּה: of ook wel de (') voor, als; הוּנוּ van יַהּ.
7. Wanneer deze voorgaande regels niet gevonden worden, dan moet de ה agter aan gevoegt worden, als; יַעַשׂ van עַשׂה.
8. Twee woorden die veel in gebruik zyn, komen ons voor, daar de ן in het midden geplaaft wort, als; אַנּף van אַנּף, en הַטּים van הַטּט.
9. Wederom twe woorden vinden wy, daar de eerste een dagefch hebbende, (geen ן) maar een ל voorkomt, als; נַתַּע van נַתַּע, komt maar eens voor Job 4. vs. 10.
- Het tweede komt dikwils voor, als; קַח zyn twe vaste grontletters, voor het zelve moet de ל bykomen, als; וַיַּקַּח van לַקַּח.
10. Een grontwoort vinden wy, van het welk zomtyts maar een letter staat, daar de ן voor, en agter bykomt, als; תַּת van תַּת.
11. Een grontwoort vinden wy, daar de letter ן agter bygevoegt wort, als; אַמַּן van אַמַּן.

12. Daar

12. Daar zyn ook Grontwoorden, welkers eerste grontletter een (°) is, die aan de ך van agter gekent worden, als: רָעַת van רָע, en עָצַת van עָץ, en diergelyken meêr.

De regels om de Grontwoorden te vinden afgedaan hebbende zullen wy ons eerst vervoegen tot de Gevallen en Natuur der Werkwoorden.

TIENDE HOOFSTUK.

Van de gevallen in een Werkwoord.

WY vinden zes redenen in een werkwoord, die het woort doen veranderen, het zy van letters, of vocalen, zy worden gekent en onderscheiden door de volgende zes gevallen.

1	זמן	de tyt.
2	איש	de perzoon.
3	מין	de soort.
4	מספר	het getal.
5	בנין	het gebouw.
6	הוראה	het onderwys.

De זמן TYT, waar in een werkwoord kan voorkomen, zien wy onderscheiden op de volgende wyze, het zy in den voorledenen, tegenwoordigen, onbepaalden, gebiedenden, of toekomenden tyt, aldus in vyf tyts verdelingen, by de Hebreen genaamt, als volgt;

- עבר *bet praeteritum*, of de voorledenen tyt.
- בינוני *bet praesens*, tusschen beiden of tegenwoordige tyt.
- מקור *de infinitivus*, of onbepaalde tyt.
- צוה *de imperativus*, of gebiedende tyt.
- עתיד *bet futurum*, of de toekomende tyt.

De עבר VOORLEDEN TYT komt ons voor in een afgedaan werk, als Gen. 2. vs. 3. אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת, *bet welk Godt geschapen badt om te volmaken.* [Dog dit afgedaan werk moet maar aangemerkt worden voor die tyt, namentlyk by de Schepping van Hemel en Aarde, want anderszints hout Godt eigentlyk gezegt noit op met scheppen.]

H

Hier

Hier by dient ons te weten, dat in andere Talen drie onderscheidene voorledene tyden in hunne uitspraak gehoord, en gekent worden, als;

עבר נשלם De volmaakte voorledene tyt.

עבר בלתי נשלם De onvolmaakte voorledene tyt.

עבר יותר מן הנשלם De meêr als volmaakte voorledene tyt.

Dog de Hebreên maken in hun taal daar geen onderscheit in, het welke wy dan alleen uit de omstandigheid des gevals moeten vinden, als; פקד by *beest bezogt*, is de voorledene tyt.

Dit woort staat in de voorledene, volmaakte, onvolmaakte, en meêr dan volmaakte tyt, altoos gelykvormig. Laat ons zien,

Gen. 21. vs. 1. וַיְהִיָּה פָקֵד אֶת שָׂרָה. *En de Here bezogt Sara.*

Hier staat פָקֵד in *præterito imperfecto*, de onvolmaakte voorledene tyt, om dat de Here Sara bezogt, en bezoekende by bleef tot dat zy baarde.

Efra 1. vs. 2. וְהוּא פָקֵד. *En by beest bevolen.*

Hier staat פָקֵד in *præterito perfecto*, de volmaakte voorledene tyt, om dat zo dra het bevel gegeven is, is het zelve volmaakt voorleden.

Ruib 1. vs. 6. כִּי פָקֵד יְהוָה אֶת עַמּוֹ. *dat de Here zyn volk bezogt hadt.*

Hier staat פָקֵד in *præterito plusquam perfecto*, meêr dan volmaakt voorledene tyt, om dat de Here bezogt hadde, zo is dan de bezoeking meêr dan volmaakt voorleden.

De *imperfecto*, of onvolmaakte tyt, is best te kennen, daar de 1 veranderaar bykomt, als; וַיֹּאמֶר *deen zeide*, וַיִּדְבֹר *doen sprak*.

Dit moet men aldus verstaan, hy was zeggende, hy was sprekende.

De בִּינוּי TEGENWOORDIGE, of tusschen beide tyt, komt ons voor in een werk, dat reets begonnen, waar aan men bezig, en dat nog niet voltoit is, als;

עֲזָרָא כּוֹתֵב *Efra is schryvende*, in den tegenwoordigen tyt, die daarom ook genoemd wort de בִּינוּי, om dat de עֲזָרָא reets voorby, en de עֲתִיד nog niet begonnen is.

In de בִּינוּי is præsent een *Activus en Passivus*, dat is een tegenwoordige werker, en het bewerkte.

De

De tegenwoordige werker wort genaamt **בִּינוּי פִּעֵל** *Beenoni pogneel.*
 Het tegenwoordige-bewerkte wort genaamt **בִּינוּי פְּעוּל** *Beenoni pagnoel.*
 Den tegenwoordige werker zien wy in **עֹרָא כְּתִיב** *Efra fchryft.*
 Het tegenwoordige bewerkte vinden wy in **הַסֵּפֶר כְּתוּב** *Het boek wort gefchreven.*

Het onderscheit tuffchen de **פִּעֵל** HET BEWERKTE, en de Conjugatie **נִפְעַל** ook HET BEWERKTE, is, wanneer wy lezen,
הַסֵּפֶר כְּתוּב *het boek wort gefchreven*, dit ftaat in de **פְּעוּל** het bewerkte, dat tegenwoordig nog in wezen is.

Maar wanneer wy vinden

הַסֵּפֶר נִכְתָּב *het boek is gefchreven*, dan ftaat zulks in de **נִפְעַל** het bewerkte, dat nog tegenwoordig in wezen, of niet meêr in wezen is; zo als onder de Conjugatie ons klaarder zal worden ver- toont.

De **פְּעוּל** vint alleen plaats in zodanige werkingen, die vanden werker uitgaande zyn op iets dat door hem bewerkt wort, als;
אֲהַב *wort bemint*, **אֲהֵב** *by bemint*, komt van het grontw. **אָהַב**.

Dog by de inblyvende werkingen vint de **פְּעוּל** geen plaats, om dat men van **הִלְךְ** *by heeft gewandelt*, niet kan zeggen **הִלְךְ** *wort gewandelt*, de reden, om dat dit zelfs een inblyvende werking is, die tot een ander niet kan uitgaan, derzelve kentekens zullen wy nader vinden.

De **פִּעֵל** TEGENWOORDIGE WERKER vinden wy ook onder de gedaante van een naamwoort, als: **שׁוֹמֵר** *by is bewarende.*

Als men nu zeggen wil een fchaaphoeder, dan vinden wy in den Text **שׁוֹמֵר הַצֹּאן** *bewaarder der fchape*, die aldus genaamt wort, om dat zulks zyn beroep is, het zy hy by zyn fchape is, of niet.

Zo ook als een woort in de **פִּעֵל** ftaat met een **ה** beken- maker of verwonderaar daar voor, dan is het een aftammig naamwoort, als: **הַשׁוֹמֵר** *de bewaarder.*

Of wanneer een woort in de **פִּעֵל** van agter een aanhang- fel heeft, die het volgende woort tot den zin aanhaalt, dan is zulks

zulks mede een naamwoord, als; *שומרי עיר* *bewaarders der stad*.

Deze naamgeving wordt genaamt *שם התואר* *afstamming-naamwoord*, zo als onder den regel der naamwoorden klaarder blyken zal.

Vande *בינוני* *presens*, *tegenwoordigen tyt*, gaan wy over tot den *מקור* *onbepaalden tyt*.

De *מקור* ONBEPAAALDE TYT, komt ons voor in een woort zonder tytperk, als, *הלך* *gaan*, *שלח* *zenden*, deze staan in den onbepaalden tyt, dezelve wort gekent aan de kamets onder de eerste grontletter, en een cholem boven de tweede.

Meerendeels ontmoet ons dezelve met eene der letteren: *בכלם* daar voor geplaaft, als;

במקור *in bet bezoeken*, *למקור* *om te bezoeken*, en zo voort. hier is de *ב* *in*, en de *ל* *om te*, van *בכלם*.

Wanneer nu een woort in den onbepaalden tyt staat met een *ב* of *ב* van: *בכלם* daar voor, dan schynt of zweemt het zelve na den voorledenen tyt, als;

Met de *ב*, *Num. 10. vs. 35.* *בנסע הארץ* *in bet vertrekken der Arke*.

Hier is de *ב*, *in*, van *בכלם*, en *נסע* staat in den *מקור* *onbepaalden tyt*, zweemt aldus na den voorledenen tyt.

Het zelve met de *ב* *Gen. 27. vs. 34.* *בשמע עשו* *als Esau hoorde*.

Hier is de *ב* *als*, van *בכלם*, en *שמע* staat in de *מקור*, zweemt aldus na den voorledenen tyt.

En zo een woort in den onbepaalden tyt staat, met een *ב* of *ל*, van: *בכלם* daar voor, dan schynt of zweemt het zelve na den toekomenden tyt, als met de *ל*, 2 *Samuel 14. vs. 19.* *לשלח אחו* *om hem te zenden*, hier is de *ל* *om*, van *בכלם*, en *שלח* staat in de *מקור* *onbepaalde tyt*, en zweemt aldus na de toekomende tyt.

Het zelve met de *מ*, *Gen. 18. vs. 25.* *חללה לך מעשות* *bet zy verre van u te doen*, hier is de *מ* *van*, van *בכלם*, en *עשות* staat in de *מקור*, zweemt mede na de toekomende tyt.

En

En by aldien een woort in de **מָקוֹר** *onbepaalde tyt* zonder een der letteren **בְּכָלֵם** daar voor komt, dan staat zulk een woort twemaal na mal-kander, welkers eerste is het onbepaalde, en de tweede toont de tyt, als; *Exod. 21. vs. 22. עוֹשֵׁי עוֹשׂוֹת יִעָנֶשׂ straf zal by gestraft worden.*

Zo ook de tyt in het eerste-, en het onbepaalde in het tweede woort, als; *Josua 24. vs. 10. וַיְבָרֶךְ בְּרֹךְ וַיְבָרֶךְ en zegenende zal by zegenen.*

Het gebeurt ook dat de **מָקוֹר** *onbepaalde tyt* voor de gebiedende moet erkent worden, als *Exod. 2. vs. 8. זָכוֹר gedenkt.* (zie pag. 46.)

Van de **מָקוֹר** *infinitivus, onbepaalde tyt*, gaan wy over tot de **צִוִּי** *gebiedende tyt.*

De **צִוִּי** **GEBIEDENDE TYT** komt ons voor wanneer de een den anderen iets beveelt te doen, het zy aanstonts, of in de toekomstige tyt.

Dezelve wort in 't gemeen by de volmaakte grontwoorden gekent aan de s'chevah, die onder de eerste grontletter staat, als; **פָּקוֹד** *zont, zent, bezoek, enz.*

Lomtyts op een ander manier, het zy door af, en toedoening van letteren, of verandering van punctatiën, als; **צֵא** *ga uit, פָּקֵד* *bezoek naerfig,* het welk ons in de Tafels der Conjugatiën klaarder zal vertoont worden.

Van de **צִוִּי** *imperativus, gebiedende tyt*, gaan wy over tot de **עָתִיד** *toekomstige tyt.*

De **עָתִיד** **TOEKOMENDE TYT** komt ons voor in een werk, daar nog niet aan begonnen is, als; **אֶשְׁתֶּה** *ik zal drinken, תִּשְׁמַע* *gy zult horen, enz.*

Dezelve wort gekent door bydoening voor de eerste grontletter, een der letteren **אֵיתָן**, zo als wy onder de dienstbare letteren reets gezien hebben. (zie pag. 35.)

In andere talen is nog een tegenwoordige tyt, genaamt *Indicativus*, de *aantonende wyze*, als; *ik bezoek, gy bezoekt, hy bezoekt.*

Deze wyze wort by de Hebreën genaamt **הוּהוּ** *zyn, wezen, tegenwoordig*, dezelve kan by hen niet anders, dan door de **בִּינוּי פִּיעַל**, als **פּוֹקֵד** *bezoekende*, in *participio praesenti*, den tegenwoordige deelgenoot, uitgedrukt worden met een bygevoegde perzonele voornaam, als;

פּוֹקֵד אֲנִי *ik bezoek.*

פּוֹקֵד אַתָּה *gy bezoekt.*

פּוֹקֵד הוּא *hy bezoekt.*

Dog meerendeels wort deze הָיָה *in futuro*, den toekomstigen tyt, gevonden, die wegens de omstandigheid der zaken als in den tegenwoordigen tyt door ons moet opgenomen worden, zie

Job 1. vs. 5. עָשָׂה אִיּוֹב כַּכֵּה *alzo deé Job*, verstaat gedurig, ten dage, wanneer; hier staat eigentlijk niet, alzo deé Job, maar, alzo was Job gewoon te doen; zo dat wanneer wy een woort in den toekomstigen tyt vinden, en dat de omstandigheden der zaken zulks niet toelaaten, dan moet het zelve door de הָיָה, als in den tegenwoordigen tyt, van ons opgenomen worden.

Zomtyts vinden wy op die wyze een woort *in praterito*, het voorledene, en de omstandigheid der zaaken zulks niet lydende, zo nemen wy het op door deze הָיָה, als in den tegenwoordigen tyt, het welk ons de regel der *Syntaxis*, dat is de *Constructie*, of de t'zamenbinding dezer tale, in 't klaarder vervolg zal ontdekken.

Van de הָיָה tyden gaan wy over tot de perzonen אִישׁ in een werkwoort.

E L F D E H O O F T S T U K.

Van de perzonen in een werkwoort.

DE sprekende, of werkende perzoon wort by de Hebreënen genaamt אִישׁ *een man*, of מְדַבֵּר *spreker*, zo wel de eerste, tweede, als derde perzoon, in het enkel of meêrvoudig getal, het zy mannelyk of vrouwelyk geslagt. Zo als die aan ons onder de perzoonlyke namen vertoont zyn.

In gehele woorden, als; אֲנִי אַתָּה הוּא ^{hy gy ik} voor de werkwoorden.

Of enkelde letters, als; ך *zyn*, ך *my*, agter de naamwoorden. (zie pag. 21.)

Door dezelve ontdekken wy, wie van drie de werker is.

Het zy de eerste perzoon, als <i>spreker</i> ,	מְדַבֵּר
Of de tweede perzoon, als <i>tegenwoordige</i> ,	נֹכַח
Of de derde perzoon, als <i>afwezende</i> ,	נִסְתָּר

De perzoonlyke byzetzelen, die voor of agter aan een woort, den perzoon en tyt te kennen geven, vinden alleen plaats by werkwoorden, die

die in de עבר *praterito*, *het voorledene*, of in de עתיד *futuro*, *het toekomstende* voorkomen.

Laat ons eerst zien de perzonen in de עבר *Praterito*; de *voorledene tyt*.

יִבְדַּקְתִּי *ik hebbe bezogt*, eerste perzoon, de ה' agter is zo veel, als אֲנִי *ik*, voor יִבְדַּקְתָּ *gy hebt bezogt*, tweede perzoon, de ה' agter is zo veel, als אַתָּה *gy*, voor יִבְדַּקְתָּ *hy heeft bezogt*, derde perzoon, zonder enige byvoeging, wort genomen voor het grontwoort zelf בְּדַקָּה, bestaande uit drie letteren.

In de עתיד *futuro*, *toekomstende tyt*, worden de letters die de perzonen te kennen geven, voor by gevoegt, als;

אֶבְדֹּק <i>ik zal bezoeken</i> ,	eerste perzoon,	} Hier zien wy, dat de letters אֶתֵּן de toekomstende tyt verbeelden.
יִבְדֹּק <i>hy zal bezoeken</i> ,	derde perzoon;	
תִּבְדֹּק <i>gy zult bezoeken</i> ,	tweede perzoon,	
נִבְדֹּק <i>wy zullen bezoeken</i> ,	eerste perzoon, plur.	

In de פועל *bet participium praesens*, den tegenwoordige deelgenoot, kan geen ander perzoon dan alleen de tegenwoordig werkende werker verstaan worden, als; פֹּקֵד *bezoekende*.

In de צווי *imperativo*, *gebiedende tyt*, kan alleen de tweede perzoon, of perzonen, aan wie het belast wort, verstaan worden, 't zy mannelyk of vrouwelyk, als: בְּדֹק *bezoekt*.

In de מְבַדֵּק *infinitivo*, *onbepaalden tyt*, kan geen perzoon, nog tyt, of andere gevallen plaats vinden; maar alleen een schyn van tyt, als; הֵלֵךְ *gaan*, שְׁלַח *zenden*.

Of met een der letters בְּכֵלֵם daar voor, als; בְּבִדְקָה *in het bezoeken*, לְבַדֵּק *om te bezoeken*, zo als wy onder den regel van de מְבַדֵּק gezien hebben, als; כְּשֵׁמוֹעַ עֵשָׂו *als Esau hoorde*.

Van de איש of מְבַדֵּק *perzonen*, gaan wy over tot de מין *soort, aart, genus en geslagt*.

T W A A L F D E H O O F T S T U K.

Van het Genus, Geslagt.

DOOR de מין SOORT, of AART, *Genus, geslagt*, ontdekken wy, wie de spreker, of werker is: het zy in *masculino mannelyk*, of *feminino vrouwelyk* geslagt, als;

פָּקַד by heeft bezogt, namentlyk man,
פָּקְדָה zy heeft bezogt, namentlyk vrouw;

Dit kunnen wy zien, zo wel in het een als meervoudige, breedvoeriger in de agtervolgende Tafels der Conjugaties.

Van de מין gaan wy over, tot de מִסְפָּר.

D E R T I E N D E H O O F T S T U K.

Van den Numerus of het Getal.

DOOR de מִסְפָּר Numerus, het GETAL; ontdekken wy, of een, dan of meer perzonen werkende zyn, als;

פָּקַדְתָּ gy hebt bezogt, eenvoudig,
פָּקַדְתֶּם gy lieden hebt bezogt, meervoudig.

Van de מִסְפָּר gaan wy over tot de בְּנֵינִים *gebouwen*.

V E E R

VEERTIENDE HOOFSTUK.

Van de Conjugatiën, of Vervoegingen.

DE פִּנְיָן HET GEBOUW, *Conjugatie*, vervoeging, is een werk, waar door wy alle werkende wortelwoorden, in alle tyden, personen, en geslagten, zo wel mannelyk als vrouwelyk, weten te vervoegen, genaamt פִּנְיָנִים DE GEBOUWEN.

Dezelve zyn zeven, drie werkende, drie lydende, mitsgaders een werkent, en lydent te gelyk, genaamt, *Kal*, *Niphal*, *Pibel*, *Pybal*, *Hiphil*, *Hophal*, *Hithpabel*.

De *Kal*, is de ordinaire werker, פָּקַד *by heeft bezogt*, de werker.

De *Niphal*, is de ord. bewerkte, נִפְקַד *by is bezogt*, de lydende.

De *Pibel*, is de extraord. werker, פָּקַד *by heeft naarstig bezogt*, de werker.

De *Pybal*, is de extr. bewerkte, נִפְקַד *by is naarstig bezogt*, de lydende.

De *Hiphil*, is de aansteller, הִפְקִיד *by heeft doen bezoeken*, de werker.

De *Hophal*, is de aangeselde, הִפְקִיד *by is gestelt om te bezoeken*, de lydende.

De *Hithpabel*, is een werkzaamheit omtrent zig zelve, הִתְפַּקֵּד *by heeft zig zelfs onderzogt*, deze laatste is werkende, en lydende te gelyk, in een en denzelven persoon.

Ieder פִּנְיָן GEBOUW, *Conjugatie*, *vervoeging*, wort geconjugiert in vyf voornoemde tyden.

Ieder tyt, heeft een eenvoudig, en meêrvoudig getal.

Ieder getal, heeft drie personen.

De personen zyn, mannelyk, of vrouwelyk, als by voorbeeld:

In de *Conjugatie Kal*, in *Præterito Singulari*, het voorledene eenvoudig, is:

פָּקַד *by heeft bezogt*, manl. פָּקְדָה *zy heeft bezogt*, vrouw. derde perf.

פָּקַדְתָּ *gy hebt bezogt*, manl. פָּקַדְתְּ *gy hebt bezogt*, vrouw. tweede perf.

פָּקַדְתִּי *ik heb bezogt*, manl. פָּקַדְתִּי *ik heb bezogt*, vrouw. eerste perf.

In *Præterito Plurali*, voorledene meêrvoudig.

פָּקְדוּ *zy lieden hebben bezogt*, manl. פָּקְדוּ *zy lieden hebben bezogt*, vrouw.
 derde personen.
 פָּקְדוּתֶם *gy lieden hebt bezogt*, manl. פָּקְדוּתֶיךָ *gy lieden hebt bezogt*, vrouw.
 tweede personen.
 פָּקְדוּנוּ *wy hebben bezogt*, manl. פָּקְדוּנֵיךָ *wy hebben bezogt*, vrouwelyk,
 eerste personen.

Dus word de *Kal* in het eenen meêrvoudig geconjugiert, alleen in de פָּקַד, dat is *Præterito*, of VOORLEDENEN tyt.

Aldus moeten wy ook dezelve *Kal* weten te Conjugeren in de vier overige tyden, als daar zyn :

In de פָּקְדוֹ *Præsens*, TEGENWOORDIGE TYT, פָּקְדוֹ *by is bezoekende*, &c.
 פָּקֹד *Infinitivus*, ONBEPAALEN TYT, פָּקֹד *bezoeken*.
 פָּקֹד *Imperativus*, GEBIEDENDEN TYT, פָּקֹד *bezoek*.
 פָּקֹד *Futuro*, TOEKOMENDEN TYT, פָּקֹד *by zal bezoeken*.

Hoe en op wat wyze nu deze vier tyden ook in de *Kal*, het zy een, of meêrvoudig, zo mannelyk als vrouwelyk, moeten geconjugiert worden, zal ons voorkomen in de Tafels der Conjugatiën hier na.

Zo als nu de vyf Tyden, drie Perzonen, in het een, of meêrvoudig Getal, en twe Geslagten, in de Conjugatie *Kal* plaats vinden; Zo ook vind het zelve alles plaats in de zes overige Conjugatiën, *Niphal*, *Pibhal*, *Pyhal*, *Hiphil*, *Hophal*, *Hitpabel*; Gelyk wy op de Tafels der Conjugatiën klaar zullen vertoont vinden :

Een פָּקַד גֵּבֹוּוּ, Conjugatie, *Vervoeging*, wort genaamt פָּעַל WERK.

Daarom geven de Hebreewfsche Taal-Meefters de eerste, tweede, en derde grontletter in een woort, ieder een' naam, naar rang dezer drie letteren פָּעַל.

Zo dat zy de eerste grontletter van alle grontwoorden noemen פ, de tweede ע, en de derde ל, als by voorbeeld: פָּקַד is ons grontwoort;

Wan-

Wanneer nu gevraagd wort, wat is ons eerste werkftuk of grontletter, van קָרַב? dan wort geantwoort, Phe, Koph, ק - פ
 Wat is ons tweede? dan wort geantwoort, Gnain, Refch, ר - ע
 Wat is ons derde? dan wort geantwoort, Lamed, Beth, ל - ב

De zeven בְּנֵינִים CONJUGATIEN worden ieder byzonder gekent aan hunne vocalen, of derzelve verandering, die het grontwoort aanneemt, of door byvoeging van letteren, of door een dagefch in dezen en genen.

KAL, de eerste Conjugatie, קָל, LIGT, GERING, SNEL, is de *Activus*, ordinaire werker, als;

פָּקַד by heeft bezogt, deeze is ligt; om dat het een ordinair werk is, en waar by geen ander letter nog dagefch, maar alleen de drie grontletters, zig vertonen.

Zo wort dezelve gekent aan de (·) onder de eerste, en een (-) onder de tweede grontletter.

NIPHAL, de tweede Conjugatie, נִפְעַל, de zoon, de *passivus*, het lydelyke, het ordinair bewerkte van zyn' vader קָל, als;

נִפְקַד by is bezogt, deze wort gekent door de נ, geplaaft voor de eerste grontletter. Dog wanneer de eerste grontletter is van die genen, die een dagefch kunnen hebben, en een der letteren אֵיחָן voor de zelve geplaaft is, ftaande het woort in den toekomenden tyt, dan valt de נ voor weg, en die eerste grontletter krygt in plaats van dezelve een Dagefch, als;

יִפְקַד by zal bezogt worden, hier vertoont de (י) by zal, en de dagefch in de פ, de נ Niphal, als of 'er ftont יִפְקַד met zyn ordinaire punctatie.

Zo ook als een woort in den toekomenden tyt ftaat, wiens eerste grontletter is van de letteren אההער, die in tegendeel geen dagefch kunnen aannemen, dan zyn de drie letteren Jod, Thau, Nun, van אֵיחָן, voor gepuncteert met een tzeere, als;

יִאָמַר by zal gezegt worden, in plaats van יִאָמַר }
 תַּעֲשֶׂה gy zult gedaan worden, in plaats van תַּעֲשֶׂה } en zo voorts in an-
 נִחְשָׁב wy zullen geagt worden, in plaats van נִחְשָׁב } dere woorden meer.

PIHEL, de derde Conjugatie, פָּעַל, naerftig, kragtig, fchielyk, overvloedig, ernftig, is de *Activus* extraordinaire werker, als;

פָּקַד *by heeft extraordinair bezogt*, deze is zwaar, kragtig, naerftig, om dat het een extraordinair werker is, nogtans alleen gelyk de קָלֵל zig met de drie grontletters vertonende.

Zo wort dezelve gekent aan de Chirek onder de eerfte, gevolgt met een dagefch in, en tzere onder, detwede grontletter.

Dog wanneer voor dezelve een der letteren אֵיתָן gevonden wort, die altoos den toekomenden tyt verbeelden, dan heeft de eerfte grontletter een Patach, dog altoos de twede een dagefch, als;

יִפְקַד *by zal extraordinair bezoeken*, hier vertoont de (י) *by zal*, en de dagefch tzere de פָּעַל.

En zo de middelste grontletter een (ו) is, dan wort ordinair om de Pihel te verbeelden, de derde grontletter verdubbelt, als;

בָּוֶן *verftaan*, in de Pihel בּוֹן }
שׁוֹבֵב *wederkeren*, in de Pihel שׁוֹבֵב } en op deze wyze meêr.

Deze Conjugatie of *Pibel* פָּעַל wort ook wel genaamt בְּנִינָה נְדָגוּשׁ, de Conjugatie, die altoos een dagefch heeft in de middelste grontletter.

Andere noemen dezelve ook wel בְּנִינָה הַכְבֵּד, de fware Conjugatie.

PYHAL, de vierde Conjugatie, פָּעַל, de zoon, de *Passivus*, het lydelyke, het extraordinair bewerkte van zyn' vader פָּעַל, als;

פָּקַד *by is extraordinair bezogt*, deze wort gekent aan de Kibbutz onder de eerfte, en altoos een dagefch in de twede grontletter, dezelve vertoont zig weder, gelyk zyn vader, alleen met de drie grontletters.

HIPHIL, de vyfde Conjugatie, הִפְעִיל, is de *Activus*, de aanfteller tot een werk, namentlyk van deze of gene tot dit of dat, als;

הִפְקִיד

הִתְקַדַּח *by heeft doen bezoeken*, deze wort gekent door de הִ met een chirek voor de eerste, en een (י) tusschen de tweede en derde grontletter.

In deze Conjugatie moeten drie zaken verstaan worden, de Aansteller, de Werker, en het Bewerkte, als *Deut. 8. vs, 16. הִמְאִכְלָהּ die uw dede eten*, versta de HEERE dede eten aan ISRAEL, namentlyk het MANNA.

Het gebeurt ook, dat de (י) tusschen de tweede en derde grontletter door een (..) verbeelt wort, als;

הוֹצִיאָתָּ *gy hebt doen uitgaan*, als of 'er stont הוֹצִיאָתָּ.

Deze Conjugatie Hiphil, of הִפְעִיל, wort by eenigen genaamt בְּנִינְן הַקָּבֵר הַנוֹקֵף, de zware Conjugatie, om de bygevoegde letteren.

HOPHAL, de zesde Conjugatie, הִפְעַל, de zoon, de *Passivus*, het lydelyke, de aangestelde van zyn' vader הִפְעַל, als;

הִתְקַדַּח *by is gestelt om te bezoeken*, deze wort gekent door de הִ met een kamets chatuph voor de eerste grontletter, (deze kamets wort aldus genaamt; om dat een rustende scheva volgt) zo als ons onder de regel der vocalen pag. 8. geleert is.

Het gebeurt ook wel, dat de voorstaande הִ, die de Hophal te kennen geeft, met een kibbutz gepuncteert is, als;

הִתְקַדַּח *by is gestelt om te bezoeken*, daarom wort deze Conjugatie ook wel genoemd הִפְעַל.

HITHPAHEL, de zevende Conjugatie, הִתְפַּעַל, is van beiden, zo wel *Activus*, als *Passivus*, de werker, en het bewerkte in zig zelfs, als;

הִתְפַּקַּח *by heeft zig zelfs onderzocht*, deze wort gekent aan de dagesch in de middelste grontletter, en de הִ met een rustende schevah voor de eerste grontletter, als;

אֶתְפַּקַּח *ik zal my zelfs onderzoeken.*

יִתְפַּקַּח *by zal zig zelfs onderzoeken.*

Hier by dient ons te weten, wanneer een grontwoort, dat met een **D** of **W** begint, komt in de *Hithpabel*, dan verplaatst zig de ordinaire voorstaande **T**, tusschen de eerste en tweede grontletter, alleen om de zwaargheid der uitpraak te verligten, als;

הִתְחַוְּפָה by beeft zig by den dorpel gehouden, in plaats van **הִתְחַוְּפָה**; komt van **חָפַף**.
הִשְׁחַמְרָה by beeft zig zelven behoet, in plaats van **הִשְׁחַמְרָה**; komt van **שָׁמַר**.

En by aldien in de *Hithpabel* de eerste grontletter een **Z** is, dan komt de **T** in plaats van de **T** tusschen de eerste en tweede grontletter, als;

נִצְטַדְקוּ wy zullen ons rechtveerdigen, in plaats van **נִצְטַדְקוּ**; komt van **צָדַק**.

De *Hithpabel* dient ook by iemand, die zig zelfs, door zyne gedagten, eene zaak verbeelt, gelyk wy vinden *Spreuk. 13. vs. 7.*

יֵשׁ מִתְעַשֵּׂר וְאֵין כֹּל מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוּן רַב

Daar is een, die zig zelfs rijk maakt, ende (beeft) van alles niet, maakt zig zelven arm, ende (beeft) veel goet.

Na dat wy nu de kentekens der zeven Conjugaties in het brede hebben afgehandelt; zo laat ons dezelve nog eens in het kort herhalen.

De *Kal*, wort gekent aan de (◌) kamets onder de eerste, en

de (◌) onder de tweede grontletter, als; **פָּקַד**

נִפְעַל *Niphal*, aan de ׀ nun met een chirik, voor de eerste grontl. als; **נִפְקַד**

פִּעַל *Pibel*, aan de (◌) chirik onder de eerste, en een dagesch in de tw. **פִּקַד**

פִּיבַל *Pybal*, aan de (◌) kibbuts onder de eerste, en een dagesch in de tw. **פִּיבַד**

הִפְעִיל *Hipbil*, aan de הִ voor de eerste, en een (◌) tusschen de tw. en der. **הִפְקִיד**

הִפְעַל *Hopbal*, aan de הִ voor de eerste, met een kamets chatuph, **הִפְקַד**

הִתְפַּעַל *Hithpabel*, aan de הִ met een rustende scheva voor de eerste,

en een dagesch in de tweede, als; **הִתְפַּקַד**

De benamingen, werkingen, en kentekens der Conjugaties hier mede afgedaan hebbende, gaan wy over tot de **Benamingen der Werkwoorden.**

V Y F.

- 4 נְחִי עוֹ RUSTENDE, wil zeggen, dat de middelste grontl. een ו is, als; שׁוּב
 5 נְחִי עִי - - -, dat de middelste grontletter een (י) is, als; צִיץ
 6 נְחִי לֵא - - -, dat de derde grontletter een א is, als; קָרָא
 7 נְחִי לֵה - - -, dat de derde grontletter een ה is, als; עָשָׂה
 8 נְחִי פֵא וְלֵה - -, -, dat de eerste een א, en de derde een ה is, als; אָפֵה
 9 נְחִי פִי וְלֵה - -, -, dat de eerste een (י) en de derde een א is, als; יָצָא
 10 נְחִי פִי וְלֵה - -, -, dat de eerste een (י) en de derde een ה is, als; יָרָה
 11 נְחִי עִי וְלֵה - -, -, dat de tweede een (י) en de derde een ה is, als; חָיָה
 12 נְחִי עֵא וְלֵה - -, -, dat de tweede een א en de derde een ה is, als; רָאָה
 13 נְחִי עוֹ וְלֵה - -, -, dat de tweede een ו, en de derde een א is, als; בּוֹא
 14 חֲסְרֵי פִנַּי GEBREKKIG, daar de eerste grontletter een נ is, als; נָשַׁשׁ
 15 חֲסְרֵי הַקְּצוֹת - - -, daar de eerste en laatste een נ is, als; נָחַן
 16 חֲסְרֵי פִי וְנֵהִי לֵא - - -, daar de eerste een נ, en derde een א is, als; נָשַׂא
 17 חֲסְרֵי פִי וְנֵהִי לֵה - - -, daar de eerste een נ, en derde een ה is, als; נָכָה
 18 קְפוּלִים DUBBELAARS, daar de tweede en derde egaal zyn, als; קָבַב
 19 חֲסְרֵי פִי וְקְפוּלֵי עַל - -, daar de eerste een נ, tweede en derde eg. zyn, als; נָדַד
 20 מְכּוּפְּרִים - - -, daar de eerste, en tweede verdubbelen, als; כָּרַכַּר
 21 מְרּוּבְּעִים Vier geletterde, die uit vier grontletters bestaan, als; כָּרַעַם
 22 מְחּוּמְשִׁים Vyf geletterde, die uit vyf grontletters bestaan, als; צִפְרָדַע

Hier mede hebben wy in een korte schets vertoont de XXII Classen, waar by de Hebreuwen hunne werkwoorden onderscheidentlyk noemen.

Boven dien vinden wy nodig, over dezelve ieder in het byzonder wat breetvoeriger te handelen, om te dienen tot een inleiding voor de hierna volgende Tafels der Conjugaties.

1. De שלמים zyn werkwoorden, die door de gehele Conjugatie of buiging altoos in hunne drie grontletters volledig en regelmatig blyven; en zonder afval, ook niet stom, nog rustende, of onzichtbaar, voorkomen; maar

maar in alle tyden, perzonen, en geflagten zig volmaakt vertonen, als;
 פָּקַד by heeft bezogt, שָׁמַר by heeft bewaart.

- 2 De נָחַי פֿ אָ, *Nache Pe Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Eerfte grontletter een א is, als; אָמַר by heeft gezegt, אָכַר by heeft gegeten.

Deze en diergelyke worden נָחַיִם dat is RUSTENDE genaamt, om dat de א, door het Conjugeeren in de toekomstige tyt, komt te rusten, of stom is, als;

אָמַר of אֹמַר ik zal zeggen, תֹּאמַר גַּי zult zeggen, יֹאמַר by zal zeggen.

Hier rust de Eerfte grontletter א in den toekomstigen tyt, na een der voorstaande dienstbare Letteren אִתֵּן, alleen schynt in de Eerfte perfoon אָמַר of אֹמַר de voor dienstbare letter te ontbreken, neen maar de א zelfs, is alhier niet de Eerfte grontletter maar dienstbaar van אִתֵּן, En zo wanneer de ו na de א volgt, verbeelt die de Eerfte grontletter, als of daar stont אָמַר; Eenige Geleerde zyn van meening om dat het grontwoort אָמַר oudstyt ook schynt uitgesproken geweest te zyn; וְאָמַר, gelyk als nog in verscheiden taalbuigingen in het Oosten plaats heeft.

- 3 De נָחַי פֿ יוֹד, *Nache Pe Jod*, zyn Werkwoorden, wiers Eerfte grontletter een (י) is, als; יָשַׁב by heeft gewoont, יָדַע by heeft geweten.

Deze en diergelyke worden נָחַיִם RUSTENDE genaamt, om dat de (י) door het Conjugeren ook als boven in den toekomstigen tyt komt te rusten, of stom is, als,

יָשַׁב ik zal wonen, תֹּשַׁב גַּי zult wonen, יֹשַׁב by zal wonen.

Hier rust de Eerfte grontletter (י) onzichtbaar in de tzeere, onder een der voor dienstbare Letters van אִתֵּן, die de toekomstige tyt verbeelden, en dan komt altoos een (י) tzeere onder de volgende.

Het gebeurt ook, dat de (י) als Eerfte grontletter zichtbaar rustende zig vertoont in eene lange Chirek, dog dan kan geen tzeere na dezelve volgen, als; יִרְאֶה גַּי zult vrezzen, van יָרָא.

- 4 De נָחַי עוֹ וָ, *Nache GnaynVau*, zyn Werkwoorden, wiers Middellste grontletter een ו is, als; וָשׁוּב wederkeren, וָקוּם opstaan.

Deze en diergelyke worden נָחַיִם RUSTENDE genaamt, om dat de ו, door het Conjugeren in den voorledenen tyt meerendeel komt te rusten in de kametz, als;

K

שָׁב

שׁ by is wedergekeert, שָׁרָה zy is wedergekeert.

Hier rust de Middelste grontletter ך in de kametz onder de eerste grontletter in de voorledene tyt.

- 5 De ך נח ע׳, *Nache Gnayn Jod*, zyn Werkwoorden, wiers Middelste grontletter een ך is, als; ך ציץ *bloeyen*, ך ריח *rieken*.

Deze en diergelyke worden ך נח RUSTENDE genaamt, om dat de ך door het Conjugeren ook als boven in den voorledenen, tyt zomtyts komt te rusten in de voorgaande kametz, als;

ך ציץ *by heeft gebloeit*, ך ציץ *zy hebben gebloeit*.

Hier rust de Middelste grontletter ך ook als boven in de kametz onder de eerste grontletter in den voorledenen tyt.

- 6 De ך נח ל ן, *Nache Lamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Derde grontletter een ן is, als; ן קרא *by heeft geroepen*, ן קרא *by heeft geschapen*.

Deze en diergelyke worden ן נח RUSTENDE genaamt, om dat de ן in zyn eigen wortel als derde grontletter komt te rusten op het einde.

- 7 De ך נח לה ן, *Nache Lamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Derde grontletter een ה is, als; ך בנה *by heeft gebouwt*, ך עשה *by heeft gemaakt*.

Deze en diergelyke worden ך נח RUSTENDE genaamt, om dat de ה (ook gelyk de voorgaande) in zyn eigen wortel als derde grontletter komt te rusten op het einde.

Zomtyts komt voor deze ה de ך, als; ך בניתי *ik hebbe gebouwt*.

Ook valt deze ה in zyn geheel weg, als; ך ויבן *en by bouwde*.

- 8 De ך נח פא ןלה ן, *Nache Pe Aleph Velamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een ן, en Derde een ה is, als;

ך אפה *by heeft gewilt*, ך אפה *by heeft gebakken*.

Deze en diergelyke met een ן voor, en de ה agter worden ך נח RUSTENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeren als Eerste en Derde grontletter, (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde), komen te rusten, als;

אפה

יָאָה by zal *wilten*, hier rust de א als eerste; en de ה als derde grontl.
 Zomtyts komt voor de ה de (י), als; אָרְיָם *gy lieden hebt gewilt*,
 Ook rust de א, en de ה valt geheel weg, als; וְיָאוּ *en zy hebben gewilt*;

- 9 De נָחַי פִּי וְלֵא, *Nache Pe Jod Velamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een (י), en de Derde een א is, als;
 יָרָא *by heeft gevreesd*, יָצָא *by is uitgegaan*.

Deze en diergelyke met de (י) voor, en de א agter, worden נִרְיָם RUS-
 TENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren, als Eerste en
 Derde grontletter (ook de א in zyn eigen wortel op het einde), komen
 te rusten, als;

אֶרְאָה *ik zal vrezzen*, hier rust de Eerste en Derde grontletter.
 Zomtyts valt de (י) voor weg, als; תֵּצֵאוּ *gy zult uitgaan*.

- 10 De נָחַי פִּי וְלֵה, *Nache Pe jod Velamed He*, worden by eenige genoemd
 נָחַי הַקְּצוּת, *Rustende op beide eindens*, en zyn Werkwoorden, wiers Eerste
 grontletter een (י) en de Derde een ה is, als;
 יָרָה *by heeft onderwezen*, יָדָה *by heeft beleden*.

Deze en diergelyke met de (י) voor, en de ה agter, worden נִרְהָם RUS-
 TENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Eerste en Der-
 de grontletter, (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde), komen
 te rusten, als;

יָרְהוּ *by zal onderwyzen*, hier rust de (י) voor inde ו, als ook de ה agter.
 תֵּרְאוּ *gy zult bun onderwyzen*, hier rust de (י) voor in de ו, en de ה on-
 zichtbaar.

- 11 De נָחַי עִי וְלֵה, *Nache Gmayn jod Velamed He*, zyn Werkwoorden,
 wiers Tweede grontletter een (י) en de Derde een ה is; zodanige vin-
 den wy maar twee in den gehelen *Text*, als;
 הָיָה *by is geweest*, הָיָה *by heeft geleest*.

Deze (י) in het Midden, en de ה Agter, worden נִרְהָם RUS TENDE
 genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Tweede en Derde
 gront-

grontletter (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde), komen te rusten, als;

אָרְיָה *ik zal zyn*, hier rust de ה op het einde.

וְיָהּ *en het was*, hier rust de (י) zichtbaar, en de ה onzichtbaar.

- 12 De נָחַי עָא וְלָהּ, *Nache Gnayn Aleph Velamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Tweede grontletter een א en de derde een ה is, als;
רָאָה *by heeft gezien*, שָׂאָה *by heeft verwoest*.

Deze en diergelyke met de א in het Midden, en de ה agter, worden נָחַיִם RUSTENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Tweede en Derde grontletter (ook de ה in zyn eigen wortel op het einde) komen te rusten, als;

וַיֵּרָא *en by zag*, hier rust de א zichtbaar, en de ה onzichtbaar.

רָאָה *gy hebt gezien*, hier rust de ה onzichtbaar, en komt voor dezelve de (י):

אֶרְאֶה *ik zal zien*, hier rust de ה op het einde.

- 13 De נָחַי עוֹ וְלָא, *Nache Gnayn Vau Velamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Tweede grontletter een ו, en de derde een א is, als;
בָּאוּ *komen*, קִיאוּ *uitspouwen*.

Deze en diergelyke met de ו in het Midden en de א agter worden נָחַיִם RUSTENDE genaamt, om dat die beide in het Conjugeeren als Tweede en Derde grontletter (ook die beide in hun eigen wortel, komen te rusten, als;

בָּא *by is gekomen*, hier rust de ו in de kametz. (en de derde gront-
אָבִיא *ik zal doen komen*, hier verwisselt de ו in een letter א rust op het
rustende (י). einde.

- 14 De חָסְרֵי פֵּ, *Chasse Pe*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een נ is, als; נָפַל *ly was genadert*, נָפַל *by heeft gevallen*.

Deze en diergelyke met de נ als Eerste grontletter worden חָסְרֵיִם GEBREKKIGE genaamt, om dat dezelve door het Conjugeeren komt te ontbreken in de toekomstige tyt, als;

אָנֹשׁ

אֶנֶשׁ *ik zal naderen*, } Hier ontbreekt de Eerste grontletter, naast agter
 יֵשׁ *hy zal naderen*, } een der voorstaande dienstbare letters van אֵיתָן in
 יפֹל *hy zal vallen*, } den toekomenden tyt.

Dog wanneer de Eerste grontletter een ך, en de tweede een van de letters אהחע is, dan ontbreekt dezelve noit in de toekomende tyt, als;

Van נָאָף komt תִּנְאָף *gy zult overspelen*, } Hier blyft de Eerste gront-
 נָהַג — וְנָהַג *en hy geleide*, } letter ך in de toekomende
 נָחַם — וְנָחַם *hy zal vertroosten*, } tyt volmaakt staan, om dat
 נָעַל — וְנָעַל *ik zal toefluiten*. } deszelfs Tweede grontletter
 (van אהחע is.

15 De חֲסֵרֵי הַקְּצוּוֹת, *Chafre Hakkezavoot*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste en Derde grontletter een ך is, als; נָתַן *hy heeft gegeven*.

Deze alleen zonder meêr met de ך als Eerste en Derde grontletter worden חֲסֵרֵי הַקְּצוּוֹת **GEBREKKIGE OP BEIDE EINDENS** genaamt, om dat dezelve door het Conjugeeren dan voor, dan agter, of beider zyds komt te ontbreken, als;

יָתַן *hy zal geven*, hier ontbreekt de ך voor, *toekomende tyt*.
 נָתַתִּי *ik heb gegeven*, hier ontbreekt de ך agter, *voorledene tyt*.
 הָתַן *geven*, hier ontbreekt de ך wederzyds, *onbepaalde tyt*.

16 De חֲסֵרֵי פִּי וְנָחִי לֵא, *Chafre Pe Venache Lamed Aleph*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een ך en de Derde een ם is, als;
 נִשָּׂא *hy heeft gedragen*, נִשָּׂא *hy heeft bedrogen*.

Deze en diergelyke met de ך als Eerste grontletter worden חֲסֵרֵי **GEBREKKIGE**, en met de ם als Derde grontletter, worden נִחֵי **RUSTENDE** genaamt, om dat in het Conjugeeren de Eerste zomtyts komt te ontbreken, en de Derde te rusten, als;

יִשָּׂא *hy zal dragen*, hier ontbreekt de ך en de ם rust.

- 17 De **חֲסִירֵי וְנָחִי לֵה**, *Chafre Pe Venache Lamed He*, zyn Werkwoorden, wiers Eerste grontletter een **נ** en de Derde een **ה** is, als;
נָטָה *hy heeft gebogen*, **נָקָה** *hy heeft geslagen*.

Deze en diergelyke met de **נ** als Eerste grontletter worden **חֲסִירֵי** **GEBREK-**
KIGE, en de **ה** als Derde grontletter wort **נָח** **RUSTENDE** genaamt, om dat
in het Conjugeeren de **נ** zomtyts ontbreekt, en de **ה** in zyn eigen
wortel rust, ja by wylen beide komen te ontbreken, als;

נִיט *en hy buigde*, } Hier ontbreekt de **נ** als eerste, en de **ה** rust als
נִיק *en hy sloeg*, } derde grontletter onzichtbaar.

- 18 De **כְּפוּלִים**, *Kepbuulim*, zyn Werkwoorden, wiers Twede en Derde
grontletter eensluitende zyn, als;
קָבַב *hy heeft omvangen*, **קָבַל** *hy heeft vermengt*.

Deze en diergelyke, wiers Twede en Derde grontletters eensluitende
zyn, worden **כְּפוּלִים** **DUBBELAARS** genaamt, om dat in het Conjugeeren
een derzelve zomtyts ontbreekt, als;

קָבוּתִי *ik hebbe omvangen*, hier ontbreekt de tweede **ב**.

קָבוּתִי *ik hebbe vermengt*, hier ontbreekt de tweede **ל**.

Dog wanneer de Eerste en Twede grontletter eensluitende zyn;
dan blyven dezelve beide in het Conjugeeren volmaakt staan, als;

van **יָרָה** *hy is gegaan* zegt men **יָרֶדָה** *ik zal gaan*.

- 19 De **חֲסִירֵי וְכְפוּלֵי עַל**, *Chafre Pe Unkepbuulee Gnayn Lamed*, zyn Werk-
woorden, wiers Eerste grontletter een **נ** is, vervolgens daar de Twe-
de en Derde eensluitende zyn, als;
נָדַד *hy is gevloeden*, **נָצַץ** *hy heeft geglinstert*.

Deze en diergelyke met de Eerste grontletter **נ** worden **חֲסִירֵי** **GEBREK-**
KIGE, dog met de Twede en Derde **כְּפוּלִים** **DUBBELAARS**, genaamt, om dat
in het Conjugeeren zomtyts de **נ**, en zomtyts een der Dubbelaars ont-
breekt, als;

וְתָדַד

וַיִּחַדֵּן *en by was gevloeden*, hier ontbreekt de eerste grontletter ה.

יִגְרֶה *by zal hem doen vlieden*, hier ontbreekt de derde grontletter ג.

20 De מְכוּפָּלִים, *Mechuupbaliim*, DUBBELAARS, zyn Werkwoorden, wiers grontletters verdubbelen, als;

כָּרַךְ *by heeft gesprongen*, בָּלַל *by heeft onderhouden*.

Deze מְכוּפָּלִים, DUBBELAARS, staan hier gelyk dezelve altoos voorkomen alleen in de Conjugatie *Pibel* of *Pybal* zonder meer.

Daar by vertonen zig dezelve altoos volledig in hunne vier grontletters, gelyk de שְׁלֵמִים *Volmaakte* grontwoorden.

21 De מְרוּבָּעִים, *Meruubaagnim*, VIER GELETTERDE, zyn Werkwoorden, die uit vier onderscheidene grontletters bestaan, als;

כָּרַבַּל *by heeft bedekt*, כָּרַמַּם *by heeft ondergraaven*.

Deze מְרוּבָּעִים, VIER GELETTERDE, komen ook zo als de laatst voorgaande Dubbelaars mede alleen in de *Pibel* of *Pybal*, daarby vertonen zig dezelve ook altoos volledig in hunne vier grontletters, gelyk de שְׁלֵמִים *Volmaakte*.

22 De מְחוּבָּשִׁים, *Mechuumaaschiim*; VYF GELETTERDE; zyn Werkwoorden, die uit vyf grontletters bestaan, als;

סָחַרְחַר *by heeft om en om gelopen*, חָמַרְמַר *by heeft beroert*.

Deze מְחוּבָּשִׁים, VYF GELETTERDE, komen ook zo als de laatst voorgaande Vier geletterde en Dubbelaars mede alleen in de *Pibel* of *Pybal*, daar by vertonen zig deze insgelyks altoos volledig in hunne vyf grontletters, gelyk de שְׁלֵמִים *Volmaakte*.

Veel

Veele Geleerde Joden en Christenen zyn met ons van gedagten, dat wy een Welgegront Regt hebben, om alle grontwoorden die in de PIHEL of PYHAL met meêr dan drie grontletters voorkomen, gelyk deze drie laatste Classen 20 21 en 22 ons aanwyzzen, te mogen afkomstig rekenen (gelyk andere) van drie grontletters.

Wy vinden de Meêr- als Drie-geletterde gront- of Werkwoorden altoos in de Pibel of Pybal, en komen ons voor in zeven gedaantens.

Schoon die beide (te weten de Pibel of Pubal) in den Text juist niet doorgaans voorkomen, nogtans is het swygende kennelyk, dat by ons geen PIHEL als *Activus Werker*, zonder een PYHAL *passivus* het *bewerkte*, kan werkende of leidende begrepen worden, het welk ons de vryheit verleent dezelve doorgaans te vertonen in

De PIHEL en PYHAL.

- 1 - פָּקַד - פָּקַד van פָּקַד staat volmaakt.
- 2 - כָּרַבַּר - כָּרַבַּר van כָּרַבַּר verdubbelt zyn Eerste agter de tweede.
- 3 - כָּלְכַל - כָּלְכַל van כּוֹל verdubbelt zyn Eerste, en Derde, zonder ה.
- 4 - כָּרַבַּל - כָּרַבַּל van כָּרַב dit is een volmaakt Vier geletterde.
- 5 - שָׁעַשַׁע - שָׁעַשַׁע van שָׁעַה verdubbelt zyn twe Eerste, zonder ה.
- 6 - סָלְסַל - סָלְסַל van סָלַל verdubbelt zyn Eerste agter de tweede.
- 7 - סָחַרְחַר - סָחַרְחַר van סָחַר verdubbelt zyn Twee laatste.

De Reden, waarom wy een ieders afkomst uit deszelfs byzonder aangewezen wortel in Drie grontletters daar stellen, is als volgt:

פָּקַד komt van פָּקַד, dat dit de Pibel is, leert ons de Dagesch in de tweede grontletter.

כָּרַבַּר komt van כָּרַב, zulks leert ons de verdubbeling van de Eerste agter de tweede grontletter ר, die alhier in de Pibel of Pybal een Dagesch behoorde aantenemen, dog zulks wegens de ר niet doen kan, het welk den Eersten agter de Tweede grontletter doet verdubbelen, die weggenomen, blyft ons grontwoort כָּרַב.

כָּלְכַל komt van כּוֹל, zulks leert ons de verdubbeling van de Eerste en Derde

Derde grontletter, om dat de rustende ו de tweede grontletter is, die in de *Pibel* of *Pybal* behoorde, dog geen Dagesch kan aannemen, zoude anders zyn כּוּל, het welk niet voorkomt; maar wel עוּל, zynde het grontwoord zelfs in de *Pibel*, zo ook עוּת, en meer anderen; dog om dat deze ו in ons grontwoord כּוּל geen Consonant, maar eene Kustende letter is, zo valt dezelve alhier in de *Pibel* of *Pybal* weg, en in deszelfs plaats verdubbelt de Eerste grontletter, waar uit wy ontdekken dat ons grontwoord is כּוּל.

En by aldien de ו als Middelste grontletter in de *Pibel* of *Pybal* staan blyft, dan wort in plaats van de Dagesch de Derde alleen verdubbelt, als;

רוּם in plaats van רׁום komt van רוּם

כּרַבּ komt van כּרַב, zulks leert ons de vermeerdering van een vierde letter (hy zy wie hy wil), om dat in de *Pibel* of *Pybal* de ר geen Dagesch kan aannemen, daarom wort hier de ל agter bygevoegt; nemen wy die weg, zo blyft ons grontwoord כּרַבּ.

שׁעֵשׂע komt van שׁעָה, zulks leert ons de verdubbeling van de Twee Eerste grontletters, om dat in de *Pibel* of *Pybal* de Tweede een Dagesch behoorde, maar niet kan aannemen, zo verdubbelt de eerste, en om dat de Derde, zynde de ה, wegvalt, verdubbelt de Tweede grontletter, waar door wy ontdekken, dat ons grontwoord is שׁעֵשׂע.

Aldus ontmoeten wy de verdubbeling van de Eerste en Tweede grontletter, al is het dat de Tweede een Dagesch kan aannemen, als; שׁנַיִן van שׁנָה, men zoude wel in de *Pibel* kunnen zeggen שׁנָה; neen maar de ה valt weg, en de twee eerste grontletters verdubbelen, om de zaak zo veel te kragtiger uit te drukken.

סלִסלִל komt van סלִל, zulks leert ons de verdubbeling van de Eerste grontletter agter de Tweede, om dat in de *Pibel* of *Pykal* de Tweede behoorde een Dagesch te hebben, als סלִל, dog om dat de Tweede en Derde grontletter eensluidende zyn, zoude een mistoon van drie Lameds gehoord worden, daarom verdubbelt de Eerste

L

in

in plaats van de Dagesch, waar uit wy ontdekken, dat ons grontwoort is קלל.

Nogtans vinden wy grontwoorden van gelyke natuur, die zonder verdubbeling in de *Pibel* voorkomen, als פלל, zynde als dan het grontwoort zelfs in de *Pibel*.

קחרתו komt van קחר, zulks leert ons de verdubbeling van de twee laatste grontletters, om dat de Twede in de *Pibel* of *Pyhal* behoorde dog geen Dagesch kan aannemen, het welk de twee laatste doet verdubbelen, waar uit wy ontdekken dat ons grontwoort is קחר.

Aldus vinden wy de verdubbeling van de twee laatste grontletters, al is het dat de tweede een Dagesch kan aannemen, als; חמרמ from חמר, zoude in de *Pibel* kunnen gezegt worden חמר, neen maar de twee laatste verdubbelen om de zaak zo veel te kragtiger uit te drukken.

In deze Gedaantens, en Kragt, ontmoeten ons in den Text ook woorden in de *Hitpabel*, als החמרמ, en meêr anderen.

Onze gedagten over de Meêr als Drie geletterde Gront- of Werkwoorden aldus verklaart hebbende, zullen wy wederkerende onderzoeken, tot wat gebruik, nut, en gemak, deze voorgaande de 22 Classen ons kunnen dienen in de hier na volgende Tafelen der Conjugaties.

De 22 Classen tonen ons even zo veel onderscheidene Werk- of Naamwoorden, waar door wy in een *Kort Begrip* alle grontwoorden, die in den gehelen Text geschreven staan, een ieder (luit een dezer 22 Classen) zyn byzonder Naam geven, en volgens dien ook desselfs Natuur, Eigenschap, en Verandering, in het Conjureren kennen, zo dat ons geen een woort in den Text kan voorkomen, of het zelve behoort onder een van deze 22 Classen.

Ieder Classis heeft een menigte zyns gelyke grontwoorden, als;

קבר	שלח	סגר	שמר	פקד	&c. &c.	zyn van de Eerste Classis	שלמים
אלף	אמר	אבר	אכל	אמר	&c. &c.	zyn van de Twede Classis	נחי פא
יקר	יחם	ירד	ישב	ירר	&c. &c.	zyn van de Derde Classis	נחי פי

En

En zo voorts ten einde de קְחוּשִׁים heeft de eene meêr, de andere minder, grontwoorden in zyn Classis.

Ieder grontwoort wort getoetst aan zyne drie grontletters, om te zien, of het een *Volmaakt*, *Ruſtent*, *Gebrekkig*, *Dubtelaar*, of *Meêr als Drie getoetst*, grontwoort is, als;

נִשׁ is een van de חֲסֵי פֶּן zynde de 14 Classis, קָנַב is een van de כְּפֻלִים zynde de 18 Classis.

De Classicale benaming van een woort uit een of meêr grontletters gevonden hebbende, dan moet zodanig een woort *Geconjugeert* of *Gebo-gen* worden, luit een dezer 22 Classen, volgens het voorbeeld van zyn Naamgenoot, zo als het zelve op de Tafels der Conjugaties zig ver-toont.

Alleen eenige Classicale Naamgenoten verschillen in een en dezelve tyt, door af, of bydoening van deze of gene Letter, of Vocaal, als;

אָמַר ik zal zeggen,	} Behoorden volgens de Volmaakte te staan.	אָמַר van אָמַר
אָחַז ik zal aangrypen,		אָחַז van אָחַז
אָכַל ik zal ecten,		אָכַל van אָכַל

Deze zyn alle drie van de נְחִי פֶּא, sprekende wel eenparig in de *Kal*, toekomstige tyt, nogtans verschillende in hunne vervoegingen, zo van letteren, als vocalen.

Enige Gront- of Werkwoorden vinden in alle zeven Conjugaties geen plaats, al is het, dat dezelve onder een en die zelve Classis behooren, voornamentlyk zodanige Werkwoorden, die eene byblyvende werkinge hebben, als;

פָּלַל oordelen, komt alleen in de *Pibel*, *Hitpabel*, niet verder.

לָקַח nemen, komt in de *Kal*, *Niphal*, *Pybal*, *Hitpabel*, niet verder.

מָצָא vinden, komt in de *Niphal*, *Hipbil*, niet verder.

Tot ons gemak en meerder verligting, volgt alhier een Lyst van 45 Woorden, die alle, dog van de welke, eenige hier, andere daar, onze Tafels der Conjugaties bekleden, zo als die door ons uit den Text genomen zyn, in de volgende Classicale order:

L 2

Classis

Claf. i No. 1	פָּקַד	bezoeken, gaat alle Conjugaties door.
2	2 אָמַר	zeggen, Kal, Niphal, Hitpahal, niet verder.
	3 אָבַד	verderven, Pihel, Hiphil.
	4 אָכַל	verteren, Pyhal.
3	5 יָרַד	baren, Kal, Niphal, Pyhal, Hiphil, Hophal, niet verder.
	6 יָסַד	grontleggen, Pihel.
4	7 יָדַע	weten, Hitpahal.
	8 בּוּ	bemerken, gaat alle Conjugaties door.
	9 קוּם	opstaan, Pihel.
5	10 צִיץ	bloeien, Kal, Hiphil, niet verder.
	11 רִיק	ledig zyn, Hophal.
6	12 טָל	werpen, Pihel.
	13 נָיַן	telen, Niphal, niet verder.
	14 מָצָא	vinden, Kal, Niphal, Hiphil, niet verder.
7	15 מָלֵא	vervullen, Pihel.
	16 חָבֵא	schuilen, Pyhal, Hophal, Hitpahal.
8	17 נָלַח	openbaren, gaat alle Conjugaties door.
	18 אָפַח	bakken, Kal, Niphal, niet verder.
	19 אָוַח	verlangen, Pihel, Hitpahal.
9	20 אָנַח	leet dragen, Pyhal.
	21 יָצָא	uitgaan, Kal, Hiphil, Hophal, niet verder.
10	22 יָרַח	vrezen, Niphal, Hitpahal.
	23 יָרַח	onderwyzen, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, niet verder.
11	24 יָדַח	belyden, Pihel, Hitpahal.
	25 חָיָה	leven, Kal, Pihel, Hiphil, niet verder.
12	26 רָאָה	zien, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, Hitpahal, niet verder.
13	27 בּוֹא	komen, Kal, Hiphil, Hophal, niet verder.
	28 נָגַשׁ	naderen, Kal, Niphal, Hiphil, Hophal, niet verder.
14	29 נָפַץ	verstrojen, Pihel.
	30 לָקַח	nemen, Pyhal.
	31 נָפַל	vallen, Hitpahal.
15	32 נָתַן	geven, Kal, Niphal, Hophal, niet verder.
16	33 נָשָׂא	dragen, Kal, Niphal, Pihel, Hiph. Hoph. Hitp. niet verder.

Classe

Classis N^o.

17	{	34	נָטָה <i>buigen</i> , Kal, Niphil, Hiphil, Hophal, niet verder.
		35	נִסָּה <i>beproeven</i> , Pihel.
		36	נָכַח <i>slaan</i> , Pyhal.
18	{	37	מָדַד <i>meten</i> , Kal, niet verder.
		38	חָמַם <i>volmaken</i> , Niphil, Hiphil, Hophal.
		39	פָּלַל <i>bidden</i> , Pihel, Hitpahel.
		40	שָׁדַד <i>beroven</i> , Pyhal.
19	-	41	נָדַד <i>vliesen</i> , Kal, Hiphil, Hophal, Hitpahel, niet verder.
20	-	42	כָּלַח <i>onderhouden</i> , Pihel, Pyhal, niet verder.
21	{	43	כָּרַח <i>bedekken</i> , Pihel, niet verder.
		44	רָטַח <i>verkwikken</i> , Pyhal, niet verder.
22	-	45	חָטַח <i>om en omtopen</i> , Pyhal, niet verder.

Alle deze 45 woorden zullen wy op de volgende Tafels, eenige hier, andere daar, gebogen vinden, in zodanige Conjugaties, het zy in alle, gelyk פָּקַד, of alleen in eenige, gelyk אָמַר in de Kal, Niphil, Hitpahel, niet verder &c. zo als agter ieder woort is aangewezen.

NIET VERDER, dat is, den Text geeft geen meerder Conjugaties aan dit Woort.

Ook zouden wy deze 22 Classen wel met 22 Woorden kunnen Conjugeren, dog dan zouden wy de ontbrekende Conjugaties aan ieder Classicaal woort daar by moeten maken, (*zo als andere wel doen*), zonder dat het in den Text gevonden wort, alleen wy hebben goet gevonden, niet verder dan den Text te gaan.

Daarom hebben wy de meeste Classen met meer dan een woort moeten voorzien, om ieder Classis zo veel Conjugaties te doen aannemen, als den Text ons toelaat.

Zo dat aan geen van alle Classen, (behoudens den Text) niet een eenige Conjugatie meerder kan toegevoegt worden, dan die agter ieder gestelt zyn.

Al was het ook dat wy nog zevenmaal zo veel woorden van een en die zelve Classis byvoegden, zo zouden wy daar door nogtans voor die Classis geen eene Conjugatie (behoudens den Text) meerder kunnen bezorgen.

Wy zullen dan de 22 Classen, bezet met 45 Werkwoorden, eenieder

in zyn agter aangewezenen Conjugatie doen Conjugeeren op de volgende Tafelen der zeven Conjugaties.

Ieder Conjugatie (uitgenomen de Pyhal en Hophal), heeft 5 tyden, genaamt als volgt:

De עָבַר voorledene	}	Zo als pag. 57. en vervolgens breetvoeriger vermeld is.
בָּנוּי tegenwoordige		
מָקוֹר onbepaalde		
צִוּי gebiedende.		
עָתִיד toekomende		

Alleen de בָּנוּי, is twesins, hy is of פֹּעֵל *Activus*, werker, of פְּעוּל *Passivus*, bet bewerkte, zo als pag. 59 vertoont is.

De KAL, PIHEL, HIPHIL, zyn *Activa*, werkende conjugaties, daarom hebben dezelve de בָּנוּי פֹּעֵל meêr, dan de *Passiva Lydende*, om dat een tegenwoordige *Activus*, altoos een *Passivus* kan voortbrengen.

De NIPHAL, PYHAL, zyn *passiva*, lydende conjugaties, daarom hebben dezelve maar een בָּנוּי, om dat een tegenwoordige lydende, geen ander lydende kan voortbrengen, of hy zou een *Activus* worden.

De HOPHAL, zynde ook een *passivus*, ontbeert in zyn geheel de בָּנוּי, om dat de *aangestelde* in den tegenwoordigen tyt, zelfs geen *Activus* nog *passivus*, maar als een *Werktuig* tusschen den Werker en het Bewerkte kan en moet erkent worden.

De HITPAHEL, is niet alleen een *Activus*, maar ook een *passivus*, daarom heeft dezelve maar een בָּנוּי, gelyk de *Niphal* en *Pyhal*, om dat een tegenwoordige zig zelfs Bewerkende geen ander zig zelfs Bewerkende kan voortbrengen.

De צִוּי kan in de *Pyhal* en *Hophal* geen plaats vinden, om dat de *Neerligheit* of *Aanstelling* des werks, niet van den *passivus*, maar van den *activus*, is afhingende.

Nommer 1, 2, 3, boven in de Collommen, zyn *Eerste*, *Twede* of *Derde* perzoon.

De M, is *Mannelyk*, V, *Vrouwelyk*, G, *Gemeen geslagt*, E, *Eenvoudig*, Mr, *Meêrvoudig* getal.

De Nummerster regter zyde, wyzen de *Lystgetallen*, } zo als pag. 84 en }
Die ter linker zyde, de *Classis* der woorden. } 85 gezien is.

Aldus onderrigt zynde, verwoezen wy ons tot de Conjugaties.

Con-

Conjugatie K A L.

De **עבר** VOORLEDENE TYT, in de קל KAL.

פָּקַד by heeft bezogt, **אָמַר** by heeft gezegt, **יָלַד** by heeft gebaart, &c.

Classis	1		2		3		1		2		3		N ^o .
	G MI	V MI	M MI	G MI	G E	V E	M E	V E	M E	V E	M E		
	Wy heb- ben.	Gy lieden hebt.	Gy lieden hebt.	Zy heb- ben.	Ik heb.	Gy hebt.	Gy hebt.	Zy heeft.	Zy heeft.	Hy heeft.			
1	פָּקַדְנוּ	פָּקַדְתֶּם	פָּקַדְתֶּם	פָּקַדְוּ	פָּקַדְתִּי	פָּקַדְתֶּם	פָּקַדְתֶּם	פָּקַדְהָ	פָּקַדְהָ	פָּקַדְהָ	פָּקַדְהָ	1	
2	אָמַרְנוּ	אָמַרְתֶּם	אָמַרְתֶּם	אָמַרְוּ	אָמַרְתִּי	אָמַרְתֶּם	אָמַרְתֶּם	אָמַרְהָ	אָמַרְהָ	אָמַרְהָ	אָמַרְהָ	2	
3	יָלַדְנוּ	יָלַדְתֶּם	יָלַדְתֶּם	יָלַדְוּ	יָלַדְתִּי	יָלַדְתֶּם	יָלַדְתֶּם	יָלַדְהָ	יָלַדְהָ	יָלַדְהָ	יָלַדְהָ	5	
4	בָּנִינוּ	בָּנִיתֶם	בָּנִיתֶם	בָּנִיו	בָּנִיתִי	בָּנִיתֶם	בָּנִיתֶם	בָּנִיהָ	בָּנִיהָ	בָּנִיהָ	בָּנִיהָ	8	
5	צָעַנּוּ	צָעַתֶּם	צָעַתֶּם	צָעוּ	צָעַתִּי	צָעַתֶּם	צָעַתֶּם	צָעַהָ	צָעַהָ	צָעַהָ	צָעַהָ	10	
6	מָצַאנוּ	מָצַאתֶם	מָצַאתֶם	מָצַאוּ	מָצַאתִי	מָצַאתֶם	מָצַאתֶם	מָצַאהָ	מָצַאהָ	מָצַאהָ	מָצַאהָ	14	
7	נָלִינוּ	נָלִיתֶם	נָלִיתֶם	נָלִיו	נָלִיתִי	נָלִיתֶם	נָלִיתֶם	נָלִיהָ	נָלִיהָ	נָלִיהָ	נָלִיהָ	17	
8	אָמַינוּ	אָפִיתֶם	אָפִיתֶם	אָפוּ	אָפִיתִי	אָפִיתֶם	אָפִיתֶם	אָפִיהָ	אָפִיהָ	אָפִיהָ	אָפִיהָ	18	
9	יָצַאנוּ	יָצַאתֶם	יָצַאתֶם	יָצְאוּ	יָצַאתִי	יָצַאתֶם	יָצַאתֶם	יָצַאהָ	יָצַאהָ	יָצַאהָ	יָצַאהָ	21	
10	יָרִינוּ	יָרִיתֶם	יָרִיתֶם	יָרוּ	יָרִיתִי	יָרִיתֶם	יָרִיתֶם	יָרִיהָ	יָרִיהָ	יָרִיהָ	יָרִיהָ	23	
11	חִיִּינוּ	חִיִּיתֶם	חִיִּיתֶם	חִיו	חִיִּיתִי	חִיִּיתֶם	חִיִּיתֶם	חִיִּיהָ	חִיִּיהָ	חִיִּיהָ	חִיִּיהָ	25	
12	רָאִינוּ	רָאִיתֶם	רָאִיתֶם	רָאוּ	רָאִיתִי	רָאִיתֶם	רָאִיתֶם	רָאִיהָ	רָאִיהָ	רָאִיהָ	רָאִיהָ	26	
13	בָּאנוּ	בָּאתֶם	בָּאתֶם	בָּאוּ	בָּאתִי	בָּאתֶם	בָּאתֶם	בָּאהָ	בָּאהָ	בָּאהָ	בָּאהָ	27	
14	נָשַׁנּוּ	נָשַׁתֶּם	נָשַׁתֶּם	נָשְׁוּ	נָשַׁתִּי	נָשַׁתֶּם	נָשַׁתֶּם	נָשַׁהָ	נָשַׁהָ	נָשַׁהָ	נָשַׁהָ	28	
15	נָתַנּוּ	נָתַתֶּם	נָתַתֶּם	נָתְנוּ	נָתַתִּי	נָתַתֶּם	נָתַתֶּם	נָתַהָ	נָתַהָ	נָתַהָ	נָתַהָ	32	
16	נָשַׁאנוּ	נָשַׁאתֶם	נָשַׁאתֶם	נָשְׁאוּ	נָשַׁאתִי	נָשַׁאתֶם	נָשַׁאתֶם	נָשַׁאהָ	נָשַׁאהָ	נָשַׁאהָ	נָשַׁאהָ	33	
17	נָטַינוּ	נָטַיתֶם	נָטַיתֶם	נָטְוּ	נָטַיתִי	נָטַיתֶם	נָטַיתֶם	נָטַיהָ	נָטַיהָ	נָטַיהָ	נָטַיהָ	34	
18	מָדַדְנוּ	מָדַדְתֶּם	מָדַדְתֶּם	מָדַדְוּ	מָדַדְתִּי	מָדַדְתֶּם	מָדַדְתֶּם	מָדַדְהָ	מָדַדְהָ	מָדַדְהָ	מָדַדְהָ	37	
19	נָדַדְנוּ	נָדַדְתֶּם	נָדַדְתֶּם	נָדַדְוּ	נָדַדְתִּי	נָדַדְתֶּם	נָדַדְתֶּם	נָדַדְהָ	נָדַדְהָ	נָדַדְהָ	נָדַדְהָ	41	

Con-

Claf.	De בְּיַנּוּי פְּעוּל, TEGEN- WOORDIGE TYT, in de קל KAL.				De בְּיַנּוּי פְּעוּל, TEGEN- WOORDIGE TYT, in de קל KAL.				No.
	V MR Zyworden.	M MR Zyworden.	V E Zy wort.	M E Hywort.	V MR Zy zyn.	M MR Zy zyn.	V E Zy is.	M E Hy is.	
1	פְּקוּדוֹת	פְּקוּדִים	פְּקוּדָה	פְּקוּד	פְּקוּדוֹת	פְּקוּדִים	פְּקוּדָה	פְּקוּד	1
2	אֲמֹרוֹת	אֲמֹרִים	אֲמֹרָה	אֲמֹר	אֲמֹרוֹת	אֲמֹרִים	אֲמֹרָה	אֲמֹר	2
3	יְלֻדוֹת	יְלֻדִים	יְלֻדָּה	יְלֻד	יְלֻדוֹת	יְלֻדִים	יְלֻדָּה	יְלֻד	5
4	בְּנוֹת	בְּנִים	בְּנָה	בֵּן	בְּנוֹת	בְּנִים	בְּנָה	בֵּן	8
5	—	—	—	—	צְצוֹת	צְצִים	צְצָה	צֶץ	10
6	מְצוּאוֹת	מְצוּאִים	מְצוּאָה	מְצוּא	מְצוּאוֹת	מְצוּאִים	מְצוּאָה	מְצוּא	14
7	גְּלוּיוֹת	גְּלוּיִם	גְּלוּיָה	גְּלוּי	גְּלוּיוֹת	גְּלוּיִם	גְּלוּיָה	גְּלוּי	17
8	אֲפוּיֹת	אֲפוּיִם	אֲפוּיָה	אֲפוּי	אֲפוּיֹת	אֲפוּיִם	אֲפוּיָה	אֲפוּי	18
9	—	—	—	—	יוֹצְאוֹת	יוֹצְאִים	יוֹצְאָה	יוֹצְא	21
10	יְרוּיֹת	יְרוּיִם	יְרוּיָה	יְרוּי	יְרוּיֹת	יְרוּיִם	יְרוּיָה	יְרוּי	23
11	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	רְאוּיֹת	רְאוּיִם	רְאוּיָה	רְאוּי	רְאוּיֹת	רְאוּיִם	רְאוּיָה	רְאוּי	26
13	—	—	—	—	בְּאוֹת	בְּאִים	בְּאָה	בְּא	27
14	נְגִישׁוֹת	נְגִישִׁים	נְגִישָׁה	נְגִישׁ	נְגִישׁוֹת	נְגִישִׁים	נְגִישָׁה	נְגִישׁ	28
15	נְחֻנּוֹת	נְחֻנּוּם	נְחֻנָּה	נְחֻן	נְחֻנּוֹת	נְחֻנּוּם	נְחֻנָּה	נְחֻן	32
16	נְשׂוּאוֹת	נְשׂוּאִים	נְשׂוּאָה	נְשׂוּא	נְשׂוּאוֹת	נְשׂוּאִים	נְשׂוּאָה	נְשׂוּא	33
17	נְטוּיֹת	נְטוּיִם	נְטוּיָה	נְטוּי	נְטוּיֹת	נְטוּיִם	נְטוּיָה	נְטוּי	34
18	מְדוּדוֹת	מְדוּדִים	מְדוּדָה	מְדוּד	מְדוּדוֹת	מְדוּדִים	מְדוּדָה	מְדוּד	37
19	—	—	—	—	נְדוּדוֹת	נְדוּדִים	נְדוּדָה	נְדוּד	41

Con-

Conjugatie K A L.

De צוהי, GEBIEDENDE TYT, in de קל KAL.				De מקור, ONBEPAALENDE TYT, in de קל KAL.						
פקוד bezoekt, אמר zegt, { &c.				פקוד bezoeken, אמר zeggen, { &c.						
Claf.	V. M.F.	M. M.F.	V. E.	M. E.	מ van	ל om te	כ als	ב in	No.	
1	פְּקוּדְנָה	פְּקוּדוּ	פְּקוּדִי	פְּקוּד	מִפְּקוּד	לִפְּקוּד	כְּפְּקוּד	בְּפְּקוּד	פְּקוּד	1
2	אֲמֹרְנָה	אֲמֹרוּ	אֲמֹרִי	אֲמֹר	מֵאֲמֹר	לְאֲמֹר	כְּאֲמֹר	בְּאֲמֹר	אֲמֹר	2
3	לְרַנָּה	לְרוּ	לְרִי	לְרֵ	מִלְּרַת	לְלְרַת	כְּלְרַת	בְּלְרַת	יְלוּד	5
4	בְּוִנָּה	בְּוִנוּ	בְּוִנִי	בִּוּן	מִבֵּן	לְבִן	כְּבִן	בְּבִין	בִּוּן	8
5										
6	מִצְאָנָה	מִצְאוּ	מִצְאִי	מִצָּא	מִמִּצְוֹא	לְמִצְוֹא	כְּמִצְוֹא	בְּמִצְוֹא	מִצְוֹא	14
7	גְּלִינָה	גְּלוּ	גְּלִי	גְּלָה	מִגְּלוּת	לְגְּלוּת	כְּגְּלוּת	בְּגְּלוּת	גְּלָה	17
8	אֲפִינָה	אֲפוּ	אֲפִי	אֲפָה	מֵאֲפֹת	לְאֲפֹת	כְּאֲפֹת	בְּאֲפֹת	אֲפֹת	18
9	צְאָנָה	צְאוּ	צְאִי	צָא	מִצְאָת	לְצָאָת	כְּצָאָת	בְּצָאָת	יְצֹא	21
10	יְרִינָה	יְרוּ	יְרִי	יְרָה	מִיְרֹת	לְיְרֹת	כְּיְרֹת	בְּיְרֹת	יְרָה	23
11	חִינָה	חִיוּ	חִי	חִיָּה	מִחַיֹּת	לְחַיֹּת	כְּחַיֹּת	בְּחַיֹּת	חִיָּה	25
12	רְאִינָה	רְאוּ	רְאִי	רְאָה	מִרְאוּת	לְרְאוּת	כְּרְאוּת	בְּרְאוּת	רְאָה	26
13	בּוֹאִינָה	בּוֹאוּ	בּוֹאִי	בּוֹא	מִבּוֹא	לְבּוֹא	כְּבּוֹא	בְּבּוֹא	בּוֹא	27
14	נְשִׁינָה	נְשׂוּ	נְשִׂי	נְשֵׁשׁ	מִנְשֵׁשׁ	לְנְשֵׁשׁ	כְּנְשֵׁשׁ	בְּנְשֵׁשׁ	נְשֵׁשׁ	28
15	חֲנָנָה	חֲנּוּ	חֲנִי	חֲנָה	מִחֲתָה	לְחֲתָה	כְּחֲתָה	בְּחֲתָה	חֲתָה	32
16	שְׂאִינָה	שְׂאוּ	שְׂאִי	שָׂא	מִשְׂאָת	לְשְׂאָת	כְּשְׂאָת	בְּשְׂאָת	שְׂאוּ	33
17	נְטִינָה	נְטוּ	נְטִי	נְטָה	מִנְטוּת	לְנְטוּת	כְּנְטוּת	בְּנְטוּת	נְטוּת	34
18	מְדוּדָּה	מְדוּדוּ	מְדוּדִי	מְדוּד	מִמְדוּד	לְמְדוּד	כְּמְדוּד	בְּמְדוּד	מְדוּד	37
19	נְדוּדָּה	נְדוּדוּ	נְדוּדִי	נְדוּד	מִנְדוּד	לְנְדוּד	כְּנְדוּד	בְּנְדוּד	נְדוּד	41

M

Con-

Conjugatie K A L:

De TOEKOMENDE TYT, in de קל KAL.

יפקד by zal bezosken, יאמר by zal zeggen, ילד by zal baren, &c.

	I G.M.F. Wy zullen.	2 V.M.F. Gy lieden zult.	2 M.M.F. Gy lieden zult.	3 V.M.F. Zy zullen.	3 M.M.F. Zy zullen.	I G.E. Ik zal.	2 V.E. Gy zult.	2 M.E. Gy zult.	3 V.E. Zy zal.	3 M.E. Hy zal.	
Cl.											No.
1	נפקוד	תפקודנה	תפקודו	תפקודנה	יפקודו	אפקוד	תפקודי	תפקוד	תפקוד	יפקוד	1
2	נאמר	תאמרנה	תאמרו	תאמרנה	יאמרו	אמר	תאמרי	תאמר	תאמר	יאמר	2
3	נלד	תלדנה	תלדו	תלדנה	ילדו	אלד	תלדי	תלד	תלד	ילד	5
4	נבון	תבוננה	תבונו	תבוננה	יבונו	אבון	תבוני	תבון	תבון	יבון	8
5	נציץ	תציצנה	תציצו	תציצנה	יציצו	אציץ	תציצי	תציץ	תציץ	יציץ	10
6	נמצא	תמצאנה	תמצאו	תמצאנה	ימצאו	אמצא	תמצאי	תמצא	תמצא	ימצא	14
7	נגלה	תגלנה	תגלו	תגלנה	יגלו	אגלה	תגלי	תגלה	תגלה	יגלה	17
8	נאפה	תאפינה	תאפו	תאפינה	יאפו	אפה	תאפי	תאפה	תאפה	יאפה	18
9	נצא	תצאנה	תצאו	תצאנה	יצאו	אצא	תצאי	תצא	תצא	יצא	21
10	יורה	תרינה	תירו	תרינה	יירו	אירה	תירי	תירה	תירה	יירה	23
11	נחיה	תחינה	תחיו	תחינה	יחיו	אחיה	תחי	תחיה	תחיה	יחיה	25
12	יראה	תראנה	תראו	תראנה	יראו	אראה	תראי	תראה	תראה	יראה	26
13	יבא	תבאנה	תבאו	תבאנה	יבאו	אבא	תבאי	תבא	תבא	יבא	27
14	יגש	תגשנה	תגשו	תגשנה	יגשו	אגש	תגשי	תגש	תגש	יגש	28
15	יתן	תתנה	תתנו	תתנה	יתנו	אתן	תתני	תתן	תתן	יתן	32
16	ישא	תשאנה	תשאו	תשאנה	ישאו	אשא	תשאי	תשא	תשא	ישא	33
17	יטה	תטינה	תטו	תטינה	יטו	אטה	תטי	תטה	תטה	יטה	34
18	ימדוד	תמדודנה	תמדדו	תמדודנה	ימדדו	אמדוד	תמדדי	תמדוד	תמדוד	ימדוד	37
19	יבד	תבדנה	תבדו	תבדנה	יבדו	אבד	תבדי	תבד	תבד	יבד	41

Con-

Conjugatie N I P H A L.

De עָבַר, VOORLEDENE TYT, in de נָפֵל, NIPHAL.

נָפַקַד by is bezogt, נִאָמַר is gezegt, נִוָּלַד by is gebaart.

Claf.	1 G. MR. Wy zyn.	2 V. MR. Gy lieden zyt.	2 M. MR. Gy lieden zyt.	3 M. MR. Zy syn.	1 G E. Ik bea.	2 V. E. Gy zyt.	2 M. E. Gy zyt.	3 V. E. Zy is.	3 M. E. Hy is.	No.
1	נִפְקַדְנִי	נִפְקַדְתָּן	נִפְקַדְתֶּם	נִפְקַדוּ	נִפְקַדְתִּי	נִפְקַדְתָּ	נִפְקַדְתָּ	נִפְקַדְהָ	נִפְקַד	1
2	נִאָמַרְנִי	נִאָמַרְתָּן	נִאָמַרְתֶּם	נִאָמְרוּ	נִאָמַרְתִּי	נִאָמַרְתָּ	נִאָמַרְתָּ	נִאָמַרְהָ	נִאָמַר	2
3	נִוָּלַדְנִי	נִוָּלַדְתָּן	נִוָּלַדְתֶּם	נִוָּלְדוּ	נִוָּלַדְתִּי	נִוָּלַדְתָּ	נִוָּלַדְתָּ	נִוָּלַדְהָ	נִוָּלַד	5
4	נִבְוִנְנִי	נִבְוִנְתָּן	נִבְוִנְתֶּם	נִבְוִנוּ	נִבְוִנְתִּי	נִבְוִנְתָּ	נִבְוִנְתָּ	נִבְוִנְהָ	נִבְוִן	8
5	---	---	---	---	---	---	---	---	---	10
6	נִמְצַאְנִי	נִמְצַאְתָּן	נִמְצַאְתֶּם	נִמְצְאוּ	נִמְצַאְתִּי	נִמְצַאְתָּ	נִמְצַאְתָּ	נִמְצַאְהָ	נִמְצָא	14
7	נִגְלִינִי	נִגְלִיתָּן	נִגְלִיתֶם	נִגְלוּ	נִגְלִיתִי	נִגְלִיתָּ	נִגְלִיתָּ	נִגְלִיתְהָ	נִגְלָה	17
8	נִאָפִינִי	נִאָפִיתָּן	נִאָפִיתֶם	נִאָפוּ	נִאָפִיתִי	נִאָפִיתָּ	נִאָפִיתָּ	נִאָפִיתְהָ	נִאָפָה	18
9	נִוְרָאנִי	נִוְרָאְתָּן	נִוְרָאְתֶם	נִוְרָאוּ	נִוְרָאְתִי	נִוְרָאְתָּ	נִוְרָאְתָּ	נִוְרָאְהָ	נִוְרָא	22
10	נִוְרִינִי	נִוְרִיתָּן	נִוְרִיתֶם	נִוְרוּ	נִוְרִיתִי	נִוְרִיתָּ	נִוְרִיתָּ	נִוְרִיתְהָ	נִוְרָה	23
11	---	---	---	---	---	---	---	---	---	25
12	נִרְאִינִי	נִרְאִיתָּן	נִרְאִיתֶם	נִרְאוּ	נִרְאִיתִי	נִרְאִיתָּ	נִרְאִיתָּ	נִרְאִיתְהָ	נִרְאָה	26
13	---	---	---	---	---	---	---	---	---	27
14	נִנְשָׁנִי	נִנְשָׂתָּן	נִנְשָׂתֶם	נִנְשְׂוּ	נִנְשָׂתִי	נִנְשָׂתָּ	נִנְשָׂתָּ	נִנְשָׂתְהָ	נִנְשָׂה	28
15	נִתְנִנִי	נִתְנִתָּן	נִתְנִתֶם	נִתְנְנוּ	נִתְנִתִּי	נִתְנִתָּ	נִתְנִתָּ	נִתְנִתְהָ	נִתְנָה	32
16	נִשְׂאָנִי	נִשְׂאָתָּן	נִשְׂאָתֶם	נִשְׂאוּ	נִשְׂאָתִי	נִשְׂאָתָּ	נִשְׂאָתָּ	נִשְׂאָתְהָ	נִשְׂאָה	33
17	נִפְסָנִי	נִפְסִיתָּן	נִפְסִיתֶם	נִפְסְוּ	נִפְסִיתִי	נִפְסִיתָּ	נִפְסִיתָּ	נִפְסִיתְהָ	נִפְסָה	34
18	נִתְמַוְּנִי	נִתְמַוְּתָּן	נִתְמַוְּתֶם	נִתְמַוְּוּ	נִתְמַוְּתִי	נִתְמַוְּתָּ	נִתְמַוְּתָּ	נִתְמַוְּתְהָ	נִתְמַוְּהָ	38
19	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Conjugatie N I P H A L.

Het tweede Tegenwoordige kan in deze conjugatie geen plaats vinden. ziet pag. 86.		De נִינּוּי , TEGENWOORDIGE תַּיַּת , in de נִסְעַל , NIPHAL.					
		נִפְקַד by wort bezogt. נִאֲמַר bet wort gezegt.					
		V. Mf.	M. Mf.		V. E.	M. E.	
		Zy worden.	Zy worden.		Zy wort.	Hy wort.	
Claf.						No.	
1		נִפְקְדוֹת	נִפְקְדִים	נִפְקְדַת	נִפְקְדָה	נִפְקְד	1
2		נִאֲמְרוֹת	נִאֲמְרִים	נִאֲמְרַת	נִאֲמְרָה	נִאֲמַר	2
3		נִלְדוֹת	נִלְדִים	נִלְדַת	נִלְדָה	נִלְד	5
4		נִבְנוֹת	נִבְנוִים		נִבְנָה	נִבֵּן	8
5							10
6		נִמְצְאוֹת	נִמְצְאִים	נִמְצְאֶת	נִמְצָאָה	נִמְצֵא	14
7		נִגְלוֹת	נִגְלִים	נִגְלִית	נִגְלָה	נִגְלֵה	17
8		נִאֲפוֹת	נִאֲפִים	נִאֲפִית	נִאֲפָה	נִאֲפֵה	18
9		נִרְאוֹת	נִרְאִים		נִרְאָה	נִרְאֵה	22
10		נִגְרוֹת	נִגְרִים		נִגְרָה	נִגְרֵה	23
11							25
12		נִרְאוֹת	נִרְאִים		נִרְאָה	נִרְאֵה	26
13							27
14		נִנְשׂוֹת	נִנְשִׁים	נִנְשֶׁת	נִנְשָׁה	נִנְשֵׁ	28
15		נִתְנוֹת	נִתְנִים	נִתְנֶת	נִתְנָה	נִתְנֵן	32
16		נִשְׂאוֹת	נִשְׂאִים	נִשְׂאֶת	נִשְׂאָה	נִשְׂאֵה	33
17		נִטוֹת	נִטִים	נִטִית	נִטָה	נִטֵה	34
18		נִתְמוֹת	נִתְמִים		נִתְמָה	נִתְמֵם	38
19							

Con-

Conjugatie N I P H A L.

De **צווי** GEBIEDENDE TYT,
in de **נפעל**, NIPHAL.
הפקד *wort bezogt,*
האמר *wort gezegt,* } &c

De **קור** ONBEPAALENDE TYT,
in de **נפעל** NIPHAL.
הפקד *bezogt te worden,*
האמר *gezegt worden,* } &c.

Cl	De צווי GEBIEDENDE TYT, in de נפעל, NIPHAL.				De קור ONBEPAALENDE TYT, in de נפעל NIPHAL.				N ^o	
	V. M ^r .	M. M ^r .	V. E.	M. E.	מ Van.	ל Om.	כ Als.	ב In.		Bezogt worden,
1	הפקדנה	הפקדו	הפקדי	הפקד	מהפקד	להפקד	כהפקד	בהפקד	הפקד	1
2	האמרנה	האמרו	האמרי	האמר	מהאמר	להאמר	כהאמר	בהאמר	האמר	2
3	הולרנה	הולרו	הולדי	הולר	מהולר	להולר	כהולר	בהולר	הולר	5
4	הבוננה	הבונו	הבוני	הבון	מהבון	להבון	כהבון	בהבון	חבון	8
5										
6	המצאנה	המצאו	המצאי	המצא	מהמצא	להמצא	כהמצא	בהמצא	המצא	14
7	הנלונה	הנלו	הנלי	הנלה	מהנלות	להנלות	כהנלות	בהנלות	הנלה	17
8	האפינה	האפו	האפי	האפה	מהאפות	להאפות	כהאפות	בהאפות	האפות	18
9	הוראנה	הוראו	הוראי	הורא	מהורא	להורא	כהורא	בהורא	הורא	22
10	הירינה	הירו	הירי	הירה	מהירה	להירה	כהירה	בהירה	הירה	23
11										
12	הראינה	הראו	הראי	הראה	מהראות	להראות	כהראות	בהראות	הראות	26
13										
14	הננשנה	הננשו	הננשי	הננש	מהננש	להננש	כהננש	בהננש	הננש	28
15	הנתנה	הנתנו	הנתני	הנתן	מהנתן	להנתן	כהנתן	בהנתן	הנתן	32
16	הנשאנה	הנשאו	הנשאי	הנשא	מהנשא	להנשא	כהנשא	בהנשא	הנשא	33
17	הנמנה	הנמו	הנמי	הנמה	מהנמות	להנמות	כהנמות	בהנמות	הנמות	34
18	התומנה	התומו	התומי	התום	מהתום	להתום	כהתום	בהתום	התום	38
19										

N

Con-

Conjugatie N I P H A L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de נפעל, NIPHAL.

יפקד by zal bezogt worden, יאמר by zal gezegt worden, &c.

Cl.	I	2	2	3	3	I	2	2	3	3	N ^o
	G. M ^r .	V. M ^r .	M. M ^r .	V. M ^r .	M. M ^r .	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zul- len.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zul- len	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
1	נִפְקֵד	תִּפְקְדֶנָּה	תִּפְקְדוּ	תִּפְקְדֶנָּה	יִפְקְדוּ	אֶפְקֵד	תִּפְקְדֵי	תִּפְקְדוּ	תִּפְקְדֶנָּה	יִפְקְדֶנָּה	1
2	יֵאמַר	תֵּאמְרֶנָּה	תֵּאמְרוּ	תֵּאמְרֶנָּה	יֵאמְרוּ	אֵאמַר	תֵּאמְרֵי	תֵּאמְרוּ	תֵּאמְרֶנָּה	יֵאמְרֶנָּה	2
3	יִוָּלַד	תִּוָּלְדֶנָּה	תִּוָּלְדוּ	תִּוָּלְדֶנָּה	יִוָּלְדוּ	אִוָּלַד	תִּוָּלְדֵי	תִּוָּלְדוּ	תִּוָּלְדֶנָּה	יִוָּלְדֶנָּה	5
4	יִבְנוּ	תִּבְנֶנָּה	תִּבְנוּ	תִּבְנֶנָּה	יִבְנוּ	אִבְנוּ	תִּבְנֵי	תִּבְנוּ	תִּבְנֶנָּה	יִבְנֶנָּה	8
5											
6	יִמְצֵא	תִּמְצְאֶנָּה	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאֶנָּה	יִמְצְאוּ	אִמְצֵא	תִּמְצְאֵי	תִּמְצְאוּ	תִּמְצְאֶנָּה	יִמְצְאֶנָּה	14
7	יִגְלֶה	תִּגְלֶינָה	תִּגְלוּ	תִּגְלֶינָה	יִגְלוּ	אִגְלֶה	תִּגְלֵי	תִּגְלֶה	תִּגְלֶה	יִגְלֶה	17
8	יֵאֲפֹה	תֵּאֲפִינָה	תֵּאֲפוּ	תֵּאֲפִינָה	יֵאֲפוּ	אֵאֲפֹה	תֵּאֲפֵי	תֵּאֲפֹה	תֵּאֲפֶה	יֵאֲפֶה	18
9	יִרְאֶה	תִּרְאֶנָּה	תִּרְאוּ	תִּרְאֶנָּה	יִרְאוּ	אִרְאֶה	תִּרְאֵי	תִּרְאוּ	תִּרְאֶנָּה	יִרְאֶנָּה	22
10	יִרְהַ	תִּירְהֶה	תִּירוּ	תִּירְהֶה	יִירוּ	אִירְהַ	תִּירֵי	תִּירְהַ	תִּירְהֶה	יִירְהֶה	23
11											
12	יִרְאֶה	תִּרְאֶנָּה	תִּרְאוּ	תִּרְאֶנָּה	יִרְאוּ	אִרְאֶה	תִּרְאֵי	תִּרְאֶה	תִּרְאֶה	יִרְאֶה	26
13											
14	יִגְשֶׁה	תִּגְשֶׁנָּה	תִּגְשׁוּ	תִּגְשֶׁנָּה	יִגְשׁוּ	אִגְשֶׁה	תִּגְשֶׁי	תִּגְשֶׁה	תִּגְשֶׁה	יִגְשֶׁה	28
15	יִגְתֶּן	תִּגְתַּנֶּה	תִּגְתְּנוּ	תִּגְתַּנֶּה	יִגְתְּנוּ	אִגְתֶּן	תִּגְתְּנֵי	תִּגְתְּנוּ	תִּגְתְּנֶה	יִגְתְּנֶה	32
16	יִגְשֶׂה	תִּגְשֶׂנָּה	תִּגְשֶׂאוּ	תִּגְשֶׂנָּה	יִגְשֶׂאוּ	אִגְשֶׂה	תִּגְשֶׂאי	תִּגְשֶׂה	תִּגְשֶׂה	יִגְשֶׂה	33
17	יִגְטֶה	תִּגְטֶנָה	תִּגְטוּ	תִּגְטֶנָה	יִגְטוּ	אִגְטֶה	תִּגְטֵי	תִּגְטֶה	תִּגְטֶה	יִגְטֶה	34
18	יִתּוֹם	תִּתּוֹמֶנָה	תִּתּוֹמוּ	תִּתּוֹמֶנָה	יִתּוֹמוּ	אִתּוֹם	תִּתּוֹמֵי	תִּתּוֹם	תִּתּוֹם	יִתּוֹם	38
19											

Con-

Conjugatie P I H E L.

De **עבר** V O O R L E D E N E T Y T, in de **פעל** P I H E L.

פקד by heeft neerflig bezogt, **אבד** by heeft neerflig onder ge'ragt; &c.

Cl.	I	2	2	3	I	2	2	3	3	No
	G. Mr. Wy heb- ben.	V. Mr. Gy lieden hebt	M. Mr. Gy lieden hebt.	G. Mr. Zy lieden hebben.	G. E. Ik heb.	V. E. Gy hebt.	M. E. Gy hebt.	V. E. Zy heeft.	M. E. Hy heeft.	
1	פִּקְדְנוּ	פִּקְדְתֶם	פִּקְדְתֶם	פִּקְדוּ	פִּקְדְתִי	פִּקְדַתְךָ	פִּקְדַתְךָ	פִּקְדָהּ	פִּקְדָהּ	1
2	אֲבַדְנוּ	אֲבַדְתֶם	אֲבַדְתֶם	אֲבַדוּ	אֲבַדְתִי	אֲבַדְתְּךָ	אֲבַדְתְּךָ	אֲבַדָהּ	אֲבַדָהּ	3
3	יִסְדְנוּ	יִסְדְתֶם	יִסְדְתֶם	יִסְדוּ	יִסְדְתִי	יִסְדַתְךָ	יִסְדַתְךָ	יִסְדָהּ	יִסְדָהּ	6
4	בּוֹנְנֵנוּ	בּוֹנְנְתֶם	בּוֹנְנְתֶם	בּוֹנְנוּ	בּוֹנְנֵתִי	בּוֹנְנַתְךָ	בּוֹנְנַתְךָ	בּוֹנְנָהּ	בּוֹנְנָהּ	8
4	קִיְמֵנוּ	קִיְמַתְּךָ	קִיְמַתְּךָ	קִיְמֵנוּ	קִיְמֵתִי	קִיְמַתְךָ	קִיְמַתְךָ	קִיְמָהּ	קִיְמָהּ	9
5	טִלְטְלֵנוּ	טִלְטְלַתְּךָ	טִלְטְלַתְּךָ	טִלְטְלוּ	טִלְטְלֵתִי	טִלְטְלַתְךָ	טִלְטְלַתְךָ	טִלְטְלָהּ	טִלְטְלָהּ	12
6	מִלְאַנּוּ	מִלְאַתְּךָ	מִלְאַתְּךָ	מִלְאוּ	מִלְאַתִי	מִלְאַתְךָ	מִלְאַתְךָ	מִלְאַהּ	מִלְאַהּ	15
7	גִלְיֵנוּ	גִלְיַתְּךָ	גִלְיַתְּךָ	גִלוּ	גִלְיַתִי	גִלְיַתְךָ	גִלְיַתְךָ	גִלְיָהּ	גִלְיָהּ	17
8	אִיְנֵנוּ	אִיְהַתְּךָ	אִיְהַתְּךָ	אִיוּ	אִיְהַתִי	אִיְהַתְךָ	אִיְהַתְךָ	אִיְהָהּ	אִיְהָהּ	19
9										
10										
11	חִיְנֵנוּ	חִיְתְּךָ	חִיְתְּךָ	חִיוּ	חִיְיַתִי	חִיְיַתְךָ	חִיְיַתְךָ	חִיְיָהּ	חִיְיָהּ	25
12										
13										
14	נִפְצְנוּ	נִפְצַתְּךָ	נִפְצַתְּךָ	נִפְצוּ	נִפְצַתִי	נִפְצַתְךָ	נִפְצַתְךָ	נִפְצָהּ	נִפְצָהּ	29
15										
16	נִשְׁאַנּוּ	נִשְׁאַתְּךָ	נִשְׁאַתְּךָ	נִשְׁאוּ	נִשְׁאַתִי	נִשְׁאַתְךָ	נִשְׁאַתְךָ	נִשְׁאַהּ	נִשְׁאַהּ	33
17	נִסְיֵנוּ	נִסְיַתְּךָ	נִסְיַתְּךָ	נִסּוּ	נִסְיַתִי	נִסְיַתְךָ	נִסְיַתְךָ	נִסְיָהּ	נִסְיָהּ	35
18	פִלְטְנוּ	פִלְטַתְּךָ	פִלְטַתְּךָ	פִלְלוּ	פִלְטַתִי	פִלְטַתְךָ	פִלְטַתְךָ	פִלְטָהּ	פִלְטָהּ	39
19										
20	כִלְבְּלֵנוּ	כִלְבְּלַתְּךָ	כִלְבְּלַתְּךָ	כִלְבְּלוּ	כִלְבְּלֵתִי	כִלְבְּלַתְךָ	כִלְבְּלַתְךָ	כִלְבְּלָהּ	כִלְבְּלָהּ	42
21	כִרְבְּלֵנוּ	כִרְבְּלַתְּךָ	כִרְבְּלַתְּךָ	כִרְבְּלוּ	כִרְבְּלֵתִי	כִרְבְּלַתְךָ	כִרְבְּלַתְךָ	כִרְבְּלָהּ	כִרְבְּלָהּ	43

Conjugatie P I H E L.

De **בִּינוּי פִּעוּל** TEGENWOORDIGE Tyt, in de **פִּעוּל** P I H E L.

מִפְקֵד *neerstig bezogt zynde,* } &c.
מֵאֵבֵד *neerstig ondergebragt zynde.* }

De **בִּינוּי פִּוּעַל** TEGENWOORDIGE Tyt, in de **פִּוּעַל** P I H E L.

מִפְקֵד *neerstig bezoekende,* } &c.
מֵאֵבֵד *neerstig onderbrengende,* }

Cl.	V. Mf.	M. Mf.	V. E.	M. E.	V. Mf.	M. Mf.	V. E.	M. E.	No
	Zy lieden.	Hy lieden.	Zy.	Hy.	Zy lieden.	Zy lieden.	Zy is.	Hy is.	
1	מִפְקֵדוֹת	מִפְקֵדִים	מִפְקֵדָה	מִפְקֵד	מִפְקֵדוֹת	מִפְקֵדִים	מִפְקֵדָה	מִפְקֵד	1
2	מֵאֵבְדוֹת	מֵאֵבְדִים	מֵאֵבְדָה	מֵאֵבְד	מֵאֵבְדוֹת	מֵאֵבְדִים	מֵאֵבְדָה	מֵאֵבְד	3
3	מִסְפֹּרוֹת	מִסְפֹּרִים	מִסְפָּרָה	מִסְפֵּר	מִסְפֹּרוֹת	מִסְפֹּרִים	מִסְפָּרָה	מִסְפֵּר	6
4	מְבֹנְנוֹת	מְבֹנְנִים	מְבֹנְנָה	מְבֹנֵן	מְבֹנְנוֹת	מְבֹנְנִים	מְבֹנְנָה	מְבֹנֵן	8
5	מְקִימוֹת	מְקִימִים	מְקִימָה	מְקִים	מְקִימוֹת	מְקִימִים	מְקִימָה	מְקִים	9
6	מְטַלְטְלוֹת	מְטַלְטְלִים	מְטַלְטְלָה	מְטַלְטֵל	מְטַלְטְלוֹת	מְטַלְטְלִים	מְטַלְטְלָה	מְטַלְטֵל	12
7	מְמַלְאוֹת	מְמַלְאִים	מְמַלְאָה	מְמַלֵּא	מְמַלְאוֹת	מְמַלְאִים	מְמַלְאָה	מְמַלֵּא	15
8	מְנַלְלוֹת	מְנַלְלִים	מְנַלְלָה	מְנַלֵּל	מְנַלְלוֹת	מְנַלְלִים	מְנַלְלָה	מְנַלֵּל	17
9	מְאוֹת	מְאִים	מְאוּה	מְאוּה	מְאוֹת	מְאִים	מְאוּה	מְאוּה	19
10									
11					מְחִיּוֹת	מְחִיּוּם	מְחִיּוּה	מְחִיּוּה	25
12									
13									
14	מְנַפְצוֹת	מְנַפְצִים	מְנַפְצָה	מְנַפֵּץ	מְנַפְצוֹת	מְנַפְצִים	מְנַפְצָה	מְנַפֵּץ	29
15									
16	מְנַשְׂאוֹת	מְנַשְׂאִים	מְנַשְׂאָה	מְנַשֵּׂא	מְנַשְׂאוֹת	מְנַשְׂאִים	מְנַשְׂאָה	מְנַשֵּׂא	33
17	מְנַסּוֹת	מְנַסִּים	מְנַסָּה	מְנַסֵּה	מְנַסּוֹת	מְנַסִּים	מְנַסָּה	מְנַסֵּה	35
18	מְנַלְלוֹת	מְנַלְלִים	מְנַלְלָה	מְנַלֵּל	מְנַלְלוֹת	מְנַלְלִים	מְנַלְלָה	מְנַלֵּל	39
19									
20	מְנַכְלְלוֹת	מְנַכְלְלִים	מְנַכְלְלָה	מְנַכְלֵל	מְנַכְלְלוֹת	מְנַכְלְלִים	מְנַכְלְלָה	מְנַכְלֵל	42
21	מְנַכְרְבוֹת	מְנַכְרְבִים	מְנַכְרְבָה	מְנַכְרֵב	מְנַכְרְבוֹת	מְנַכְרְבִים	מְנַכְרְבָה	מְנַכְרֵב	43

Con-

Conjugatie P I H E L.

De צוה, GEBIEDENDE Tyt, in de פעל, P I H E L.				De מקור, ONBEPAALENDE Tyt, in de פעל, P I H E L.					No.	
פקד bezoekt neerstig. } &c. אבד verderft neerstig }				פקד neerstig bezoeken. } &c. אבד neerstig verderven. }						
V. M T.	M M T	V E	M E	מ Van	ל Om	כ Als	ב In	Neerstig bezoeken		
1	פקדנה	פקדו	פקדי	פקד	מפקד	לפקד	כפקד	בפקד	פקד	1
2	אבדנה	אבדו	אבדו	אבד	מאבד	לאבד	כאבד	באבד	אבד	3
3	יסדה	יסדו	יסדי	יסד	מיסד	ליסד	כיסד	ביסד	יסד	6
4	בוננה	בוננו	בונני	בונן	מבונן	לבונן	כבונן	בבונן	בונן	8
5	טלסנה	טלסו	טלסני	טלסל	מטלסל	לטלסל	כטלסל	בטלסל	טלסל	12
6	מלאנה	מלאו	מלאי	מלא	ממלא	למלא	כמלא	במלא	מלא	15
7	גלותה	גלו	גלי	גלה	מגלות	לגלות	כגלות	בגלות	גלות	17
8	אזנה	אזו	אזי	אזה	מאזה	לאזה	כאזה	באזה	אזה	19
9										
10										
11	חיהנה	חיו	חיי	חיה	מחיות	לחיות	כחיות	בחיות	חיות	25
12										
13										
14	נפצנה	נפצו	נפצי	נפץ	מנפץ	לנפץ	כנפץ	בנפץ	נפץ	29
15										
16	נשאנה	נשאו	נשאי	נשא	מנשא	לנשא	כנשא	בנשא	נשא	33
17	נסתנה	נסו	נסי	נסה	מנסות	לנסות	כנסות	בנסות	נסות	35
18	פלגנה	פלגו	פלגיו	פלל	מפלל	לפלל	כפלל	בפלל	פלל	39
19										
20	כרבלנה	כרבלו	כרבליו	כרבל	מכרבל	לכרבל	ככרבל	בכרבל	כרבל	42
21	כרבלנה	כרבלו	כרבליו	כרבל	מכרבל	לכרבל	ככרבל	בכרבל	כרבל	43

Conjugatie P I H E L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de פעל, P I H E L.

יפקד by zal neerftig bezoeken, יאבד by zal neerftig verderven. &c.

	I.	2	2	3	3	I	2	2	3	3	
	G. MI.	V. MI.	M. MI.	V. MI.	M. MI.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	wy zullen.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
CI											N ^o
1	נפקדו	תפקדנה	תפקדו	תפקדנה	יפקדו	אפקד	תפקדו	תפקדו	תפקד	יפקד	1
2	נאבדו	תאבדנה	תאבדו	תאבדנה	יאבדו	אאבד	תאבדו	תאבדו	תאבד	יאבד	3
3	ניסדו	תיסדנה	תיסדו	תיסדנה	ייסדו	איסד	תיסדו	תיסדו	תיסד	ייסד	6
4	נבוננו	תבוננה	תבוננו	תבוננה	תבוננו	אבוננו	תבוננו	תבוננו	תבוננו	יבוננו	8
4	נקים	תקיימנה	תקיימו	תקיימנה	יקיימו	אקיימו	תקיימו	תקיימו	תקיימו	יקיימו	9
5	נסלטו	תסלטנה	תסלטו	תסלטנה	יסלטו	אסלטו	תסלטו	תסלטו	תסלטו	יסלטו	12
6	נסלא	תסלאנה	תסלאו	תסלאנה	יסלאו	אסלאו	תסלאו	תסלאו	תסלאו	יסלאו	15
7	נעלה	תעלינה	תעלו	תעלינה	יעלו	אעלה	תעלו	תעלו	תעלו	יעלו	17
8	נאווה	תאווהנה	תאווו	תאווהנה	יאווו	אאווה	תאווו	תאווו	תאווו	יאווו	19
9	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
10	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
11	נחיה	תחיינה	תחיו	תחיינה	יחיו	אחיה	תחיו	תחיו	תחיו	יחיו	25
12	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
13	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
14	ננפצו	תנפצנה	תנפצו	תנפצנה	ינפצו	אנפצו	תנפצו	תנפצו	תנפצו	ינפצו	29
15	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
16	ננשא	תנשאנה	תנשאו	תנשאנה	ינשאו	אנשאו	תנשאו	תנשאו	תנשאו	ינשאו	33
17	ננסח	תנסחנה	תנסחו	תנסחנה	ינסחו	אנסחו	תנסחו	תנסחו	תנסחו	ינסחו	35
18	נסללו	תסללנה	תסללו	תסללנה	יסללו	אסללו	תסללו	תסללו	תסללו	יסללו	39
19	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	
20	נכרכלו	תכרכלנה	תכרכלו	תכרכלנה	יכרכלו	אכרכלו	תכרכלו	תכרכלו	תכרכלו	יכרכלו	42
21	נכרבלו	תכרבלנה	תכרבלו	תכרבלנה	יכרבלו	אכרבלו	תכרבלו	תכרבלו	תכרבלו	יכרבלו	43

Con-

Conjugatie P Y H A L.

De וַיָּבֹרַךְ, VOORLEDENE TYT, in de וַיָּבֹרַךְ; PYHAL.

וַיָּבֹרַךְ by is neerftig bezogt, אָבֵר by is neerftig vertoert, &c.

Cl.	I G. Mf. Wy syn.	2 V. Mf. Gy hieden oyt.	2 M. Mf. Gy deden oyt.	3 G. Mf. Zy syn.	I G. E. Ik ben.	2 V. E. Gy zyt.	2 M. E. Gy zyt.	3 V. E. Zy is.	3 M. E. hy is.	No
1	פָּקַדְנוּ	פָּקַדְתָּ	פָּקַדְתֶּם	פָּקְדוּ	פָּקַדְתִּי	פָּקַדְתְּ	פָּקַדְתְּ	פָּקַדְהָ	פָּקַד	1
2	אָבֵלְנוּ	אָבֵלְתָּ	אָבֵלְתֶם	אָבְלוּ	אָבֵלְתִי	אָבֵלְתְּ	אָבֵלְתְּ	אָבֵלְהָ	אָבֵל	4
3	יָלַדְנוּ	יָלַדְתָּ	יָלַדְתֶּם	יָלַדוּ	יָלַדְתִּי	יָלַדְתְּ	יָלַדְתְּ	יָלַדְהָ	יָלַד	5
4	בִּנְיָנוּ	בִּנְיָתָּ	בִּנְיָתֶם	בִּנְיָנוּ	בִּנְיָנִי	בִּנְיָנְתְּ	בִּנְיָנְתְּ	בִּנְיָנָהּ	בִּנְיָן	8
5										
6	חִבַּאנוּ	חִבַּאְתָּ	חִבַּאְתֶּם	חִבְּאוּ	חִבַּאְתִּי	חִבַּאְתְּ	חִבַּאְתְּ	חִבַּאְהָ	חִבַּא	16
7	נָלִינוּ	נָלִיתָ	נָלִיתֶם	נָלְדוּ	נָלִיתִי	נָלִיתְּ	נָלִיתְּ	נָלִיתְהָ	נָלִה	17
8	אָיִנוּ	אָיִתָּ	אָיִתֶם	אָיְנוּ	אָיִתִּי	אָיִתְּ	אָיִתְּ	אָיִתְהָ	אָיִת	20
9										
01										
11										
12										
13										
14	לָקַחְנוּ	לָקַחְתָּ	לָקַחְתֶּם	לָקַחוּ	לָקַחְתִּי	לָקַחְתְּ	לָקַחְתְּ	לָקַחְהָ	לָקַח	30
15										
16										
17	נִבְיָנוּ	נִבְיָחָ	נִבְיָחֶם	נִבְּוּ	נִבְיָחִי	נִבְיָחְתְּ	נִבְיָחְתְּ	נִבְיָחָהּ	נִבְּה	36
18	שָׂדַדְנוּ	שָׂדַדְתָּ	שָׂדַדְתֶּם	שָׂדְדוּ	שָׂדַדְתִּי	שָׂדַדְתְּ	שָׂדַדְתְּ	שָׂדַדְהָ	שָׂדַד	40
19										
20	כָּלַכְנוּ	כָּלַכְתָּ	כָּלַכְתֶּם	כָּלַכְוּ	כָּלַכְתִּי	כָּלַכְתְּ	כָּלַכְתְּ	כָּלַכְהָ	כָּלַכְ	42
21	רָטַפְּשָׁנוּ	רָטַפְּשָׁתָּ	רָטַפְּשָׁתֶם	רָטַפְּשָׁוּ	רָטַפְּשָׁחִי	רָטַפְּשָׁחְתְּ	רָטַפְּשָׁחְתְּ	רָטַפְּשָׁחָהּ	רָטַפְּשָׁ	44
22	חִמְרַמְדְנוּ	חִמְרַמְדְתָּ	חִמְרַמְדְתֶם	חִמְרַמְדוּ	חִמְרַמְדְתִּי	חִמְרַמְדְתְּ	חִמְרַמְדְתְּ	חִמְרַמְדְהָ	חִמְרַמְד	45

Het tweede TEGENWOORDIGE, kan in deze Conjugatie geen plaats vinden, zie pag. 86.

De בעניי TEGENWOORDIGE TYT, vande פעל PYHAL.
 פקד neerstig bezogt zynde. } &c.
 אכל neerstig verteert zynde. }

- Cl.
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19

V. Mf.	M. Mf.	V. E.	M. E.	
sy liecen.	sy liecen.	sy.	sy.	
_____	_____	_____	_____	N
פקדות	פקדים	פקדה	פקד	1
אכלה	אכלים	אכלה	אכל	4
יבדות	יבדים	יבדה	יבד	5
בוננות	בוננים	בוננה	בונן	8
_____	_____	_____	_____	
חבאות	חבאים	חבאה	חבא	16
גלות	גלים	גלה	גלה	17
אנות	אנים	אנה	אנה	20
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
לקחות	לקחים	לקחה	לקח	30
_____	_____	_____	_____	
_____	_____	_____	_____	
נכות	נכים	נכה	נכה	36
שדדות	שדדים	שדדה	שדד	40
_____	_____	_____	_____	

Con-

Conjugatie P Y H A L.

De **תָּוֹד**, TOEKOMENDE TYT, in de **פָּעַל**, PYHAL.

יִפְקַד by zal neerstig bezogt worden, **יֵאָכַל** by zal neerstig verteert worden. &c.

	I	2	2	3	3	I	2	2	3	3	
	G. Mf. Wy zullen.	V. Mf. Gy lieden zult.	M. Mf. Gy lieden zult.	V. Mf. Zy zullen.	M. Mf. Zy zullen.	G. E. Ik zal.	V. E. Gy zult.	M. E. Gy zult.	V. E. Zy zal.	M. E. Hy zal.	
Cl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	יִפְקַד	תִּפְקְדֶנָּה	תִּפְקְדוּ	תִּפְקְדֶנָּה	יִפְקְדוּ	אֶפְקֹד	תִּפְקְדוּ	תִּפְקְדוּ	תִּפְקְדוּ	יִפְקְדוּ	N ^o 1
2	יֵאָכַל	תֵּאָכְלֶנָּה	תֵּאָכְלוּ	תֵּאָכְלֶנָּה	יֵאָכְלוּ	אֶאָכַל	תֵּאָכְלוּ	תֵּאָכְלוּ	תֵּאָכְלוּ	יֵאָכְלוּ	4
3	יִלְדוּ	תִּלְדֶנָּה	תִּלְדוּ	תִּלְדֶנָּה	יִלְדוּ	אֶילֵד	תִּלְדוּ	תִּלְדוּ	תִּלְדוּ	יִלְדוּ	5
4	יִבְנוּ	תִּבְנֶנָּה	תִּבְנֶנוּ	תִּבְנֶנָּה	יִבְנוּ	אֶבְנוּ	תִּבְנֶנוּ	תִּבְנֶנוּ	תִּבְנֶנוּ	יִבְנוּ	8
5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6	יִחַבְּאוּ	תִּחַבְּאוּ	תִּחַבְּאוּ	תִּחַבְּאוּ	יִחַבְּאוּ	אֶחַבְּאוּ	תִּחַבְּאוּ	תִּחַבְּאוּ	תִּחַבְּאוּ	יִחַבְּאוּ	16
7	יִגְלֶה	תִּגְלֶה	תִּגְלוּ	תִּגְלֶה	יִגְלוּ	אֶגְלֶה	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	תִּגְלוּ	יִגְלוּ	17
8	יֵאָנֵה	תֵּאָנֶה	תֵּאָנוּ	תֵּאָנֶה	יֵאָנוּ	אֶאָנֵה	תֵּאָנֶה	תֵּאָנֶה	תֵּאָנֶה	יֵאָנֶה	20
9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
14	יִלְקַח	תִּלְקַחְתֶּנָּה	תִּלְקַחוּ	תִּלְקַחְתֶּנָּה	יִלְקַחוּ	אֶלְקַח	תִּלְקַחוּ	תִּלְקַחוּ	תִּלְקַחוּ	יִלְקַחוּ	30
15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
17	יִנְכַּח	תִּנְכַּחְתֶּנָּה	תִּנְכַּחוּ	תִּנְכַּחְתֶּנָּה	יִנְכַּחוּ	אֶנְכַּח	תִּנְכַּחוּ	תִּנְכַּחוּ	תִּנְכַּחוּ	יִנְכַּחוּ	36
18	יִשְׁדַּד	תִּשְׁדַּדְתֶּנָּה	תִּשְׁדַּדוּ	תִּשְׁדַּדְתֶּנָּה	יִשְׁדַּדוּ	אֶשְׁדַּד	תִּשְׁדַּדוּ	תִּשְׁדַּדוּ	תִּשְׁדַּדוּ	יִשְׁדַּדוּ	40
19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Con

Conjugatie H I P H I L.

De עָבַר, VOORLEDENE TYT, in de הפעיל, HIPHIL.

הפקיד by heeft doen bezoeken, האכיר by heeft doen verdueren, &c.

	1	2	2	3	1	2	2	3	3	No
	G. Mf. Wy hebben.	V. Mf. Gy lieden hebt.	M. Mf. Gy lieden hebt.	G. Mf. Zy heb- ben.	G. E. Ik heb.	V. E. Gy hebt.	M. E. Gy hebt.	V. E. Zy heeft.	M. E. Hy heeft	
Cl. 1	הפקדנו	הפקדתו	הפקדתם	הפקידו	הפקדתי	הפקדתך	הפקדתם	הפקידה	הפקיד	1
2	האכדנו	האכדתו	האכדתם	האכידו	האכדתי	האכדתך	האכדתם	האכידה	האכיר	3
3	הולדנו	הולדתו	הולדתם	הולידו	הולדתי	הולדתך	הולדתם	הולידה	הוליד	5
4	הבננו	הבנתו	הבנתם	הבינו	הבנתי	הבנתך	הבנתם	הבינה	הבין	8
5	הצצענו	הצצעתו	הצצעתם	הצצענו	הצצעתי	הצצעתך	הצצעתם	הצצעה	הצצין	10
6	המצאנו	המצאתו	המצאתם	המצאנו	המצאתי	המצאתך	המצאתם	המצאה	המציא	14
7	הגלינו	הגליתו	הגליתם	הגלו	הגליתי	הגליתך	הגליתם	הגלה	הגלה	17
8										
9	הוצאנו	הוצאתו	הוצאתם	הוציאנו	הוצאתי	הוצאתך	הוצאתם	הוציאה	הוציא	21
10	הורינו	הוריתו	הוריתם	הורינו	הוריתי	הוריתך	הוריתם	הוריה	הורה	23
11	החיינו	החיייתו	החיייתם	החיינו	החיייתי	החיייתך	החיייתם	החיייה	החיה	25
12	הראינו	הראיתו	הראיתם	הראינו	הראיתי	הראיתך	הראיתם	הראיה	הראה	26
13	הבאנו	הבאתו	הבאתם	הביאנו	הבאתי	הבאתך	הבאתם	הביאה	הביא	27
14	הנשנו	הנשתו	הנשתם	הנשנו	הנשתי	הנשתך	הנשתם	הנשה	הניש	28
15										
16	השאנו	השאתו	השאתם	השיאנו	השאתי	השאתך	השאתם	השיאה	השיא	33
17	הטינו	הטיתו	הטיתם	הטנו	הטיתי	הטיתך	הטיתם	הטתה	הטח	34
18	התמונו	התמותו	התמותם	התמונו	התמותי	התמותך	התמותם	התמה	התם	38
19										

Conjugatie H I P H I L.

De **בינוני פעל** TEGENWOORDIGE TYT, in de **הפעיל**, HIPHIL.

מפקד *doen bezogt zyn* } &c.
מולד *doen gebaart zyn.* }

De **בינתי פעל** TEGENWOORDIGE TYT, in de **הפעיל** HIPHIL.

מפקד *by doet bezoeken.* } &c.
מולד *by doet baren.* }

Cl.	De בינוני פעל TEGENWOORDIGE TYT, in de הפעיל , HIPHIL.				De בינתי פעל TEGENWOORDIGE TYT, in de הפעיל HIPHIL.				N ^o
	V. M ^t . <i>zy lieden.</i>	M. M ^t . <i>Zy lieden.</i>	V. E. <i>zy.</i>	M. E. <i>Hy.</i>	V. M ^t . <i>Zy lieden doen.</i>	M. M ^t . <i>Zy lieden doen.</i>	V. E. <i>Zy doet.</i>	M. E. <i>Hy doet.</i>	
1	מפקדות	מפקדים	מפקדה	מפקד	מפקדות	מפקדים	מפקדת	מפקד	1
2					מאכדות	מאכדים	מאכדת	מאכיד	3
3	מולדות	מולדים	מולדה	מולד	מולדות	מולדים	מולדת	מוליד	5
4	מובנות	מובנים	מובנה	מבן	מבינות	מבינים	מבינה	מבין	8
5	מצעות	מצעים	מצעה	מצץ	מצעות	מצעים	מצעה	מצץ	10
6	ממצאות	ממצאים	ממצאה	ממצא	ממצאות	ממצאים	ממצאה	ממצא	14
7	מגלות	מגלים	מגלה	מגלה	מגלות	מגלים	מגלה	מגלה	17
8									
9	מצאות	מצאים	מצאה	מצא	מצאות	מצאים	מצאה	מצא	21
10	מורה	מורים	מורה	מורה	מורה	מורים	מורה	מורה	23
11									
12	מראות	מראים	מראה	מראה	מראות	מראים	מראה	מראה	26
13	מביאות	מביאים	מביאה	מביא	מביאות	מביאים	מביאה	מביא	27
14	מנישות	מנישים	מנישה	מניש	מנישות	מנישים	מנישה	מניש	28
15							כנישת		
16	משיאות	משיאים	משיאה	משיא	משיאות	משיאים	משיאה	משיא	33
17	מטות	מטים	מטה	מטה	מטות	מטים	מטה	מטה	34
18	מתמות	מתמים	מתמה	מתם	מתמות	מתמים	מתמה	מתם	38
19									

Con-

Conjugatie H I P H I L.

De צוֹר GEBIEDENDE TYT, in de הפעיל, H I P H I L. הַפְקִיד <i>doet bezoeken.</i> } &c. הַאֲבִיד <i>doet verderven.</i> }				De מְקוֹר O N B E P A A L D E TYT, in de הפעיל H I P H I L. הַפְקִיד <i>doen bezoeken.</i> } &c. הַאֲבִיד <i>doen verderven.</i> }					
V. M.	M. M.	V. E.	M. E.	מ Var.	ל Om.	כ Al.	כ In.	Doen be- zoeken.	N ^o
1	הַפְקִידוּ	הַפְקִידִי	הַפְקִידִי	מֵהַפְקִיד	לְהַפְקִיד	כְּהַפְקִיד	כְּהַפְקִיד	הַפְקִיד	1
2	הַאֲבִידוּ	הַאֲבִידִי	הַאֲבִידִי	מֵהַאֲבִיד	לְהַאֲבִיד	כְּהַאֲבִיד	כְּהַאֲבִיד	הַאֲבִיד	3
3	הוֹלִדְנָה	הוֹלִדְנִי	הוֹלִדְנִי	מֵהוֹלִיד	לְהוֹלִיד	כְּהוֹלִיד	כְּהוֹלִיד	הוֹלִיד	5
4	הַבְנִנָה	הַבְנִנִי	הַבְנִנִי	מֵהַבְנִן	לְהַבְנִן	כְּהַבְנִן	כְּהַבְנִן	הַבְנִן	8
5	הַצִּינָה	הַצִּינִי	הַצִּינִי	מֵהַצִּיץ	לְהַצִּיץ	כְּהַצִּיץ	כְּהַצִּיץ	הַצִּיץ	10
6	הַמְצִיאָה	הַמְצִיאִי	הַמְצִיאִי	מֵהַמְצִיא	לְהַמְצִיא	כְּהַמְצִיא	כְּהַמְצִיא	הַמְצִיא	14
7	הַגְלִינָה	הַגְלִינִי	הַגְלִינִי	מֵהַגְלוֹת	לְהַגְלוֹת	כְּהַגְלוֹת	כְּהַגְלוֹת	הַגְלוֹת	17
8									
9	הוֹצִיאָה	הוֹצִיאִי	הוֹצִיאִי	מֵהוֹצִיא	לְהוֹצִיא	כְּהוֹצִיא	כְּהוֹצִיא	הוֹצִיא	21
10	הוֹרִינָה	הוֹרִינִי	הוֹרִינִי	מֵהוֹרוֹת	לְהוֹרוֹת	כְּהוֹרוֹת	כְּהוֹרוֹת	הוֹרוֹת	23
11	הַחִינָה	הַחִינִי	הַחִינִי	מֵהַחִיּוֹת	לְהַחִיּוֹת	כְּהַחִיּוֹת	כְּהַחִיּוֹת	הַחִיּוֹת	25
12	הַרְאִינָה	הַרְאִינִי	הַרְאִינִי	מֵהַרְאוֹת	לְהַרְאוֹת	כְּהַרְאוֹת	כְּהַרְאוֹת	הַרְאוֹת	26
13	הַבִּיאָה	הַבִּיאִי	הַבִּיאִי	מֵהַבִּיא	לְהַבִּיא	כְּהַבִּיא	כְּהַבִּיא	הַבִּיא	27
14	הַגִּישָׁה	הַגִּישִׁי	הַגִּישִׁי	מֵהַגִּישׁ	לְהַגִּישׁ	כְּהַגִּישׁ	כְּהַגִּישׁ	הַגִּישׁ	28
15									
16	הַשְׂאֵנָה	הַשְׂאֵנִי	הַשְׂאֵנִי	מֵהַשְׂאֵא	לְהַשְׂאֵא	כְּהַשְׂאֵא	כְּהַשְׂאֵא	הַשְׂאֵא	33
17	הַטְוִינָה	הַטְוִינִי	הַטְוִינִי	מֵהַטְוֹת	לְהַטְוֹת	כְּהַטְוֹת	כְּהַטְוֹת	הַטְוֹת	34
18	הַחֲמִנָה	הַחֲמִנִי	הַחֲמִנִי	מֵהַחֲמִם	לְהַחֲמִם	כְּהַחֲמִם	כְּהַחֲמִם	הַחֲמִם	38
19									

Conjugatie H I P H I L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de הפעיל, HIPHIL.

יפקיד by zal doen bezoeken, יאביר by zal doen verdoen, &c.

	I G. MΓ. Wy zulk-	2 V. MΓ. Gy lieden zult.	2 M. MΓ. Gy lieden zult.	3 V. MΓ. Zy zullen.	3 M. MΓ. Zy zullen.	I G. E. Ik zal.	2 V. E. Gy zult.	2 M. E. Gy zult.	3 V. E. Zy zal.	3 M. E. Hy zal.	
Cl											N ^o
1	נפקיד	תפקדנה	תפקידו	תפקדנה	יפקידו	אפקיד	תפקידי	תפקיד	תפקיד	יפקיד	1
2	נאביר	תאבדנה	תאבדו	תאבדנה	יאבירו	אאביר	תאבירי	תאביר	תאביר	יאביר	3
3	נוליד	תולדנה	תולידו	תולדנה	יולידו	אוליד	תולירי	תוליד	תוליד	יוליד	5
4	נבין	תבננה	תבינו	תבננה	יבינו	אבין	תביני	תבין	תבין	יבין	8
5	נציץ	תצצנה	תצצו	תצצנה	יצצו	אציץ	תצצירי	תצצין	תצצין	יצצין	10
6	נמציא	תמצאנה	תמצאו	תמצאנה	ימצאו	אמציא	תמצירי	תמציא	תמציא	ימציא	14
7	נגלה	תגלנה	תגלו	תגלנה	יגלו	אגלה	תגלירי	תגלה	תגלה	יגלה	17
8											
9	נוציא	תוצאנה	תוצאו	תוצאנה	יוצאו	אוציא	תוצירי	תוציא	תוציא	יוציא	21
10	נורה	תורנה	תורו	תורנה	יורו	אורה	תורירי	תורה	תורה	יורה	23
11											
12	נראה	תראנה	תראו	תראנה	יראו	אראה	תראירי	תראה	תראה	יראה	26
13	נביא	תבאנה	תביאו	תבאנה	יביאו	אביא	תביירי	תביא	תביא	יביא	27
14	נגיש	תגשנה	תגישו	תגשנה	יגישו	אגיש	תגשירי	תגיש	תגיש	יגיש	28
15											
16	נשיא	תשאנה	תשיאו	תשאנה	ישיאו	אשיא	תשיירי	תשיא	תשיא	ישיא	33
17	נטה	תטינה	תטו	תטינה	יטו	אטה	תטיירי	תטה	תטה	יטה	34
18	נתם	תתמנה	תתמו	תתמנה	יתמו	אתם	תתמירי	תתם	תתם	יתם	38
19											

Con.

Conjugatie H O P H A L.

De VOORLEDENE TYT, in de הפעל HOPHAL.

הפקרו by is gestelt geweest om te bezoeken, הולד by is gestelt geweest om te baren, &c.

	1	2	2	3	1	2	2	3	3	
	G. MF. Wy zyn.	V. MF. Gy lieden zyt.	M. MF. Gy lieden zyt.	G. MF. Zy zyn.	G. E. Ik ben.	V. E. Gy zyt.	M. E. Gy zyt.	V. E. Zyt.	M. E. Wy is.	No
Cl.										
1	הפקדנו	הפקדתו	הפקדתם	הפקרו	הפקדתי	הפקדת	הפקדת	הפקדה	הפקד	1
2										
3	הולדנו	הולדתו	הולדתם	הולדו	הולדתי	הולדת	הולדת	הולדה	הולד	5
4	הובננו	הובנתו	הובנתם	הובנו	הובנתי	הובנת	הובנת	הובנה	הובן	8
5	הורקנו	הורקתו	הורקתם	הורקו	הורקתי	הורקת	הורקת	הורקה	הורק	11
6	החכאנו	החכאתו	החכאתם	החכאו	החכאתי	החכאת	החכאת	החכאה	החכא	16
7	הגלנו	הגליתו	הגליתם	הגלו	הגליתי	הגלית	הגלית	הגלית	הגלה	17
8										
9	הוצאנו	הוצאתו	הוצאתם	הוצאו	הוצאתי	הוצאת	הוצאת	הוצאה	הוצא	21
10	הורינו	הוריתו	הוריתם	הורו	הוריתי	הורית	הורית	הוריתה	הורח	23
11										
12	הראינו	הראיתו	הראיתם	הראו	הראיתי	הראית	הראית	הראתה	הראה	26
13	הובאנו	הובאתו	הובאתם	הובאו	הובאתי	הובאת	הובאת	הובאה	הובא	27
14	הנשנו	הנשתו	הנשתם	הנשו	הנשתי	הנשת	הנשת	הנשה	הנש	28
15	התננו	התנתו	התנתם	התנו	התנתי	התנת	התנת	התנה	התן	32
16	השאנו	השאתו	השאתם	השאו	השאתי	השאת	השאת	השאה	השא	33
17	הפינו	הפיתו	הפיתם	הפיו	הפיתי	הפית	הפית	הפיתה	הפה	34
18	הותמונו	הותמותו	הותמותם	התמו	הותמותי	הותמות	הותמות	הותמה	הותם	38
19	הדרנו	הדרתו	הדרתם	הדרו	הדרתי	הדרת	הדרת	הדרה	הדר	41

Conjugatie H O P H A L.

Het tweede TEGEN-
WOORDIGE, kan in de-
ze Conjugatie geen plaats
vinden. ziet pag. 86.

De וְיָבִיב TEGENWOOR-
DIGE יָבִיב, kan in deze Con-
jugatie geen plaats vinden,
ziet pag. 86.

Cl.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19

Con-

Conjugatie H O P H A L.

De **צווי** GEBIEDENDE
Tyt, kan in deze Conju-
gatie geen plaats vinden,
zie pag. 86.

De **מקור** ONBEPAALENDE
Tyt, in de **תפעל** HOPHAL:

הפקד *gefelt te bezoeken,* } &c.
הלדת *gefelt te baren,* }

Ch
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

ט	ל	כ	ב	Gefelt te bezoe- ken
Van	Om	Als	In	
_____	_____	_____	_____	_____
מִהַפְקֵד	לְהַפְקֵד	כְּהַפְקֵד	בְּהַפְקֵד	הַפְקֵד
מֵהַלְדָת	לְהַלְדָת	כְּהַלְדָת	בְּהַלְדָת	הַלְדָת
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
מֵהַנְּלָה	לְהַנְּלָה	כְּהַנְּלָה	בְּהַנְּלָה	הַנְּלָה
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
מֵהַנִּשְׂ	לְהַנִּשְׂ	כְּהַנִּשְׂ	בְּהַנִּשְׂ	הַנִּשְׂ
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

N.
1
5
17
28

R

Con-

Conjugatie H O P H A L.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de הקעל, HOPHAL.

יפקד by zal gestelt worden om te bezoeken, יולד by zal gestelt worden om te baren, &c.

	I	2	2	3	3	I	2	2	3	3	
	G. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	Wy zal-	Gy lieden	Gy lieden	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
	leen.	zult.	zult.								
Cl.											No
1	נפקד	תפקדנה	תפקדו	תפקדנה	יפקדו	אפקד	תפקדי	תפקד	תפקד	יפקד	1
2											
3	נולד	תולדנה	תולדו	תולדנה	יולדו	אולד	תולדי	תולד	תולד	יולד	5
4	נובן	תובננה	תובנו	תובננה	יובנו	אובן	תובני	תובן	תובן	יובן	8
5	נורק	תורקנה	תורקו	תורקנה	יורקו	אורק	תורקי	תורק	תורק	יורק	11
6	נחבא	תחבאנה	תחבאו	תחבאנה	יחבאו	אחבא	תחבאי	תחבא	תחבא	יחבא	16
7	נגלה	תגלינה	תגלו	תגלינה	יגלו	אגלה	תגלי	תגלה	תגלה	יגלה	17
8											
9	נוצא	תוצאנה	תוצאו	תוצאנה	יוצאו	אוצא	תוצאי	תוצא	תוצא	יוצא	21
10	נורה	תורנה	תורו	תורנה	יורו	אורה	תורי	תורה	תורה	יורה	23
11											
12	נראה	תראינה	תראו	תראינה	יראו	אראה	תראי	תראה	תראה	יראה	26
13	נובא	תובאנה	תובאו	תובאנה	יובאו	אובא	תובאי	תובא	תובא	יובא	27
14	נגש	תגשנה	תגשו	תגשנה	יגשו	אגש	תגשי	תגש	תגש	יגש	28
15	נתן	תתננה	תתנו	תתננה	יתנו	אתן	תתני	תתן	תתן	יתן	32
16	נשא	תשאנה	תשאו	תשאנה	ישאו	אשא	תשאי	תשא	תשא	ישא	33
17	נטה	תטינה	תטו	תטינה	יטו	אטה	תטי	תטה	תטח	יטה	34
18	נורם	תותמנה	תותמו	תותמנה	יתמו	אתם	תותמי	תותם	תותם	יתם	38
19	נדד	תדרנה	תדרו	תדרנה	ידרו	אדר	תדרי	תדר	תדר	ידר	41

Con

Conjugatie HITPAHEL.

De VORLEDENE TYT, in de הִתְפַּעֵל HITPAHEL.

הִתְפַּקֵּד by heeft zig onderzocht, הִתְאָמַר by heeft in zig gezegt, &c.

	I G. MF. wy hebben.	2 V. MF. Gy lieden hebt.	2 M. MF. Gy lieden hebt	3 G. E. Zy hebben.	I G. E. Ik heb.	2 V. E. Gy hebt.	2 M. E. Gy hebt.	3 V. E. Zy heeft.	3 M. E. Hy heeft.	
Q.										N.
1	הִתְפַּקְדוּ	הִתְפַּקְדְתֶּם	הִתְפַּקְדְתֶּם	הִתְפַּקְדוּ	הִתְפַּקְדְתִּי	הִתְפַּקְדְתָּ	הִתְפַּקְדְתִּי	הִתְפַּקְדָה	הִתְפַּקְדָה	1
2	הִתְאָמְרוּ	הִתְאָמַרְתֶּם	הִתְאָמַרְתֶּם	הִתְאָמְרוּ	הִתְאָמַרְתִּי	הִתְאָמַרְתָּ	הִתְאָמַרְתִּי	הִתְאָמַרְה	הִתְאָמַרְה	2
3	הִתְוַדַּעְנוּ	הִתְוַדַּעְתֶּם	הִתְוַדַּעְתֶּם	הִתְוַדַּעוּ	הִתְוַדַּעְתִּי	הִתְוַדַּעְתָּ	הִתְוַדַּעְתִּי	הִתְוַדַּעָה	הִתְוַדַּעָה	7
4	הִתְוַבְנַנּוּ	הִתְוַבְנַנְתֶּם	הִתְוַבְנַנְתֶּם	הִתְוַבְנַנּוּ	הִתְוַבְנַנְתִּי	הִתְוַבְנַנְתָּ	הִתְוַבְנַנְתִּי	הִתְוַבְנַנְה	הִתְוַבְנַנְה	8
5										
6	הִתְחַבְּאוּ	הִתְחַבְּאֶתֶם	הִתְחַבְּאֶתֶם	הִתְחַבְּאוּ	הִתְחַבְּאֶתִּי	הִתְחַבְּאֶתָּ	הִתְחַבְּאֶתִּי	הִתְחַבְּאָה	הִתְחַבְּאָה	16
7	הִתְנַלְּנוּ	הִתְנַלְּתֶם	הִתְנַלְּתֶם	הִתְנַלְּלוּ	הִתְנַלְּלִי	הִתְנַלְּלִי	הִתְנַלְּלִי	הִתְנַלְּלָה	הִתְנַלְּלָה	17
8	הִתְאִוְּנוּ	הִתְאִוְּתֶם	הִתְאִוְּתֶם	הִתְאִוּוּ	הִתְאִוְּתִי	הִתְאִוְּתָּ	הִתְאִוְּתִי	הִתְאִוְּתָה	הִתְאִוְּתָה	19
9	הִתְרִאֲנוּ	הִתְרִאֲתֶם	הִתְרִאֲתֶם	הִתְרִאֲנוּ	הִתְרִאֲתִי	הִתְרִאֲתָּ	הִתְרִאֲתִי	הִתְרִאֲתָה	הִתְרִאֲתָה	22
10	הִתְוַדִּיעוּ	הִתְוַדִּיעְתֶּם	הִתְוַדִּיעְתֶּם	הִתְוַדִּיעוּ	הִתְוַדִּיעְתִּי	הִתְוַדִּיעְתָּ	הִתְוַדִּיעְתִּי	הִתְוַדִּיעָה	הִתְוַדִּיעָה	24
11										
12	הִתְרִאֲנוּ	הִתְרִאֲתֶם	הִתְרִאֲתֶם	הִתְרִאֲנוּ	הִתְרִאֲתִי	הִתְרִאֲתָּ	הִתְרִאֲתִי	הִתְרִאֲתָה	הִתְרִאֲתָה	26
13										
14	הִתְנַפְּלוּ	הִתְנַפְּלְתֶם	הִתְנַפְּלְתֶם	הִתְנַפְּלוּ	הִתְנַפְּלִי	הִתְנַפְּלִי	הִתְנַפְּלִי	הִתְנַפְּלָה	הִתְנַפְּלָה	31
15										
16	הִתְנַשְּׂאוּ	הִתְנַשְּׂאֶתֶם	הִתְנַשְּׂאֶתֶם	הִתְנַשְּׂאוּ	הִתְנַשְּׂאֶתִּי	הִתְנַשְּׂאֶתָּ	הִתְנַשְּׂאֶתִּי	הִתְנַשְּׂאָה	הִתְנַשְּׂאָה	33
17										
18	הִתְפַּלְּלוּ	הִתְפַּלְּלְתֶם	הִתְפַּלְּלְתֶם	הִתְפַּלְּלוּ	הִתְפַּלְּלִי	הִתְפַּלְּלִי	הִתְפַּלְּלִי	הִתְפַּלְּלָה	הִתְפַּלְּלָה	39
19	הִתְנוֹדְדוּ	הִתְנוֹדְדְתֶם	הִתְנוֹדְדְתֶם	הִתְנוֹדְדוּ	הִתְנוֹדְדְתִּי	הִתְנוֹדְדְתָּ	הִתְנוֹדְדְתִּי	הִתְנוֹדְדָה	הִתְנוֹדְדָה	41

Conjugatie HITPAHEL.

Het tweede TEGENWOORDIGE kan in deze Conjugatie geen plaats vinden, ziet pag. 86.

De **בִּיטְנִי** TEGENWOORDIGE **פִּיטְ**, in de **דִּתְפַעֵל** HITPAHEL.

מִתְפַקֵּד by is *zig onderzoekende*,
מִתְאָמֵר by is *in zig zeggende*, } &c.

Cl.	V. MI.	M. MI.		V. E.	M. E.	No.
	Zy zyn zig.	Zy zyn zig.		Zy is zig.	Hy is.	
1		מִתְפַקֵּדִים	מִתְפַקֵּדָה	מִתְפַקֵּד	מִתְפַקֵּד	1
2		מִתְאָמְרִים	מִתְאָמְרָה	מִתְאָמֵר	מִתְאָמֵר	2
3		מִתְחַדְעִים	מִתְחַדְעָה	מִתְחַדֵּעַ	מִתְחַדֵּעַ	7
4		מִתְבוֹנְנִים	מִתְבוֹנְנָה	מִתְבוֹנֵן	מִתְבוֹנֵן	8
5						
6		מִתְחַבְּאִים	מִתְחַבְּאָה	מִתְחַבֵּא	מִתְחַבֵּא	16
7		מִתְגַּלִּים	מִתְגַּלִּית	מִתְגַּלֵּה	מִתְגַּלֵּה	17
8		מִתְאֵוִים	מִתְאֵוִית	מִתְאֵוֶה	מִתְאֵוֶה	19
9		מִתְרַאִים	מִתְרַאִית	מִתְרַאֶה	מִתְרַאֶה	22
10		מִתְרַדִּים	מִתְרַדִּית	מִתְרַדֶּה	מִתְרַדֶּה	24
11						
12		מִתְרַאִים	מִתְרַאִית	מִתְרַאֶה	מִתְרַאֶה	26
13						
14		מִתְנַפְּלִים	מִתְנַפְּלִית	מִתְנַפֵּל	מִתְנַפֵּל	31
15						
16		מִתְנַשְּׂאִים	מִתְנַשְּׂאִית	מִתְנַשֵּׂא	מִתְנַשֵּׂא	33
17						
18		מִתְפַּלְּלִים	מִתְפַּלְּלִית	מִתְפַּלֵּל	מִתְפַּלֵּל	39
19		מִתְנַדְּדִים	מִתְנַדְּדִית	מִתְנַדֵּד	מִתְנַדֵּד	41

Con-

Conjugatie H I T P A H E L.

De **צווי** GEBIEDENDE TYT, in
de **הפעל** HITPAHEL.

התפקד onderzoekt uw, } &c.
התאמר zegt in uw, }

De **מקור** ONBEPAALENDE TYT,
in de **הפעל** HITPAHEL.

התפקד onderzoeken, } &c.
התאמר in zig zeggen, }

	V. MΓ.	M. MΓ.	V. E.	M. E.	מ Van	ל Om	כ Als	ב In	Onderzoe- ken.	No
Cl										
1	התפקדנה	התפקדו	התפקדי	התפקדו	מהתפקד	להתפקד	בהתפקד	בהתפקד	התפקד	1
2	התאמרנה	התאמרו	התאמרי	התאמרו	מהתאמר	להתאמר	בהתאמר	בהתאמר	התאמר	2
3	התודענה	התודעו	התודעי	התודעו	מהתודע	להתודע	בהתודע	בהתודע	התודע	7
4	התבוננה	התבוננו	התבונני	התבוננו	מהתבונן	להתבונן	בהתבונן	בהתבונן	התבונן	8
5										
6	התחבאנה	התחבאו	התחבאי	התחבאו	מהתחבא	להתחבא	בהתחבא	בהתחבא	התחבא	16
7	התנלנה	התנלו	התנלי	התנלו	מהתנלות	להתנלות	בהתנלות	בהתנלות	התנלות	17
8	התאווה	התאוו	התאוי	התאוו	מהתאוות	להתאוות	בהתאוות	בהתאוות	התאוות	19
9	התיראנה	התיראו	התיראי	התיראו	מהתירא	להתירא	בהתירא	בהתירא	התירא	22
10	התודעה	התודו	התודי	התודו	מהתודות	להתודות	בהתודות	בהתודות	התודות	24
11										
12	התראנה	התראו	התראי	התראו	מהתראות	להתראות	בהתראות	בהתראות	התראות	26
13										
14	התנפלה	התנפלו	התנפלי	התנפלו	מהתנפל	להתנפל	בהתנפל	בהתנפל	התנפל	31
15										
16	התנשאה	התנשאו	התנשאי	התנשאו	מהתנשא	להתנשא	בהתנשא	בהתנשא	התנשא	33
17										
18	התפללה	התפללו	התפללי	התפללו	מהתפלל	להתפלל	בהתפלל	בהתפלל	התפלל	39
19	התגודנה	התגודו	התגודי	התגודו	מהתגודד	להתגודד	בהתגודד	בהתגודד	התגודד	41

Conjugatie HITPAHEL.

De עתיד, TOEKOMENDE TYT, in de התפעל HITPAHEL.

יתפקד by zal zig onderzoeken, יתאמר by zal in zig zeggen, &c.

	1	2	2	3	3	1	2	2	3	3	
	G. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	V. Mf.	M. Mf.	G. E.	V. E.	M. E.	V. E.	M. E.	
	wy zullen.	Gy lieden zult.	Gy lieden zult.	Zy zullen.	Zy zullen.	Ik zal.	Gy zult.	Gy zult.	Zy zal.	Hy zal.	
Cl.											N.
1	נתפקד	תתפקדנה	תתפקדו	תתפקדנה	יתפקדו	אתפקד	תתפקדו	תתפקד	תתפקד	יתפקד	1
2	נתאמר	תתאמרנה	תתאמרו	תתאמרנה	יתאמרו	אתאמר	תתאמרו	תתאמר	תתאמר	יתאמר	2
3	נתודע	תתודענה	תתודעו	תתודענה	יתודעו	אתודע	תתודעו	תתודע	תתודע	יתודע	7
4	נתבונן	תתבוננה	תתבוננו	תתבוננה	יתבוננו	אתבונן	תתבוננו	תתבונן	תתבונן	יתבונן	8
5											
6	נתחבא	תתחבאנה	תתחבאו	תתחבאנה	יתחבאו	אתחבא	תתחבאו	תתחבא	תתחבא	יתחבא	16
7	נתגלה	תתגלנה	תתגלו	תתגלנה	יתגלו	אתגלה	תתגלני	תתגלה	תתגלה	יתגלה	17
8	נתאוה	תתאוהנה	תתאוו	תתאוהנה	יתאוו	אתאוה	תתאווי	תתאוה	תתאוה	יתאוה	19
9	נתירא	תתיראנה	תתיראו	תתיראנה	יתיראו	אתירא	תתיראוי	תתירא	תתירא	יתירא	22
10	נתודה	תתודינה	תתודו	תתודינה	יתודו	אתודה	תתודוי	תתודה	תתודה	יתודה	24
11											
12	נתראה	תתראינה	תתראו	תתראינה	יתראו	אתראה	תתראוי	תתראה	תתראה	יתראה	26
13											
14	נתנפל	תתנפלה	תתנפלו	תתנפלה	יתנפלו	אתנפל	תתנפלי	תתנפל	תתנפל	יתנפל	31
15											
16	נתנשא	תתנשאנה	תתנשאו	תתנשאנה	יתנשאו	אתנשא	תתנשאי	תתנשא	תתנשא	יתנשא	33
17											
18	נתפללו	תתפללנה	תתפללו	תתפללנה	יתפללו	אתפלל	תתפללי	תתפלל	תתפלל	יתפלל	39
19	נתגודד	תתגודדנה	תתגודדו	תתגודדנה	יתגודדו	אתגודד	תתגודדי	תתגודד	תתגודד	יתגודד	41

Z. E. S.

Z E S T I E N D E H O O F T S T U K .

Van het Onderwys in een Werkwoord.

NA dat ons in deze Tafels der Conjugaties, de *Gevalen in een Werkwoord*, luit pag. 57, bestaande in de **TYT**, **PERZOOM**, **ZOORT**, **GETAL**, **GEBOUW**, volleedig zyn vertoont; blyft ons nog overig de **הוראה** *het Onderwys*.

De **הוראה** *het Onderwys*, is; om ieder Werkwoord te beproeven, of het een **פועל יוצא** *uitgaant Werk*, of een **פועל עומד** *byblyvent Werk* is.

Om zulks aanstonts te ontdekken; nemen wy altoos tot een toets; het vraagwoordeken **מה** *Wat*, al waar het zelve, voor een Werkwoord kan plaats vinden? zulks is een **פועל יוצא** *uitgaant Werk*, als;

Van **שמר** *hy heeft bewaart*, kan gevraagd worden **מה שמר** *Wat heeft hy bewaart?* Ergo een **פועל יוצא** *uitgaande Werk*.

In tegendeel by al zodanige Werkwoorden alwaar dit vraagwoordeken **מה** *Wat*, voor het zelve, geen plaats kan vinden? zulks is een **פועל עומד** *byblyvent Werk*, als;

Van **שכב** *hy heeft neder gelegen*, kan niet gevraagd worden **מה שכב** *Wat, heeft hy nedergelegent?* Ergo een **פועל עומד** *byblyvent Werk*.

De nootzakelykheit dezès te weten, is; om dat alle Uitgaande Werkwoorden, staande in de **KAL**, kunnen overgaan in de **NIPHAL**, als;

Van **שמר** in de **KAL**, *by heeft bewaart*, wort gezegt **נשמר** in de **NIPHAL** *by wort bewaart*.

Dog in de Byblyvende Werkwoorden, schoon dezelve in de **KAL** voorkomen, kan de **NIPHAL** geen plaats vinden, als;

Van **הלה** in de **KAL**, *by heeft gewandelt*, kan niet gezegt worden **נהלה** in de **NIPHAL** *by wort gewandelt*.

Aldus ontmoeten ons ook eenige Werkwoorden, die maar alleen in de **NIPHAL**, en niet in de **KAL** voorkomen, en egter als of zy in de **KAL** stonden moeten aangemerkt worden, als;

נשבע *by heeft gezworen*, in plaats van **שבע** *by heeft gezworen*.

נלחם *by heeft gestreden*, in plaats van **לחם** *by heeft gestreden*.

De reden dezès zyn, om dat in diergelyke Werkingen, een Tegenwerker is (waar over wy na dezen breetvoeriger zullen handelen in onze volgende TRACTAAT over de kragt en Eigenschap der Werkwoorden, en derzelver Oorsprong en afkomst.)

Van ieder Werkwoord dat in de KAL een פועל עומד byblyvent Werk is, als;

שָׁבַת by heeft gewoont, kan niet gevraagd worden מָה שָׁבַת was heeft by gewoont, zo als boven gezegt is.

Maar wanneer ons zo een woort in de PIHEL ontmoet, als;

שָׁבַת by heeft neerslig gewoont, is onzigen gezegt.

Daarom moet dit Byblyvent Werkwoord שָׁבַת in de PIHEL opgenomen worden, als of daar stont;

וַיִּשְׁבֹּת in de HIPHIL by heeft doen wonen, is de regte zin van שָׁבַת.

Zo verandert dan dit woort שָׁבַת in de PIHEL van zyn Natuur, in plaats van een Byblyvent, wort zulks een Uitgaant Werk aangemerkt in de HIPHIL.

Hier by vint ons toets-woordeken מָה ook wederom plaats, als;

מָה שָׁבַת Wat heeft by doen wonen, in de PIHEL.

Is even eens gezegt als of 'er stont;

מָה הִשְׁבִּית Wat heeft by doen wonen, in de HIPHIL.

Nog moeten wy weten, dat eenige Werkwoorde die ons in den Activus KAL ten quade voorkomen, dezelve in tegendeel door den Activus PIHEL, ten goede moeten begrepen worden, als;

הִטָּא in de KAL, by heeft gezondigt, te weten, ten quade.

הִטָּא in de PIHEL, by heeft ontzondigt, te weten, ten goede.

קָקַל in de KAL, by heeft stene geworpen, te weten, ten quade.

קָקַל in de PIHEL, by heeft stene ontworpen, te weten, ten goede.

De HITPAHEL, vertoont zig zomwylen (dog zeer zelden,) in de gedaante van de NIPHAL, als;

2 Sam. 20. vs. 10. וַיִּשְׁמַר by heeft zig zelve behoet, moest anders volgens de NIPHAL, te regt vertaalt worden, by wierde behoet.

Zo dat de NIPHAL alhier even zo veel wil zeggen, als of 'er stont;

וַיִּשְׁמַר by heeft zig zelve behoet, in de HITPAHEL.

Spreuk.

Spreuk. 7. vs. 6. *אֲנִי הָיִיתִי כִּי אֲבַחֵם* ik hebbe uitgezien, moest anders volgens de NIPHAL, te regt vertaalt worden, *ik ben gezien*.

Zo dat de NIPHAL hier wederom wil zeggen, als of 'er stont;
אֲנִי הָיִיתִי כִּי אֲבַחֵם ik hebbe uitgezien in de HITPAHEL.

Hier uit blykt dat wy alle Werkwoorden moeten beproeven op dat wy deszelfs ware zin en kragt der zaken weten te doorgronden.

De *בְּנֵינִים* Conjugaties Vervoegingen aldus klaarder dan oit door iemand afgehandelt hebbende, keren wy ons tot de *מִלֵּוֹת* Adverbia, Redengevers.

Z E V E N T I E N D E H O O F T S T U K .

Van de מִלֵּוֹת, een Adverbium, Redengever.

Worden in Plurali Meervoudig genaamt;

מִלֵּוֹת הַחֲבוּר Adverbia Conjunctiva, de *i'Zamenvoegende Redengevers*; of Koppel-woorden, die alle andere Naam- en Werkwoorden aan malkander voegen, om dezelve in hunne *Connexie, i'Zamenbang*, een goede reden en zin te geven.

Dezelve zyn van verscheide natuur, wy zullen alleen de Hoofden der zelve, onder wiens bewint zy staan, optellen.

Adverbium, een Omstant woort.

Pronomen, een Voornaam.

Prepositio, een Voorwoord.

Conjunctio, een Voegwoord.

Interjectio, een Beweegwoord.

Deze tonen ons wie de Werker, en wie het Bewerkte is; daarom worden dezelve ook wel genaamt *מִלֵּוֹת הַטַּעַם* *Woorden der Reden*, om dat zy de Reden verstaanbaar maken. Want indien dezelve niet daar by gevoegt waren, zo zouden wy geen zin daar uit kunnen maken, als; *אֵל* aan, *כִּי* want, *אֲךָ* maar, *עִם* met, en zo voorts alle de volgende, zyn zin sleutels, om de zin der woorden voor de ogen onzes verstands te openen.

Een Redengever heeft op zig zelfs geen zin, daarom kan ook geen Redengever op het einde van een vers in den Text voorkomen, zo ook niet by de grote Redenschyder genaamt אֲתִיקָא, waar van wy meerder zien zullen onder de regels der Accenten.

De Redengevers bestaan zomtyts uit drie grontletters, zomtyts uit meer of minder.

Ook wel uit *Composita Zamengestelde*, met een der letters קלכ te plaatsen voor een der perzonelyke letters, als; קי in my, קכמ gelyk gy lieden, וך tot ons.

Zomtyts zyn dezelve *Derivatif, Afkomstig*, van een grontwoort, die door af, of toedoening van letters, zig dan als Redengevers vertonen.

Andere wederom zyn *Relativa, Betrekkelyke: Interrogativa, Navragende: Possessiva, Bezittende: Optativa, Wenscbende: Demonstrativa, Betonende.*

Andere wederom zyn *Copulativa, i'Zammbindende: Disjunctiva, Losmakende: Adversativa, Tegenkantende: Electiva, Uitgelezene: en zo meer andere.* Ook vinden wy eenige daar de perzonen bygevoegt worden, eenenige niet, zo als die in Order van het Alpha Beth ons alhier voorkomen.

אבל *maar, nogtans.*
אבי *eilaas.*
אבה *acb.*
אני *waar.*
או *ofte.*
ארות *om, aangaande; komt van אור, wy vinden het zelve ook met על daar voor, als על ארות van wegen.*
אוי } *wee.*
איה }
אולם *voorwaar, nogtans,* } *van או.*
אלי } *misschien.*
אני }
או } *doen, ter dier tyt, wy vinden*
אוי } *het zelve ook met מן daar voor, als מן או van die tyt af, van dat.*
אח *acb, boe, wy vinden het zelve ook met een ה daar voor, als; ה אח haba.*
אחל *och dat, och ofte.*
אחר *acbter, na, daar na, na dato, wy vinden het zelve ook met בן agter bygevøegt, als אחרי בן.*
אה *waar.*
איכה *waar zyt gy.*
אי *waar, het zelve komt ook met זה agter, als; אי זה waar dog, wie dog, boedanig dog.*

איה }
איכה } *boe, waar dog, waar been.*
איכה }
אין } *niet, niemand, neen, geen,*
אין } *wy vinden het zelve ook met een ש daar voor, als; אין ש uit niet, van waar, ook zien wy dezelve met een כ daar voor, als; כאן by na, bykans niet.*
אך *Alleentlyk, dan nog, nogtans, maar, voorwaar.*
אכן *voorwaar, zeker, vastelyk.*
אל *niet, ei niet, niet dog.*
אלה } *deze.*
אל }
אלו *indien.*
אל } *tot, aan, by, op, met, tegen.*
אלי } *boven, over.*
אללי *by, wee, komt van לל.*
אם *indien, of zo wanneer.*
אמנם *voorwaar, te weten, waarachtig.*
אני } *ik, ik ben.*
אני }
אנהו } *wy.*
גהו }
אן } *waar been, ook vinden wy*
אנה } *אנה ואנה tot boe lang, אנה אנה berwaarts en derwaarts, het komt*

komt ook met een א in de plaats van de ה, als; אָנָה אָנָה *ey lieve, ik bid.*

אָךְ *ook, ja ook, en als het woort כִּי daar agter volgt, als; אַחַדְבֵּי hoe veel te meer, hoe veel te min.*

אִם־נִיט, niemand, behalven.

אֵצֶל *by, na by.*

אִשֶׁר *dat, het gone, het welke.*

אִתָּהּ }
אִתְּךָ } *gy.*

אֵת *met, aan, by.*

אִתָּם } *gy lieden, ook vinden wy*
אִתָּן } *אתננה.*

ב

בְּגַלְל *om oorzaak, van גַּלְל*

בֶּרֶךְ *alleen, ook vinden wy een ל voor, als; לְבַדְּךָ alleen, behalven, byzonder, van בְּרַדְּךָ*

בִּי *ey lieve, liever dog.*

בֵּין *tusschen, het midden.*

בְּלִי } *niet, geenzins, zonder, behalven.*
בְּלִיתִי }

בְּלִעְדֵי *behalven, uitgenomen.*

בְּעֵבֶר *om, om dat, op dat, van עֵבֶר*

בְּשֵׁנִים *om dat ook, van שֵׁנִים*

ג

גַּזְזֵה *deze.*

גַּם *ook.*

ד

דַּי *genoegzaam.*

ה

הִיא *ziet.*

הִיָּד *een weerklank, een manier van roepen om de werkluiden t'gelyk aan te itellen.*

הִיא *ach.*

הִיא *by.*

הִיא *zy, ook הִיא*

הִם } *zy lieden, mannelyk.*
הֵמָּה }

הִיא } *ach, wee, weeklage.*
הִיא }

הִיא } *zy lieden, vrouwelyk.*
הֵמָּה }

הִיא *berwaarts.*

הִיא } *ziet.*
הִיא }

ז

זֶה *deze, dit, mannelyk.*

זֶה } *deze, dit, vrouwelyk.*
זֵה }

זֶה } *deze, dit, Comm. gemeen.*
זֵה } *behalven, uitgenomen.*

ח

חָוֵּץ *buiten, behalven, uitgenomen.*

ט

טַרְם *nog niet, te voren, voor en al eer.*

,

יַעַן *om dat, nadien, want.*

כ

כַּךְ *nu, al voor lang.*

כֹּחַ *zo, alzo, aldus, het komt ook voor met עַר als עַר כֹּחַ*

tot hier, dus lang, dus verre.

כֵּן *alzo, recht, wel, ja, komt ook met een ל voor, als; לָכֵן daarom, עַל־כֵּן om dat, item, עַר־כֵּן tot hier toe, van כֵּן.*

כִּי *dat, want, om dat, wanneer, alhoewel, derhalven, komt ook met een ה voor, הַכִּי is het niet om dat, ook עַד־כִּי tot dat, ook כִּי אִם zo wanneer, maar, alhoewel, dat, indien.*

כִּקְחָה *alzo.*

כָּל } *al, alle, gantsch, geheel, al-*
 כֻּל } *les, komt van כָּלֵל.*

T

ל

לֹא } *neen, niet; הֲלֹא en הֲלוֹא is*
 לֹא } *het niet.*

לִי } *och, och dat, misschien, in-*
 לֹא } *dien, ey lieve.*

לִי } *ten zy, ten zy niet.*
 לֹא }

לָזוֹ } *deze, Commun. gemeen*
 הֲלֹא } *geflagt.*

לְמַעַן } *om, op dat, komt van עָנָה.*

מ

מַדּוּעַ *waarom, komt van יָדַע.*

מַה } *wat, koe, welke, ook לְמַה*
 מַה } *waarom, item מַה־מַה hoe veel,*
 מַה } *hoe lang, ook עַר־מַה hoe*
dikwils, tot hoe lang, ook
מַה־עַל מַה waar over, over wat,
waarom

מִי *komt niet voor, maar wort gebuikt by een der dienstbare letters מְלִכָּה, om dat geen letter alleen kan voorkomen, zo wort מִי daar by gevoegt, om een woort uit te maken, en zomtyts geeft de ו de perzoon met eenen te kennen, als;*

מִי לְמִי tot hem, tot hun lieden.

מִי מִי ge'yk, als.

מִי מִי in, met.

מי

מי *wie*, item בְּשֵׁלְמִי *om wien*.
 מן } *uit, van, meer dan, voor,*
 מני } *om.*
 מתי *wanneer*; item עַד־מָתִי *tot*
boe lang.

נ

נָא *ey lieve, ik bidde, nu.*

ע

עַד } *tot, tot aan, tot dat, terwyl,*
 עַד } *als nog, item: עַד הֵנָּה: עַד*
 עַד־אֲשֶׁר *tot dat. item עַד הֵנָּה*
 עַד־מָתִי *tot bier toe. item*
 עַד־אֵן *boe lang, tot boe lang.*
 item בְּעַד *voor, om door.*
 עוֹד *nog meer, daarna, nog. item*
 עַד־בְּעַד *terwyl nog, zo lang nog.*
 עַל } *op, om, voor, tegen, om dat,*
 עָלַי } *met, in, door, boven, na,*
na by.
 item עַל־בֵּן *daarom, derhalven.*
 item עַל־כִּי *om dat.*
 item מֵעַל *van boven, van over.*

עִם *met, by, van.*
 עִמִּי *met my, by my.*
 עִמָּת }
 לְעִמָּת } *tegen over.*
 מִלְעִמָּת }
 עִצְמִי *by zelfs.*
 עִתָּה *nu, van עִתָּה.*

פ

פֹּה } *alhier, herwaarts.*
 פֹּא }
 item עַד פֹּה *tot bier toe.*
 item מִפֹּה *van daar.*
 item אִפֹּה *waar dog.*
 item אִפּוֹא *nu.*
 פִּי *na.*
 item לְפִי *nu.*
 item עַל פִּי *nu.*
 פָּנַי *voor bet gezigt.*
 item לְפָנַי *voor in bet gezigt,*
van פְּנֵה.

ך

רַק *alleen maar.*

ש

שָׁל *van, van wegen, dat gene, aan.*
 שָׁם } *aldaar.*
 שָׁמָּה }

ת

תּוֹךְ *bet midden.*
 תּוֹחַ *onder.*

Van de *Adverbia, Omstand-woorden,*
 gaan wy over tot de *Nomina,*
Naamwoorden.

A G-

A G T I E N D E H O O F T S T U K .

Van de שמות NOMINA, NAAMWOORDEN.

EEn שם *Nomen, Naam*, of שמות *Namen*, zyn in menigte zeer veel onderscheiden, zo als de Text ons dezelve opgeeft; waar door wy alle dingen een Naam geven, op dat een ander moge weten, van wie, van waar, van wat, wy sprekende zyn, het zy Levend of Levenloos, Zienlyk of Onzienlyk, Beweeglyk of Onbeweeglyk.

Om nu het eene van het ander te onderscheiden, zullen wy Negen onderscheidentlyke Naamwoorden alhier onderzoeken, genaamt

שם עצם הפרטי	<i>Particulare,</i>	<i>Eigen Naam,</i>	als, Noach, Abraham, Mozes, &c.
שם עצם הכללי	<i>Collectivum,</i>	<i>Bebelzende,</i>	als, Leven, Mensch, Zaat, Dier, Gout, &c.
שם הנגזר	<i>Derivatium,</i>	<i>Spruitende,</i>	als, Scheynen, het Oosten, van זרח &c.
שם המקרה שם הפעולה	} <i>Accidens,</i> - -	} <i>Gevallige,</i> <i>Werkzaam,</i>	} als, Wysheit, Wit, Root, Sterkte, &c.
שם התואר			
שם הנדרף	<i>Synonymum,</i>	<i>Vervolglyke,</i>	als, שמש de Zonne, חמה de Zonne, &c.
שם המושאל	<i>Accomodatium,</i>	<i>Ontleende,</i>	als, ראש het Hooft, ראש den Top des Bergs, &c.
שם החם	<i>Gentilitium,</i> -	<i>Geslagt,</i>	als, Een Hebreuwer, een Egyptenaar, &c.
שם המצטרף	<i>Relativum,</i>	<i>Betrekkelike,</i>	als, Vader, Zoon, Heer, Knecht, &c.

Laat ons deze Negen Naamwoorden, ieder bijzonder, wat nader onderzoeken.

De שם עצם הפרטי *Particuliere Eigen Naam* is, waar by iemand genaamt wort, als;

Mannen,	נח, אברהם, משה,	<i>Noach, Abraham, Moser.</i>
Vrouwen,	שרה, חנה, לאה,	<i>Sarah, Channa, Leah.</i>
Steden,	ציון, נינוה, נוב,	<i>Zion, Ninive, Nob.</i>
Lantschappen,	בבל, מצרים, גשן,	<i>Babel, Egypten, Gosen.</i>
Bergen,	כרמל, סיני, תבור,	<i>Karmel, Sinai, Thabor.</i>
Rivieren,	פרת, ירדן, קדרון,	<i>Euphrat, Jordaan, Kidron.</i>

Deze *Particuliere Eigen Namen* worden onderscheiden van alle andere Naamwoorden door *Zes Aanmerkingen*.

1. Voor Eerst, konnen twe van deze *Particuliere Eigen Namen*, op mal-kander volgende, geen *קְסִיכוּת Connexie, Aanbegting*, maken, als;
 נֹחַ בָּבֶל Noach, Babel, heeft geen *Connexie*, om dat het twe *Eygen Naamwoorden* zyn.

Maar wel, als by een *Eygen Naam* een van de andere voorgemelde *Naamwoorden* staat, als;

זֶרַע אֲבְרָהָם het *Zaad Abrahams*, dit heeft *Connexie*, het zaad is *Bebelbelzende*, en Abraham *Eygen*.

מֶלֶךְ בָּבֶל *Koning Babels*, dit ook, *Koning is Gedaante*, en Babel *Eygen*, en zo voorts kunnen alle andere Naamwoorden *Aanbegtinge* maken tot de *Eygen Namen*.

2. Ten Tweden, konnen de *Eygen Naamwoorden* de ה bekenntmaker voor niet aannemen, als;

אֲבְרָהָם *Abraham*, is wel, en niet הֲאֲבְרָהָם, *de, die, deze, Abraham*; 't is kwalyk.

Maar wel by een der andere voorgemelde 8 Naamwoorden kan de ה bekenntmaker voorkomen, als by voorbeelt, by een *Vervolglyk Naamwoort* שֶׁשֶׁשׁ *Zonne*, הַשֶּׁשֶׁשׁ *de Zonne*, is wel gezeit, en zo voorts kan de ה bekenntmaker voor allen, alleen niet voor de *Eygen Namen*, voorkomen.

3. Ten Derden, konnen de *Eygen Namen* geen רְבִימ Pluralis, *Meervoudige*, door ים, of וַת, aannemen, als van מֹשֶׁה; *Moses*, zynde een *Eygen Naam*, kan niet gezegt worden מֹשֶׁהִים *Mosessen*.

Maar wel by een der andere voorgemelde 8 Naamwoorden vint het meervoudige plaats, als by voorbeelt, by een *Ontleent Naamwoort*, רֵאשִׁי *Hooft*; רֵאשִׁים *hoofden*, is wel gezeit.

Of, by een *Betreklyk Naamwoort* אָב *Vader*; אֲבוֹת *Vaders*, is ook goet.

En zo voorts kunnen de andere, maar niet de *Eygen Namen*, in het Meervoudige voorkomen.

4. Ten Vierden, kunnen de *Eygen Namen* geene perzonelyke aangezels agter aannemen.

Als

Als van נֹחַ, *Noach*, zynde een *Eygen Naam*, kan men niet zeggen נָחַךְ, נָחַד, נָחוּ, *myn, uw, zyn, Noach*.

Maar wel agter een *Bebelzent Naamwoort*, als זָהָב *Goud*, זָהָבִי, זָהָבְךָ, זָהָבוֹ, *zyn, uw, myn Goud*.

En zo voorts kunnen de andere, maar niet de *Eygen Namen*, perzonlyke aanhangzels agter aannemen.

5 Ten Vyfden, kunnen de *Manl. Eygen Namen* door de ה agter niet in נִקְבָּה *bet Vrouwelyk* veranderen.

Als van אַבְרָהָם *Abraham*, zynde een *Manl. Eygen Naam*, kan men niet zeggen אַבְרָהָמָה een *Abrahaminne*.

Maar wel agter een *Gedaante Naam*, als מֶלֶךְ *Koning*, מַלְכָּה *Koniginne*.

En zo voorts kunnen de andere 8, maar niet de *Manl. Eygen Namen*, door de ה in het *Vrouwelyke* overgaan.

6 Ten Zesden, kunnen de *Eygen Namen* geen בְּנִינִים *Conjugatie, Vervoeging*, van tyt, nog perzoon, aannemen.

Als van אַבְרָהָם *Abraham*, zynde een *Eygen Naam*, kan men niet zeggen אַבְרָהָמָה *gy hebt geabrahamt*.

Maar wel van een *Gedaante Naam*, als חָכֵם *wys*, חָכְמָה *gy zyt wys geweest*.

En zo voorts kunnen de andere 8, maar niet de *Eygen Namen*, zig in tyden, en perzonen vervoegen.

Het gezag der *Eygen Namen* gezien hebbende gaan wy over tot de *Bebelzende Namen*.

De שֵׁם עֵצִים הַכֹּלֵל *Nomen Collectivum*, een *Albebelzende Naam*, bestaat in al wat רוּחַ *Swygent*, צִמָּח *Spruitende*, חַי *Levent*, of מְדַבֵּר *Sprekend* is.

רוּחַ de *Swygende*, zyn Stenen, Gout, Zilver, Koper, Yfer, Staal, &c.

צִמָּח de *Spruitende*, zyn Bomen, Zaat, Bloemen, Gras, Kruiden, &c.

חַי de *Levende*, zyn Gedierten, Vogelen, Viſſchen, &c.

מְדַבֵּר de *Sprekende*, zyn Redelyke, als God, Engelen, Menſchen, &c.

De *Swygende*, zyn onderfch: van de *Levende*, *Sprekende*, en *Spruitende*, als de *Saraonix*, is onderfch: van de *Leeuw*, *Judab*, en *Blom*.
 De *Spruitende*, zyn onderfch: van de *Levende*, *Sprekende*, en *Swygende*, als een *Roos*, is onderfch: van de *Duif*, *Rebecca*, en de *Rots*.
 De *Levende*, zyn onderfch: van de *Sprekende*, *Swygende* en *Spruitende*, als een *Lam*, is onderfch: van *Adam*, *Steen*, en *Vygeboom*.
 De *Sprekende*, zyn onderfch: van de *Levende*, *Swygende*, en *Spruitende*, als *Eva*, is onderfch: van de *Slang*, *Gout*, en *Zaat*.
 voorts de רוֹמֵם *Swygende* Albehelzende, zyn *Steenen*, *Gout*, *Yfer*, &c. Dog *Diamant*, *Ducaat*, *Spyker*, &c. zyn *Zwygende* Eig. Namen.
 צִמְחָה *Spruitende* Albehelzende, zyn *Boom*, *Zaat*, *Bloem*, &c. Dog *Vyg*, *Tarwe*, *Lelie*, zyn *Spruitende* Eygen Namen.
 חַי *Leevende* Albehelzende, zyn *Gedierten* &c. Dog *Adam*, *Eva*, *Slang*, *Duif*, &c. zyn *Levende* Eyg: Namen.
 מְדַבֵּר *Sprekende* Albehelzende, zyn *Redelyke*, Dog *Enoch*, *Abraham*, *Sara*, *Rebecca*, &c. zyn *Sprekende* Eygen Namen.
 Van de *Albehelzende* gaan wy over tot de *Spruit Namen*.

De שֵׁם הַנְּגוּר *Nomen Derivativum*, *Spruit Naam*, is een Naam, die van een voorgaande *Eygen Naam*, of *Werkwoord*, afkomstig is, als; יִצְחָק *Isaac*, komt van צָחַק *Lachen*, מְרִירָה het *Oosten*, komt van רָרָה *Schynen*.

Van de *Spruitende* gaan wy over tot de *Gevallige*.

De שֵׁם הַמְקֵרָה *Nomen Accidens*, *Gevallige Naam*, (dog eenige noemen dezelve שֵׁם הַפְּעוּלָה *de Werksame Naam*;) is een Naam, die in zig zelve alleen zonder beelt is, maar werkende, uitgaande, of toevallende op iets anders, dat beeldelyk is, als;

חֲכָמָה *Wysheit*, גְּבוּרָה *Sterkte*, טוֹבָה *Goetheit*, חַיִּיל *Deugt*, &c.

Zo mede de *Coleuren*, *Wit*, *Swart*, *Root*, *Blauw*, *Geel*, *Groen*, &c.
 Van de *Gevallige* gaan wy over tot de *Gedaante Naam*.

De שֵׁם הַתּוֹאֵר *Nomen Formæ*, *Gedaante Naam*, is een Naam, die het beelt of onderwerp ontfangen heeft, na de wil, of aart, van de *Gevallige Werkzaamheit*, als;

חֲכָמָה is, *Wysheit*, van daar zeit men חָכָם een *Wys MAN*, of *VROUW*, &c.
 גְּבוּרָה is, *Sterkte*, van daar zeit men גִּבּוֹר een *Sterk MAN*, of *VROUW*, &c.

De

טוֹב is, *Goet*, van daar zeit men טוֹב een *Goet MAN*, of *VROUW*, &c.
 שׁוֹר is, *Swartigheid*, van daar zeit men שׁוֹר een *Swart MAN*, of *VROUW*, &c.
 Van de *Gedaante* gaan wy over tot de *Vervolgelyke Namen*.

De שֵׁם הַתְּרִדָּף *Nomen Synonymum*, *Vervolgelyke Naam*, is, dat men een en dezelve zaak door verscheide grontwoorden kan noemen, als;
 יָרַח *de Maan*, לְבָנָה *de Maan*, סִהַר *de Maan*, שֶׁשֶׁשׁ *de Son*, חַמָּה *de Son*, &c.
 Het onderscheit derzelve, als mede hoe, en wanneer wy nu dit of dat moeten nemen, zal ons het *Woorde-boek* hier agter aanwyzen.
 Van de *Vervolgelyke* gaan wy over tot de *Ontleende Namen*.

De שֵׁם הַמְשָׁאֵל *Nomen Accommodatum*, *Ontleende Naam*, is, wanneer een *Eygen Naam* zig ontleent van, of aan, een ander, als;
 ראש is, *het Hoofd*, zo van menschen als van andere schepselen; wanneer nu dit woort ראש aan de top van een Berg geleent wort, dan zeit men ראש הַהָר *den top des Bergs*, zo ook wanneer,
 יָד *een Hand*, wort geleent aan den oever der riviere.
 יַרְדֵּן *den oever der Jordane*, &c.

Van de *Ontleende* gaan wy over tot de *Geslacht Namen*.

De שֵׁם הַיְחָס *Nomen Gentilitium*, *Geslacht Naam*, is, wanneer iemand na zyne *Geboorte*, *Afkomst*, *Stam*, *Familie*, *Volk*, *Stad*, of *Land*, genaamt wort, als;
 עִבְרִי *een Hebreewer*, מִצְרִי *een Egyptenaar*, רִאֲבִיבִי *een Rubeniter*; &c.
 Van de *Geslacht-* gaan wy over tot de *Betrekkeleyke Namen*.

De שֵׁם הַמְצִמָּה *Nomen Relativum*, *Betrekkeleyke Naam*, is een *Naam* daar iets aangehegt is, zonder het welk dezelve niet kan verbeeld worden, als;
 אָב *Vader*, deze *Naam* is betrekkeleyk op een בֶּן *Zoon*, of בַּת *Dogter*; zonder welke een *Vader* geen *Vader* zyn kan, zo ook,
 אֲדוֹן *Heer*, deze *Naam* is betrekkeleyk op een עֲבָד *Knecht*, of אֲמָה *Dienstvaagt*, zonder welke een *Heer* geen *Heer* kan genaamt worden, item אִישׁ *Man*, deze *Naam* is betrekkeleyk op een אִשָּׁה *Vrouw*, zonder welke een *Man* geen *Man* zyn kan, en zo voorts.

Van de *Betrekkeleyke Namen* gaan wy over om te zien hoe eenige *Naamwoorden* uit *Werkwoorden* geboren worden door de *Letteren* נְחֻמָּנִי.

N E G E N T I E N D E H O O F T S T U K .

De Letters וְהֵאֱמַנְתִּי maken een Werkwoord tot een Naamwoord.

DE Naamwoorden worden meerendeels geboren uit Werkwoorden, wanneer een der zeven Dienstbare Letteren וְהֵאֱמַנְתִּי voor, midden, of agter, tot dien einde daar in bevonden word, als;

N A A M W O O R D E N .

W E R K W O O R D E N .

הַנְּחָה <i>Rustplaats</i> , komt van	נָח <i>Rusten</i> , hier is de ה voor by gedaan de ח agt:
אֶצְבַּע <i>een Vinger</i> , - - -	צָבַע <i>Verwen</i> , - - א voor by gedaan. (is vrouf:
מִשְׁכָּן <i>Tabernakel</i> , - - -	שָׁבַן <i>Wonen</i> , - - ט voor by gedaan.
נַפְתָּלִי <i>Naphtali</i> , - - -	פָּחַל <i>Worstelen</i> , - - נ voor by gedaan.
תְּרוּמָה <i>Hef-offer</i> , - - -	רוּם <i>Verbogen</i> , - • ת voor by gedaan.
יָדָר <i>Oly</i> , - - - - -	צָהַר <i>Licht</i> , - - י voor by gedaan.
עוֹרֵב <i>een Rave</i> , - - -	עָרַב <i>Mengen</i> , - - ו in 't midden by gedaan.
יְדֻלְמוּת <i>Idelheit</i> , - - -	רִיק <i>Uyngieten</i> , - - ט agter by gedaan.
חַלּוֹן <i>Venster</i> , - - -	חָלַל <i>Doorboren</i> , - - נ agter by gedaan.

Het gebeurt ook wel, dat een en dezelve letter van וְהֵאֱמַנְתִּי en voor, en agter, te gelyk gevonden word, als;

הַמְּאָרַת *Heerlykheit*, van פָּאָר *Vercieren*, } Hier is de ת voor, en agter,
תְּלַבְשָׁתָּה *Kledingge*, van לְבַשׁ *Bekleden*, } bygedaan.

Ook gebeurt het, dat de letter ן van וְהֵאֱמַנְתִּי in het midden geplaatst zynde, niet alleen het *Werkwoord*, tot een *Naamwoord* maakt, maar ook te gelyk in zig vervat den Dubbelaar van de even voorgaande letter, als;

By voorbeeld תְּמַנְנוּ *Volbragt*, in plaats van תְּמַנְנוּ, komt van תְּמַנְנוּ *Volmaken*.
aldus מְעוֹנֵיהֶם *hare kastelen*, in plaats van מְעוֹנֵיהֶם, komt van עָזוּ *Sterk zyn*.

Het zelve doet ook de א, als;

בְּזָאוּ *zy hebben gerooft*, in plaats van בְּזָאוּ, komt van בָּזוּ *Roven*.

Wy

Wy moeten de Wortel van de Naamwoorden door die zelve weg als van de *Werkwoorden* zoeken, tot dat wy het Grontwoort hebben, van waar het *Naamwoord* afkomstig is, het zy een Volmaakt, Gebrekkig, of Letter-rullent *Naamwoord*, als;

עַר *een Getuige*, is een *Naamwoord*, van het *Werkwoord* עָוַר *betuigen*.

Hier rust de ו van וְהֵאֲמַנְתִּי in עַר, ergo Gebrekkig, aldus.

כֶּתֶן *Geschenk*, is een *Naamwoord*, van het *Werkwoord* נָתַן *geven*.

Hier ontbreekt de ך van וְהֵאֲמַנְתִּי in כֶּתֶן ergo Gebrekkig.

Tot besluit dezès dient, dat na de letters וְהֵאֲמַנְתִּי, altoos een rustende Schevah volgt.

Van de Gemaakte *Naamwoorden* door de letters וְהֵאֲמַנְתִּי keeren wy ons tot de *Getalnaamen*.

TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de Getallen.

Al eer wy tot de *Getalnaamen* overgaan, zullen wy erinneren ons eerste begin, pag. 2. daar wy gezien hebben, dat de Hebreen hunne Cyfergetallen verbeelden door hunne letters, zulks is al van ouds af, en nog by verkorting, dog in de Text van geen gebruik, om dat alle Getallen in dezelve woordelyk geschreven staan. Wy hebben dus gezien, dat betekend word door

400, 300, 200, 100, 90, 80, 70, 60, 50, 40, 30, 20, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1
 א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת

Wanneer men nu een Getal tusschen de 10, en 20 wil maken; dan neemen wy de (ו) Voor, en een van zyn voorgaande letter, Agter dezelve, als;

20, 19, 18, 17, 16, 15, 14, 13, 12, 11
 כ, ט, יח, יז, יד, טו, יד, יג, יב, יא

V

Dog

Dog het is een gebruik, dat de 15 gemaakt wort door de טו en niet door de טז; om dat deze twee laatste Letteren den NAAME DES HEEREN betekenen.

Komen wy boven de 20, tot 100, dan staat het getal dat boven de 10 is, ook Voor, als;

490, 98, 87, 76, 65, 54, 43, 32, 21
תצט, צה, פז, עו, סה, נד, מג, לכ, כא

Willen wy nu een Getal boven de 499 maken, dan worden ordinair de 5 Finaal Letteren gebruikt, als de

ך	500	of anders	תק	500
ם	600	- - -	תר	600
ן	700	- - -	תש	700
ף	800	- - -	תת	800
ץ	900	- - -	תתק	900

Lopen wy verder tot de 1000, en daar boven, dan krygen de Letteren een streepje, als;

10000 י, 9000 י, 8000 י, 7000 י, 6000 י, 5000 י, 4000 י, 3000 י, 2000 י, 1000 י
90000 י, 80000 י, 70000 י, 60000 י, 50000 י, 40000 י, 30000 י, 20000 י

Wy stellen een Voorbeelt, na de Scheppinge der Werelt ח הַק 5500.

4
40
30
20
6
6
4
40
300
10
8
6
4
6
4
6
500

De Hebreuwen maken hun zelfs veel speculatie, om dit, of dat, Jaargetal, uit deze, of gene woorden te vinden, als; נחן geeven.

נ	=	50
ח	=	400
ן	=	50
<hr/>		
		500

Of van eenige Letteren in een woort, die zy dan wat groter schryven, als;

נחן ende zy zullen geeven, dit maakt een getal als boven.

נ	=	50
ח	=	400
ן	=	50
<hr/>		
		500

Of uit een geheel vers des Bybels, als 2 Sam. 22. vs. 51.

מגדיל ישועתי מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולירשיו עד עולם

Dit vinden wy overgezet, Een toren der Verlossingen zyns Konings; en by doet goedertierenheit aan zyn Gezalfden, aan David, en aan zyn zaad tot in eeuwigheit.

Wan;

Wanneer wy nu een zeker Jaargetal uit deze of een andere **TEXT** willen opmaken, dan kiezen wy (indien zy daar in te vinden zyn,) uit dezelve zo veel Getal-letters, als wy tot ons begeert Jaargetal nodig hebben, dezelve vergrotende opgetelt gelyk hier, maken 500, en worden genaamt **מספר קטן** het *klein Getal*.

Dit moeten wy verstaan 5500 Jaar na de Schepping der Werelt, om dat de Duizende Jaargetallen by de Hebreen stilwygende verstaan worden.

Indien wy de Duitfche Jaargetallen uit deze zelfde **TEXT** willen opmaken, dan moet het bovenstaande Getal 500 vermeerdert worden met nog 240.

Tot dien einde laat ons by de 500 uit dezelve **TEXT** nog daar toe voegen een $\overset{200}{7}$ en $\overset{40}{D}$ facit $\frac{240}{740}$ Jaar, wil zeggen 1740 Jaar.

Aldus maakt men van geheele Woorden, of van eenige Letters in een woort, of anders van eenige Letters uit een geheel vers, een toepasselyk Jaargetal, zulks alleen verbeeldende door het klein getal onder de 1000, om dat de Duizende Jaargetallen der Werelt ieder een bekend zyn.

Van dit kort berigt der Cyffers, of Lettergetallen, gaan wy over tot de *Getalnaamen*, zo als ons dezelve in de *Text* woordelyk voorkomen.

EENENTWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de מספר Getalnaamen.

DE **מספר** *Getalnaamen*, zo als die by woorden in de *Text* ons voorkomen, hebben ook een Mannelyk, en Vrouwelyk geslagt (dog veranderlyk), en het teken van hun Geslagt is srydende tegens de Or- der van andere Naamwoorden.

Dezelve bestaan in **ENKELDE**, **TIEN**, **HONBERT**, en **DUIZENT-GETALLEN**.

De **ENKELDE** van 1 tot 10, zyn Enkelvoudig *Tellende*, of *Aanbegteude*.

Zo wel de eene als de andere, hebben beide een Mannelyk, en ook een Vrouwelyk geslagt.

Tellende Mannelyk.

- אֶחָד 1
- שְׁנַיִם 2
- שְׁלוּשָׁה 3
- אַרְבָּעָה 4
- חֲמִישָׁה 5
- שֵׁשׁ 6
- שִׁבְעָה 7
- שְׁמוֹנֶה 8
- תְּשֻׁעָה 9
- עֶשְׂרֵה 10

Deze zyn niet alleen *Tellende* van 1 tot 10, maar ook zo als ze hier staan onveranderlyk, *Aanbegtende*, aan alle getallen, die boven de 10 lopen tot in het oneindige.

Ook by alle zaken, die men tellen wil in het Mannelyke, en worden geplaatst wel voor, ook wel agter de getelde zaaken, die Mannelyk zyn.

Hier zien wy, dat van 3 tot 10, de ה agter, anders Vrouwelyk, hier agter de *Tellende* Mannelyk is, srydende tegens de order, van andere Naamwoorden.

Tellende Vrouwelyk.

- אֶחָד 1
- שְׁתַּיִם 2
- שְׁלוּשָׁה 3
- אַרְבָּעָה 4
- חֲמִישָׁה 5
- שֵׁשׁ 6
- שִׁבְעָה 7
- שְׁמוֹנֶה 8
- תְּשֻׁעָה 9
- עֶשְׂרֵה 10

Deze zyn alleen *Tellende* van 1 tot 10, en kunnen van 11 tot 19, aan geen zaak, nog Getal, voor of agter, gehegt worden, dus moeten de *Aanbegtende* zelfs zo lang gebruikt worden.

Maar by de 21 en daar boven in het oneindige worden deze by alle Getallen, en Zaken, die Vrouwelyk zyn, het zy voor, of agter bygevoegt.

Hier zien wy, dat de *Tellende* Vrouwelyk agter zeer veranderlyk zyn.

Aanbegtende Mannelyk.

- אֶחָד 1
- שְׁנַיִ 2
- שְׁלוּשָׁת 3
- אַרְבָּעָת 4
- חֲמִשָּׁת 5
- שֵׁשֶׁת 6
- שִׁבְעָת 7
- שְׁמוֹנֶת 8
- תְּשֻׁעָת 9
- עֶשְׂרֶת 10

Deze zyn alleen *Aanbegtende* by de אלפים *Duizenden*, Meervoudig, Mannelyk, dog by אלף, Eenvoudig, dan de *Tellende* voorts by alle getelde zaken, die Mannelyk zyn.

En kunnen nooit agter, maar altoos voor, de getelde zaak in het Mannelyke plaats vinden.

Hier zien wy van 3 tot 10 de ת agter, die anders de Constructie, dog alhier het Mannelyke, te kennen geeft.

Aanbegtende Vrouwelyk.

- אֶחָד 1
- שְׁתַּי 2
- שְׁלוּשָׁת 3
- אַרְבָּעָת 4
- חֲמִישָׁת 5
- שֵׁשֶׁת 6
- שִׁבְעָת 7
- שְׁמוֹנֶת 8
- תְּשֻׁעָת 9
- עֶשְׂרֶת 10

Deze zyn alleen *Aanbegtende* by de Getallen van 11 tot 19, dog daar boven niet; dan worden de *Tellende* by alle de overige Getallen aangehegt.

Zo kunnen dan deze ten principaal ook nooit anders als voor de getelde zaak in het Vrouwelyke plaats vinden.

Hier zien wy wederom dat de *Aanbegtende* Vrouwelyk agter zeer veranderlyk zyn.

De

De Enkelde van 1 tot 10 aldus gezien hebbende gaan wy over tot de Tien Getallen.

De TIEN Getallen lopen van 11 tot 99.

Wanneer wy aan de Getallen boven de 10 komen, dan valt de ה agter עשרה weg, en blyft עשר.

Van 11 tot 19, deze worden gemaakt uit de TIEN agter, en een ENKELT Getal voor dezelve.

Mannelyk van 11 tot 19:

- 11 אחד עשר
- 12 שנים עשר
- 13 שלשה עשר
- 14 ארבעה עשר
- 15 חמשה עשר
- 16 ששה עשר
- 17 שבעה עשר
- 18 שמונה עשר
- 19 תשעה עשר

Ook עשתי עשר.
Ook שבע עשר.

Dat het woort עשתי den-ken, hier voor 1, by de 10 gebruikt wort, is, om dat wy nu twee getallen beginnen in gedachten te houden, namentlyk de Tien en een Enkelde, volgens Aben Esra, over Numeri 7. vs. 72.

Vrouwelyk van 11 tot 19.

- 11 אחת עשרה
- 12 שתי עשרה
- 13 שלש עשרה
- 14 ארבע עשרה
- 15 חמש עשרה
- 16 שש עשרה
- 17 שבע עשרה
- 18 שמונה עשרה
- 19 תשע עשרה

Ook עשתי עשר.
Ook שנים עשר.

Waarom hier het woort עשתי, denken, voor Een, by de Tien gebruikt wort, zien wy in de reden hier tegen over.

Hier zien wy van 13 tot 19, de ה agter de Tellende, wederom Mannelyk, tegens de order van andere Naamwoorden.

Hier zien wy van 11 tot 19, de ה agter het TIEN-Getal, wederom in het Vrouwelyk, Conform met andere Naamwoorden.

Van 20 tot 90, deze worden uit de ENKELDE Meervoudig gemaakt door de י agter, als;

עשרים, שלשים, ארבעים, חמשים, ששים, שבעים, שמונים, תשעים

Van 21 tot 29, en zo voorts tot 99, deze worden gemaakt uit een Meervoudige TIEN voor, en een ENKELT Tellende agter dezelve, in het Mannelyk en Vrouwelyk geflagt.

Mannelyk van 21 tot 99.

- עשרים ואחד 21
- שלושים ושנים 32
- ארבעים ושלשה 43
- חמשים וארבעה 54
- ששים וחמשה 65
- שבעים וששה 76
- שמונים ושבעה 87
- תשעים ושמונה 98
- תשעים ותשעה 99

Hier staan de Meerdere voor, de Mindere agter.
 Daar tegen worden ook de Mindere wel voor, en de Meerdere agter gestelt, als אחד ועשרים 21, &c. Mannelyk.

Vrouwelyk van 21 tot 99.

- עשרים ואחת 21
- שלושים ושתים 32
- ארבעים ושלש 43
- חמשים וארבע 54
- ששים וחמש 65
- שבעים ושש 76
- שמונים ושבע 87
- תשעים ושמונה 98
- תשעים ותשע 99

Hier staan de Meerdere ook voor, en de Mindere agter.
 Daar tegen worden ook de Mindere wel voor, en de Meerdere agter gestelt, als אחת ועשרים 21, &c. Vrouwelyk.

De TIEN Getallen van 11 tot 99 aldus gezien hebbende, gaan wy over tot de HONDERT Getallen.

De HONDERT Getallen lopen van 100 tot 900.

- מאה - - - 100
- מאתים Dual. 200
- מאת שלש 300
- מאת ארבע 400
- מאת חמש 500
- מאת שש 600
- מאת שבע 700
- מאת שמונה 800
- מאת תשע 900

Wy hebben boven gezien, dat de ENKELDE, en ook de TIEN Getallen, beide Mannelyk, en ook Vrouwelyk zyn, en het Meervoudige Tien door de 10 alleen Mannelyk is.
 Daar tegen zyn de Hondert van מאה in Meervoudig מאות, alleen Vrouwelyk.

De HONDERT Getallen van 100 tot 900 aldus gezien hebbende, gaan wy over tot de DUIZENT Getallen.

De DUIZENT Getallen, lopen van 1000 tot in het oneindige, dezelve worden genaamt אלפים Duizenden, en רבבות Tien Duizenden.

אלף

אֶלֶף	Eenv.	1000
אֲלָפִים	Dual, t. wew.	2000
שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים		3000
אַרְבַּעַת אֲלָפִים		4000
חֲמִשָּׁת אֲלָפִים		5000
שֵׁשֶׁת אֲלָפִים		6000
שִׁבְעַת אֲלָפִים		7000
שְׁמוֹנַת אֲלָפִים		8000
תִּשְׁעַת אֲלָפִים		9000
עֶשְׂרֵת אֲלָפִים		10000

Hier zien wy van 3 tot 10, de *Aanbegtende*, Mannelyk, by de אלפים *Duizenden*, zo als boven by de Mannelyke *Aanbegtende* gezegt is.

רְבוּא of רְבוּ	Manl.	} 10000
רֵבָבָה of רֵבבוֹת	Vrou	
רְבוּ וְשְׁמוֹנַת אֲלָפִים		18000
רְבוּתִים	Dual.	20000
עֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה אֶלֶף		25000
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף		30000
כָּאָה אֲלָפִים		100,000
כַּמֵּאתִים אֶלֶף		200,000
שֵׁשׁ כַּמֵּאוֹת אֶלֶף		600,000
רְבוּא רֵבבוֹת	10 <i>Duizentmaal</i> 10 <i>Duizent</i> of 100 <i>Mil-</i>	
	<i>lioenen.</i>	

Uit deze kunnen wy nu alle Getallen, zo Mannelyk, als Vrouwelyk, na ons believen, verder *Componereen*.

Hier by dient ons nog te weten, dat de א nu en dan voor ontbreekt, als Ezech. 33. vs. 30. נָרַד voor אָרַד *Een*.

En dat de Getallen zomtyts *Aanhangfels* hebben, als;

שְׁנַיִם } *hun twee Mannelyk.*
 שְׁנַיִתָּה } *hun twee Vrouwelyk.*

Na dat wy de *ENKELDE*, *TIEN*, *HONDERT*, en *DUIZENT* *Getallen*, gezien hebben, gaan wy over tot het *Duaal*, of het *Twee-Getal*.

Het *DUAAL*, of *Twee-Getal*, wort gekent door de ם agter, met een *Patach* onder de voorgaande letter, dezelve zyn in *Getallen* maar 4, zonder meer, als;

שְׁנַיִם	<i>Twee.</i>
כַּמֵּאתִים	<i>Twee Hondert.</i>
אֲלָפִים	<i>Twee Duizent.</i>
רְבוּתִים	<i>Twintig Duizent.</i>

Zo als hier by de *Getallen*, zo vint ook het *DUAAL* plaats by alle andere *Zaken*, die volgens de *natuur* niet meer, als uit twee gelyke bestaan, als;

יָד } *een Hant, יָדַי Hands,*
 אוָר } *een Oor, אוָרַי Ooren,* } en zo voorts;

Van het *DUAAL* gaan wy over tot *Getallen van Order*:

De

De Getallen van ORDER hebben een Rang van 1 tot 10 zonder meer; dezelve besluiten in zig eene Ordening van een reeds voorgaand of nog volgend Getal, trapswyze zo wel in het Mannelyk, als Vrouwelyk geslagt.

MANNELYK.

ראשון *Eerste.*
שני *Twede.*
שלישי *Derde.*
רביעי *Vierde.*
חמישי *Vyfde.*
ששי *Zesde.*
שביעי *Zevende.*
שמיני *Agtste.*
תשיעי *Negende.*
עשירי *Tiende.*

Deze Mannelyke GEORDENDE worden gekent door de (9) agter, genaamt Jod המספר, en staan altoos agter de zaak die getelt wort, als; יום רביעי *Vierde Dag;* en zo voorts; Dag is Mannelyk.

VROUWELYK.

ראשונה *Eerste.*
שנית: *Twede.*
שלישית: *Derde.*
רביעית *Vierde.*
חמישית *Vyfde.*
ששית *Zesde.*
שביעית *Zevende.*
שמינית *Agtste.*
תשיעית *Negende.*
עשירית: *Tiende.*

Deze Vrouwelyk GEORDENDE worden gekent door de ית agter, staan insgelyks agter de zaak die getelt wort, als; שנה רביעית *bes Vierde Jaar;* en zo voorts. Jaar is Vrouwelyk.

De Vrouwelyke GEORDENDE dienen ook alleen (of schoon de getelde Zaak Mannelyk was,) altoos voor Gedeelte Getallen, als een $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{10}$ gedeelte.

Dog dan staat het GEORDENT Getal voor, en de getelde of gedeelde Zaak agter, als;

שלישית השקל *Een derde, van een Sikkel.*

רביעית ההין *Een vierde, van een Hin, zynde een mate van natte waren.*

עשירית האפה *Een tiende, van een Epba, zynde een mate van droge waren.*

Hier mede de Getallen, (zo kort als doenlyk,) afgehandelt hebbende, gaan wy over tot de *Constructie*.

TWEE:

TWE E-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de קְמִינּוּת Constructie, het Verband.

DE קְמִינּוּת *Constructie, het Verband*, is de staat der Verbindinge van Twee naast malkander volgende Naamwoorden, daar de *Genitivus* של *des*, of de *Ablativus* מִן *van*, schoon afwezende, nogtans een derzelve, tusschen beide moet verstaan worden, het welke wy ontdekken, of door de ה agter het eerste woord, in plaats van de ה, in *Singulari*, *Eenvoudig*, als;

תְּחִלַּת שֶׁל קֶצֶר *begin des Oogstes*, zo veel als of 'er stond תְּחִלַּת קֶצֶר.

Hier verbeelt de ה agter, de *Constructie* in *Singulari*.

Of door de (י) agter met een voorgaande (-), in *Plurali*, *Meervoudig*, als;

דְּבָרִים שֶׁל אֱלֹהִים *De woorden van God*, zo veel als of 'er stond דְּבָרֵי אֱלֹהִים.

Hier verbeelt de (י) agter, met een voorgaande (-) de *Constructie* in *Plurali*.

Hier tegen vinden wy Negen soorten van Naamwoorden, die deze Merktekens van de ה, nog (!), agter niet hebben, maar onveranderlyk de *Constructie* zonder *Aanhangzel* uit haar zelfs mede brengen, zo wel in het *Een* als *Meervoudige*, beide in het *Mannelyk* en *Vrouwelyk* geslagt.

1. Wanneer een woord twee *Segols* heeft? Zo een wort genaamt, *Nomen Segolta*, als;

כֶּסֶף שֶׁל אִישׁ *Zilver des mans*, in plaats van כֶּסֶף אִישׁ, staat in *Mascul. Singulari*.

אֶרֶץ שֶׁל יְהוּדָה *Het Land van Juda*, in plaats van אֶרֶץ יְהוּדָה, staat in *Femin. Singulari*.

- 2 Wanneer een woort uit twee Syllaben bestaat, wiens eerste een *Cholem*, en de tweede een *Segol* is, als;
 הַרְשׁ יָמִים *een maand der dagen*, in plaats van הַרְשׁ שֶׁל יָמִים, staat in *Masculino Plurali*.
- 3 Wanneer de Eerste een *Patach*, en de Twede een *Schurik* heeft, als;
 מַבּוּר *navel*.
- 4 Wanneer de Eerste een *Patach*, en de Twede een *Chirik* heeft, als;
 אֲמִיץ *sterk*.
- 5 Wanneer de eerste een *Schewab*, en de Twede een *Cholem* heeft, als;
 אֶרֶץ *afgrond*.
- 6 Wanneer de Eerste een *Schewab*, en de Twede een *Schurik* heeft, als;
 זָבֹוּל *Woonplaats*.
- 7 Wanneer de Eerste een *Schewab*, en de Twede een *Tzeere* heeft, als;
 זָבֵב *een Wolf*.
- 8 Wanneer de Eerste een *Schewab*, en de Twede een *Chirik* heeft, als;
 גָּבִיר *een Heer*.
- 9 Findelyk wanneer een woort Agter eindigt met een ה, als;
 פְּרוּכָה *een Voorbangsel*. Ziet.
 Exod. 35. vs. 12. פְּרוּכַת הַמָּקֹוּד *Voorbang des Dekfels*, in plaats van
 פְּרוּכַת שֶׁל הַמָּקֹוּד, staat in *Feminino Plurali*.

Zo hebben wy dan gezien, dat wanneer Twee Naamwoorden malkander volgen, en het Eerste van dien is gelyk een' der bovengemelde, dat het zelve zonder aanhangzel uit zyn Eigen natuur de Constructie mede brengt.

Ook vinden wy Zes soorten van Naamwoorden, die haar natuurlyke Punctatiën veranderen, zo wanneer dezelve in de Constructie voorkomen, op de volgende wyze.

1. Alle woorden die op het einde een ה, en onder de Voorgaande letter een *Segol* hebben, deze veranderen in de staat der Constructie, de
 (·) *Segol*, in een (·) *Tzeere*, als;
 מַעֲשֵׂה *Werk*, op zig zelfs, en מַעֲשֵׂה *werk des*, in den staat der Constructie.
2. Dog wanneer een woord maar uit twee letters bestaat, en zulks met een (·) *Tzeere*, als dan is het Contrarie, zo dat de *Tzeere* verandert in een *Segol*, als;
 בֵּן *een zoon*, op zig zelfs, en בֶּן *een-zoon des*, in de staat der Constructie.

3 We-

- 3 Wederom alle woorden, die uit twee syllaben bestaan, en de eerste heeft een (·) *Kametz*, zo verandert dezelve door de Constructie in een (:): *Schevab*, als;
 עָבֹד *Eere*, op zig zelfs, en עָבֹד *Eere des*, in de staat der Constructie.
- 4 Dog by aldien de tweede een (·) *Kametz* heeft, zo verandert die in een (-) *Patach*, als;
 אוֹצֵר *Schat*, op zig zelfs, en אוֹצֵר *Schat des*, in de staat der Constructie.
- 5 Zo ook als zy beide een (·) *Kametz* hebben, dan verandert de eerste in een (:): *Schevab*, en de ander in een (-) *Patach*, als;
 דָּבָר *een woort*, op zig zelfs, en דָּבָר *woort des*, in den staat der Constructie.
- 6 Nog eens, als de eerste een (-) *Tzeere*, en de tweede een (·) *Kametz* heeft, dan verandert de (-) *Tzeere* in een (:): *Schevab*, en de (·) *Kametz* in een (-) *Patach*, als;
 לֵב *herte*, op zig zelfs, en לֵב *herte des*, in de staat der Constructie.

Zo dat de Constructie op deze manier alleen, de Vocaal doet veranderen.

Daarentegen ontmoeten ons woorden, die niet alleen de Vocalen; maar ook nevens die, de Letters doen veranderen, op twederly manier.

- 1 Namentlyk de Vrouwelyke Naamwoorden, die agter een ה hebben, deze veranderen door de Constructie de ה agter in een ת, en de voorste (·) *Kametz* in een (-) *Patach*, als;
 שְׂמֵחָה *Blydschap*, op zig zelfs, en שְׂמֵחָה *Blydschap des*, in de staat der Constr.
- 2 Insgelyks zo een woort met een ה agter, uit meer dan twee Syllaben bestaat, welkers twee laatste beide een (·) *Kametz* hebben, zo veranderen die beide, (item de ה in een ת) door de Constructie in twee *Segols*, als;
 מְמַלְכָה *Koningryk*, op zig zelfs, en מְמַלְכָה *Koningryk des*, in de staat der Constructie.

Hier mede van de verandering der Vocalen en Letters te gelyk afstappende;

Staat ons nog te bezien een regel, waar in niet alleen de *Chirik* in een *Tzeere* verandert, maar daar zelfs een geheele letter agter weggenomen wort, door de Constructie, als;

- דְּבָרִים *woorden*, op zig zelfs, en דְּבָרֵי *woorden des*, in de staat der Constr.

Deze regel heeft alleen plaats by het Mannelyk geslagt, dat altoos door de ׀ gekent word.

Den staat der Constructie, of Verbindinge van twee Naamwoorden naast malkander volgende, agter met een ׀ of ׀, - - - in 2 Regulen.
 Of in de onveranderlyk staan blyvende Woorden en Vocalen, in 9
 Of die haar Punctatiën alleen veranderen, - - - in 6
 Of die de Vocalen en Letteren te gelyk veranderen, - in 2
 Of die niet alleen de Vocaal veranderen, maar agter zelfs een Letter verliezen, - - - - - in 1 Regul.

Aldus gezien hebbende, gaan wy over tot de Veranderingen der Vocalen.

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK

Van de Verandering der Vocalen.

DE Verandering der Vocalen geschied om Vier oorzaken.
 Eerstelyk om de כְּנִי, zynde de Perzonelyke Aanhangezelen, als Pag. 36 is gezien.

Ten Tweden om de סְמִיכוֹת, zynde de Constructie, hier laatst boven afgehandelt.

Ten Derden om de נְקֻבָּה, het Vrouwl. geslagt, } Deze beide zullen ons al-
 Ten Vierden om de רְבוּי, het Meervoudige. } hier vertoon worden.

Nog is een vyfde Oorzaak, (dog die hoort hier niet), maar zal by de טַעֲמִים, *Accenten*, te pas komen.

De Vocalen, die om deze twee laatste Oorzaken zig veranderen, zyn Vier, te weten.

De Kametz, Tzeere, Segol, en Cholem.

De twee eerste Oorzaken der Verandering in de Vocalen hebben wy voor heen onder de כְּנִי, Pag. 36, en laatst onder de סְמִיכוֹת, afgehandelt.

Ons begin, of derde Oorzaak der Verandering in de Vocalen, is dan de נְקֻבָּה, het *Vrouwelyke geslagt*, dat niet alleen door de Verandering der Vocaalen. Maar wel voornamelyk door de Verandering der Letters, van een ה of ת agter aan een woort gekent wort, gelyk ons zulks in de Conjugatiën overvloedig is aangewezen.

De

De נקבה, of *Vrouwelyke Geslagtnaam*, met een ה of ת agter dezelve, zyn meerendeels afkomstig van het Mannelyk geslagt, als; מלכה *Koninginne*, Vrouwelyk met een ה, afkomstig van מלך, Mannel. חותנת *Schoonmoeder*, Vrouwel. met een ת, afkomstig van חותן, Mannel.

Nogtans vinden wy eenige die niet afkomstig, maar zelfs eigen Vrouwelyke Grontwoorden zyn, als;

איה *een Exter*, Vrouwel. met een ה, } Deze zyn niet afkomstig van het Mannelyk, maar zelfs Eigen Vrouwelyke Grontwoorden.
דלת *een deure*, Vrouwel. met een ת, }

Zo vinden wy ook zelfs Eigen Vrouwelyke Grontwoorden zonder ה of ת, als;

ארץ *Aarde*, Vrouwel. is zonder ה of ת, een zelfs Eygen Vrouwel. Grontw.

By deze drie laatste voorbeelden, heeft de Verandering der Vocalen geen plaats.

Alleen wanneer de נקבה, *Vrouwelyk*, van het Mannelyk afkomstig zyn, wiens eerste Syllabe begint met een der vier boven gemelde Vocalen, dan verandert die eerste Vocaal Mannelyk, onder de eerste letter Vrouwelyk, in manier als volgt.

De KAMETZ verandert in een SCHEVAH.

גדול *groot*, Mannel. } Hier verandert de ק Kametz voor Mannelyk in een ש Schevab voor Vrouwelyk, en zo meer.
גדולה *grote*, Vrouwel. }

חכם *een Wys*, Mannel. } Hier verandert de ק Kametz voor Mannelyk in een פ Fagtpatach voor Vrouwelyk, om dat de eerste letter dezès van חכמה is, zo komt in plaats van een Schevab een Fagtpatach, en zo meer.
חכמה *een Wyze*, Vrouwel. }

Hier tegen vinden wy een Exempel, Jerem. 3. vs. 10.

בנוד *trouwloos*, Mannel. } Hier blyft de ק Kametz voor Mannelyk ook een ק Kametz voor Vrouwelyk onveranderlyk, zonder meer.
בנודה *trouwloos*, Vrouwel. }

Insgelyks blyven de Vocalen onveranderlyk by alle Beider-Geslagtwoorden, namentlyk wiens eerste een Kametz, de tweede een Segol is, en die agter met een ה eindigen, als;

שדה *Akker*, Mannel. } Is Beider-Gemeen geslagt, en zo meer.
שדה *Akker*, Vrouwel. }

Wederom het zelve, wanneer een Mannelyk woort met een Kametz, uit eene Syllabe bestaat, als;

עב *een balk*, Mannel. } Hier blyft de Kametz onveranderlyk, om dat het Mannelyk woort met een Kametz uit eene Syllabe bestaat.
עבה *een balk*, Vrouwel. }

Zo als hier nu der woorden eerste Syllabe, met een (◌) *Kametz* voor, onveranderlyk is;

Aldus blyven ook de zelve, wanneer de laatste Syllabe een *Kametz* is, onveranderlyk, als;

חָכֵם *een wys, Mannel.* } Hier zien wy de ח met een *Kametz*, Mannelyk, tweede Syllabe, ook ח met een *Kametz*, Vrouwelyk, onveranderlyk.
חָכְמָה *een wyze, Vrouwl.* }

Alleen een woort, wiens laatste Syllabe een *Kametz* is, word verandert, te weten;

קָטָן *klein, Mannel.* } Hier is de tweede Syllabe טָ met een *Kametz*, Mannelyk, verandert in טַ met een *Patach*, Vrouwelyk.
קָטְנָה *kleine, Vrouwl.* }

Van de קָמֶץ *Kametz*, gaan wy over tot de verandering van de זֵרֵי *Tzeere*.

De TZEERE verandert in een SCHEVAH.

Wanneer in het Mannelyk de eerste Syllabe een *Chirik*, *Cholem*, of ander Vocaal is, [uitgezondert de *Kametz*], en dat een tweede Syllabe met een *Tzeere* volgt, dan verandert die *Tzeere* in een *Schevah*, Vrouwelyk, als;

עֵר *blind, Mannel.* } Hier zien wy de י *Tzeere*, tweede Syllabe, Mannelyk, verandert in יַ *Schevah*, Vrouwelyk.
עֵרָה *blind, Vrouwl.* }

בּוֹנֵד *trouwloos, Mannel.* } Hier zien wy de י *Tzeere*, tweede Syllabe, Mannelyk, verandert in יַ *Schevah*, Vrouwelyk.
בּוֹנֵדָה *trouwloze, Vrouwl.* }

Dog by aldien de eerste Syllabe een *Kametz*, en de tweede een *Tzeere* is, dan blyft de *Tzeere* onveranderlyk, als;

כָּבֵד *zwaar, Mannel.* } Hier zien wy de י *Tzeere*, tweede Syllabe, Mannelyk, blyft ook י *Tzeere*, Vrouwelyk, onveranderlyk.
כָּבֵדָה *zware, Vrouwl.* }

זָקֵן *oud, Mannel.* } Hier zien wy het zelve, in de י *Tzeere*, Mannelyk, blyft ook י *Tzeere*, Vrouwelyk.
זָקֵנָה *oude, Vrouwl.* }

Dereeden, waarom de vocalen by het Vrouwelyk in een *Schevah* veranderen, is, om het woort zo veel mogelyk maar door twee Syllaben gemakkelyker te doen uitspreken.

Hier

Hier tegen vinden wy evenwel woorden van drie Syllaben, wiense eerste een *Cholem*, en tweede een *Tzeere* is, die onveranderlyk blyft, en agtervolgt worden van een *Kametz*, als;

נוֹטֵר <i>bewarende</i> , Mannel. }	} Hier zien wy de eerste Syllabe <i>Cholem</i> met een ׀ <i>Tzeere</i> , Mannelyk, ook met een ׀ <i>Tzeere</i> , Vrouwelyk, onveranderlyk.
נוֹטְרָה <i>bewarende</i> , Vrouwl. }	
סוֹרֵר <i>afwykende</i> , Mannel. }	} Hier zien wy met een ׀ <i>Tzeere</i> , wederom het zelve, staande beide in de Conjugatië, קָל בְּיוֹנֵי פֶעַל, dog komt weinig voor.
סוֹרְרָה <i>afwykende</i> , Vrouwl. }	

Van de זֵיִר *Tzeere*, gaan wy over tot de verandering van de סְגוֹל *Segol*.

De SEGOL veranderd in een SCHEVAH.

Wanneer een Naamwoort uit twee *Segols* bestaat, Mannelyk, dan verandert de eerste in een *Patach*, en de tweede in een *Schevab*, Vrouwelyk, als;

מֶלֶךְ <i>Koning</i> , כֶּנֶשׁ <i>Lam</i> , Manl. }	} Hier zien wy de twee <i>Segols</i> Mannelyk, in het Vrouwelyk verandert, de eerste in een <i>Patach</i> , en de tweede in een <i>Segol</i> .
מַלְכָּה <i>Koninginne</i> , כֶּנֶשָׁה <i>Lam</i> , Vrouwl. }	
ook כֶּנֶשָׁה אֵל	

Zo vinden wy ook Naamwoorden met twee *Patachs*, die eigentlyk behoorden twee *Segols* te hebben, dog om dat hun tweede letter van אֶחָדָע, een Keelletter is, daarom nemen dezelve in plaats van twee *Segols*, onder het Mannelyk twee *Patachs* aan, welkers tweede verandert in een *Jagt-Patach*, Vrouwelyk, als;

נֶגֶר <i>Jongeling</i> , נֶחַל <i>beeke</i> , Manl. }	} Hier zien wy de ן en ף met een <i>Patach</i> , Mannelyk, in het Vrouwelyk verandert in een <i>Jacht-patach</i> .
נְעָרָה <i>Jonge dogter</i> , נְחָלָה <i>beeke</i> , Vrouwl. }	

Zoude anders zyn נֶחַל - נְעָרָה, indien het geen ן of ף van אֶחָדָע Keelletters waren.

En by aldien de derde een Keelletter van אֶחָדָע is, dan verandert de tweede *Segol* Mannelyk, in een *Patach*, en *Schevab* Vrouwl. als;

רָשָׁע *Goddeloosheit*, Mannelyk.
 רָשְׁעָה *Goddeloosheit*, Vrouwelyk.

Om

Om dat altoos, waar de eerste letter een *Segol*, ook de tweede vast een *Segol* is.

En wanneer de tweede een *Segol* is, daar een *Tzeere* voorgaat, dan verandert de *Tzeere* in een *Segol*, en de *Segol* in een *Schevah*, als;

אֵפֶת <i>Vleugel</i> , Mannel. } אֵפֶת <i>Vleugel</i> , Vrouwl. }	Hier verandert de אֵ <i>Tzeere</i> , Mannelyk, in een אֵ <i>Segol</i> , Vrouwelyk, en de אֵ <i>Segol</i> Mannelyk, in een אֵ <i>Schevah</i> , Vrouwelyk.
--	--

Van de סֵטֶל *Segol*, gaan wy over tot de verandering van de חֹלֶם *Cholem*.

De CHOLEM verandert in KAMETZ-CHATUPH.

Wanneer de Eerste Syllabe Mannelyk een *Cholem* is, zo verandert die Vrouwelyk byna nooit. Dog zo het gebeurt, dan verandert dezelve in een *Kametz Chatuph*, als;

אֵלֶךְ <i>lengte</i> , Mannel. } אֵלֶךְ <i>lengte</i> , Vrouwl. }	Hier zien wy de <i>Cholem</i> en <i>Segol</i> Mannelyk verandert in een <i>Kametz Chatuph</i> en <i>Schevah</i> Vrouwelyk.
--	--

Daar zyn eenige Naamwoorden, die door geen verandering der Vocalen van het Mannelyke tot het Vrouwelyke kunnen overgebracht worden, als;

Van אֶבֶד *knecht* kan men niet zeggen אֶבֶדָה *dienstmaagt*, en zo meer andere.

De Verandering der Vocalen om de נִקְבָה, *het Vrouwelyke*, aldus gezien hebbende, zo gaan wy over tot de Verandering om de רַבּוּי, *het Meervoudige*.

VIER

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de Verandering der Vocalen om de רבוי, het MEERVOUDIGE Mannelyke Geslacht.

WY hebben reeds meer dan eens gezien dat het Veelvoudige Mannelyk door de ם agter verbeelt wort, als;
טוב *goed, goetheit*, Enkelvoudig: טובים *goede, goedbeden*, Meerv. Manl.

En dat het Meervoudige Vrouwelyk door de ות agter bygevoegd gekent wort, als;
טובה *goed, goedheit*, Enkelvoudig, טובות *goede, goedbeden*, Meerv. Vroul.

Insgelyks, dat het *Dualis, Tweevoudig*, door de ם met een voorgaande *Patach* agter bygevoed, zig veroot, als;
קַרְנַיִם *boorens*, קַנְפַיִם *vleugels*, dit getal is beider gemeen, zo Manl. als Vroul.

Dog wanneer de derde letter in het Enkelvoudige een ה Vrouwelyk is, dan verandert die ה in een ח *Dual. Vrouwelyk*, als;
שפה *een lip*, Enkelvoudig, שפתיים *lippen*, Tweevoudig Vrouwelyk.

Dit vooraf herhaalt hebbende, laat ons nu zien.

De Verandering der Vocalen by het MEERVOUDIGE MANNELYK.

In de Eerste Syllabe.

Wanneer in het Eenvoudige, de Eerste Syllabe een *Kametz, Tzeere*, of *Segol* is, dan verandert die by het Meervoudige in een *Schevab*, als;

דָּבָר *een woort*, Eenvoudig, דְּבָרִים *woorden*, Meervoudig, hier verandert de דָּ Eenvoudig in דְּ Meervoudig.

סֵפֶר *een boek*, Eenvoudig, סְפָרִים *boeken*, Meervoudig, hier verandert de סֵ Eenvoudig in סְ Meervoudig.

מֶלֶךְ *een Koning*, Eenvoudig, מְלָכִים *Koningen*, Meervoudig, hier verandert de מֶ Eenvoudig in מְ Meervoudig.

Y

Op

Op deze wyze ook, wanneer in het Eenvoudige de tweede Syllabe, (in plaats van een *Segol*,) een *Patach* heeft, dan verandert de eerste *Segol* in een *Schevab*, Meervoudig, als;

פֶּרַח *een bloem*, Eenvoudig, פְּרָחִים *bloemen*, Meervoudig, hier verandert de פֶּ Eenvoudig in de פְּ Meervoudig.

Wanneer in het Eenvoudige de Eerste een *Cholem* is, en de tweede een *Segol* of *Patach*, dan verandert de *Cholem* in een *Schevab* by het Meervoudige, als;

קוֹמֵץ *een band vol*, Eenvoudig, קוֹמְצִים *banden vol*, Meervoudig, hier is de tweede een *Segol*, en word verandert קו in קֹ Meervoudig.

פּוֹעֵל *werk*, Eenvoudig, פּוֹעֲלִים *werken*, Meervoudig, hier is de tweede een *Patach*, en word verandert פּו in פּוֹ Meervoudig.

En by aldien de eerste Grontletter, waar op de *Cholem* volgt, een Keelletter is, dan verandert die *Cholem* in een *Fagt-kametz*, als;

חֹדֶשׁ *een maand*, Eenvoudig, חֳדָשִׁים *maanden*, Meervoudig, hier is de חו een Keelletter, daarom verandert de חו in een חוֹ Meervoudig.

Ook gebeurt zulks, schoon de eerste geen Keelletter is, dog komt weinig voor, als;

קֹדֶשׁ *heiligheid*, Eenvoudig, קוֹדְשִׁים *beiligheden*, hier is de ק geen Keelletter, nogtans verandert de ק in קוֹ Meervoudig.

Wanneer in het Eenvoudige de eerste is een *Patach*, en de laatste een *Chirik*, dan verandert de *Patach* in een *Schevab*, en de *Chirik* in een *Kametz*, als;

בֹּקֶה *een bok*, Eenvoudig, בּוֹקְהִים *bokken*, hier verandert de eerste בֹּ *Patach* en de laatste *Chirik* Eenvoudig, in בּוֹ en בּוֹ Meervoudig.

Ook veranderen beide de *Patach* en *Chirik* wel in een Syllabe, namentlyk in de *Tzeere*, en sluiten de *Kametz* buiten, die dan in de, zonder *Chirik* rust met een *Tzeere*, als;

זֵית *een Olyfboom*, זֵיתִים *Olyfbomen*, hier verandert de (-) en (.) beide in een (-) en sluiten de (-) onder de (י) buiten.

Dog hier van is uitgezondert het woord

בַּיִת *een huis*, Eenvoudig, בָּתִּים *huizen*, Meervoudig, en niet בֵּיתִים, zo als wy boven pag. 52. reeds gezien hebben.

Ln

In de laatste Syllabe.

Wanneer in de laatste Syllabe Eenvoudig staat een *Kametz*, die blijft onveranderlyk by het Meervoudig, als;

אָר *een boer*, אָרִים *boeren*, hier is de laatste Syllabe אָ Eenvoudig, blijft daarom אָ Meervoudig.

Hier tegen vinden wy zomtyts, dat deze *Kametz* Eenvoudig verandert in een *Patach* Meervoudig, waar op dan een *Dagesch* volgt, als;
גָמֵל *een kameel*, גָמְלִים *kameelen*, hier zien wy de גָ Eenvoudig, verandert in een גַ Meervoudig, gevolgt van een *Dagesch*.

רָד *een Rad*, רָדִים *Raderen*, hier zien wy de רָ Eenvoudig, verandert in een רַ Meervoudig, gevolgt van een *Dagesch*.

En by aldien de laatste is een *Tzeere*, vermits geen *Kametz* voorgaat; dan verandert die *Tzeere* Eenvoudig in een *Schevah* Meervoudig, als;

שָׂמָם *Verwoester*, שָׂמָמִים *Verwoesters*, hier wort de laatste שָ Eenvoudig, om dat geen *Kametz* voorgaat, verandert in een שַ Meervoudig.

עֵר *blind*, עֵרִים *blinde*, hier wort de laatste עֵ Eenvoudig, om dat geen *Kametz* voorgaat, verandert in een עַ Meervoudig.

Maar als de *Kametz* voorgaat, dan blijft de *Tzeere* onveranderlyk, als;

כָבֵד *swaar*, כָבֵדִים *swaartens*, hier gaat de (·) *Kametz* voor de כָ *Tzeere*, Eenvoudig, daarom ook onveranderlyk כָ Meervoudig.

In tegendeel, al is het dat een *Kametz* voorgaat, zyn'er eenige, wiers *Tzeere* Eenvoudig verandert in een *Chirik*, als;

כָּנָן *een schild*, כָּנָנִים *schilden*, hier gaat de *Kametz* voor, nogtans verandert de כָ Eenvoudig in een כִ Meervoudig.

Dit geschiet by alle zodanige, wiers tweede grontletter moet verdubbelt worden, als; כָּנָן komt van כָּנָן.

Wanneer de laatste is een *Segol* agter met een ה Eenvoudig, dan verandert die in een *Chirik* Meervoudig, en de ה valt agter weg, dog de eerste vocaal blijft zo als hy is, als;

יָפֵה *schoon*, יָפִים *schoone*, hier is de laatste een *Segol*, agter met een ה, die daarom verandert in een (י) *Chirik*.

רֵעֵה *vriend*, רֵעִים *vrienden*, hier is het zelfde met een *Tzeere*, zo als boven met een *Kametz*, en daarom blijft de eerste onveranderlyk;

De laatste een *Cholem* zynde, Eenvoudig, zo blijft dezelve meerendeels onveranderlyk Meervoudig, als;

אֶחָד *een Heer*, אֶחָדִים *Heeren*, hier blijft de *Cholem* Een en Meervoudig, onveranderlyk.

Dog als dezelve verandert, dan komt een *Kibbutz* in deszelfs plaats met een *Dagesch* in de volgende, dienende deze *Dagesch* alleen tot sieraat, als;

אָרוֹם *rood*, אָרוֹמִים *roode*, hier verandert de *Cholem* Eenvoudig in een *Kibbutz*, en volgende *Dagesch*, Meervoudig.

Het gebeurt ook dat de *Cholem* verandert in een der ander Vocalen, als;

אָנֹשׁ *swak mensch*, אָנָשִׁים *swakke menschen*, hier verandert de *Cholem* in een *Kametz*.

צֹפֹר *een Vogel*, צֹפְרִים *Vogels*, hier verandert de *Cholem* in een *Jagt-kametz*.

Wanneer de laatste een *Patach* is, blijft dezelve altoos onveranderlyk, met een volgende *Dagesch*, als;

קָטָן *klein*, קָטָנִים *kleine*, hier blijft de *Patach* Een-, en Meer-voudig onveranderlyk, met een *Dagesch*.

אָנֹם *een Poel*, אָנָמִים *Poelen*, hier blijft de *Patach* het zelve, agter volgt van een *Dagesch*.

Maar zo na de *Patach*, een letter volgt die geen *Dagesch* kan hebben, dan verandert die *Patach* in een *Kametz*, zo als ons onder de Regel van de *Dagesch* pag. 15. vertoont is.

Wanneer de laatste een *lange Chirik* is, dan valt de (י) die de *lange Chirik* maakt weg, en de י Meervoudig word agter slegtsbygevoegt, als;

עֵבֶר *een Hebreen*, עֵבְרִים *Hebreërs*, in plaats van עֵבְרִיִּים, zo dat de eerste Jod weg valt.

Het

Het gebeurt ook, dat zo een Jod in het Meervoudige staan blijft, en beweeglyk gemaakt word, als;

יְהוּדִי *een Jood*, יְהוּדִים *Joden*, hier gaat de Jod agter het Eenvoudige over agter het Meervoudige.

Ook wort deze agterkomende Jod in het Meervoudige zomtyts wel verbeelt door een *Dagesch*, als;

יָקִין *zuiver*, יְקִיִּים *zuivere*, hier wort de ontberende Jod agter het Meervoudige verbeelt door de *Dagesch*.

Wanneer de laatste is een *Schurik* Eenvoudig, blijft dezelve onveranderlyk Meervoudig, als;

אָבוֹת *een kribbe*, אָבוֹתַי *kribben*, hier blijft de *Schurik* Een, en Meervoudig onveranderlyk.

Zomtyts gebeurt het, dat dezelve by het Meervoudige verandert in een *Kibbutz*, mits dat een *Dagesch* volgt by het Meervoudige, dienende alleen tot sieraat, als;

נְתִילָה *een Netel*, נְתִילִים *Netelen*, hier verandert de *Schurik* Eenvoudig, in een *Kibbutz* Meervoudig, gevolgt van een *Dagesch*.

נִרְדָּה *getekent*, נִרְדָּהִים *getekende*, hier verandert de *Schurik* Eenvoudig in een *Kibbutz* Meervoudig, gevolgt van een *Dagesch*.

De verandering der vocalen by het Meervoudige Mannelyk gezien hebbende, gaan wy over tot de verandering der zelve by het Vrouwelyke.

VYF-EN-TWINTIGSTE HOOFTSTUK.

*Van de verandering der Vocalen, by het MEERVOUDIGE
VROUWELYKE.*

HEt veelvoudige Vrouwelyk word gekent door **ות** agter by gevoegt, zo als pag. 42. gezeyt is.

De verandering der Vocalen voor de **ות** in het Vrouwelyke geslagt, geschiet meerendeels, zo als wy die voor de **י** in het Mannelyk gezien hebben, dog zomtyts met dit onderscheit by de laatste Syllabe.

Van alle Vrouwelyke Naamwoorden, die gelyk ons bekent is agter met een **י** en voorgaande *Kametz* Eenvoudig eindigen, vallen beide letter, en vo-
caal weg, in het Meervoudige, als;

מְדִינָה een provincie, **מְדִינוֹת** provincies, } In beide voorbeelden zien wy dat de **ת** met
בְּהֵמָה een beest, **בְּהֵמוֹת** beesten, } de voorgaande *Kametz* agter het Eenvoudige,
zyn weg gevallen agter het Meervoudige.

Zo ook, als dezelve twee *Kametz*en hebben, blyft de eerste alleen on-
veranderlyk, als;

צָרָה benaauwtheit, **צָרוֹת** benaauwbeden, } In beide Exempelen zien wy niet alleen het
קָמָה een gewas, **קָמוֹת** gewassen, } zelve als voren, maar ook dat de eerste *Ka-*
metz Eenvoudig onveranderlyk blyft Meervou-
dig.

De reden dezes is, om dat deze en diergelyke woorden afkomstig
zyn van grontwoorden, wiens middelste grontletter een **ו** is, die afwe-
zende in de eerste *Kametz* leid opgesloten, als ;

צָרָה komt van **צוּר** *benaauwen*, **קָמָה** komt van **קוּם** *opstaan*, &c.

Dog zo de middelste grontletter geen **ו** is, dan kan de eerste *Kametz*
veranderen, als ;

אָמָה een dienstmaagt, **אָמָהוֹת** dienstmaagden, hier verandert de eerste *Ka-*
metz Eenvoudig in een *Fagtpatag* Meervoudig, zynde het gront-
woord **אָמָה** zelfs.

Hier

Hier tegen vinden wy twee woorden, welkers ה agter Eenvoudig verwijselt in een ו Meervoudig, weshalven de eerste Kametz Eenvoudig ook verandert in een Schewa Meervoudig, te weten;

קצה *bet einde*, קצות *de eindens*, } By deze woorden zien wy agter de ה Eenvoudig, verandert in een ו Meervoudig, daar by de Kametz voor, in een Schewab.

קשה *een schotel*, קשות *schotelen*.

De Tzeere voor de Kametz, daar een ה agter volgt, blyft altoos onveranderlyk, als;

מאה *bondert*, מאות *bonderden*, } Hier zien wy dat de Tzeere voor de Kametz, volgende de ה agter Eenvoudig, onveranderlyk blyft in het Meervoudige.

De Naamwoorden, die eindigen met een ה, daar een Kametz voorgaat, waar van hier gesproken is, en die door de letter מ, van והאמנתי, voor by gevoegt, een Naamwoort worden, zyn ook onveranderlyk, mits dat ook de ה, en voorgaande Kametz wegvalt, als;

מצוה *een gebod*, מצות *geboden*, } Hier zien wy de letter ט van והאמנתי, voor, en de (ת) agter het Eenvoudige, weg vallen in het Meervoudige.

מחמה *een tange*, מחמות *tangen*, - - - חמה *vuurnemen*,
מראה *gedaante*, מראות *gedaantens*, - - - ראה *zien*,

Die van een Syllabe Eenvoudig zyn onveranderlyk in het Meer- en Tweevoudig, als;

אחת *een teken*, אחות *teekenen*,
יד *een hand*, ידים *handen*, } Tweevoud. } Hier zien wy de eenige Syllabe Eenvoudig onveranderd in het Meer- en Tweevoudig.

Drie woorden vinden wy in de derde perzoon door de ו agter aange-
wezen, met een (י) voor dezelve, die anders het Meervoudige van een
zaak te kennen geeft, nogtans in deze drie altoos het Eenvoudige ver-
beelden, als;

אדוני *een Heer*, staat in den Text אדוני *zyn Heer*, } Hier zien wy de derde perzoon
בעל *een Man*, - - - בעלי *zyn Man*, } betekent door de ו agter met een
אלה *God*, - - - אלהי *zyn God*, } (י) voor dezelve, die anders het
Meerv. nogtans in deze drie alleen
het Eenvoudige vertoont.

Alleen eens by Habakuk 1: vs. 11. word spottender wyze van de Afgoden gesproken, לאלהי *voor zynen Godt*.

Hier mede de veranderingen der vocalen in het Een en Meervoudig, Mannelyk en Vrowwelyk gellagt, als mede bevoorens by de Voorsetzelen en Aanhangezelen, voor zo verre ons dezelve noodig, in order afgedaan hebbende, gaan wy over tot de Accenten.

ZES-

O N D E R W Y S D E R
ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFSTUK.

Van de טעמים Accenten.

DE Accenten zyn Merktekenen, die wy in den Text onder ofboven een letter geplaatt vinden, derzelve zyn XXVI, en komen ons voor in de volgende gedaante, en benaming, onderscheiden in XIX Koningen en VII Dienaaren, na hun order, en rang, alhier geplaatt, als volgt:

De XIX KONINGEN zyn.

1	א	Atnachtab, -	אֲחַנְחָתָא	11	א	Sarka, -	זֶרְקָא
2	א	Segolta, - -	סְגוֹלְתָא	12	א	Pefik, -	פְּסִיקִי
3	א	Sakeepb Gadool,	זְקַף גְּדוּל	13	א	Legarmeb,	לְגַרְמֵיב
4	א	Sakeepb katan,	זְקַף קָטָן	14	א	Tebbiir, -	תְּבִיר
5	א	Telifcha Gedola,	תְּלִישָׁא גְדוּלָה	15	א	Geeresch,	גְּרֵשׁ
6	א	Rebiang, -	רְבִיעַ	16	א	Afla, -	אֲזְלָא
7	א	Schalschelet,	שְׁלֵשֶׁלֶת	17	א	Tiphcha,	טִפְחָא
8	א	Geerschaiim,	גְּרֵשִׁים	18	א	Pafebta, -	פְּאֶפְטָא
9	א	Pafeer, - -	פְּאֵר	19	א	Jetiib, -	יְתִיב
10	א	Karnee parab,	קַרְנֵי פָרָה				

De VII DIENAREN zyn.

1	א	Mercha, - - -	מֶרְכָּא
2	א	Munach, - - -	מִנַּח
3	א	Mahapach, - -	מַהַפָּךְ
4	א	Kadma, - - -	קַדְמָא
5	א	Ferach ben Fomo,	יְרַח בְּן יוֹמוֹ
6	א	Telifcha ketannab,	תְּלִישָׁא קְטַנָּה
7	א	Darga, - - -	דַּרְגָּא

Bui-

Buiten deze XXVI vinden wy nog twee, namentlyk de SOPH PASUK, en METEG.

De (,) סוף פסוק, *Soph pasuk*, is de allergrootste Redenschyder, die zig nooit anders vertoont, dan agter de laatste of naast laatste vocaal, onder het laatste woort van een vers, en wort daarom genaamt סוף פסוק *des vers einde*, als; Gen. 1. vs. 5. אחר hier staat hy agter de laatste vocaal, } En zo voorts een
Gen. 1. vs. 6. למים hier staat hy agter de naast laatste vocaal, } van beide op het einde van een vers.

De (,) מְתֵג, *Meteg*, *Toombouder*, heeft dezelve figuur, en kan nooit komen agter de laatste, nog deszelfs voorgaande vocaal, ten zy dat het woort door een (-) *Makkaph* agter, tot het volgende aangehaalt word, als; יִשְׂרָאֵל - וְכֵן Hier zien wy de (,) *Meteg*, agter de laatste vocaal, gevolgt van een (-) *Makkaph*.
נָפֶשׁ - בְּהֵמָה Hier zien wy dezelve, agter denaast laatste vocaal, gevolgt van een (-) *Makkaph*.

En zonder de (-) *Makkaph* agter, staat de (,) *Meteg* dikwyls by de eerste Vocaal, het zy 'er een Schevah voorgaat of niet, als; וְאִמְרָת Hier zien wy de (,) *Meteg*, agter de tweede vocaal.
הַמְקַלַּל Hier zien wy de (,) *Meteg*, agter de eerste vocaal.

Laat ons een voorbeeld zien, daar deze (,) figuur, de eerste een *Meteg*, en de tweede een *Soph Pasuk* is, als; הָעֵדָה Hier is de eerste הָ een *Meteg*, en de tweede הָ een *Soph Pasuk*, om reden als boven.

De (-) *Makkaph* is geen Accent, maar een streepje agter een woord, om het zelve aan te halen tot het volgende.

De dienst der Accenten in het algemeen is allcen tot verlenginge der Syllaben, en niet tot verlenginge der Vocalen.

Vier derzelve worden ook gebruikt, zo als andere Taalen hunne Poincten, Commaas, &c. gebruiken.

Zo verbeelt de (:) *Sakepb katon*, een (,) Comma, van gelyke de *Rebiang*.

De (,) *Atnachtab*, in het midden van een vers een (:) Semi Colon, insgelyks ook twee (:) Poincten.

De (,) *Soph Pasuk*, verbeelt een (.) Poinct.

Zonder Accent kan ons geen een woort in den Text voorkomen: ten zy dat agter het zelve een (-) *Makkaph* volgt, als; קל - אִישׁ.

De Accenten staan ordinair agter de laaste, of naaft laaste vocaal.

Wanneer dezelve staat agter de laaste vocaal, wort het woort genaamt מְלִרַע *van beneden*.

En wanneer zy by de naaft laaste vocaal staat, word het genaamt מְלִיַל *van boven*.

Die letter, waar onder, of boven, het Accent geplaatst is, moet in de uitspraak een weinig verheven worden.

Laat ons nu onderzoeken de Order en Kragt der Accenten.

De Accenten, zo als wy gezien hebben, bestaan in XIX Koningen, en VII Dienaren.

De מְלִרַיִם Koningen, worden ook genaamt מְסִיְקִיִּם *Ophouders*, of *Redenscheiders*, die den Leezer een weinig doen ophouden, om de reden te scheiden, op dat hy eene goede zin mag vatten, daar by is de eene groter, als de ander, in de Redenscheiding.

Dog de (.) *Soph Pasuk*, zo als gezegt is, is de grootste Redenscheider van alle, en daarom hebben wy dezelve onder het getal der Accenten niet willen plaatzen, dewyl hy geen zingende stem heeft: Daar by vinden wy dezelve nooit anders als op het einde van een vers, waar door hy zyn kracht vertoond, en de grootste Redenscheiding maakt.

Het zelve doet ook de	9		•		<i>Paseer.</i>
Insgelyks, de	10		•		<i>Karne Parab.</i>
Aldus de	12		•		<i>Pefik.</i>
En de	13		•		<i>Legarmeb.</i>

De Dienaren hebben ook andere benamingen, dog behouden altoos een en dezelve bediening, zo als wy vervolgens zullen ontdekken. Deze geleiden in het lezen de reden der woorden agter malkander, tot dat zy komen aan een Koning, dat is een Redenscheider, het welk in den zin een zeer groot licht aan ons verstand ontdekt, zo als wy in het vervolg zullen ondervinden.

Voor

Voor af zullen wy onderzoeken, hoe dat de XIX Koningen volgen, na dat een ieder zynen byzonderen in dienst staanden Dienaar, of minderen Koning, als voor uit gezonden heeft, om een zin der reden aan te brengen, en hoe elk op zyn beurt gedient word.

I. De (א) *Atnachtab*, zynde de eerste Koning, of Redenscheider, heeft voor uit zynen Dienaar (א) *Munach*, die als dan genaamt wort עלוי *Gniloei*, verbeffer, om dat hy by die naam in de Muziek wat verhevender van stem is, dan de *Munach*, mits dezelve komt by de tweede letter van het woort, als;

Gen. 1. vs. 2. על - פני תהום, hier gaat de Dienaar (א) *Munach* voor zyn Koning (א) *Atnachtab*, aldus dient of gaat de (א) *Munach* ook voor de Koning (א) *Sarka*, Gen. 1. vs. 7. ויעש אלהים.

Insgelyks voor de Koning (:) *Sakeeph Katan*, Num. 18. vs. 8. הנה נתיי לך.

Het gebeurt ook, dat voor de (א) *Atnachtab* komt een *Munach*; en עלוי *Gniloei*, als; Jef. 54. vs. 4. כי לא תחפירי.

II. De (א) *Segolta* is ordinair zonder Dienaar, en heeft altoos zyn minder Koning (א) *Sarka* voor uit, en wanneer na de (א) *Sarka* een Dienaar volgt, is het de (א) *Munach*, als;

Gen. 8. vs. 21. וירח יהוה את ריח הניחוח, hier gaat de (א) *Sarka*, gevolgt van een (א) *Munach* uit, voor de (א) *Segolta*.

Zomtyts komt de (א) *Munach* tusschen de voorgaande (א) *Sarka* en volgende (א) *Segolta* tweemaal, als;

Gen. 26. vs. 28. הנה יהוה עמך, hier gaat de (א) *Munach*, na de (א) *Sarka*, tweemaal voor de (א) *Segolta*.

III. De (א) *Sakeeph Gadool*, heeft geen Dienaar, daarom zien wy dezelve ook meest in den beginne van een vers, ja zomtyts tweemaal, als;

Gen. 33. vs. 5. ויאמר הילדים, zo slaat de Koning (א) *Sakeeph Gadool* altoos zonder Dienaar.

IV. De (:) *Sakeeph Katon*, heeft voor uit zyn Dienaar (.) *Munach*, om reden als by N. 1. genaamt עלי, ziet;

Gen. 1. vs. 4. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים, hier gaat de Dienaar (.) *Munach*, voor zyn Koning (:) *Sakeeph Katon*.

Dezelve komt ook wel in de beginne van een vers, als;

Gen. 4. vs. 1. וַהֲאָדָם.

Maar zo de Koning (°) *Paschta* voorgaat, komt geen Dienaar, als;

Gen. 1. vs. 7. אֲשֶׁר מִתְחַת לְרִקְיעַ.

Ook komen beide de Koningen (°) *Paschta*, en (:) *Sakeeph Katon*, wel op een woort, als; Gen. 18. vs. 18. וַאֲבָרְהָם.

V. De (°) *Telischba Gedoolab*, staat altoos boven het begin van een woort, met zyn Dienaar (.) *Munach* eens, of meer, onbepaald voor uit, als;

Gen. 21. vs. 14. וַיִּתֵּן אֵל - הָגֵר, hier staat de (°) *Telischba Gedoolab*, boven het begin, met zyn Dienaar (.) *Munach* voor uit.

Daar by komt deze (°) *Telischba Gedoolab* nooit zonder Dienaar voor uit, dan alleen in de beginne van een vers, als;

Gen. 10. vs. 5. מֵאֵלָה.

Of na een (.) *Atnachtab*, als; Gen. 8. vs. 22. בְּעֵינֵיכֶם רֶקַע.

Of na een (°) *Paseer*, als; Gen. 19. vs. 8. וַיֵּרָע וַיִּקְצֵיר.

Het gebeurt ook dog zelden, dat deeze (°) *Telischba Gedoolab*, en de Koning (°) *Geerschaim*, beide boven een woort staan, als;

Levit. 10. vs. 4. קָרְבָנוֹ, hier staat de (°) *Telischab Gedoolab*, en *Geerschaim*, beide Koningen, boven een woort.

VI. De (.) *Rebiang*, heeft voor uit zyn Dienaar (.) *Munach*, als;

Gen. 1. vs. 22. פָּרוּ וּרְבוּ.

En wanneer twee woorden voor dezelve gaan, dan staat voor de (.) *Munach* een (.) *Darga*, als;

Gen. 6. vs. 15. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אַמָּה, hier gaat de (.) *Darga* voor de (.) *Munach*, en die voor de (.) *Rebiang*.

VII.

VII. De (י) *Schalschelet* heeft geen Dienaar, en staat altoos in het beginzel van een vers, gevolgt van een (י) *Pefik*, als;

Gen. 39. vs. 8. וַיִּקְרָא, dus staat de (י) *Schalschelet* altoos zonder Dienaar, agter met een (י) *Pefik*.

VIII. De (י) *Geerschaiim*, heeft voor uit zyn Dienaar (י) *Munach*, by al dien het voorgaande woord uit een Syllabe bestaat, als;

Gen. 27. vs. 37. וְעַתָּה וְגִבֹר, hier zien wy voor dezelve de (י) *Munach* onder een woord van een Syllabe.

Zo ook wanneer de (י) *Munach* onder het voorgaande woord staat Milgneel, dat is, by op een na de laatste Syllabe als;

Gen. 49. vs. 31. שָׁמָּה קָבְרוּ, hier staat de (י) *Munach*, Milgneel voor de (י) *Geerschaiim*.

Zomtyts zien wy de Koning (י) *Telisch Gedoolab* ook voor gaan, als;

Gen. 18. vs. 28. אֲנִי וְיִצְחָק, hier zien wy de Koning (י) *Telisch Gedoolab*, voor uit gaan.

Deze (י) *Geerschaiim* komt ook wel in de beginne van een vers, als;

Gen. 30. vs. 26. וַיִּגַּד.

IX. De (י) *Pafeer* heeft geen ander als zyn Dienaar (י) *Munach* voor uit, het zy eens of meer, als;

Gen. 47. vs. 24. וְאֶרְבֶּעַ הַיָּדִית, hier gaat de Dienaar (י) *Munach* voor zyn Koning (י) *Pafeer*.

Dog in de beginne van een vers, of na een (י) *Atnachtab*, komt dezelve zonder Dienaar, als;

Gen. 10. vs. 13. וַיִּצְרְיִם, hier staat hy in de beginne van een vers zonder Dienaar.

Num. 13. vs. 32. לְאִמֵּר דְּמָרְץ, hier staat hy na de (י) *Atnachtab* zonder Dienaar.

X. De (⊙) *Karne Parab*, heeft voor uit zyn Dienaar (⊙) *Jerach ben jomo*, voor dewelke zomtyds een of meer (.) *Munachen* staan, als;

1 Chron. 28. vs. 1. וְשָׂרֵי הַמְּחֻלְקוֹת הַמְּשֻׁרְתִים אֶת הַמֶּלֶךְ, hier staat de (⊙) *Jerach ben jomo*, voor zyn Koning (⊙) *Karne Parab*.

XI. De (⊙) *Sarka* heeft voor uit zyn Dienaar (.) *Munach*, dan genaamt עלי *Gniloei*, onder een voorgaand woord, als;

Gen. 28. vs. 13. נִצַּב עָלָיו, hier zien wy de (.) *Gniloei* met een woort voor uit zyn Koning (⊙) *Sarka*.

Dog wanneer twee woorden, het eerste van een Syllabē beide met een (.) *Munach* voor uit gaan; dan is de eerste Dienaar een (.) *Munach*, en de tweede () een *Gniloei*, als;

Deut. 31. vs. 14. הֲוֵן קָרַבְנִי יִמִּיָּהּ, hier zien wy voor de (⊙) *Sarka*, twee woorden, geconditioneerd als gezegt is.

Zo ook, als het eerste woord van een Syllabē is, en het tweede zyn Accent Milgneel staat, als; Levit. 17. vs. 11. כִּי נִפְשׁ הַבָּשָׂר.

En by aldien drie woorden voorgaan, dan is de eerste een (⊙) *Kadmab*, de tweede een (⊙) *Telischeba Ketanna*, en de derde een (.) *Gniloei*, alle drie Dienaren voor de Koning (⊙) *Sarka*, als;

Num. 30. vs. 9. וְאִם בָּיִם שְׁמוֹעַ אִישָׁהּ, hier zien wy drie woorden voor de (⊙) *Sarka* aangebragt, door de drie gemeldē Dienslaars.

Maar zo de (⊙) *Pefik* staat tusschen de (⊙) *Kadma*, en de (⊙) *Sarka*, dan komt de (.) *Merca* in plaats van de (.) *Gniloei*, als;

Gen. 30. vs. 20. וְזָכַרְנִי אֱלֹהִים אֹתִי, hier zien wy de (.) *Merca* in plaats van de (.) *Gniloei*, om reden als gezegt is.

Voor het overige kan deze (⊙) *Sarka* nooit zonder Dienaar voorkomen, ten zy in den beginne van een vers, als; Gen. 17. vs. 20. הָרִישִׁמְעָאֵל.

Of na een (.) *Rebiang*, als; Gen. 20. vs. 13. אֱלֹהִים.

Hier tegen vinden wy zomtyds, in plaats van de (.) *Gniloei* een (.) *Merca* voor uit, als;

Exod. 30. vs. 12. אֶת - רֹאשׁ בְּנֵי - יִשְׂרָאֵל, hier zien wy de (.) *Merca*, in plaats van de (.) *Gniloei* voor uit.

XII. De

XII. De (י) *Pefik* staat ordinair tusschen twee gelyke woorden altoos met een Dienaar voor, en een Koning agter, als;
 1 Sam. 3. vs. 10. שְׂמוּאֵל · שְׂמוּאֵל, hier zien wy de (י) *Pefik* tusschen beide.

Alleen eens, zonder gelyke woorden, staat de (י) *Pefik* tusschen de (.) *Munach* en (.) *Rebiang*, .ziet

Jes. 42. vs. 5. אָמַר דְּאֵל · יְהוָה, hier zien wy de (י) *Pefik* tusschen beide zonder egale woorden.

XIII. De (י) *Legarmeh*, heeft de gedaante van een (י) *Pefik*, stelt altoos zyn Dienaar (.) *Munach* voor uit, en een (.) *Munach* nevens een volgende (.) *Rebiang* agter, als;

Gen. 3. vs. 22. וַיֹּאמֶר · יְהוָה אֱלֹהִים, hier zien wy de (י) *Legarmeh* tusschen (.) twee *Munachs*, en de (.) *Rebiang* agter.

Ook gebeurt het in de beginne van een Vers, dat de (.) *Rebiang* na de (י) *Legarmeh* volgt, zonder (.) *Munach*, als;

Gen. 3. vs. 15. וַאֲבִיבָה · אֲשִׁית, hier zien wy de (י) *Legarmeh* alleen met de (.) *Rebiang*, zonder de (.) *Munach* agter.

XIV. De (.) *Tebbir* heeft voor uit zyn Dienaar (.) *Darga*, als;

Gen. 1. vs. 22. וַיְבָרֶךְ אֹתָם.

En wanneer minder dan drie Syllaben tusschen beide zyn, dan heeft hy de (.) *Merca* voor uit, als;

Exod. 13. vs. 19. וַיִּקַּח מֶשֶׁה, hier zien wy de (.) *Tebbir*, met de (.) *Merca* voor uit tusschen twee Syllabes.

Maar zo voor de (.) *Tebbir* een (י) *Pefik* gaat, dan blijft het een (.) *Darga*, zelfs by minder Syllaben, als;

Gen. 17. vs. 13. הַמּוֹל · יְמוּל, hier doet de (י) *Pefik* de (.) *Darga* staan met twee Syllabes, voor de (.) *Tebbir*.

XV. De (י) *Geeresch*, staat altoos Milgneel, en heeft voor uit zomtyds de Koning (י) *Asla*, en zomtyts zyn Dienaar (.) *Munach*, als;

Exod. 14. vs. 9. וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם, hier staat de Koning (י) *Asla* voor uit.

Exod. 31. vs. 16. הֵן הִנֵּה, hier staat de (.) *Munach* voor uit.

XVI. De

XVI. De (') *Afla* staat altoos Milrang, en heeft voor uit zyn Dienaar (') *Kadma*, als; Gen. 18. vs. 25. חֲלִילָה לָּךְ.

Kadma, als; Gen. 18. vs. 25. חֲלִילָה לָּךְ.

En zo twee Dienaars voorgaan, dan is de eerste een (') *Telischba ketanna*, als;

Num. 19. vs. 2. אֲלֵיךָ פָּרָה אֲדָמָה, hier zien wy voor dezelve een (') *Kadma* en (') *Telischba ketanna*.

In dezer voegen volgt gemeenlyk na de (') *Afla* de (.) *Rebiang*, boven het naalkomende woord.

Het gebeurt ook, dat de (') *Afla*, en de (') *Kadma*, beide boven een woort staan, als;

Exod. 29. vs. 15. וְקָמְנוּ, hier zien wy de (') *Afla*, en (') *Kadma* boven een woord.

XVII. De (.) *Tipcha*, heeft voor uit zyn Dienaar (.) *Merca*, als;

Gen. 1. vs. 27. יָצַר וַיְקַבְּלָהּ.

Na deze (') *Tipcha* volgt geen ander Koning daar na, als de (.) *Atnachtab*, of de (') *Soph Pafuk*.

XVIII. De (') *Paschta*, heeft alle Dienaars uitgenomen de (') *Kadma*; gevolgelyk zes in zyn dienst.

Dog die hem meest bedienen zyn de (') *Mabpach*, en de (.) *Merca*, zo wanneer tusschen beide een of meer Syllaben zyn, als;

Gen. 1. vs. 12. כִּי־יֵרֶע וְיָרֶע, hier zien wy de (.) *Mabpach* en (.) *Merca* voor de (') *Paschta*.

En by aldien geen Syllabe tusschen deze Koning en zyn Dienaar is, zien wy de (.) *Merca* voor, als;

Gen. 1. vs. 2. הִיָּתָה רְעוּ, hier zien wy tusschen de Koning en zyn Dienaar geen Syllabe.

XIX. De (.) *Fetiib*, staat altoos voor de Vocaal, als; Gen. 2. vs. 23. אֶפְסָה na dezelve volgt ordinair de (:) *Sakepb katen*.

Deze order van de eerste tot de laatste, volgens de al minder afklimmende kragt der Accenten, om na dezelve in het zingen of lezen een toon, of ophouding, kort of lang te maken, is dusdanig, zo als die in den Text ons voorkomt, uitgezondert in Job, de Psalmen, en Spreuken, die een ander reglement hebben.

Ook

Ook vinden wy Schryvers, die eenige van deze Accenten andere Benamingen, en Verdeelingen geeven in Koningen, Vorsten, en Knechten; die daar in hunne ondervinding vertrouwt hebben, zo als wy ook doen; Want volgens de lessen van *Debalmus*, en den Hoog-Geleerden *Aben Ezra*, in zyn boek *ספר חנוכי הלשון*, is het een ieders pligt, zo veel in hem is, de verborgentheid der Accenten na te speuren, om dat wy buiten kennis der zelve geene rechte zin aan de Vertaling kunnen geeven.

Wy gaan dan van de order en kracht der Accenten over, tot de standplaats, het gebruik, en nuttigheit derzelve; alle drie vervangen onder de Naam van *מִלְרַע Milrang*, of *מִלְעֵיל Milgneel*.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Standplaats, het Gebruik, en de Nuttigheid, der Accenten, alle drie vervangen onder de naam van MILRANG of MILGNEEL.

DE Standplaats der Accenten is agter de laatste of naaftlaaste Vocaal.

Agter de laatste word zy genaamt *מִלְרַע Milrang*, het zy onder, of boven, als;

בְּרֵאשִׁית, hier staat de Accent agter de laatste vocaal, van onder, } genaamt
אֱלֹהִים, hier staat de Accent agter de laatste vocaal, van boven, } *Milrang*.

Agter de naaftlaaste Vocaal word zy genaamt *מִלְעֵיל Milgneel*, het zy onder of boven, als;

הַשָּׁמַיִם, hier staat de Accent agter de naaftlaaste vocaal, van onder, } genaamt
וְהָאָרֶץ, hier staat de Accent agter de naaftlaaste vocaal, van boven, } *Milgneel*.

Deze Regel van *Milrang* of *Milgneel*, is ons noodzakelyk te weten; om dat die Vocaal, waar agter het Accent het zy onder, of boven geplaatst is, een weinigje langer of verhevener moet uitgesproken worden, als;

מִשֶׁבֶת *Mo-scheb*, hier is de verhevtheit in de laatste Accent, van *scheb*,
תֵּבּוֹת *Tebo-moot*, hier is de verhevtheit in de laatste Accent, van *moot*, beide *Milrang*.

נָעַר · *Na-gnar*, hier is de verheventheit in de naaftlaafte Accent, van *na*;
 הָאֵרֶץ · *Ha-a-retz*, hier is de verheventheit in de naaftlaafte Accent, van *a*,
 beide *Milgneel*.

Het gebruik der Accenten is drieleedig.

Alle dienen zy tot Welsprekenthheit.

Eenige tot deze of gene Regel van de Grammaticai

Alle wederom tot de Zangkunft.

De Nuttigheit is de aangename zoetvloejentheit, die onze zinnen freelt, het veritant verlicht, en den geest opwekt, waarom de naam der Accenten komt van het grontwoort אָעַע, dat is, *smaaken, oordeelen, reeden, gevoelen*, &c. alle het welke waarlyk uit de Accenten moet gehaalt worden.

Dit alles nu begrepen zynde onder *Milrang* en *Milgneel*, zullen wy 't onze opmerking, van vele alleen eenige Exempelen uit den *TEXT* voordragen, hoe die door den bystand derzelve Accenten opgehelderd, en zonder dezelve zeer stroef, duister, en onverstaanbaar zoude wezen, als;

Exod. 34. vs. 5. וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה · *ende by riep in de naam des Heeren*, te weten de Heere.

Gen. 12. vs. 8. וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה · *ende by riep in de naam des Heeren*, te weten Abram.

Deze twee *TEXTEN* schynen ons beide gelyk, een die roept, en een die aangeroepen word, te meer, dewyl dezelve beide even eens van grontwoorden, letteren en Vocalen zyn.

Alleen by Exod. 34. vs. 5. staat het woort וַיִּקְרָא, met een (,) *Mercha*, die een Dienaar is voor uit, agtervolgt door het woort בְשֵׁם met een (,) *Tiphcha*, die een Koning en Redenschyder is.

Lo als andere Koningen, die niet alleen de Woorden, Reeden, en Zin, maar ook de Zaak zelfs, als aan malkander verknogt, in hun verband houden, en daar stellen.

Zo moeten wy dan besluiten dat de Roeper, en de Aangeroepene, alhier een en dezelve is, om dat וַיִּקְרָא met een Dienaar (,) *Merca* voor uit, agtervolgt en verknogt aan בְשֵׁם met een Koning (,) *Tiphcha*, de reden alhier doet scheiden, En de Naam יְהוָה, als op nieuw beginnende doet volgen.

In

In tegendeel, by Gen. 12. vs. 8. staat het woort **מֶלֶךְ**, door een (.) *Tiphcha*, die een Koning is, gescheiden; Vervolgens als op nieuw komt het woort **עָבָד** met een (,) *Mercha*, die een Dienaar is, gevolgt en verknogt aan **וַיִּתְּנָה**, met een (.) *Soph Pasuk* agter, die de allergrootste Redenscheider is.

Nu zien wy alleen door de verandering der Accenten, dat een ander de Roeper, en een ander de Aangeroepene was; Om dat **עָבָד**, met een Dienaar voor uit, agtervolgt van **וַיִּתְּנָה**, met de (.) *Soph Pasuk* agter, alhier de Reden doet scheiden.

Deze regel behoort tot de *Syntaxis*, zynde een deel van de *Grammatica*; leerende het verbant der Reden, om de *Activus*, of *Passivus*, den *Werker*, of het *Bewerkte*, te kennen.

Aldus ontmoet ons

Esther 2. vs. 4. **וַיָּשָׁב** *zy keerd weder*, in de tegenwoordige tyd, om dat het *Mibrang* is.

Ruth. 1. vs. 15. **וַיָּשָׁב** *zy is wedergekeerd*, in de voorledene tyd; om dat het *Milgneel* is.

Beide deze woorden zyn van een en dezelve Wortel, Letters, en Vocalen, ergo ook een zin? Neen, maar het eene zyn Accent staat *Mibrang*, en het ander *Milgneel*, zulks maakt onderscheit in den zin.

Mibrang toont alhier de Tegenwoordige tyd, en *Milgneel* de Voorledene, zo als de Tafels der Conjugaties ons duidelyk aanwyzen.

Hier leert de Accent ons het onderscheit tusschen de Tegenwoordige en Voorledene tyd.

Zo vinden wy

Spreuk. 4. vs. 5. **בִּינָה** *verstand*, hier is het een Naamwoord, om dat het *Mibrang* is.

Psaln 5. vs. 2. **בִּינָה** *verstaat*, hier is het in het Gebiedende, om dat het *Milgneel* is.

Hier leerd het Accent ons het onderscheit tusschen een Naam- en Werkwoord.

Wederom.

1 Kon. 13. vs. 26. **מִרְיָה** die rebellig geweest is, in de Voorledene tyd, om dat het *Mirang* is;

't Welk aanwyft, dat het grontwoort zelfs is **מִרְיָה** rebelleeren.

1 Sam. 30. vs. 6. **מִרְיָה** zy waren verbittert, in de voorledene tyd, om dat het *Milgneel* is.

't Welk aanwyft, dat hier de ה agter Vrouwelyk is, en het grontwoort **מִרְיָה** bitter *zyn*. Dewyl ons bewuft is, dat de ר *Rescb* geen *Dagescb* kan aannemen, zo ligt die in de *Kametz* onder de ח als vervangen, het welk de ר doet verdubbelen, en word aldus **מִרְיָה**.

Hier leerd het Accent ons het Grontwoort vinden.

Nog eens.

Zephan. 3. vs. 8. **קוּמִי** myn opstaan, de (י) myn is hier de eerste perzoon, en **קוּמִי** opstaan, in de **מִקּוּר** onbepaalde tyd, om dat het *Mirang* is.

Gen. 21. vs. 18. **קוּמִי** staat op, de (י) agter is hier het gebiedende Vrouwelyk, en **קוּמִי** opstaan in de **מִקּוּר** onbepaalde tyd, om dat het *Milgneel* is.

Hier leert het Accent ons de Perzoon en het Geslagt kennen.

Zo dat de Accenten in dit geval ons leeren onderscheiden

1. Wie de Werker of het Bewerkte is, als in - - - **וַיִּקְרָא**.
2. Het onderscheit der Tyden, als; - - - - - **שָׁבָה**.
3. Het onderscheit tusschen een Naam of Werkwoort, als; **בִּינָה**.
4. Om een Grontwoort te vinden, als; - - - - - **מִרְיָה**.
5. De Perzoon en het Geslagt, als; - - - - - **קוּמִי**.

Al het welk regels zyn, die in de *Grammatica of konst der welsprekenheit* te huis hooren, zo als wy gezien en ondervonden hebben.

Dewyl nu buiten deze Voorbeelden meer andere gelykluidende Woorden, die nogtans in hunne Buiging verschillende zyn, ons voorkoomen, en wiers zin alleen door de Accenten in den **TEXT** moet ontdekt worden, zo zal het ons zeer dienstig zyn, te wetende kentekens der woorden, die onder *Mirang*, en der gener, die onder *Milgneel* behoren.

Onder

ACHT-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de נסוג אחר Verlegde Achterwaarts.

ONs is, of zy bekent, dat de meeste woorden in den **TEXT** staan *Mibrang*, en de overige *Milgneel*, beide volgens hun natuur, in order, zo als wy gezien hebben.

Egter vinden wy zomtyts woorden, wiers Accent behoorde *Mibrang* te staan, dog te rug gedreven en *Milgneel* gemaakt is, het welke by de Hebreëen wort genaamt נסוג אחר *Verlegde Achterwaarts*.

1. Zulks gebeurt, wanneer het Accent van het voorgaande woord een Dienaar is, en dat daar op volgt een woort van eene Syllabe, als; Jef. 29. vs. 20. וְכַלָּה לֵץ, staat *Milgneel*, behoorde volgens No. 5. pag. 165. te zyn וְכַלָּה לֵץ, *Mibrang*.

Hier zien wy dat de Dienaar (.) *Munach*, uit zyn plaats *Mibrang* in den **TEXT** te rug gedreven, of agterwaards verleid, en *Milgneel* gemaakt wort, om dat het volgende woort לֵץ van eene Syllabe is.

2. Zo ook, als het Accent van het woort is een Koning, staande *Milgneel*, dan wort het Accent van het voorgaande woort, staande *Mibrang*, te rug gedreven, om ook te zyn *Milgneel*, als; Gen. 1. vs. 5. קָרָא לַיְלָה, staat *Milgneel*, behoorde volgens N. 5. pag. 165. te zyn קָרָא לַיְלָה, *Mibrang*.

Hier zien wy den Koning (.) *Atnachtab*, staande *Milgneel*, daarom word zyn Dienaar (.) *Munach* voor uit te rug gedreven, om ook te zyn *Milgneel*.

Tegenworpig.

Dog beide deze Regelen ofte Exempelen, worden in dit geval doo de volgende ontmoetingen wederom vernietigt, en herft in haar eerst natuurlyke order:

1. Wan-

1. Wanneer het Accent van het eerste woort een Redenscheider is, als ;
Dan 10. vs 17. אֲדוֹנָי זֶה. Hier zien wy den Koning (י) *Pascha* boven de (נ) *Milrang*, stand houden, om dat hy een Redenscheider is, schoon het volgende woort uit eene Syllabe bestaat; dog in het volgende vers staat אֲדוֹנָי זֶה, met een (.) *Munach*, zynde een Dienaar, welke moet achterwaarts.
2. Wanneer voor het eerste woort staat een voorgaande woort met een (-) *Makkaph* agter, als ;
Jes. 44. vs. 10. מִי יִצְרָא אֵל. Hier zien wy den (-) *Makkaph* voor יִצְרָא, daarom blyft de Dienaar (.) *Mercha* staan.
3. Wanneer het eerste woort zyn laatste Syllabe van een lange Vocaal is; en daar volgt geen Rustende letter van אָהָי agter, als ;
Jes. 45. vs. 7. יִצְרָא אֵל. Hier zien wy, dat de laatste Syllabe is een (-) *Tzeere*, waar na een (ר) volgt, aldus zonder אָהָי; daarom blyft de Dienaar (.) *Merca* in zyne natuurlyke order staan als boven *Milrang*.
4. Wanneer voor de laatste Syllabe van het eerste woort een rustende *Schevab* staat, als ;
Levit. 5. vs. 26. לְאִשְׁמָהּ קָה. Hier staat voor de laatste Syllabe קָה, een rustende *Schevab*, daarom als boven *Milrang*.
5. Wanneer voor de laatste Syllabe in het eerste woort een letter met een *Dagesch* komt, als ;
Exod. 13. vs. 21. בְּעָמֹד אֵשׁ, hier staat de *Dagesch* voor de laatste Syllabe in de מ, blyft daarom als boven *Milrang*.
6. Wanneer een woort agter eindigt met eene der Dienstbare letteren, als ;
הֵם , הֵן , כֵּם , כֵּן , הֵם , הֵן.

Dus verre alle de regels der Accenten omstandig genoeg door ons gezien zynde, niettegenstaande de Masoreten eenige slydende aanmerkingen hebben, onnodig ons daar mede op te houden, zo sluiten wy dezelve met het navolgende bericht over de (.) *Meteg*.

NEGEN.

NEEGEN-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de כֶּתֵב Meteg, Toombouder.

DE כֶּתֵב (.) *Meteg, Toombouder*, wiens plaats wy in het begin van de verhandeling der Accenten pag. 153. gezien hebben, is geen Accent, maar word onder dezelve, even gelyk de *Scheva* onder de Vocalen gerekent. Daarom kan ook de *Meteg* zonder Accent, zo min als de *Scheva* zonder Vocaal, alleen, by geen woord voorkomen, ten zy dat het woord met een (-) *Makkaph* agter aangehaald is, zo als wy boven in het begin der Accenten pag. 153. mede gezien hebben.

Dezelve vertoont zig:

1. Agter de Eerste Vocaal eenes woords van twee Vocalen, die tuschen hun beide een roerende *Scheva* hebben, als; יִמְיִן , כְּתוּבִים , אֶלְכֵי .
2. Agter de Eerste Vocaal eenes woords van drie Vocalen, wiens Accent *Milrang* staat, zonder gevolg van een rustende *Scheva* of *Dagesch*, als; הַחַיִּים אֲנִי .
3. Agter de Eerste Vocaal van een woord van vier Vocalen, wiens Accent *Milgneel* staat, als; הַרְקִיעַ בְּרִבְתָּי .

De Accenten aldus uit den **TEXT** in order vergadert, en afgedaan hebbende, zullen wy dit ons werk fluiten met de *Practyk*.

DERTIGSTE HOOFDSTUK.

Van de Practyk.

DE *Practyk*; Betragtinge, Natuur, Aard, of Eigenschap, der Hebreuwfche Taale om dezelve in eene andere Spraake over te brengen is *Regulier* of *Irregulier*, *Gereegeld* of *Ongereegeld*.

Bb

De

De *Geregelde* is een t'zamenstel van letters, en woorden, in hun order volledig aan elkander hangende, zo als dit werk in alle zyne Regels ons heeft onderwezen.

De *Ongeregelde* is eene verplaatsing van Letters, of Woorden, of de Ontbrekinge der zelve, of hunne Verdubbeling, of Zinsverklaring, zo als ons eenige der zelve in de volgende voorbeelden vertoont worden.

Van de Verplaatsinge der Letters.

Zo als de Letters van eenen Uitklank volgens ons eerste beginzel pag. 3. met elkander verwisselen, zoo ook vinden wy zomtyts de Letters tot het Grondwoord behoorende verplaatst van vooren, en van het midden, na agter, en zo ook wederom ter Contrarie, als;

כָּרֵשׁ } כָּרֵשׁ } een lam.	אֶלְמָנִים } אֶלְנָסִים } brazilien boot, of korafen.
זָאֵק } זָאֵק } zuchten.	בַּלְתָּעַת } מְהִלְעוֹת } bakstanden.
זָרַז } זָרַז } afsnyden.	שֶׁלֶמָה } שֶׁמֶלָה } een kleed.
עֲוֹלָה } עֲוֹלָה } onbillykheid.	

En op deze wyze meer, zo als wy by ondervindinge in den **TEXT** zien, dat de eigenschap dezer Taale zulks mede brengt; al is het, dat deze en gene Schryvers [mogelyk tot gemak hunner Leerlingen] ieder onder een byzonder grontwoort daar stellen, zelfs R. DAVID KIMCHI, die het maar alleen met ons schynt eens te wezen in het woort עֲוֹלָה of עֲוֹלָה, afkomstig van עוּל, mogelyk om dat dezelve geen grontwoort heeft konnen vinden, wiens derde grontletter een (ו) is; dog dan hadde hy het woort שֶׁלֶו *kwakkel* ook onder een ander grontwoort behooren te plaatsen.

De

Deze verplaatsing der Letters in een woord, dewelke ons als vreemd en ongeregeld toefchynt, is nogtans volgens de aard der H. Taale in den **TEXT** onberispelyk.

Ook zal deze onregelmatigheid ons toefchynen, wanneer wy den **TEXT** van woord tot woord volgende, vertalen, om dat alle Taalen en Spraken, ieder eene byzondere Styl, Authoriteit, Gezag, Aart, en Eigenschap hebben; het welk nogtans gemakkelyk door de verplaatsing der Letters of Woorden alleen, zonder iets af, of toe te doen, in de Overzetting geregeld word.

By Overzettinge in ons Duits verplaatzen wy

2. Eene Dienstbare Letter van het eene aan het ander woort, als;

Gen. 31. vs. 29. **יָשׁוּ - לְאֵל יָדִי** was tot macht van myn band.

Moet vertaalt worden, als of 'er stont,

יָשׁוּ - אֵל לְיָדִי was macht tot myn band.

Hier verplaatzen wy by overzettinge na den Duitsen styl de voor dienstbare ל na agter.

3. Aldus mede een voorgaand woord agter het volgende, als;

2 Koning. 9. vs. 30. **וַתִּשֶׁם בְּפֹךְ עֵינֶיהָ** ende zy stelde met blanketzel haar oogen.

Moet vertaalt worden, als of 'er stont,

וַתִּשֶׁם עֵינֶיהָ בְּפֹךְ ende zy stelde haar oogen met blanketzel.

Hier verplaatzen wy by overzettinge in het Duits het voorgaande woort agter het volgende.

4. Wederom het agterste woord twee woorden voorwaards, als;

Hofea 8. vs. 2. **לִי יִשְׁקוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יִדְעוּקָהּ יִשְׂרָאֵל** tot my zullen zy roepen, myn

God, wy kennen u, Israel. Moet vertaalt worden, als of 'er stont,

לִי יִשְׁקוּ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי יִדְעוּקָהּ tot my zullen zy Israel roepen, myn God, wy kennen uw.

Hier verplaatzen wy by overzettinge in het Duits het agterste woort twee woorden voorwaards.

5. Ook vinden wy na de Duitse spraak de ontbrekinge van een Woord, als;

Gen. 13. vs. 6. וְלֹא נִשָּׂא אִתָּם הָאָרֶץ לְשֹׁכְתֵי יְהוּדָה *en bet land droeg bun niet om te zamen te wonen.* Moet vertaalt worden, als of 'er stont,
וְלֹא נִשָּׂא אִתָּם מְרֵעָה הָאָרֶץ לְשֹׁכְתֵי יְהוּדָה *en bet land droeg bun geen wyde om te zamen te wonen.*

Hier zien wy na de Duitse spraak ontbreken, een geheel Woort.

6. In tegendeel zien wy eene Verdubbelinge der woorden, dat de menigvuldigheid uitdrukt, als;

Gen. 14. vs. 10. וְעַמֵּק הַשְּׂדִים בְּאֵרוֹת בְּאֵרוֹת *ende bet dal Siddim, Lymputten, Lymputten.* Moet vertaalt worden, als of 'er stont,
Het dal Siddim was vol Lymputten.

Zo dat de Verdubbelinge der Woorden de Menigvuldigheid der zaken te kennen geeft.

7. Insgelyks eene Verdubbelinge van een Letter in een woort, die ook het zelve verbeelt, als;

Deut. 32. vs. 5. פְּתֹלֶת פְּתֹלֶת *zeer verdraait*, komt van het grontwoort פָּתַל *draajen*, en zo voorts.

Zo dat de Verdubbelinge van een Letter in een woort de zaak mede vermenigvuldigt.

Maar wanneer zo een woort in twee leden gesplift is, dan behout het zyn eigene natuur, als;

Jes. 61. vs. 1. פָּקַח - קוֹחַ *een opening*, komt van het grontwoort פָּקַח *de oogen openen.*

8. De Ontbreekinge (na de Duitse spraak) van een tweede Voegwoord, by de Hebreëen genaamt *וְאַחַר עָצְמוּ כִּישָׁה עָצְמוּ* *het trekt zig zelfs, en een ander met hem.* 't Wil zeggen, het eene woort bedient zig, om ook de volgende mede te nemen, als;

Pfalm 9. vs 19. *כִּי לֹא לְנֶצַח יִשְׁכַּח אֲבִיוֹן תְּקוּת עֵינָיִם תֵּאֲכַד לְעַד* *want de nooddrufstige zal niet voor eeuwig vergeten worden, de verwagtinge der elendigen zal in eeuwigheid verloren zyn.*

Dit kan niet weezen.

Daarom moet het Voegwoordje *לֹא* *niet*, in de beginne van het vers ook zyn betrekking hebben op het einde van dien, tusschen *elendig* en *verloren* zyn; zo dat de zin deze is: *de verwagtinge der elendigen zal in eeuwigheit niet verloren zyn.*

9. Zo ook, de ontbreekinge van een herhaalend Werkwoord by een Beveegwoord, als;

Mich. 6. vs. 7. *הֲרִצָה יְחֹה בְּאֶלְפֵי אֱלִים בְּרִבְבוֹת נְחָלֵי שָׁמַן* *zoude de Heere een welbehagen hebben, aan duizenden van rammem, aan tien duizenden van oliebeeken.*

Dit moeten wy opnemen, als of het Werkwoord *Welbehagen* nogeens stond, tusschen *rammen* en *tien duizenden*, met het beweegwoord *zoude* by een *welbehagen* hebben daar voor.

10. Zo vinden wy ook de Gedaante-namen voor de Gedaante zelfs, als;

Jef. 47. vs. 2. *קָחֵי רְחָיִם וְטַחֲנֵי קֶמֶחַ* *neemt de meulen, en maakt meel.*

Te weten, om dat, 't welk nog geen *meel* is, tot *meel* te maalen, zo ook Job 22. vs. 6. *וּבְנֵדֵי עֲרוּסִים תִּפְשִׁיט* *ende de klederen der naakten hebt gy uitgetrokken.*

Te weten, eer dat zy *naakt* waren, zo ook

Deut. 17. vs. 6. *עַל - פִּי שְׁנַיִם עֲדִים אִו שְׁלֹשָׁה עֲדִים יוֹמַת הַמֵּת* *volgens den mont van twee of drie getuigen zal de doode gedood worden.*

Te weten, die sterven zal, word reeds *dood* genaamt, enz.

11. Ook word het eene Zintuig, zomtyts voor het andere genomen, als;

Gen. 42. vs. 1. *וַיֵּרָא יַעֲקֹב* *toen Jacob zag, 't wil zeggen toen Jacob boorde.*

12. Zo ook Gelykenissen zonder Gelykheit, als;

Exod. 7. vs. 1. אֱלֹהִים God onder zyns gelyken, ontleent van אֱלֹהִים God zonder gelykenis.

Gen. 41. vs. 26. שֶׁבַע פָּרוֹת הַטֹּבוֹת שֶׁבַע שָׁנִים zeven schoone koejen (zyn) zeven jaaren, 't wil zeggen, die zyn by gelykenis zeven jaren, zo ook

Deut. 6. vs. 3. לֶחֶם עֲתִי, Brood der elende, zegt by gelykenis ongezuurd brood.

En eindelyk iets *Algemeens* voor iets *Ongemeens*, als;

Pred. 2. vs. 14. הָחִכִּים עֵינֵי בְרֵאשִׁיׁוֹ הָחִכִּים עֵינֵי בְרֵאשִׁיׁוֹ de oogen der wyzen zyn in zyn boofst, namentlyk in de WYsheit zelfs.

HIER MEDE EINDIGENDE GEVEN WY ONS ONDERWYS OVER,
AAN ALLEN, DIE DE מִתְּרֵי יִשְׂרָאֵל, BRUIDSCHAT ISRAELS,
TOT EENE ONDERTROUW GEGEVEN IS, OM HUN EEUWIG
HUWELYK MET VERSTANDIGE OOGEN IN TE ZIEN,
EN DAAR VAN TE SPREKEN DAG ENDE NAGT.

K O R T

K O R T O N D E R W Y S
D E R
H E B R E E U W S C H E
S P R A A K - K U N S T.
I N

Vraaggen, en Antwoorden.

Eerstelyk van de כב אותיות 22 *Teekenen* ofte *Letteren*.

1 Vraag. **H**Oe veele *Letteren* hebben de Hebreuwen?

Antw. 22. א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, ל, מ, נ, ס, ע, פ, צ, ק, ר, ש, ת. zynde alle Consonanten, ziet pag. 2.

2 V. Hoe veele, en wie, van dezelve veranderen op het einde van een woort?

A. 5 Namentlyk de פ, ט, נ, מ, כ, op het einde eenes woords פ, ט, נ, מ, כ, p. 3.

3 V. Hoe veele, en wie, worden op het einde van een Regel uitgestrekt?

A. 5 Namentlyk de מ, ל, ר, ה, ת, ten einde een Regel מ, ל, ר, ה, ת p. 3.

4 V. Hoe verdeelen de Hebreuwen hunne 22 *Letteren*?

A. In 5 Classen, ofte Kameren, Naamentlyk, in

Keel-Letters, - אוחע *Abachang.*

Lip-Letters, - בומף *Bumaph.*

Verhemel-Letters, - גיבק *Gibak.*

Tong-Letters, - דטלנת *Datlanat.*

Tand-Letters, - זסערץ *Sascheratz.*

De Reden dezer Verdeeling is om de verwisseling, die ieder Letter in zyne Classis hier en daar in den T E X T geniet, als pag. 3 en 4 te zien is.

5 V. Hoe veele, en wie van dezelve zyn אותיות הנחמים *Rustende Letters*?

A. 4 Namentlyk de Lettere אהה die zomtyts Rusten, pag. 4 en 5.

Van

Van de Vocaalen.

6 Vraag. Hoe veel *Vocaalen*, of *Klinkers*; hebben de Hebreuwen?

Antw. 14. Te weten, 5 lange, 5 korte, 3 Jagtvocalen, en de *Schevah*, p. 6.

Lange	Kametz אַ aa	Korte	Patach - - אָ a	Jagt-	Patach אֵ a
	Tzeere אֵ ee		Segol - - - אֶ e		Segol אִ e
	Chiriik אִ ii		Chirik - - - אֵ i		Kametz אֹ o
	Cholem אֹ oo		Kametz Chatuph אֻ o		en de
	Schurik אֻ uu		Kibbutz - - אֹ u		Schevah אֱ

7 V. Onder welke Letteren worden de drie *Jagt-Vocaalen* geplaatst.

A. Onder de Keel-Letteren אהח *Abachbaang*, ziet pag. 6.

8 V. Wat doet de *Schevah* onder het getal der Vocaalen?

A. Hy is meerendeels stom, dog om 5 Redenen word hy roerend.

1 Als de *Schevah* onder de Eerste Letter van een woort staat.

2 Als twee *Schevahs* in het midden elkander volgen.

3 Als de *Schevah* volgt na eene Lange Vocaal.

4 Als de *Schevah* staat onder eene Letter, waarin een *Dagesch*.

5 Als de *Schevah* staat onder twee gelyk volgende Letteren.

} pag.
8.

9 V. Waarom word de (אָ aa) *Kametz* zomtyts als een (o) gelezen?

A. Om vyf Redenen, zo als pag. 9. ons verotoont.

1 Wanneer na de *Kametz* volgt een *Dagesch* in de naaste Letter.

2 Wanneer na de *Kametz* volgt een *Makkaph*, agter het woort.

3 Wanneer na de *Kametz* een rustende *Schevah* zonder *Meteg* volgt. } p. 8.

4 Wanneer de middelste grontletter een א is, staande in de voor- } en 9.
ledene tyd, dan word de tweede *Kametz* als een (o) gelezen.

5 Wanneer de tweede grontletter in de voorledene tyt verdubbelt.

10 V. Komen de *Jagt-Vocaalen* noit onder andere Letteren als van אהח?

A. Zomtyts wel, zo als pag. 9. ons verotoont.

11 V. Hoe word de א of ו met een (-) *Patach* op het einde van een woord uitgesproken?

A. Dan spreekt de *Patach* eerst, als אַ ach, en וַ ang, ziet pag. 10.

12 Vraag.

12 Vraag. Welke van deeze Vocaalen kan te gelyk een Vocaal, en Letter vertoonen?

Antw. De (י) *Cholem*, en de (ו) *lange Chirik*, pag. 11, 12 en 13.

13 V. Waar, en wanneer, verbergt of bedekt zig de (י) *Cholem*?

A. Boven de Letter (ש), en nog om twee Reedenen, ziet pag. 12.

Van de דגש Dagfch.

14 V. Wat is een *Dagfch*?

A. Een punt binnen in de Letter, ziet pag. 13.

15 V. Hoe word deeze *Dagfch* naader onderscheiden?

A. In *Dagfch Chafak*, Verharder, en *Dagfch Kal*, Verzagter, pag. 13.

16 V. Waar vind de דגש חזק *Dagfch Chafak*, Verharder, plaats?

A. In alle Letteren, uitgenomen in de Letteren אהחער, pag. 14.

17 V. Van wat Nut, Kracht, en Werkingen, is deze *Dagfch Chafak*?

A. Hy verdubbelt eene Letter, en opent ons verder drie deuren, p. 13 en 14.

18 V. Komt deze *Dagfch Chafak* dan ooit in de Letteren אהחער?

A. Ja Viermaal in de (א), en Zeevenmaal in de (ר), pag. 14. en 15.

19 V. Wat geschied, als deeze *Dagfch Chafak* zou moeten vallen in eene der Letteren van אהחער.

A. Dan verandert de voorgaande Korte Vocaal in eene Lange, p. 15.

20 V. Kan de Korte Vocaal zonder deeze verandering ook staan blyven?

A. Ja, maar dan moet een *Meteg* agter dezelve getelt worden, p. 15.

Van de דגש קל Dagfch Kal.

21 V. Waar vind de *Dagfch Kal*, Verzagter, plaats?

A. Alleen in de Letteren כפר, פנר, Voor, Midden, of Agter, pag. 16.

22 V. Hebben de Letteren כפר, פנר, in den beginne altoos een *Dagfch Kal*?

A. Alleen dan niet, wanneer het voorgaande woort met eene der Letteren אהוי eindigt.

23 Vraag. Gaat deeze Regel van geen *Dagescb* na ארור altoos zeeker?

Antw. Neen, wy vinden 6 Regulen, dat na dezelve een *Dagescb* volgt, pag. 17. en 19.

24 V. Mogen wy de ב zonder *Dagescb* in den beginne wel uitspreken als een (b) ?

A. Wy oordeelen van neen, maar als (Bh), en ב met een *Dagescb* als (B).

Van de Dienstbaare Letteren, genaamd אותיות השימוש.

25 V. Hoe worden de 22 *Letteren* by de Hebreuwen verdeelt?

A. In 11 Dienstbaare, en 11 vaste Grond-*Letteren*, ziet pag. 20.

26 V. Welke zyn de Dienstbaare *Letteren*?

A. א, ב, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כ, ל, מ, נ, ס, ע, פ, צ, ק, ר, ש, ת, genaamd משה וכלב אהרן *Mofche, Ve- kleeb, Eetan*, pag. 20.

27 V. Wat Dienst doen deeze *Letteren*?

A. Zy betekenen voor of agter de Perzoonen, Tyden, Getallen, &c. p. 20.

28 V. Hoe worden de Perzoonen, Tyden, Getallen, &c. beteekent?

A. Door enkele *Letteren*, of geheele Woorden, van dezelve, pag. 21 tot 34.

29 V. Welke van deeze *Letteren* beteekenen de Toekomende Tyd?

A. De 4 *Letteren* ארור, als eene derzelve voor Dienstbaar is, pag. 35.

30 V. Welke van deeze *Letteren* zyn Conditioneel; ook vaste Grond-*letteren*?

A. De 4 *Letteren* אלה *Elbajcb*, als die in het midden of einde staan, pag. 35.

Van de קטנים Kinnuiim, ofte Perzonelyke Aanhangezelen agter aan een woord.

31 V. Welke Dienstbaare *Letteren* verbeelden de Geslagten en Perzoonen agter?

A. Eene, of meer der *Letteren* van אלהים, agter aan een woord, p. 36. a 39.

Van

• *Van de Dienfbaare Letteren Voor aan een woord.*

32 Vraag Welke zyn de Dienfbaare *Letteren* Voor aan een woord?

Antw. De Letteren ת, ש, נ, י, כ, ל, מ, ו, ה, ב, א, anders gezegd
מִשָּׁה וְקִלְבֵּי אֵיתָן, pag. 40. en 41.

• *Van de Dienfbaare Letteren Agter aan een woord.*

33 V. Welke zyn de Dienfbaare *Letteren* Agter aan een woord?

A. De ה, נ, מ, י, כ, ו, ה, het zy eene, of twee derzelven Agter, p. 42.

• *Van de גְּרֻנִים Gront- of Wortelwoorden.*

34 V. Waar in bestaat een *Gront- of Wortelwoord*?

A. In drie Grontletteren, ziet pag. 43. tot 46.

35 V. Bestaan deeze drie Letteren altoos uit de 11 Vaste Grontletteren?

A. Neen, maar ook uit de Dienfbaare Letteren, pag. 47. &c.

36 V. Waar in legt het Bestand van alle Hebreeuwſche *Grontwoorden*?

A. In Werkwoorden, Redengeevers, en Naamwoorden, pag. 47.

37 V. Wat gedaantens hebben de *Grontwoorden*?

A. Dezelve zyn Volmaakte, Gebrekkige, Ruftende, of Dubbelaars,
pag. 47. &c.

Om de Grontwoorden te vinden.

38 V. Wat ſtaat ons te doen, om de *Grontwoorden* in den *TEXT* te vinden?

A. 1 Te zien, of in het woort, drie Vaste Grontletters leggen.

2 Of dat by twee de Eerſte een *Dageſch* heeft; als dan de ך voor.

3 Of dat by twee de Twede een *Dageſch* heeft; dan word die verdubbelt.

4 Of dat by twee geen van beide een *Dageſch*, maar de Eerſte een
kametz heeft, als dan de ם in het midden.

5 Of dat by twee geen van beide een *Dageſch*, maar de Eerſte een
Izeere heeft, als dan de ם voor.

- 6 Of by aldien maar een Grontletter gevonden word, als dan de , voor, en de n agter, of ook wel de (') voor.
- 7 Als alle deeze regelen geen plaats vinden, dan moet de n agter, zo als van pag. 50. tot 57. breedvoeriger te zien is.

Van de Werkwoorden.

- 39 Vraag Hoe veele Gevallen hebben de Hebreuwen in een *Werkwoord*?
 Antw. Zes, de *Tyd*, *Perzoon*, *Geslagt*, *Getal*, *Gebouw*, en *Onderwys*, p. 57.
- 40 V. In hoe veele *Tyden* verdeelen zy hunne *Werkwoorden*?
 A. In 5, de *Voorleedene*, *Tegenwoordige*, *Onbepaalde*, *Gebiedende*, en *Toekomende Tyd*, pag. 57. tot 62.
- 41 V. Hoe veele *Perzoonen* vertoonen zig in een *Werkwoord*?
 A. Drie, de *Eerste*, *Twede*, en *Derde Perzoon*, pag. 62. en 63.
- 42 V. Hoe veele *Soorten* of *Geslagten* bevinden zig in een *Werkwoord*?
 A. Twee, het zy *Mannelyk*, of *Vrouwelyk*, ziet pag. 64.
- 43 V. Hoe veele *Getallen* berusten in een *Werkwoord*?
 A. Twee, het zy een *Enkel-* of *Meervoudig-Getal*, pag. 64.
- 44 V. Hoe veele *Gebouwen* leggen in een *Werkwoord*?
 A. 7 de *Kal*, *Niphal*, *Pibel*, *Pybal*, *Hipbit*, *Hophal*, *Hithpabel*, p. 65. tot 70.
- 45 V. Van wat *Natuur* en *Werkingen* zyn deeze *Conjugaties* of *Gebouwen*?
 A. Drie zyn *Werkende*, *drie Lydende*, en een is van *Beiden*.
- 46 V. Wat onderscheit is 'er tusschen eene *Werkende* of *Lydende Conjugatie*?
 A. De *Werkende* regeeren, en de *Lydende* worden geregeert.
- 47 V. Waarom geschied zulks weederzyds, op drierlei manier, en nog eens byzonders?
 A. Om de *Ordinaire*, *Extraordinaire*, *Aanstellende*, en zig zelfs *Bewerkende Activus*, en *Passivus*, in den *TEXT* te onderscheiden.
- 48 V. Van wat nut en voordeel is ons dit *Onderscheit* dezer *Gebouwen*?
 A. Om de waare *kragt* en *zin* van ieder *Werkwoord* in den *TEXT* te ontdekken, zo als pag. 65. tot 70. ons klaarder verthoont.

Van

Van de Benaamingen der Werkwoorden.

- 49 Vraag. Wat *Benaamingen* geven de Hebreëuwen aan hunne *Werkwoorden*?
 Antw. Zy noemen dezelve *Volmaakte*, *Ruflende*, *Ontbreekende*, *Dub-*
belaars, *Vier- en Vyfgeletterde*, pag. 71.
- 50 V. In hoe veele *Classen* worden alle *Gront- of Werkwoorden* verdeelt?
 A. In 22 byzondere *Classen*, zo als van pag. 71. tot 79. te zien is.
- 51 V. Wat moeten wy denken, als ons een *Werkwoord* uit meer dan drie *Grontletters* bestaande ontmoet?
 A. Dat het zelve in de *Pibel* of *Pybal* zig vertoond, ziet p. 80. tot 82.
- 52 V. Tot wat nut, of noodzakelykheit, dienen ons deze 22 *Classen*?
 A. Om de *Natuur*, en *Verandering* van ieder *Werkwoord* in den *TEXT* te kennen, pag. 82. en 83.
- 53 V. Door hoe veele *Woorden* kunnen wy zulks volmaakt verbeelden?
 A. Door 45 *Woorden*, in 22 *Classen*, op 28 *Taafels* verdeelt, ziet pag. 84. tot 114.

Van het Onderwys omtrend een Werkwoord.

- 54 V. Wat is de הוֹרָאָה, het *Onderwys*, of *Gezigtkunde*, omtrend ieder *Werk-*
woord?
 A. Om te zien of het een פּוֹעֵל יוֹצֵא *Uitgaand*, of פּוֹעֵל עוֹמֵר *Byblyvend*
Werk is.
- 55 V. Door wat middel ontdekken wy dit *Onderscheit* der *Werkwoorden*?
 A. Door het *Vraagwoordje* מָה *wat* voor dezelve te kunnen plaatzen,
 of niet:
- 56 V. Wanneer nu מָה *Voor* kan plaats vinden, hoe word zo een *Werkwoord*
 genoemd?
 A. Een פּוֹעֵל יוֹצֵא *Uitgaand Werk*, als van שָׁמַר *bewaaren*, מָה שָׁמַר, p. 115.

57 Vraag. By aldien פה Voor geen plaats kan vinden, hoe word zo een *Werkwoord* genoemd?

Antw. Een פועל שׁוּב Byblyvent *Werk*, als van הָלַךְ wandelen, kan niet gevraagd worden פה הָלַךְ, pag. 115.

58 V. Waar toe dient ons dit onderscheid te weten?

A. Om dat alle Uitgaande *Werkwoorden* in de *Kal* kunnen overgaan in de *Niphal*.

59 V. Van wat Natuur zyn dan de *Byblyvende Werkwoorden*.

A. Schoon dezelve in de *Kal* staan, kunnen zy egter in de *Niphal* noit plaats vinden.

60 V. Wat leert ons de הוֹרָאָה, het *Onderwys*, al meer?

A. Dat wy eenige woorden, in de *Niphal* staande, als in de *Kal* moeten aanzien.

61 V. Van wat Natuur of Eigenschap zyn zodaanige *Werkwoorden*?

A. Alle zodaanige, die in haar zelfs eene *Tegenwerking* hebben.

62 V. Hoe word een *Byblyvent Werkwoord* in de *Pibel* zomtyts aangezien?

A. Even eens, als of het zelve in de *Hipbil* stond.

63 V. Wat voordeel geeft ons de הוֹרָאָה, het *Onderwys*, al meer?

A. Dat in de *Kal* het woord zomtyts ten kwaade, in de *Pibel* ten goede moet verstaan worden, en dat de *Hitpabel* zig zomtyts vertoont in de *Niphal*, ziet pag. 115. en 116.

Van de Reedengeevers.

64 V. Wat is een טָלָה *Adverbium*, of *Reedengeever*?

A. Een *Koppelwoord*, dat den zin der woorden en reeden aan mekander hegt.

65 V. Hoe worden dezelve onderscheidentlyk verdeelt?

A. In verscheidene *Benaamingen*, na dat hunne werkzaamheit is.

66 V. Tot wat nut of noodzaakelykheit dienen ons dezelve?

A. Zy koppelen alle *Naam-* en *Werkwoorden* aan elkander.

67 Vraag.

67 Vraag. Wat voordeel genieten wy hier door?

Antw. Om den Werker, en het Bewerkte, te onderscheiden, p. 117. tot 122.

Van de Naamwoorden.

68 V. Wat is een **שם** *Nomen*, *Naam*, ofte *Naamwoord*?

A. Waarby men iets, ofte iemand, na zynen *Aart*, en *Naamie*, noemd.

69 V. In hoe veele Eigenschappen verdeelen wy deeze *Naamwoorden*?

A. In neegen, die ieder hare byzonder onderscheiding hebben.

70 V. Waar toe dient deeze onderscheidene *Naamgeving*?

A. Om aan de *Naamdragende Zaak* zynen regten eisch te geven, pag. 123. tot 127.

Van de Letteren וְהֵאֵמַרְתָּ Vehe-Emanti.

71 V. Van wat gebruik zyn de Letteren וְהֵאֵמַרְתָּ *Vehe-Emanti*?

A. Zy maaken een *Werkwoord* tot een *Naamwoord*, voor, midden, of agter.

72 V. Kunnen eenige in dit geval te gelyk ons niet nog een dienst doen?

A. Ja, de *שני*, want als deeze of geene van dit gebruik in het midden staan, toond eene derzelve te gelyk de verdubbeling van zyne voorgaande Letter, te kennen gevende aldus het *Grondwoord*.

73 V. Door wat middel moeten wy de *Wortel* van een *Naamwoord* ontdekken?

A. Door de zelve weg, als van de *Werkwoorden*, ziet pag. 50 tot 57.

74 V. Kunnen zig de Letteren וְהֵאֵמַרְתָּ in een *Naamwoord* ook wel verduiften.

A. Ja, by de *Gebrekkige*, en *Letter-Rustende Naamwoorden*.

75 V. Wat vertoont zig na eene der Letteren וְהֵאֵמַרְתָּ in een woord?

A. Altoos een rustende *Schevab*, ziet pag. 128. en 129.

Van

Van de Klein, of Cyffer-Getallen.

76 Vraag. Hoe maaken de Hebreewen hun קטן קטן Klein, of Cyffer-Getal?
 Antw. Door hunne 22 Letteren, luid deszelfs *Alpha Betb*, p. 129. en 130.

77 V. Tot wat gebruik dienen dezelve by de Hebreewen?

A. Zy maaken door dezelve Sinspelende Jaar *Getallen* in hunne Schriften, pag. 130. en 131.

Van de Woordelyke Getal-Naamen.

78 V. Hoe komt ons een קטן קטן *Getal-Naam*, by de *Woorden* in den *Text* voor?

A. In een Mannelyk en Vrouwelyk Geslagt, van 1 tot 99, dog zeer veranderlyk, pag. 132. tot 134.

79 V. Van wat Geslagt zyn die van 100 tot 900?

A. Die van 100 Commun, 200 Dual, en van 300 tot 900 zyn van het Vrouwelyk Geslagt, pag. 134.

80 V. Onder wat Geslagt behooren die van 1000 tot 10000?

A. Die van 1000 zyn Commun, 2000 Dual, die van 3000 tot 10000 zyn van het Mannelyk Geslagt, pag. 135.

81 V. Hoe veel Dual, of *Twee-Getallen*, ontmoeten ons in den *Text*?

A. Vier, Namentlyk de 2, 200, 2000, en 20000 zonder meer, p. 135.

82 V. Hoe veele *Geordende Getallen* openbaaren zig in den *Text*?

A. Tien, van 1 tot 10 twezins, zo wel Mannelyk als Vrouwelyk, p. 136.

83 V. Wat doet den *Text* meer als tellen met deeze *Geordende Getallen*?

A. Hy gebruikt dezelve ook in de gebrokene getallen, ziet pag. 136.

Van de Constructie, of het Verband.

84 V. Waar in bestaat de קטנות *Constructie*, ofte het *Verband*?

A. In de verbindinge van twee naast elkander volgende Naamwoorden.

85 V. Door wat middel worden die aan elkander *verbonden*?

A. Ziet p. 22. Door de Genitivus וְ, of Ablativus וּ, tusschen beiden.

86 Vraag.

- 86 V. Als wy de \aleph of \beth tusschen beide niet zien, hoe vinden wy dan de Constructie?
- A. Door de η agter het eerste woort in plaats van de η in het Vrouwelyke *Singulari*, en de (ι) met een voorgaande (-) *Tzeere* in het Mannelyke *Plurali*, pag. 137.
- 87 V. Kan de *Constructie*, ons ook op geen ander manier verbeeld worden?
- A. Ja, door 9 Soorten van Naamwoorden, die hun *verband* zelfs meede brengen, pag. 138.
- 88 V. Op wat wyze meer word ons de *Constructie* verbeeld?
- A. Door 6 Soorten van Naamwoorden, die hunne natuurlyke *Punsten* veranderen.
- 89 V. Hebben wy geen meer middelen om het *Verband* te vinden?
- A. Ja in woorden, die niet alleen hunne *Vocaal* maar zelfs hunne *Letter* veranderen, pag. 139.
- 90 V. Ontmoet ons niet nog een weg, om de *Constructie* te vinden?
- A. Ja, wanneer niet alleen de *Vocaal* verandert, maar zelfs een *Letter* agter weg valt, pag. 139.

Van de Veranderinge der Vocaalen.

- 91 V. Uit wat reeden ofte oorzaken veranderen de *Vocaalen*?
- A. Om de *Aanhangzelen*, pag. 136. de *Constructie*, pag. 137. het *Vrouwelyk Geslagt*, pag. 140. en het *Meervoudige Getal*, pag. 145.
- 92 V. Wie van de *Vocaalen*, en hoe veranderen die by het *Vrouwelyke Geslagt*?
- A. De *Kametz*, *Tzeere*, *Segol* in een *Schevab*, en de *Cholem* in een *Kametz Chatuph*, pag. 140. tot 144.

Van de Veranderinge der Vocaalen by het MEERVOUDIGE MANNELYK.

- 93 V. Waar geschied de *Veranderinge der Vocaalen* in het *Meerv. Mannel.*
- A. In de *Eerste*, luit pag. 145. of in de *Laaste Syllabe*, ziet pag. 147. tot 149.

Van de Veranderinge der Vocaalen by het MEERVOUDIGE VROUWELYK.

- 94 Vraag. Hoe geschied de Veranderinge der *Vocaalen* in het Meerv. Vrouwl.
 Antw. Door het wegneemen van anderen, en de מ agter in derzelve plaats te stellen, pag. 150. en 151.

Van de Accenten.

- 95 V. Wat is een *Accent*.
 A. Een Toongeever, Zangnoot, of Zinsleutel van de H. Taale.
- 96 V. Hoe veele *Accenten* vinden wy by de Hebreeuwen?
 A. Zes-en-twintig, bestaande in 19 Koningen en 7 Dienaren, pag. 152.
- 97 V. Ontmoeten ons buiten deeze geen meerder?
 A. Ja, nog twee, de (,) *Soph Pasuk* en (,) *Meteg*, pag. 153.
- 98 V. Wat is de Manier, Wyze, of Toon, van de *Soph Pasuk*?
 A. Hy is de Allergrootste Ophouder en Redenscheider, ten einde van een vers, pag. 153.
- 99 V. Hoe onderscheiden wy de (,) *Soph Pasuk* van de (,) *Meteg*?
 A. De (,) *Soph Pasuk* staat altoos by de Laaste, of Naastlaaste Vocaal, p. 153.
- 100 V. Komt de (,) *Meteg* dan ooit agter de Laaste, of Naastlaaste Vocaal?
 A. Neen, ten zy dat agter het zelve woord een (-) *Makkaph* volgt, pag. 153.
- 101 V. Zyn eenige *Accenten* ons niet nog van meerder gebruik?
 A. Ja vier derzelve dienen ons in plaats van Duitse Commatas, Puncten, &c. pag. 153.
- 102 V. Hoe veele woorden vinden wy in den *TEXT* zonder *Accent* staan?
 A. Geen een, ten zy dat agter het zelve een (-) *Makkaph* volgt, p. 154.

Van de Order en Kragt der Accenten.

- 103 V. Wat is de Order en Kragt der *Accenten*, of *Toongeevers*?
 A. De Dienaren voor af brengen een *Zin* der Reeden tot aan een Koning, pag. 154. 104 Vraag.

104 Vraag. Van wat Kragt is, of waar toe diend zulks?
 Antw. Om den Leezer by een Koning een weinig min of meer te doen ophouden, pag. 154.

105 V. Wat nut of voordeel geniet den Leezer hier door?
 A. Het streeld zyne ooren, en verligt zyne oogen in den **TEXT**, pag. 154. tot 161.

Van de Standplaats der Accenten, genaamt MILRANG en MILGNEEL.

106 V. Waar is de Standplaats der *Accenten*?
 A. Agter de Laatste of Naastlaaste Vocaal, pag. 161.

107 V. Hoe worden deeze *Standplaatsen* by de Hebreuwen genoemd?
 A. Agter de Laatste *Milrang*, agter de Naastlaatste *Milgneel*, p. 161.

108 V. Waar toe diend ons zulks te weten?
 A. Om die *Accent Syllabe* wat verheevener uit te spreken, pag. 161.

109 V. Wat Gebruik of Nuttigheid geeven ons de *Accenten*?
 A. Zy verligten onze kennis in de verborgentheid van den **Text**, pag. 162. tot 164.

110 V. Aan wat soort van **Woorden** moeten wy de Order van *Milrang* geven?
 A. Allen zodanigen die onder het Vyf-Getal behooren, van p. 165.

111 V. Aan wat soort van **Woorden** moeten wy de Order van *Milgneel* geven?
 A. Allen zodanigen die onder het Zeven-Getal behoren, van p. 165. tot 166.

Van de Verlegde Achterwaarts.

112 V. Wat leerd ons de *נָסוּן אַחֲרָיָהּ Naasooq Achoor, Verlegde Achterwaarts*?
 A. Als de Accent in een woord uit zyne behoorlyke laager Standplaats *Milrang* te rug en hooger na. boven gedreeven word, om te staan *Milgneel*, pag. 167.

113 V. Wanneer word de Laager Accent uit *Milrang* te rug hooger op gedreeven?
 A. Als agter het voorgaande woord met een Dienaar volgt een woord van eene Syllabe, pag. 167.

Dd 2

114 Vraag.

188 KORT ONDERWYS DER HEBREEUWS. SPRAAK-KUNST.

114 Vraag. Maar zo het tweede woord zyn hooger Accent, staande *Milgneel*, een Koning is, wat dan?

Antw. Dan word het voorgaande woord zyn Dienaar, staande *Milrang* te rug gedreeven, om ook te zyn *Milgneel*, pag. 167.

115 V. Gaan deze voorbeelden, van de *Verlegginge Agterwaarts*, altoos zeeker?

A. Neen, het teegendeel vinden wy door 6 voorbeelden aangewezen, pag. 168.

Van de Meteg.

116 V. Van wat nut of dienst is de (.) *Meteg*, *Toombouder*, onder de Accenten?

A. Hy is geen Accent, maar dient onder dezelve, gelyk de *Schevab* onder de Vocalen, pag. 169.

117 V. Kan deeze (.) *Meteg* zonder Accent onder een woort wel voorkomen?

A. Neen, ten zy dat het woord met een (-) *Makkaph* agter aangehaalt zy, pag. 169.

118 V. Wanneer en waar vertoont zig deeze (.) *Meteg*?

A. Agter de Eerste Vocaal, by drie onderscheidene voorbeeldelyke woorden, ziet pag. 169.

Van de Praetyk.

119 V. Wat is de Praetyk, Natuur, en Aart der Hebreeuwische Taale?

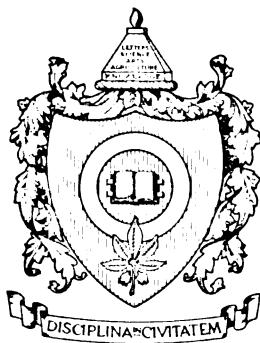
A. Zy is *Gereegeld* gelyk wy gezien hebben, of *Ongereegeld*, p. 169.

120 V. Waar in bestaat deszelfs Ongeregeltheid?

A. In de verplaatzing der Letteren eens woords, Voor, Midden, of Agter, en nog in 12 andere ons toeschynende Ongeregeltheeden, te zien pag 171. tot 174.

WY SLUITEN DIT KORT ONDERWYS, ALS EENE TOEGIFTE AAN ALLEN, WIEN DE ONDERTROUW VAN HUN EEUWIG HUWELYK GEGEVEN IS IN DE BRUITSCHAT ISRAELS.

PJ 4 22/6
RG

THE OHIO STATE
UNIVERSITY
LIBRARIES

